

MS

S

mladý svět * 19

XXI. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Pomocná škola

HRA NA TÁTU

Ahoj, přátelé! Potřebuji vám dnes sdělit něco přímo světoborného, a přitom nevím, jak do toho. Snadno by totiž mohl vzniknout dojem, že se míním chlubit a naparovat, jenže o to jde ze všeho nejmenší. Podstata následujícího sdělení tkví jinde: cosi jsem vymyslel, pojal jsem nový plán. Pánové, pochopíte v minutce, že vás bych v oně věci rád angažoval především. Nejprve ovšem musím oznámit novinu, co ze mě leze jak z chlupaté deky. Je navýsost privátní, zato natolik běžná, že má obecný, řekl bych modelo-

vý charakter. Prostě jsem se ocitl v situaci, do níž se mužský zpravidla dostane snadno a rychle, bez velkého manévrování, snad mrknutím oka, nebo jak. Mnozí z vás už svou zkušenost udělali, na jiné čeká. Je to zkušenost závažná a podepisuje se člověku do života napořád. Ta má se právě začíná utvářet. Sotva bude něčím výjimečná a zvláštní – naopak, rád bych, aby se odehrávala v mezích normálu a každodennosti. Aby nebyla ničím víc než nepatrným střípkem z mozaiky. Ostatně v tom by mohla být i její cena! Pravím: chci nadále své zkušenosti sdílet s vámi výměnou za vaše. Nikoli proto, abych

Kresba: Stanislav Holý

vlastní soukromí vydával za vzor, či stavěl na odív, nýbrž proto, aby vznikla tribuna, kde se nehledanými slovy hledá cesta k naplnění jedné z nejpodivuhodnějších rolí, jež člověk na tomto světě musí sehrát. O jakou roli jde? Přátelé, máme doma mi-

minko! Takové kotě. Holčičku. Dcera je to. Nedávno jsem si ji přivezl z porodnice. Bůhví, jak poznali, že zrovna tahle je moje, ani trochu mi není podobná. Jmenuje se... Co na tom záleží, jak se jmenuje doopravdicky – pro tenhle časopis si raději nějaké jméno vymyslím, ale až jindy, možná příště. Devět měsíců jsem přemýšlel, jestli chci kluka nebo holku, pořád jsem na to nemohl přijít a nakonec jsem musel vzít, co bylo. Dali mi té holčičky tři kila třicet a asi padesát centimetrů. Sotva jsem vystřízlivěl, už jsem pro ni utikal. Zachumlali jsme človička do sněhobílých hadříků, plen, povijanů, fusaků a

vykročili jsme k domovu. Mrně pípalo jako kuře, já kapánek pobrekával – dobré to bylo! Pěkné. Krásné! Pak jsem doma mimino prostřednictvím jeho matky poprvé rozbalil. Ukázalo se, že všechno, všecko má na svém místě, uši, nos i pupík. Pro jistotu jsem pře počítal prstíky. Na první pohled to vypadalo, že je jich pět. Dobře to bylo: sečetl jsem jich dvacet – akorát! Pánové, nedovedete si představit, s jakou chutí bych byl na to mimino sáhnul. Jenomže čerstvě vylihnutý človiček a mužská tlapa se nevyznačují touž velikostí. Bá! jsem se, že bych miminko rozbil. A tak jsem človička ohledal jen za-

kem. Zjistil jsem, že dítě je docela normální člověk, jenom trochu zmenšený a drobet pomačkaný. Takový jako svraskalý. Ale to prý se vypne. Dobře to bude! Co popisují, se odehrálo počátkem tohoto roku. V téže chvíli, kdy se na jednom konci města narodila moje dcera, se na druhém konci města narodil její otec. Táta, tatka, tatínek – prostě já. Už nejsem obyčejný Pěta Rodič či Radič, nýbrž Radič s mnoha povinnostmi. Mám velikánskou a krásnou odpovědnost: musím zařídit, aby se miminko na světě dobře dařilo a také libilo. Mním se tím nadále zabývat. Pomůžete mi? Zdraví Vás Pěta Rodič!

mladý svět * 20

XXI. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

PĚTA RODIČ

MALÝ ZAZRAK

Ahoj, kamarádi! Snad jste zaregistrovali, že mám doma mimínko. Minule jsem to vytroubil do světa. A naznačil jsem, co mám v plánu: nerad bych, abyste to považovali za troufalost, ale chtěl bych se pokusit pečovat o to mně tak trochu pod veřejnou kontrolou a s pomocí jiných lidí, například vás. Musím předem ujistit, že děťátko, které u mě začalo bydlet, není nikterak výjimečné, naopak, od rozměrů až po zjev a inteligenci se nevyvíká z průměru. Vstoupilo do mého

života přesně tak, jak se mezi lidmi děje po tisíciletí a denodenně: najednou kuk, a bylo tu! Takže nic mimořádného se vlastně nestalo, na svět nepřišel žádný prorok, nýbrž tuctový mrňous, a pokud to pro nějaké lidi byla veliká událost, dali by se spočítat na prstech.

Právem se vás i tématu trochu bojím. Vždyť mé současné radosti či starosti sotva mohou stát za pozornost, jsou všední, běžné, ničím se nevyvíkají. Prožívám situaci, která je než prostým opakováním koloběhu života, něčím, co se už bezpočtukrát odehrálo a ještě bezpočtukrát odehraje. Mám co sdělit? Může role, v níž jsem se

Kresba: Stanislav Holý

ocitl, někoho zajímat? V této chvíli to nevím. Treba se můj plán nezdaří. Treba se neosvědčím ani jako otec, ani jako průvodce otcovstvím. Vždyť jsem laik, amatér, novička mezi tatínky. Žádný psycholog žádný dětský lékař, dokonce nejsem ani pečo-

vatelka z jeslí. Nikdo mi nikdy pořádně nevysvětlil, co mě čeká a nemíne, co musím a co nesmím, prostě jsem si jednoho dne přinesl mimínko domů a teď se navzájem máme. Těžko říct, který z nás je bezbrannější...

Nevím, možná někde existuje škola otců, ale já do ní nechodil. Nepotřeboval jsem to. Teď bych se s největší chutí přihlásil. Už jsem dospělý tvor, zvládl jsem dlouhou řadu dovedností, umím psát na psacím stroji, řídit auto, luštit ozbuku, spravit kohoutek od vodovodu, nakreslit slona, konverzovat slovensky, umím dokonce i otevřít konzervu desetníkem. S mimínkem však,

s tím zacházet nedovedu. Bojím se ho. Nekoúše, neškrábe, netráká, křičí-li, nezni to hrůzostrašně, a přesto se bojím. Čekal jsem, že... Bůhví, co jsem všechno čekal! Já hlupák snad myslel, že bude rovnou mluvit, lézt, hrát si, ale kdepak, ono to nic nedělá, leží jen, vrní a vyhlíží jak dehydrovaný stařeček. Když jsme je přinesli, hrálo několika barvami, bylo takové jako zamaštěné, na hlavě mělo dokonce bouli, bůhví, jak s těmi novorozeňaty v porodnici zacházejí. Myslel jsem, že dceru vezmu do náruče, že ji posadím na klín a udělám s ní „takhle jedou páni“, to je jediná hříčka, kterou bych byl mohl před-

vést. Jenomže jakmile jsem spatřil, co skrýval uzlíček plen, vzdal jsem to. Měl jsem ještě v rezervě „paci, paci, pacičky“, ale strach z té křehké, roztržené hromádky zvané člověk, mě zpola ochromil. Lidi, to vám byl rozporuplný pocit, když jsme se poprvé setkali! Zajíkal jsem se nad malým zázrakem přírody a současně jsem se najednou bál. Měl jsem pocit, že jsem slon, který každým pohybem může přivodit nějaké neštěstí. Pánové, dřív nebo později zažijete tu situaci také. A mnoho jiných! Proto si myslím, že bude užitečné, když se s vámi o své zkušenosti poctivě podělím...

Ahoj přátelé, Pěta Rodič.

MS

S

mladý svět * 21

XXI. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

PĚTA RODIČ

POPIS MIMINKA

Popíšu vám dneska čerstvě vylihnuté mimino. Ale až za chvíli. Nejdřív totiž chci poprosit vás, které naše nové téma baví, a především vás, co už jste nabyli konkrétních zkušeností, o trochu dobrovolné spolupráce. Takle právě narozená rubrička by měla sloužit také výměně rodičovských zkušeností. Řeknu to jinak: dejme tomu, že Pěta, tatínek-bažant, by rád vyškemral cizí rozumu, aby je uplatnil a předal z větší části dál. Nepochybuje totiž, že rodičovství je úkol nade vše-

chny ostatní nikoli jen významem, také svou komplikovaností: Pěťovi nejednou připadá, že otcovství je věčným kladením otázek. Neublížím? Nepokřívím? Nerozmazlím? Dokážu? Obstojím? Ach, mít odpovědnost za jiného člověka je, zdá se, ještě o něco těžší, než nést tu vlastní, za sebe sama. To se ví, teď je má dcera – domluvm se, že ji pojmenuji Alenka, ještě v říši divů. Zdánilivě vše nasvědčuje tomu, že nic neví, nic nechápe a kromě jídla, spánku a čistoty nic nepotřebuje. Jenomže každý lékař počínaje starším bratrem pediatrem a každá z knížek, které promlouvají k rodičům a které nyní

Kresba: Stanislav Holý

kvůli sobě, kvůli Aleně a trochu i kvůli vám studuji – prostě každý poučený pramen a zdroj informací obsahuje varování a signalizuje: pozor, tatínku! Nemyl sel Tvoje dítě je si-

ce malé a hloupoučké, vypadá, jako by ani nevnímalo a tobě připadá, že jen vegetuje, že se s pomocí materského prsu teprve prodírá k smysluplnému životu. Jenže to je pravda jen částečně! Už teď, hned po narození, napůl slepé, nezbytně potřebuje i jiný druh potravy než mléko. Musí poznat, zatím jen zcela intuitivně, že má někde domov, že v okolí vládne bezpečí, jistota, vlídnost a to, čemu dospělí říkají láska. Dovolíte? Ocituji profesora Švejcara: „Cím mladší je dítě, tím důležitější pro jeho zdravý vývoj duševní i tělesný je citová výživa.“ Jindy, a ještě několikrát, se k této nesmírně důleži-

té myšlence musíme vrátit. Půjďme se zeptat odborníků, v čem tkví hluboký, celoživotní dosah nejranějších kontaktů človíčka s bližními a se světem. Teď však vám kladu první otázku. Jsem tatka od holčičky, uvěřil jsem, že vřelé vztahy obou rodičů k novorozenci se tajemným způsobem do právě zrozeného tvorečka vepisují napořád, ale ptám se, ptám se i vás: jako tatínek jsem přírodou jen velmi skromně vybaven k tomu, abych s Alenkou komunikoval. Kojit nemohu, přebalovat se bojím, koupat taky, mluvit s ní nemám pořádně o čem, jakmile ji zkusím polaskat, poškrábu tu jemňoučkou pleť vousem

– ach, samé potíže. Párkrát jsem jí zkusil zpívat, zdálo se mi, že naslouchá, ale mohl jsem se mýlit. Přátelé, berte mě jako maderu snazivého, avšak málo schopného otce, a poraďte! Aby bylo jasno, na co se vás ptám, zformuluji dotaz takhle: Jak podle vašeho názoru má fungovat tatínek právě narozeného mrměte? Co má Pěta podnikat, aby Alence prospěl? Co praví vaše dobré i špatné zkušenosti? Napište mi, třeba vaše poznatky prospějí všem.

Hleďme, chtěl jsem vám dnes popsat miminko, a nepovedlo se to. Takže příště! Zdraví vás a předeďm děkuje za spolupráci Pěta Rodič

mladý svět * 22

XXI. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

17.27

Péťa rodič

SLIBENÝ POPIS MIMINKA

Ahoj! Chtěl bych vám dneska popsat miminko, minule jsem to slíbil a rychle zase zamluvil. Maminky musím však poprosit o shovavost. Dřív než povím, jak vypadá mimino doopravdicky a knižně, rád bych vylíčil dojmy, jakými působí na otce. Jde o jednu z neviditelných situací, o nichž je záhodno otevřeně mluvit, přestože na nás, muže, nevrhají příznivé světlo...

Každá maminka ví, že její dítě je nejkrásnější na světě. Nepochopí-li to okamžitě, při prvním dotyku a

setkání, přijde na to během několika dnů péče a kojení. Zpravidla už nikdy tu nádhernou, pyšnou, sladce lidskou nepravdu neodvolá. Dítě se stalo jejím světem, nejhezčím, jaký se dá stvořit. Otec – maminky odpustí, však neví, že jeho dítě je ze všech nejkrásnější. Přitakává-li nějak, tvrdí-li to jednoznačně či zkomoleně, dopouští se malého bohublého podvodu: dělá radost své ženě, vyjadřuje jí vděčnost, ale zároveň stydlivě utajuje, že je mělký a vevnitř nedorostlý. V žádném případě však není přesvědčen o tom, že by mu z porodnice domů poslali buhvíjaký výtvar a div. My, otcové, miminka zpočátku moc

Kresba: Stanislav Holý

neobdivujeme, a když, tak trochu naoko. Nemám to jen ze sebe! Ve sboru otců jsem dělal anketu, a vyzněla téměř jednoznačně.

Když jsme si přinesli Alenku, zažil jsem – s od-

stupem času to mohu přiznat – trochu šok. Viděl jsem předtím mnoho malých dětí. Jenže takhle mrňavé nikdy! Pst! Ale připadalo mi nedonošené. Chlapovi totiž nikdo cizí neukáže mimino dřív než asi tak po šestinedělí. A to už je úplně jiné, polidštěné, stonásobně větší než stoprocentní novorozené. Naprostý nedostatek zkušeností s mikroskopickým vzhledem mimin právě příšlých na svět způsobí, že první pohled s chlapem-otcem zacloumá. Konečně má vlastní mrň! Sláva! Už mu ho nesou! Hurá! Ukažte ho, bohatýra! Pak vám ho ukážou... Popatřil jsem na Alenku, a duše tajně zakvilela. Protože Alenka

měla obrovskou hlavu, ke které bylo přilepeno nepatrné tělíčko – ty nesmyslné proporce mi v první chvíli byly signálem nějaké genetické havárie, hned jsem si vzpomněl, že jedna vzdálená prateta nemá všech pět pohromadě. Zalekl jsem se... A představte si, Alenka byla navíc chlupatá! Ne moc, ale přece jen tolik, abych si toho na ručičkách a zádech všiml. Ještě: sem tam červený flek, poporodní boule na hlavě, oči Eskymáka, písťičky zaťaté jako v křečích, nervózně sebou občas škubla – to že je nejkrásnější dítě na světě? Tohle mě už doslova vyděsilo, ačkoli jsem se tvářil jakoby nic: holčička měla trošinku

naběhlé prsní pupičky a v nich... mléko! Občas se jí z bradavek vyrosila bílá kapička... A srdíčko tlouklo jako o závod, napačital jsem přes sto tepů, mimino dýchalo neskutečně rychle, rychleji než pes v horku – bál jsem se. Ano, kamarádi – tatínkové, příznívám: ten úplně první dojem zdaleka nebyl tak příznivý, jak jsem předstíral, naopak, vplížilo se do mne rozporuplné, zvláštní, tajeně zklamání. Kdyby mě byla žena neujistovala, že Alenka je úplně zdravá, úplně normální a úplně nejkrásnější, byl bych snad propadl malomyslnosti...

Příště vám konečně popíšu miminko vědecky.

Ahoj – Péťa Rodič

mladý svět * 23

XXI. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

„EE“

Nejprve žádost: prosím svého nadřízeného v redakci MS, Vozobule Jaroslava, aby mi tento text nevracel, lpím na uveřejnění, ačkoli se může stát, že vzbudím pohoršení. Teď druhá žádost: přátelé, kdybych vás pohoršil, přehlédněte to! Překročím sice společenská tabu, ale mám na srdci věc, která je závažná. Za třetí omluva: odpusťte, ale opět musím odložit vědecký popis miminka, protože jsem zjistil, že mi chybí přijatelný slovník.

Předevčirem jsem se

smíchem pozoroval nápadnou proměnu ducha. Lidičky, já dětinštim! Od té doby, co jsem otcem, se znovu vracím do říše bezelstnosti. Mluvim, a nepoznávám se. Po desetiletích paměť opět loví slova, která mě kdysi ve škole odnaučili, ba zakázali užívat. Dobře se na to pamatuji: u nás ve třídě se učitelce nesmělo říkat „papa“, nýbrž „na shledanou!“ Původní „ham“ se změnilo ve větu rozvitou: „Prosím, můžeme si rozbalit svačiny?“ Právě tak „ee“ bylo nutno vyjádřit formuli: „Soudružko, prosím, mohu jít na malou?“ Celý výchovný systém doma i ve škole byl založen na tom, abychom

Kresba: Stanislav Holý

se naučili prosté věci vyjadřovat složitě. Zvykl jsem si, komunikace s dospělými, ač spleťmi, mi přestala dělat potíže. Avšak s narozením dcery Aleny se situace změnila. Každou chvíli se přistihuji, že

nikoli ona, ale já používám slova vyhrazených pro říši naivity a svět maličkých. Holčička mlčí, na nejvyšším občas vydá nearticulovaný zvuk. Zato já čím dál opravdověji žvatlám svoje „papu“, „ňuňu“, „kuk“, „hafhaf“... A právě předevčirem jsem s nadšením řekl svou první celou větu. Zněla: „Jéé! Ee!“ Byla to věta pravdivá. Skláněli jsme se s početným příbuzenstvem nad postýlkou, a čestné slovo, „ee“ tam bylo. Vzbudilo všeobecné nadšení. Co bylo nejhorší – i sebe jsem přistihl, jak v duchu jášám. Zbláznil ses?, zeptalo se mne náhle mé racionální já. A dodalo: léta chodíš kolem podobných

výtvarů s opovrživou, ba až nebezpečnou nevěstivostí, a najednou se v tobě cosi zvrtné, zlomí, zpřehází, začneš nejen šišlat, ale dokonce i tleskat ručičkami nad... však si to uvědom: nad hovinkem! Rozchechtal jsem se v té chvíli na celé kolo. Vždyť to opravdu bylo paradoxní. Rodina vzdávala hold tvorečkovi, který jediný nejevil známky vzrušení a lékařského koncilia nad pokakanou plínkou se nezúčastnil. UVědomil jsem si v oné hvězdné vteřině, že Alenka je z nás všech nejrozumnější a nejdospělejší. Od počátku bere věci tak, jak je život přináší.

Chtl jsem ji veřejně pochválit. Právě v okamžiku,

kdy jsem se nad ni znovu sklonil, však začala čůrat. Dovedete si představit neličené překvapení otce, který je poprvé v životě svědkem takového počinání a zjišťuje, že holčičky konají tuto část svých potřeb kolmo vzhůru? Udiv rovnající se malému šoku mne přivedl k napsání těchto řádek. Chtěl jsem totiž poznamenat na věky zaznamenat, avšak chyběl mi slovník. Prosím vás, jak se hezky a správně, bez pazvuku říká u holčiček místu, kde mají kluci lulánek, nebo zvoneček? Nevím to. Umím říkat „ee“, „ham“, atd., ale tohle jsem zapomněl. Díky předem za sdělení

Péťa Rodič

MS

S

mladý svět * 24

XXI. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

mladý svět * 25
XXI. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

VEDECKÉ POJEDNÁNÍ O MIMINKU (II.)

Minule jsem odborně vyličil, jak se líhne lidské mládě. Pro ty, kdož nedávají pozor, bych zopakoval základní pamatovánihodný údaj: miminka se líhnou navlas stejně dlouho jako malí šimpanzí, 281 až 282 dnů, přičemž tolerance považovaná za normální činí plus minus 10 dnů. Doba, kdy je člověk embryem, ač krátká, představuje nejkrásnější úsek lidského života. Jsme v tom čase příživníky, na které se nevztahují zákony: bezrestně tyjeme z rodičů, a

je nám jedno, že zatím máme jenom matku, že se zprvu vyvíjíme jako poloviční sirotci, a že otec nám bude přičten až po vlastním narození. (Pokud se tak stane právní cestou, nabude údaj 281–282 na významu, neboť podle něho odborníci poznají, či kdo je.) Ach, být ještě v mamince, znamená být v ráji. Cizopasíme, a přesto nás má maminka ráda, nezlobí se, dělá všechno pro to, aby nám nic nechybělo. Dobře se pamatují, jak mi bylo krásně: znovu se narodit, chtěl bych být embryem!

• Dřív nebo později jsme z onoho ráje vyhnáni. Mě osobně osud připravil asi o tři týdny blaženého nic-

Kresba: Stanislav Holý

nedělání, jsem tedy drobet starší, než by se hodilo. Dodnes lituji a dodnes je to na mně malíčko vidět. Pravím vám: narození je největší a nejnebezpečnější dobrodruž-

ství v životě člověka. Ostatně potvrzují to i lékaři. Porod lidského mláděte je obtížnější, a to pro maminku i pro potomka, než porod kteréhokoli jiného savce, například sviště nebo ježka. Člověk za svou vzpřímenou postavu a chůzi po dvou platí velké bolestné: přicházíme na svět porodními cestami, které jsou užší než u savců běžících po čtyřech. Proto je náš triumfální příchod do rodiny hned na počátku velmi ztížen.

A tak maminky vítají svá kýžená děťátka v nářku a slzách. Rodíme se na vrcholu lidského utrpení, a je v tom cosi mystického, nepochopitelného, pro nás, muže, tak nepoznatelného.

Platí matka za svou lásku k dětem výkupné přírodě? Je snad človíček své matce o to dražší, oč víc bolel? Nám, chlapům, zvědavým a objevujícím, příroda navždy odepřela možnost tihle tajemství prozkoumat. Jen někdy a bezděčně se před námi občas poodhalí rozměr oné cizí bolesti: tiše naslouchej své ženě, otče-příteli, a ona mezi slovy prozradí, že v těžké hodině přistihla sama sebe, jak se rouhá: „Kdybych tohle byla věděla, nikdy bych . . .“

Toť skoro vše, co může otec vědět o porodu. Pak ještě řadu fyziologických a procedurálních detailů. Ty sem však v tihle chvíli nepatří. Patří sem spíš ujš-

tění, že mužský, je-li normální, zpravidla to sedmi-bolestné drama spoluproduktivá. A dost intenzivně. Cloumá jím pocit zbytečnosti a bezmocnosti, uvědomuje si to nespravedlivé rozdělení rodičovských rolí. Ale protože je odsouzen k pasivnímu čekání, protože si neví rady, koná samé ztřeštěnosti, a chová se směšně. My ale na vás, maminky, aspoň myslíme.

Chci dodat: porod bolí ovšem dva lidi! Alespoň myslím. Sám jsem přišel na svět tak pomáčkáný a šišatý, hlavičku jsem měl tak do strany, že prý na mě naši nemohli sehnat čepici. Z toho soudím, že i miminka narození trochu odskáčou. Zdraví Péťa Rodič

MS

S

mladý svět * 26

XXI. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péřa rodič

VEDECKÉ POJEDNÁNÍ O MIMINKU (III.)

Milý tařko-čekateli! Vykonaáme dnes spolu bliřší obhlídku zdravého, čerstvě vylihnutého a předpisově porozeného lidského mláďete.

MIMINKOVÁ VÁHA: Chceš-li si jednou provždy zapamatovat statisticky průměrnou váhu správného novorozeněte, pouřij mnemotechnické pomůcky, kterou jsem vymyslel sám pro sebe. „Kluk má vářit sedm piv, holka o malé pivo méně.“ V překladu do jazyka matematiků:

kluk = 3500 g, holka = 3200 g. Odchyłky směrem nahoru či dolů jsou ovšem zcela běžné a normální. Teprve u dětí s porodní váhou pod 2500 g (dnes se jim říká raději „nezralé“ než „nedonošené“) nastávají menší či větší, nikoli však nepřekonatelné starosti. My, mužřtí, v sobě bezděčně chováme představu, že je očividným důkazem naší zdatnosti, zplodíme-li potomka-valibuka. Kdyby nám žena povila sedmikilového pořízka, který by se sotva vešel do kočárku, hýkali bychom asi pýchou a roznesli novinu po celém sídlišti. Tento „komplex Bivoj“ podle mého soudu pramení z celoživotních podvě-

Kresba: Stanislav Halý

domých obav mužů, že mají něco malého, že jim něco dostatečně nedorostlo. Tu tělo, tu rozum, cokoliv. Velké dítě obavy vrací — je veřejným důkazem, že jsem Bivoj a pře-

mohnu i kance... Hlouposti! Falešné pověry! Jestli ti, tařko, maminka přinese nečekaně malý uzlíček, neplač! Potěžeji, odlož, zakur si na schodech, ale nezatrpkni. Je menší, než sis přál, viď? Ale je tvůj, je zdravý, statisticky, vůbec není urážkou tvé jeřitné mužnosti, to spíš ujiřtění, že žena tolik netrpěla. Vždyť klucihromotluci se rodí ztěřka! Jeřtě něco: neboj, mrně poroste jako z vody. Pár dnů po porodu začne přibývat, a dlouho nepřestane. Asi ve věku 14 dnů se vrátí k své původní porodní váze (mrňata totiž nejdřív maličko zhubnou — o tom však jindy) a z týdne na týden bude teřži,

některý o 15 dkg, jiný o 25 i 30 dkg, v průměru však o 20 dkg za týden. Zdá se ti, že je to málo? Právě naopak! Nikdy už tolik neporoste jako v prvních měsících života. A bohudíky. Vždyť si to vynásob: kdyby syn nabýval pouhých 20 dkg týdně věčně a pořád, odcházela by do důchodu jako šestimetřakový děda...

MIMINKOVÁ DÉLKA: Předpisově děřátko se z porodnic dodává v průměrné délce 50 cm, holčičkám se zpravidla asi 1 cm ubírá. Můžeš si, tařko, to svoje přeměřit, ale nedoporučuji ti to, raději údaji jenom věř. Sám jsem zkusil vzít Alence míru, nejdřív trojúhelníkem, po-

té pásmem, nakonec výpočtem dle Pythagorovy věty — marně. I nejbezmocnější mrně sebou totiž neustále řije, nořičky poskládané do ranečku nejdou natáhnout, leda násilím — pozor, Bivoji, něco by mohlo chřupnout, a celý život si budeš vřítat, žeš na skrčence sahal! Je padesáticentimetrový, a basta... Neni! V momentě je mimino větší. Roste s neutuchající horlivostí. Do roka povyroste o polovinu novorozeněcké délky, o 25 cm! Spořítal jsem, že kdyby záračné tempo růstu brzy nepolevilo, řla by má Alenka do tanečnic jako urostlá dívka o výřce 425 cm! Té látky!

Váš Péřa Rodič

mladý svět * 27
XXI. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péřa rodič

VEDECKÉ POJEDNÁNÍ O MIMINKU (IV.)

Ahoj! Bez okolků dnes budeme pokračovat v zevrubné obhlídce miminka.

Délka a váha: Vzpomeňte si, že minule jsme už statistické novorozené změřili i potěžkali. Dospěli jsme k průměrné délce 50 cm a průměrné váze 3500 g, totiž pokud jsme měli na mysli chlapečka. O holčičkách jsme konstatovali, že bývají asi o 1 cm menší a asi o 300 g lehčí.

Tep: Zatímco dospělému člověku tluče srdce 72×

za minutu, je tep novorozence dvakrát rychlejší. Skloňte se v naprostém tichu k dětské postýlce, zatajte dech, možná že jemný tikot dokonalého strojku postřehnete. Sval pulsuje 130×, ba i 140× za minutu. Na mužského, který ten úkaz pozoruje prvně, působí vysoká frekvence miminčího srdíčka trochu tísnivě. Ale prý je vše v pořádku, nic se neděje. Motor živých organismů pracuje v obrátkách, úměrných váze. Čím větší tělo, tím pomalejší tep: 25 tepů za min. u slona, 50 u opice, 70 u muže, 80 u žen, 90 u mládeže, 140 u novorozenat, 150 u králíka, 175 u myši, atd. Miminko je nahatý krá-

Kresba: Stanislav Holý

lík... Mluvíme o srdci, a tak zajímavou drobnost: miminka jsou navyklá vnímat tlukot mateřského srdce. Ten měkký, tichý zvuk je první ukolébavkou a možná i prazákladem

rytmického citění člověka. Pokusy ukázaly, že člověk rychleji a spokojeněji usíná, když se mu z magnetofonu pustí nahraný šepot mámina srdce. Připadá mi skoro dojemná tahle zvláštní závislost na „kmitočtu 72“...

Dech: Až vám přízeň osudu papřeje tu možnost, poslouchajte dětské vlnění. Večer bývá nejhezčí, podobá se předení kotěte a voní. Asi se to nemá, vnímat dech miminka jinak než sluchem. Pravím však, že když dýchá děťátko, vzniká mu kolem tváří nepatrný obláček a voní nad všechny parfémové světa. Nedejte si ujít příležitost postřehnout to. Myslím, že zvláštní atmo-

sféra dětských pokojů vzniká hebkým dětským oddychováním. Frekvence? 30 až 60 vdechů za minutu.

Hlava: Hlava novorozeněte je obvykle legrační, šišatá a hlavně obrovská. Vypadá, že k tělu nenáleží, že byla přilepena omylem a s vynecháním krku. Tvoří celou čtvrtinu délky dítěte. Laika to deprimuje, a to tím spíš, že Sunar v následujících měsících ještě miminku vypce tváře, takže tvoreček se nápadně podobá medicínu, od kterého tělíčko visí jak rozvázaná tkanička. Klid – vše je podle norem, po prvním roce života se růst hlavy zpomalí, zatímco tělo se bude prodlužovat dál. Dřív nebo

později bude správných proporcí dosaženo, z hlavy se udělá 1/8 celého těla. Uvnitř hlavy má miminko mozek, čistý, nepopsaný. Nic neví, nic neumí, je v něm zatím pusto a prázdno. Představuje asi 1/3 své příští „dospělé“ váhy (300 g). Do dvou let bude tak velký jako mozek šimpanze. A lepší. O kolik, to záleží už dost na mámě, na tátovi, na tobě i na mně, prostě na nás. Kluci se prý rodí s maličko větším mozkiem než holčičky, ve zralém věku pak rozdíl činí asi 120 g. My, mužští, z toho faktu rádi odvozujeme důkazy své intelektuální převahy. Ouvej – mylné! Nepravém!

Péřa Rodič

mladý svět * 28

XXI. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

VEDECKÉ POJEDNÁNÍ O MIMINKU (V.)

Ahoj! Naše exkurze kolem postýčky, ve které se bou šije čerstvě narozené lidské mládě, se chýlí ke konci. Koukejte se, prohlížejte, zatím napřeskáčku povím pár drobností, po mém soudu důležitých.

LEBKA / Ach, je obrovská, obvykle se holohlavě blyští a pod klenutou schránou mozku vyhlíží miniaturní obličej jak od maňáška. V novorozeněti se příroda pokouší vymodelovat člověka budoucnosti. Hněte lidem velikou lebku a ještě si ponechává re-

zervu, aby rozum mohl nabrat rozumu. Všimněte si: lebka je sestavena ze čtyř panelů zvaných lebeční šupiny. Spáry mezi nimi jsou zpočátku ztmeleny jen provizorně, měkkou blánou. A v průsečíku švů, na temeni, má novorozeně dokonce „díru“ do hlavy. Je 3,5x3,5 cm velká, kosáčkovitého tvaru a chrání ji jen vazivová blána. Tato tzv. fontanella plní dvě funkce. Při porodu umožňuje lebce průchod „bránou života“ – hlavička se porodním cestám pružně přizpůsobí. V následujícím období může pak lebka dále růst. Teprve asi po 18 měsících fontanella sroste, také lebeční švy nabudou na pevnosti a

Kresba: Stanislav Halý

kosti lebky se konečně stanou přiměřenou ochranou mozku. Do té doby je temeno dítěte jedním z nejzranitelnějších míst, a to tím spíš, že je ten bod nenápadný, ba neviditelný.

VLASY / Ze 193 druhů

žijících opic se jediné opice homo sapiens radí nahatá, bez srsti. Zbyla-li nám na hlavě, představuje ochranu proti slunečnímu úžehu. Podívejte se však pořádně, a zjistíte, že miminka srst mají. Přicházejí na svět zarostlá jemňoučkým chmýřím zvaným lanugo. Brzy vypelichají, a to dokonce i na hlavě, kde je lanugo nejhustší. Vlasy narostou až později.

UŠI / Bezprostředně po narození jsou miminka hluchá. Za několik dnů už ale reagují na silné hřmoty a zejména na vysoké zvuky. Mezi Slovanskými tanci a prasknutím dveřmi ovšem nerozlišují. Svět zvuků je pro novorozenáta touž změtí jako svět barev.

Ještě něco: až budete podle tvaru uší řešit otázku, „komu se dítě podobá“, pamatujte: definitivní podoba ušních boltců vzniká až asi v 6 letech dítěte, co vidíte nyní, je pouze zárodečný tvar, s nímž dědeček nemá nic společného.

NOS / Miminkovský nos je bambulka, nehatová, pouze nachystaná přijmout v budoucnosti znaky vašeho rodu. A tak stejně jako v případě uší nemá smysl vést domácí spory o dědičný tvar nosu. Shledávejte-li podobnosti mezi předky, jde o optický klam. Nos se počne modelovat až v období pohlavního dozrání dítěte. Cich? Zprvu není, ale dostaví se.

TVÁŘE / Z více než šesti

stovek svalů má jich miminka čtvrtinu ve tvářích, aby se mohlo brzy začít smát a potom i mluvit...

OČI / Prakticky všechna miminka se rodí s očima zbarvenými do šedomodra, do barvy kovu. Nedělejte si iluze, že kopírují někoho z rodičů. Snad trochu ve tvaru očí, nikoli v barvě. S úsudkem musíte počkat. Vidí miminka? Bezprostředně po narození jsou slepá skoro jako kočata, rozeznávají jen světlo a tmou. O týden později otáčejí hlavu za světlem. V dalších týdnech už vidí, avšak trvá to, než se obraz zůstří – dost dlouho je chraštítka jen pohybujičím se shlukem barevných skvrn.

Péťa Rodič

12-43 25/BR/2014

MS

S

mladý svět * 29

XXI. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

CO UMI NOVOROZENE

Ahoj! Několikrát jsme zde podnikli zevrubnou, skoro lékařskou prohlídku nejroztomilejšího a nejlegračnějšího tvara této planety – člověčiči mláděte, právě doneseného čápem. Popsali jsme, jak vyhlíží, když má všechno jaksepatří a je zdravé. Dnes na vrtního nahatého králíka pohlédneme znovu, z trochu jiného úhlu, a položíme si otázku: umí vůbec něco? Vybavila ho příroda pro svět aspoň tak, aby přežil? První zdání skýtá první odpověď: kde-

pak, miminka viditelně ne-umí vůbec nic, je tak nádherně hloupoučké, že srdce otce jása. Konečně přišel do rodiny někdo, koho on, hlava té rodiny, intelektuálně i mentálně před-čí! Díky, přirodo! V druhém kole, ve fázi přiblížování táty k dceři Alence, si starší sedne večer k postýlce mladšího, zahledí se dolů, kde pod peřinkou vládne pokoj a mír, a medituje: má milá dce-ro, jsi teď tak hezká, že bych tě nejraději okamžité vzbudil, abych ti to mohl povědět. Ale nemá to cenu. Nejenže by mi vynadali! Ať ti říkám co-koli, vidím ti, když bdíš, na očích, že jsem pro tebe než hotentot. Koukáš, ale

Kresba: Stanislav Holý

nevnímáš. Posloucháš, a nechápeš. Jsi ztělesněný příklad naivity a bezelstné hlouposti. Představ si, že takových, jako jsi ty, přibývá na zeměkouli 5400 za

hodinu! Kam ten svět spěje! Anebo je všechno jinak? Možná... Novopečený táta sáhne tam dolů, protože mně nepatrně zachrochtalo a z úst vypadl dudlík – ten pupek světa a centrum lidských rozkoší v prvním roce života. Vráť věcíčku na své místo a rozjímá dál... Lidičky, vypadá to, že miminka jsou vskutku nejubožejší tvorové Země. Hříbě se narodí, a umí stát, ba běhat. Opička se aspoň dovede chytit mámy za srst, takže od počátku mohou společně šplhat po stromech. To by v naší rodině rozhodně nešlo. Je tomu tak, děti člověka jsou v absolutní nesamostatnosti výjimkou mezi savčími mlá-

ďaty – vše, co potřebují k životu, musí dostat péčí okolí, od bližních, od nejbližších... Novopečený otec si prohlíží potomka spícího mezi žbrdlinkami postýlky, a napadá ho: jsi, dcerko, vlastně krásně modelovaná a vytvarovaná trávici trubice, ze dvou konců otevřená. Nahoře se šestkrát denně naleje sklenka mléka, dole se třicetkrát až čtyřicetkrát denně počůráš. Je to tak prosté, tak upřímné a samozřejmé, že dospělí se nemohou vynadávat a radují se jako děti. Husa prý může žít bez jídla měsíc, zmije prý dvacet měsíců, štěnice dokonce šest let. Pohled, holka, jak jsi nedokonalá! Neuplynou ani

čtyři hodiny, a ty už se rezolutně hlásíš o další porci, nemáš ani vůli, ani sebekázeň, křičíš, jako kdyby šlo o život a nezmlkneš, dokud tě máma nevezme do náruče. Jen tě nadzdvihnou, celá se proměníš. Zmlkneš, našpulíš rty do zobáčku, vypadáš teď najednou jak vrabčák čekající na žízalu, ach, to je to komické... Hleďme – napadá náhle meditu-jícího otce: holka přece jen umí víc než cucat mléko a čůrat! Vždyť od samého počátku dovede rozpoznat, že se jí něco nelíbí a dovede si říct, ba přímočařeji než já, když něco chce. Koukejme, mimino umí do začátku dost!

Péťa Rodič

MS

917A
S

mladý svět * 30

XXI. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

CO UMI NOVOROZENÉ

Človiček vykukne na svět, a jeho první životní zkušenost je drastická. Dusí se, lapá po dechu, modrá. Je mu zima, protože se ocitl v prostředí, kde je nejméně o 15 °C chladněji. Visí hlavou dolů, krev se mu hme do mozku a ke všemu ho ještě kdosi neznámý plácá po zadečku – uštěďruje mu první z nekonečné série výprasků, co ho do budoucna čekají. Když tekutina z plic vyteče a laloky uvnitř hrudního koše se vypnou, má človiček vyhráno. Lidé ko-

lem si oddechnou, maminka, ač zvaná a rozbala-větlá, zazáří štěstím. Neboť se ozve rozlobený miminkovský pláč. Znamená: „Proboha, co jste to se mnou udělali?“ Zachránili tě pro život, človičku!

Novorozené vstupuje do lidské společnosti pláčky a okradeno. Bylo mu dobře a bude mu hůř. Náš start do života je prý tak drsným a krutým zážitkem, tvrdí vědci, že se do podvědomí zapisuje naporád a v té či oné formě se s ním potýkáme a vyrovnáváme až do smrti.

Človiček se narodí, a není s to samostatně obstát. Bezbrannost miminek je naprostá, totální a mužský si ji uvědomí v plné

Kresba: Stanislav Holý

míře teprve poté, co se stal otcem a získal bezprostřední zkušenost. To mu současně dojde, že rodičovství není pouze cit a vztah, nýbrž na prvním místě velká povinnost. Pár

dnů se chlap na ten chomáček živé hmoty jen vyplašeně dívá a říká si: máš, milý můj potomku, vlastní život. Také ti to je divné? Vnukli ti ho nějací neznámí lidé, v nichž teprve dodatečně objevíš rodiče. Nemohl sis je, chudáčku, svobodně vybrat, nemohl sis zvolit ani hlavu, ani mámu, ani tátu, ani prostředí, v němž budeš růst. Příroda tě vybavila mnoha orgány, které vůbec neovládáš, přesto ale se musíš orientovat v úplně neznámém prostředí. Jsi bytost, která si neuvědomuje ani sebe sama, ani vnější svět.

Pár dnů se chlap na nebohé kotě dívá a postupně zjišťuje, že nemohouc-

nost novorozenců není zcela bezbřehá. Příroda jim dala do vínku alespoň několik vrozených reflexů. Jsou schopni registrovat vnější podněty a jednoduše na ně odpovídat. Od samého počátku dovedou prožívat pocity libosti a nelibosti. Zážitek hladu či zimy vyvolá pláč. V teple matčiny náruče pláč honem pomine. To je pěkné, to musím taky zkusit! řekne si otec, poprvé pochová miminko tajně, a když se pokus zdaří, začne šmejdít kolem postýlky, aby přiskočil a ztlíšil nářek, který vždy vypadá bezdůvodný a přesto má vždy nějakou příčinu. Jak dny jdou, objevuje otec s údivem, že pláč má řadu od-

stínů, snad šest, snad osm a že s touhle primitivní řečí novorozené vystačí. A tak dospělý naslouchá a učí se jazyku mrňat. Ještě: kteréhosi večera sáhne bezděčně miminku na tvář. A miminko se za otcovým prstem okamžitě ožene pusou. Pomalu otáčí hlavičku, ústa se otevrou, udělá se z nich ry-páček a ten automaticky zažulá. Hurá, objev! Jakýkoli dotek v blízkosti úst zapůsobí magnetickou silou: to funguje vrozený hledací reflex. Děťátko se shání po prsu, i když nemá hlad. Snadno se splete, ale důležité je, že hledá. Hledající člověk není tak docela bezmocný!

Péťa Rodič

mladý svět * 31

XXI. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Pěta rodič

MARTÁNEK V PLÍNKÁCH

Musí to být překerní situace, do které se člověk dostane, když se narodí! Dospělému ten fakt částečně dojde až při pohledu na uzlík plínek, co z něho čouhají dvě malé tlapičky a mávají: Pojď sem! Pomoz! Maminky chápou líp a vic, protože se vyznačují schopností vciťování a rozumějí i beze slov. S láskou tedy obíhají v soustředných kruzích, intuitivně vědí, kam sáhnout a za co chytit, je na ně spoleh a miminka to cobydup postřehnou. My,

otcové, na tohle okamžité dorozumění nemáme. Proto asi většina mužských nejdřív jen zpovzdálí okukuje, či nanejev: plní roli podavačů, přidržovačů, poskoků, odnašečů a vylévačů. Je to tak správné. Příroda vystihla, že mrňousům líp vyjde vstříc máma, a tak obdařila ženy nejen dispozicemi duchovními, nýbrž i vyšším půvabem a něžnější tváří. Ano, tak nějak to bude: maminky jsou ze všech velkých lidí nejkrásnější nikoli kvůli nám, chlapům, ale kvůli dětem. V Martánkovi musí totiž vzniknout dojem, že svět je zaplněn právě takovými vylami, jaká se chvíli co chvíli vznášejí nad ním. Te-

Kresba: Stanislav Holý

prve když se nevíničko maličko rozkouká, může zaregistrovat i tátu: táta? Co to je? Nějaká velká tlapa, a hele, druhá, obě chlupaté. A ještě? Trochu

to sípe a bručí, je to hluché a drsnější než vily. Není to nic pohledného, nic k snědku a nic na dumláni, ale je to tu, patří to sem a není to tak úplně nebezpečné. Eh, to jsem si oddychla, řekne si Martánek svou mumlací řečí, zaseptá to do plínek a přestane se v nejbližších dnech počůrávat hrůzou z toho, že má tatinka... A co otec?

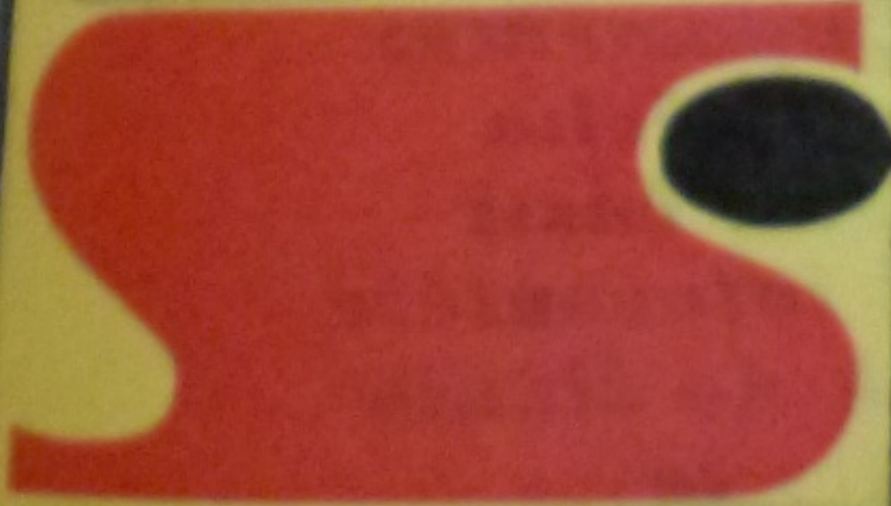
Prožil jsem – referuji... Chlap-otec se v prvních týdnech života svého dítěte dívá na potomka jako na návštěvu z Marsu. Nechápe, že by mohl navázat kontakt. Neví vlastně jak. Cizinec je pitomoučký a neumí zdejší řeč. Bude třeba počkat, až povy-

roste a aklimatizuje se, teď přece nemá cenu dávat se s ním do hovoru. Bohudíky je však mužský velmi netrpělivý tvor. Dojde mu, že na slovní komunikaci by musel čekat příliš dlouho. A tak po fázi okukování, glosování a kibicování se brzy dostává fáze pokročilejší – nazval bych ji etapou komplexu méněcennosti: mužský počne závidět, že matka tvařečka všechno koná s takovou samozřejmostí a lehkostí, jako by mimino byla prostinká hračka. Když ona, taková nešikovná osoba, proč ne já? Témahle vlastněma očima přece vidím, jak je zacházení s Martánkem jednodušé! Takhle se nad-

zdvihne, pěkně pod krkem, aby mu hlavička neklímbla dolů, takhle se druhou rukou podebere zespoda, aby nevyklouzнул z hadříčků, a takhle se s ním zahoupe, aby věděl, že je na světě legrace. Jakmile chlap zvedne mimino z postýlky a pár vteřin předstírá mámu, je vyhráno. Teprve nyní došlo k setkání dvou generací! Martánek je hebký a lehounký jak pírkó, opojně voní čistotou, oči má koukací a je můj. A není to žádný Martánek, nýbrž dcera, co jí houpu v náručí. Hleďme, nejraději bych ji zkusil i přebalit! Jenže je suchá...

Pěta Rodič

MS

mladý svět * 32

XXI. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

HOLČÍČKU, NEBO CHLAPEČKA?

Stane se malér a ošklivá věc – za příští řádky mi fura lidí vynadá. Kultuřista Váňa, co bydlí v sousedství, přivede tučet stoprocentních chlapů, aby mi kolektivně nafackovali. Od několika sršatých dívek obdržím navztekane dopisy: „... zase už se nám otvírá o mužské?“ Přesto rukama rozřesenýma strachem zdvihám prapor a krátceje do bitvy předem prohrané pěji svůj chorál: holčičky jsou lepší! Měl bych fandit slabším,

měl bych stát na straně kluků, ale jak jsem zjistil, mají zastánců víc než dost.

Pánové! Kdybyste měli a mohli, ba musili rozhodnout, chtěli byste raději kluka, nebo holku? Víím, takhle je to jen řečnická otázka. Ale nedávno jsem podnikl experiment zvaný anketa. Deseti známých jsem se prostě zeptal. Osm kamarádů se rozhodlo pro syna, pouze dva pro dceru. Podotýkám, že polovinu z nich jsem donutil, aby upustili od vyhýbavých odpovědí typu „mně je to fuk“, či „hlavně ať je dítě zdravé“. Byla to zajímavá hra. Důvodů, pro něž jednoznačně zvítězilo družstvo synů, byla dlouhá řada a

Kresba: Stanislav Holý

sem, do těchhle odstavců, se mi nevejdou. Část z nich obsahovala motivy vlastně malicherné: „S holčkama se nedá hrát fotbal!“ „Chci mít doma fra-

jera, a ne fiflenu!“ Ať. Druhá část vysvětlení měla filozofický charakter a myslím, že pramenila z typicky mužské touhy či podvědomého sklonu zachovat dynastii po meči: „Muž má zasadit strom, postavít dům a vychovat syna!“

Hlasy pro holčičky byly trapné: „Dřív začnou uklízet a pomáhat v domácnosti...“ Hleďme, ještě se nenarodily, a už z nich mužský dělá služku! Kdo se holek zastane? Já! Mám holčičku, a tak ji budu bránit a s ní všechny ostatní! Dávejte pozor!

1. Holčičky jsou chytřejší! Důkaz: Začínají dřív mluvit než kluci. Poruchy čtení jsou u děvčat vzácnější. Ačkolí se divenky

rodí s malíčko menším mozkiem, jejich průměrný inteligenční kvocient je vyšší, a my ženy předčíme jen v matematice. 2. Fyzický vývoj holčiček je rychlejší – kluci zaostávají! Důkaz: Častěji se počůráváme a zpravidla nosíme plenky déle. Puberty dosahujeme o dva roky později než děvčátka. 3. Holčičky jsou životaschopnější! Důkaz: Je statisticky prokázáno, že při porodu se musí častěji pomáhat klukům. Poporodní úmrtnost chlapčků je vyšší. Při vyšší úmrtnosti chlapců se i v mimoválečných obdobích rodí právě jich víc než děvčat, přesto ale je na světě víc žen než mužů a ještě mezi

osmdesátiletými připadá na 100 žen pouze 70 mužů: ženy se dožívají vyššího průměrného věku. Běžně se ten fakt vysvětluje tím, že na muže klade život větší nároky. Jenže v tom to netkví: byl proveden průzkum u mnichů a jeptišek, jejichž životní režim je téměř stejný. Přesto se ukázalo, že jeptišky žijí o 6–7 let déle než mniši... 4. Holčičky, ať se to nezdá, jsou méně křehké, než kluci. Když dospějí, právě je nazýváme „kočky“. Snesou v životě více než my, ačkoli se bůhví proč traduje opak. Důkaz o tom nalezne každý křehký chlap, otevře-li oči. Proto: ať žijí holky!

Péťa Rodič

MS

S

mladý svět * 33

XXI. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péča rodič

KOJÍCÍ OTEC

Haló, oznamuji vám, že už po řadu týdnů patřím mezi tatínky, co dovedou kojít. Jakmile matka Alenky tu krásnou povinnost, radost a zábavu vzdala, chopil jsem se příležitosti. Zprvu nasměle. Člověk má pořád trochu naivní představu, že miminko se v nejnečekanější chvíli zblázní, vyskočí najednou z náruče, aby přeběhlo k mámě. Ba ne, i kdyby sebou mrskalo jak pulec ve dne v noci, ve chvíli, kdy ho chlap počastuje první kapkou mléka,

mřouso zkratne a zvláční, v tu ránu je z něho pokorný beránek, i oči má beráncí – oddané kouká a pokládá vás za stvořitele tohoto světa. V životě na mě nikdo nehlédl tak přívětivě jako dítě, které kojím. Nejdřív se trochu pereme, to když mu dávám slintací hadřík kolem krku. Buď má pocit, že ho chce tkanicí svázat do kotelce, anebo tuší, že zdřívá, že vzápětí se dostaví slast a nemá smysl ji oddalovat. To jen dospělí jsou čistotní a záleží jim na hloupostech, třeba na tom, aby se nepotřísnily dupačky. Miminka podobně malichernosti dráždí, jsou ochotná potřísnit kdykoli cokoli. Proto

Kresba: Stanislav Holý

prskají jako kočka, když je otravujete věcí zvanou slinták. Ale vzápětí je mimino zcela vaše: kupují si lásku trochou Sunaru. Jak vidno, vyjde to lacině...

Kojící tatínek je umělá maminka. Musím mít po ruce vyvařené flaštičky, sterilní dudlíky, krabice se sušeným mlékem. Handicap, plynoucí z faktu, že není přírodou vybaven, že předkládá jako krmí imitaci a náhražku, nepochybně méně hodnotnou než matka, rychle dožene odborným přístupem. Chcete-li tatkové, obohaťte své zkušenosti mými.

1. Bude-li ti, tatko, připadat, že potomek vlastně konzumuje neuvěřitelně málo, věř: ač do něho nasoukáš pouhých 150 až 200 gramů, pořád to je vzhledem k váze obrovské množství. Mimina, pravi literatura, mlékem získávají asi 110 kalorií na 1 kg

váhy za den, zatímco my dospělí 30–40 kalorií. Proto mi dcera tak roste! 2. Doporučuji ti sledovat zračný proces metabolismu, při němž se z jedné lahvičky mléka dá vyloučit nejméně troji počůráni. Už věřím, že novorozenci se počůrávají i třicetkrát, čtyřicetkrát denně. Myslím, že to vyvrací zákon o zachování hmoty. 3. Pamatuj si, že krmení je pro dítě víc než biologická potřeba utišit hlad! Krmení nepředstavuje pouhé nasycování, nýbrž současně a asi především silný, ba v tomto věku nejsilnější zážitek citový a sociální. Radost či mrzutost miminka, nespokojenost či zlost se spojuje s osobami, kte-

ré je krmí. Stejně tak dítě přenáší pocity bezpečí, jistoty, uspokojení spojené s jídlem na osoby, které je v takové situaci obklopují. Dočetl jsem se, že děti, pokud měly špatné zkušenosti s podáváním potravy v raném věku, prožívají mnohem později pocity úzkosti a strachu. Jsem nakloněn téhle magii věřit. A proto chápu, že se musí krmít a kojít pořádně, s láskou, v klidu, v atmosféře pohody. Vždyť mléko je miminu výsostnou potřebou, podávání mléka pak příležitostí, kdy si vytváří první obraz o nás. V lahvičce kojence není jen potrava, ale i vztah. Pamatuj!

Péča Rodič

Z korespondence Pěti Rodiče

Milý Pěto Rodiči, asi spíš čekáš odezvu rodičů své generace. Mohou-li však vedle sebe pokojně existovat třeba počítače první, druhé, třetí generace, je totéž možné i u rodičů. Reagují jako druhá rodičovská generace, protože

můj syn, tvůj jmenovec Pěta, rodič, nemá momentálně čas. Je totiž do té míry zaměstnan rodičovstvím, že nemá kdy sdělit své poznatky.

Především buď rád, že nejsi jako tvůj jmenovec lékařem. To totiž znamená, že své dítě pozoruješ tak odborně, až na něm sledoší řadu těžkých patologických, alergických, dědičných a jiných jevů. Nakonec se uchyluje takový odborník k mámě a dožaduje se osvědčených domácích „babských“ receptů, jak bojovat s tak vážnými chorobami jako je rýma nebo růst prvních zubků. Ale tak zle na to domusd zřejmě nejsi. Ve své současné situaci vezmi především na vědomí několik základních pouček: Žádný strach, že se dítě rozbije, když na ně sáhne mužská ruka. Budeš se divit, ale robě je velmi pružné, takřka pryžové. Ruka rodiče mužského pohlaví je stejně povolná k výměně vláhkých a jiných plenek jako ruka mateřská. Při tomto užšlechtilém lidském výkonu se dokonce může stát, že je to otec, kterému je uštědřen první dětský úsměv. Už v útlém věku jednoho měsíce je možno s miminem cvičit. Na to existuje příslušná literatura, je k dostání v každém „lepším knihkupectví“. Cvičení pak vede k tomu, že již v druhém roce života zvládá dítě prvky klasického baletu i moderní gymnastiky a zraje rychle pro cirkusovou školu.

Další důležitý poznatek: nemysli, že děťátko je příliš malé na to, aby je rodiče nemohli rozmazlit. Výchovné působení začíná prakticky momentem, kdy je slavnostně přineseno do svého rodinného hnízda. Záhy, takřka okamžitě zjistíš, že mimino křičí. Tu je třeba zachovat tyto zásady: 1. Zjistit, není-li

MLADÝ SVĚT
poštovní
příhrádka 746
Panská 8
112 22 Praha 1

třeba vyměnit plenky, což je zapotřebí zvláště v prvních týdnech takřka pokaždé. 2. Podle hodin ověřit, není-li čas ke krmení. Pokud tomu tak není, nech miminko povykávat, je to zpočátku jeho jediný způsob projevu. Běda rodičům, kteří povykující dítě konejší chováním. Malý výkuk moc brzo přijde na to, že o tuto příjemnou pozornost se může hlásit křikem, a tak si začne rychle rodiče zotrcoávat.

To neznamená, že se děťátko nemá chovat vůbec. Naopak, je to pro miminko dobrý tělocvik a zároveň způsob, jak se zbavovat přebytkového a obtížného vzduchu, který se do zažívacího ústrojí dostal příliš horlivým nasávaním krmné tekutiny. Děťátko však chováme jenom když nekřičí.

Ptáží se, měšiči dítěti zpívat. Rozhodně ano, leč nikoli na plné hlasové rejstříky, vol spíše zvuky broukové s jednoduchými opakovanými nápěvy. Nedoporučuji se operní árie a už vůbec ne hudba reprodukováná. Pokud není vyhnuti, pouštěj v přítomnosti svého neviňátka tak nejvyšší nahrávky s Ivanem Mláděm, rozhodně však v tomto stádiu vývoje upusť od progres-beatu a bleskových hudebních projevů vůbec. Rovněž bylo v praxi ověřeno, že dětský sluchový orgán nesnáší vysoké zvukové frekvence. Stalo se před dávnými lety, kdy byl tvůj jmenovec kojencem, že si jeho otec vzal do kolébky smysl pro klasickou hudbu. Jsa dobrým houslistou-amatérem, chopil se svého nástroje a jal se housti Montiho čardáš. Když došel k flázeletovým taktům, ival malý Pěta už takřka nepřičetně. A tak jsme s jeho hudební výchovou raději počkali ještě několik let. Dále pravíš, že nevíš, co bys tak malému dítěti říkal. Můžeš mu povídat cokoli, hlavně s ním už od nejútlejšího věku mluv. Snad bude lépe,

vynecháš-li silnější výrazy, zlověk nikdy neví, co v podvědomí pachaletu uvizne a pak by ses mohl jednou, až bude už mluvit, podívat, kde to neviňátko k takovým slovům přišlo. Drobeček ovšem inspičuje spíš k něžnostkám. Ovšem pozor – nemysli, že dítěti ti lépe porozumí, budeš-li na ně šišlat a používat dětských zkomolenin. Je tomu právě naopak. Pokud jde o téma monologů, nemusíš si lámat hlavu, stačí, když ho za příslušného úkonu seznámíš s tím, že „teď vyměníme plínku, namažeme zadeček, schováme nožičky do teplíčka“, atd.

Prozatím poslední radu druhé rodičovské generace: je nutno navštěvovat pravidelně poradnu pro kojence a rámcově dodržovat dané pokyny. Asi teď promluvíš kaciřsky, ale úmyslně jsem použila slova „rámcově“. Myslim totiž, že při pokynech, které si rodiče z poradny odnášejí, se automaticky počítá s tím, že nebudou zcela přesně dodrženy, a proto jsou instrukce raději přísnější. Brát všechno doslova a dupuntíku může vést někdy k jistě, roběti až škodlivé přepjatosti. To pak vede k tomu, že zděšený rodič volá lékařskou pohotovost, když zjistí, že kojeneček spolkl sluníčko sedmitečné. Naradím k hrubému zanedbání povinné péče, ale někdy, je-li jí moc, je jí příliš. Věřim, že při své intelienci, kterou ve svých úvahách neklamně prokazujeteš, budeš umět sám najít správnou míru péče o dítě a že srdce ti přeje moc radosti a co nejméně starosti.

J. Žitná,
zasloužilá babička
(nikoli hlídací), Ústí n. L.

Váš časopis odebíráám od 1. čísla l. ročníku, i dnes v něm přečtu většinu, navíc se mnou o něj boxují dva synové a manžel. Mám ráda rubriku Petra Hory, tedy „Pěti“, něco jsem si vystříhala, něčemu se zasmála, něco si zapala za uši.

Pěto, sám víš, že otec je po narození dítěte odsunut trochu na vedlejší kolej, ale nesmíš se poddat depresi. Musíš bojovat za své místo, a to nejlépe tím, že matce pomůžeš s pracemi pro muže nepopulárními (praní plen, vaření, nákupy, prostě co je třeba), aby se žena mohla věnovat svinnostem, které vůči dceři může nyní zastat jen ona, bez bytčného nervování. Tobě jako otci zatím nezbude, než si být dítětem, které ti zatím nerozumí, ale chápe spíš melodiku a intonaci hlasu, vykládá třeba při koupání či na procházce s dítětem. Nestyď se chodit na procházku! A hlavně, buďte doma jednotní při výchově, dítě vyvíjí brzy slabostí rodičů, a dovede toho využívat. K svému neprosběchu, jenže to ještě neví. Kéž by se každý otec, i budoucí, těšil ze svého potomka jako ty! Takže, tatínku, hodně lásky a trpělivosti!

M. Valentová, Kyjov

Máš kliku, že otázku, jak vychovávat miminko, jsi nastolil v mém oblíbeném časopise, který po léta letoucí sleduji zpovzdálí a od ledna tohoto roku ho pravidelně odebíráám. Je to jediný časopis, který přečtu opravdu celý.

Nestačí mít dítě rád jen když je tise a usmívá se. Ale především je nutné hodně pomoci v trampotách tě bystři, které mrně přivedla na svět, když od nevspání padá únavou. To znamená nestyďet se a práť, žehlit, v noci se střídát ve stávaní ke krmení a hlavně najít na to čas a energii.

Navopecená máma, ta se má mou stane přes nac, anebo dávno předtím. Jinak je to ale, domnívám se, u otce. Zvyknout si na to, že je rodič, a na to,

že malé křičící nic je také jeho. To ovšem chvíli trvá. Pak zbývá ještě přemot svou chlapskou ješitnost a stydlivost, vzít kočárek, jít do parku, naučit se přebalovat, atd. Na to vše si mužský musí najít čas, jinak své děti nenávratně ochudí.

Budoucí rodičové mají tu smůlu, že jsou lidé. Kdyby byli vlašťovky, řídili by se pudem, vystavěli by si nejdřív hnízdo a pak v klidu a bez nervozity vyseleli děti. Tenhle základní axlom nabývá dnes vždy plněn, a to je chyba.

Kdybch měl vyjádřit, co máš

MLADÝ SVĚT
poštovní
příhádka 746
Panská 8
112 22 Praha 1

... je vnechal-li silnější výrazy, člověk nikdy neví, co v podvědomí pacholeté uvidí a pak by ses mohl jednou, až bude už mluvit, podívat, kde to nevířátko k takovým slovům přišlo. Drobeček ovšem inspijuje spíš k něžnostkám. Ovšem pozor - nemysli, že ditko ti lépe porozumí, budeš-li na ně šílát a používat dětských zkomolenin. Je tomu právě naopak. Pokud jde o téma monologů, nemusíš si lámat hlavu, stačí, když ho za příslušného úkonu sezámíš s tím, že „teď vyměníme plínku, namažeme zadek, schováme nožičky do teplíčka“, atd.

Prázatím poslední radu druhé rodičovské generace: je nutno novštitovat pravidelně poradnu pro kojence a rámcově dodržovat dané pokyny. Asi teď promluvíme kačířsky, ale úmyslně jsem použila slova „rámcově“. Myslím totiž, že při pokynech, které si rodiče z poradny odnášejí, se automaticky počítá s tím, že nebudou zcela přesně dodrženy, a proto jsou instrukce raději přísnější. Brát všechno doslova a dopuntiku může vést někdy k jistě, robiti až škodlivé přejpatosti. To pak vede k tomu, že zděšený rodič volá lékařskou pohotovost, když zjistí, že kojeneček spolkl sluníčko sedmitčné. Neradím k hrubému zanedbání povinné péče, ale někdy, je-li jí moc, je jí příliš. Věřím, že při své inteligenci, kterou ve svých úvahách neklamně prokazuješ, budeš umět sám najít správnou míru péče o ditko a ze srdce ti přeju moc radosti a co nejmenší starosti. Zlíná, zasloužilá babička (nikoli hlídaci), Ústí n. L.

Váš časopis odebrám od 1. října l. ročníku, i dnes v něm přečtu většinu, navíc se mnou o něj boxují dva synové a manžel. Mám ráda rubriku Petra Hory, tedy „Pětí“, něco jsem si vystříhalo, něčemu se zasmálo, něco si zapsala za uši.

Péto, sám víš, že otec je po narození dítěte odsunut trochu na vedlejší kolej, ale nesmíš se poddat depresi, musíš bojovat za své místo, a to nejlepší pro tebe můžeš s proctím, že matka nepopulárními cemi pro muže nepopulárními (praní, plení, vaření, nákupy, prostě co je třeba), aby se žena mohla věnovat povinnostem, které vůči dceři může nyní zastat jen ona, bez zbytečného nervování. Tobě jako otci zatím nezbude, než si s dítětem, ale které ti zatím nerozumí, ale chápe spíš melodiku a intonaci hlasu, vykládat třeba při koupání či na procházce s dítětem. Nestyd' se chodit na procházku! A hlavně, buďte doma jedyní při výchově, dítě vyvíjí brzy slabosti rodičů a doveďte toho využívat. K svému nepropáchej, jenže to ještě neví. Každý by se každý otec, i budoucí, těšil ze svého potomka jako ty! Takže, tatínku, hodně lásky a trpělivosti!

Máš kluku, že otázku, jak vychovávat miminko, jsi nastolil v mém oblíbeném časopise, který po léta letoucí sleduji zpovzdálí a od ledna tohoto roku ho pravidelně odebrám. Je to jediný časopis, který přečtu opravdu celý. Nastatí mít rád jen když je tise a usmívá se. Ale především je nutné hodně pomoci v trampotách té bytosti, která od nevyspaní padá únavou. To znamená nestydět se a prát, žehlit, v noci se střídát ve vstávání ke krmení a hlavně najít na to čas a energii.

Novopečená máma, ta se mámu stane přes noc, anebo dávno předtím. Jinak je to ale, domnívám se, u otce. Zvyknout si na to, že je rodič, a na to,

že malé kličiči nic je také jeho. To ovšem chvíli trvá. Pak zbyvá ještě přemot svou chlapčskou ješitnost a stýdlost, vzít kočárek, jít do parku, naučit se přebalovat, atd. Na to vše si mužský musí najít čas, jinak své děti nenávratně ochudí. Budoucí rodičové mají tu smůlu, že jsou lidé. Kdyby byli vlašťovky, řídili by se pudem, vystavěli by si nejdřív hnízdo a pak v klidu a bez nervozity vyseděli děti. Tenhle základní axiom nebývá dnes vždy plněn, a to je chyba. Kdybych měl vyjádřit, co máš

dělat. Jednou větou, zněla by: Nebránit se pocitu, že mrně je také tvoje a dávat mu to svou starostlivostí a něhou naplno najevo.

B. Gregor, Tekovský Hrádek

Tvá první rodičovská kapitola mě přinutila k tomu, že poprvé v životě píši do redakce nějakého časopisu. Nikdy jsem totiž nečetla tak krásné vyznání matky novopečeného tatínka. Sama mám roční a tříletý přírůstek a dennodenní kolotoč kolem dítěte jaksi otupil prvotní pocit, kterých se zpočátku člověk nemůže nabážit a které tak krásně popisuješ... A tvoje otázka: jak nazvat na malinké holčičce? No přeci buchticka! Vždy to tak bylo a myslím, že nikdo přihodnější pojmenování nevymyslí.

E. Vavříčková, Praha

Se zájmem a potěšením jsem si přečetl tvůj sloupek v čísle 23, kde se ptáš, jak říkat onomu místu u holčiček - hezky a bez pazvuku... Před lety, nevím už kdy a kde, jsem četl jakýsi cestopisný fejeton: Navinář se pokoušel najít pro mnou, a to podle pramenů na jakási hoře. Ty prameny mu pomáhal hledat místní obyvatel. Při vykopávání zasunutého pramene našli na skále vyrytý kosodřevce, jaký s oblibou malují dnešní kluci ve výzích apod. Měl všechny náležitosti moderního výtvaru, ač o jeho starobylosti nebylo pochyb. Domorodec, který původně pochyboval, že v onom místě opravdu pramen bude, po zhlédnutí symbolu bez váhání přimáloval ještě jeden a prohlásil, že pramen zaručeně najdou. Skutečně jej záhy vykopali. Takto se novinář názorně dozvěděl, že v onom kraji tímto symbolem po staletí označují vzácné prameny vod. Tímto příběhem zdůvodňuji, že kdykoli je to u nás potřebné (moje dcera je pravděpodobně jen o několik měsíců starší než tvoje), ošetíme prostě „studánku“. I když nejsem jazykovědec, domnívám se, že tímto způsobem onomu krásnému českému slovu neubližujeme, a že nám nebude dělat potíže zvládnout při výchově rozlišování takto vzniklých homonym. Co ty na to?

M. Slechta, Pardubice

POZN. PĚTI: Díky, to je pěkné! Na otázku téma jsem dostal desítky hezkých odpovědí. Vánuji jim některý z příštích sloupků. Všem, kteří mi pomohli obhájit slovník, patří mé poděkování.

Jsem dlouholetým čtenářem tvých příspěvků v MS, které vždy patřily mezi první, jež jsem četla. Proto bych tě chtěla vyvést z omylu, kterého ses dopustil v MS č. 24. Napsal jsi, že miminko před narozením nazýváme embryem, což není do celá pravda. Embryem je dítě zýváme do poloviny pátého porodního vývoje, dál se potom jmenuje foetus.

J. Syrovátková, Praha 4

Přečetla jsem si v Pétovi zajímavou poznámku: „Porod lidského mláděte je obtížnější než porod kteréhokoli jiného savce, např. sviště nebo ježka.“ Domnívám se, že při porodu trpí nejen lidské maminky, ale i zvířecí matky, tedy i ti citovaní ježci a svišti. I když mnoho lidí neví, že ježek se rodí

bez bodlin, přesto zůstává přísluší „to bych raději porodila ježka“ směšné.

Z. Dvorská, Praha

Tvoje rubrika, jako ostatně i předchozí, je psána s humorem a vtipem, je v ní i dost poučení. Líbí se mi. Chci ti ale jako zasloužilý rodič přece jenom něco vytknout: proč radíš novopečeným otcům „ruce pryč od nemluvnátka!“ Proč je plašíš a strášíš, že dítě polámou, pomackají nebo mu ublíží? Naopak! Ať každý otec své dítě nosí, krmit, koupe a přebaluje, ať se mu snaží být co nejvíce nablízku, ať se s manželkou střídá v nočních službách i v prání plínek! Jenom tak vznikne velmi krásný vztah mezi otcem a dítětem. Otec pocítí, že je ho třeba, že dítě se na něho obrací s důvěrou a péče a pláplní se tak otci stokrát vrátí. Tátové, nebojte se svých mrňousků! Vždyť jsou vaši a potřebují i vaši ruku!

M. Hrádek, Havířov

POZN. PĚTI: Milane, stráž, to jsem nechtěl! Připojuji se z plna hrdla k tobě. Snažil jsem se vyjádřit jen dojem a vyděšení otce. Chlapa, který se ovšem dívá nebo později má a musí osmělit!

12:47 25/BR/20

MS

mladý svět * 34

XXI. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péča rodič

MALÝ KURS KRMENÍ I.

Ahoj! Chci dnes navázat na minulou kapitolu a do praktických pokynů shrnout minimum vědomostí, které by každý mužský, má-li miminko, měl vědět o krmení. Ne že bych byl tak učený, skoro vše vím z knížek či z druhé ruky. Poznal jsem však, že literatura o dětech je vesměs určena maminkám a fakta tohoto druhu jsou v ní rozptýlena či zasuta mezi bezpečím jiných. Kromě toho: sotva který táta odbornou literaturu čte, takže „tahák“ může přijít vhod...

1. Co je krmení / Asi úplně nejdůležitější je vědět a nepochybně mít v paměti, že krmením miminka se netiší pouze hlad. Jistě, dodat dítěti potravu zůstává hlavním a zcela samozřejmým smyslem úkonu. Současně však jde o uspokojení vrozeného sociálního reflexu: cucat, to je pro dítě vrcholná slast. O intenzivní citový zážitek nesmí být ochuzováno například tím, že dospělý jakýmkoli způsobem na mňouso spěchá. Do třetice: kojení je krmení setkáním s člověkem a se světem. První sociální kontakty navazuje právě prostřednictvím prsu a pak lahvičky s mlékem. Kdo mu poskytuje rozkoš jídla, je přítel.

Kresba: Stanislav Holý

Proto i pro tátu je krmení důležitou příležitostí, jak vstoupit do života dítěte jako kamarád.

2. Nutit, nebo ne? / Narozdíl od dřívějších se do celé výchovy kojenců, a

tedy i do krmení prosadil tzv. „self-demand“ systém. Lékaři už nežádají dodržování strohého režimu. Miminka se dnes nenutí k jídlu s minutovou přesností a vůbec už se neznásilňují, aby vypila do dna, co mají předepsáno. V mezích normálu se respektuje fakt, že od narození lidé projevují osobité vlastnosti a sklony: nechceš? Nejez! Babičky pláčou, ale děti už tolik ne. Nová metoda vychází z poznání, že zdravé dítě si rychle samo upraví nejvýhodnější režim. Podvolit se mu je snazší a rozumnější, než vnucovat jiný.

3. Držení miminka a lahvičky / Miminko se na klíně drží levačkou, tak,

aby leželo hlavou trochu výš a aby mohlo poslouchat uklidňující puls srdce – to prý se kojencům moc zamlouvá. A lahvička? Zpočátku ji nedržíte příliš kolmo, aby tekutina vlastním tlakem tak snadno nevytékala a neusnadňovala sání. Kromě toho hrozí nebezpečí, že se mrně počne zalykat. Ještě horší však je, když lahvičku držíte skoro vodorovně, to kojenec pije i vzduch. Obecný příkaz: hlídat, aby vzduchová bublina nesažala až k dudlíku!

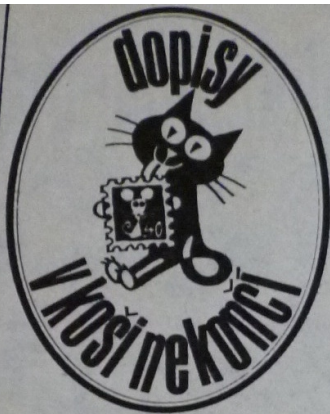
4. Správná teplota mléka / Tohle musí vědět každý táta: zatřepe se lahvičkou, pak si člověk kápne pár kapek mléka buď na hřbet ruky, nebo na před-

loktí. Nesmí cítit ani teplo, ani chlad – přesně vychlazený Sunar je, jako kdyby nebyl. Také příložením lahvičky na oční víčko se dá získat i bez teploměru jistota: když sklo ani nepálí, ani nestudí, je mléko právě vhodné.

5. O dudlíku / Dudlíky na lahvičce musí mít krátkou bambulkovitou savičku. Dlouhé dudlíky způsobují prý vadný skus a u malých kojenců šimrají měkké patro, takže pak mňousové blinkají. Že dudlíky i lahvičky musí být vyvařené, je samozřejmostí. Sterilizace dudlíku: minimálně 3 minuty ve vařící vodě.

A dál? Dál až příště! Zatím ahoj – Péča Rodič.

byly oca-
ne doka-
rkový les
ing. Jiří-
kt, který
ích cen,
V akci Z

MLADÝ SVĚT
poštovní
příhrádka 746
Panská 8
112 22 Praha 1

detaily jako nos, uši, nebo
ústa, nedokážou, výhradně na
základě zrakové informace, roz-
lišit tváře rodičů od sebe, či
od čumáku domácího psa.

MUDr. Dana Müllerová,
Praha

odpověď na každou otázku

P. R., Třinec: Slyšel jsem, že
existuje obrana vůči hurikánům.
Je to vůbec možné?

Ano, existuje určitá možnost. Vychází ze znalosti vývoje toho kterého hurikánu. Potom je možné pokusit se o rozptýlení obláček, která obklopuje oko cyklónu. K tomuto účelu se užívá některých chemických látek. Při hurikánu Ester v roce 1961 bylo např. poměrně úspěšně použito jodidu stříbrného. Cílem takových zásahů je zpomalit výstřední pohyby ve vnitřní části víru a tím zpomalit prudké vyrovnání tlaku v hurikánu. Další metodou, která má „zabrzdit“ účinek hurikánu je rozlícení tenké vrstvy oleje na povrchu oceánu v oblasti vzniku cyklónu. Cíl tohoto zásahu? Zabránit vysokému výparu vody a tím zamezit „přisunu“ energie do zárodku hurikánu. A tak třeba hurikán Debbie byl v roce 1969 obranou lidí „donucen“ snížit svou maximální rychlost větrů o 13%. K tomu, aby se mohlo jít v úvahu o účinném zápose s hurikány dál, je nutné dokonale poznat úlohu cyklónu v cirkulaci atmosféry. A spočítat si, jaké následky by takové umělé zásahy mohly mít ve světovém podnebí. (JS)

J. P., Praha: Zajímalo by mne, zda jsou ještě nějaká „bílá“ místa na světě.

Stále ještě existují poměrně rozsáhlé oblasti, které nejsou prozkoumány – nebo pouze letecky. Rozsahem největší jsou určitě oblasti v Antarktidě,

právě v Klášteci nad Ohří budou mít tak pěkný herní areál. Mladí z města na Ohří určitě nebudou jen přihlížet, jak se buduje a upravuje prostor pro dětský ráj, ale určitě v případě potřeby obětavých pracovníků sami přiloží ruku k dílu.

J. Malík,
Kláštec nad Ohří

Péťa rodič (Rubrika MS)

Jak vlastně vidí mimina? Podle výzkumů z posledních let, shrnutých Maurierovými (1976) možná trašku jinak a i lépe než se domnívá rodič Péťa z vašeho časopisu. I když apaticky skelný pohled děťátka vzbuzuje dojem, že vnímá jen „světlo a stín a občas nějaký pohyb“, prokázaly studie filmových záznamů dětského oka, že vnímá celou řadu předmětů a je schopno mezi nimi rozlišovat překvapivě dobře.

Tak v Daytonových pokusech dosahovala mimina stará čtyři dny i mladší, tzv. minimální rozlišovací schopnost 20/290 (první číslo udává velikost objektu, například písmene, druhé vzdálenost, na kterou ho člověk dokáže přečíst). Zdaleka se nejedná sice o „jestřábí zrak“, ale pro srovnání, téměř čtvrtina vidění dospělé populace je hodnocena mezi 20/100 a 20/200 – a to se zkoušené osoby snaží o nejlepší výsledek.

Svět vnímaný miminkem je ovšem značně bizarní. Oči ještě nejsou nasměrovány přesně dopředu, nýbrž nepatrně položené šikmo ke stranám hlavy, takže – přirozeně – každé oko hledí jinam. A protože svalová schopnost zaměřit obě oči na stejný předmět se teprve vyvíjí, hledí většina novorozenečat na

svět jako biologové do mikroskopu, tj. chvilkově pozorují jen jedním okem. Pro dospělého by to znamenalo ztrátu stereoskopického vidění, a odečetme-li i chápání perspektivy, které novorozeňata postrádají, i ztrátu hloubkového vidění a orientace v prostoru. Mimina tuto nevýhodu kompenzují jinou nevýhodou – pevným očním ohniskem. Do stáří čtyř měsíců jejich oči fungují asi jako fotoaparát se zaseknutým objektivem. Vidí ostře jen na jednu vzdálenost – bývá to okolo 33 centimetrů – ale zato jim vztah ostrost – neostrost, spolu s určením velikosti umožňuje hloubkové vidění a pohyb v prostoru.

Pokud Péťa rodič zrakové schopnosti novorozeňat podcenil, barevné vidění naopak přecenil. Podle Wolfruma oční čipky barevného vidění novorozence nejsou plně vyvinuty, jsou řídké, krátké, pahýlovité. Lidé tedy přicházejí na svět barvoslepi, a tento stav trvá několik týdnů. Chrástítko nebude tedy pro miminko „shlukem barevných skvrn“, ale pravděpodobně docela přesným objektem s různě jasnými (a tedy pro pozornost atraktivními) ploškami.

Ovšem zásadně zkresluje vidění novorozeňat zpracování zrakových informací v mozku. Kortikální buňky novorozeňat jsou nedospělé a jejich uspořádání ve vrstvách korového zrakového centra v týlním laloku mozku značně zmatené (ve srovnání s dospělým jedincem). Aplikace tohoto poznatku při pokusech se šimpanzy (Humphrey), vedla k hypotéze, že do stáří dvou měsíců mimina rozeznávají předměty podle jasnosti, kontrastu a velikosti, nikoliv však tvaru (trojúhelník od čtverce) a nepracují ani s tvarem uvnitř tvaru, věci uvnitř věci (například nos na tváři).

Do té doby, jak uvádí Maurierovi, mohou vidět máminu či tátovu tvář dosti jasně a zřetelně. Ale protože opomíjejí

po-
hují
teč-
ané
kde
čln-
me-
mit
sti-
ka
za
ny
o-
si
u,
s-

mladý svět * 35
XXI. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péča rodič

MALÝ KURS KRMENÍ (II.)

Ahoj! Byla minule řeč o kmení miminek. Bude zas... Už víme, jak má táta-začátečník držet děťátko a jak flaštičku, je nám z předchozích kapitol jasné, že podáváním mléka podáváme i ruku a srdce. K zdárnému kmení a otcovské svěprávnosti musíme ovšem vědět ještě řadu jiných věcí...

1. **O rodičovské lehkomyšlnosti /** (Miminka jsou choulostivá stvoření. Je mnoho dobrých důvodů kmitit je přesně podle lékařských rad a neodchyla-

vat se od nich na tu či onu stranu. ČSSR patří k několika málo zemím na světě, v nichž byl vypracován a s úspěchem uplatněn jednotný, celostátně platný systém výživy dětí. Naprostá většina rodičů v tomto směru respektuje, co radí odborníci. Přesto, jako ve všem, existují výjimky, např. mámy, jimž moderní osvěta připadá moc úzkostlivá, zbytečně složitá, příliš „vědecká“. Lehkomyšlnost, s jakou dávají přednost tradičním zkušenostem babiček třeba před knížkou prof. Švejcara („Péče o dítě“), občas hraničí s hloupostí. Je popsán případ, kdy maminka v láskyplné touze, aby její

Kresba: Stanislav Holý

mimino pěkně buclatělo, svévolně míchala Sunar v několikanásobném poměru k vodě. Přidávala máslo, cukr atd., - chtěla děcku dopřát. A zabila je... Příklad méně dras-

tický, o to častější: rodiče, zejména tatínkové, občas trvají na tom, aby potomek vždy snědl, co předpisuje norma. Babička ví, jak se děti donucovaly kdysi. Prostě se jim ucpal nos, aby musely otevřít ústa, a pak... Říkají-li zdravotníci, že násili v jídle vede nikoli k zamýšleným, ale k přesně opačným výsledkům, totiž k nečůnějším neurozám, pak z jejich strany zaznívá prokázaný poznatek, nikoli záměr hýčkat a rozmazlovat nová pokolení.

2. **O vodě pro miminka /** „Já vás dokrmovala kozím mlékem, a podívejte, co z vás vyrostlo!“ řekne sem tam vesnická stařenka,

přesvědčená že Sunar je módní výstřelek. A když navíc za letního pobytu odmítnete rozmíchat sušené mléko ve vodě z její studně, zatratí vás navždycky: jste fajnovka z města a z vašeho dítěte vyroste nedomrlý rozmazlenec. Znáte? Známi! Mladí lidé vesměs bohudiky pochopili, co jejich prababičkám vysvětlit už prostě nelze. Vzali na vědomí skutečnost, že v pitné vodě studní i vodovodů přibýlo dusičnanů. Prosakují do spodních vod z umělé hnojených polí. Dospělým dusičnany neškodí. V krvi malých dětí však vzniká jejich působením barviva zvané methemoglobin. Vá- že se na červené krvinky

a znemožňuje „rozvoz“ kyslíku po těle. Dítě ve vážném případě počne modrat a hrozí mu smrt zadušením... Povíte-li stařeňce, co k ní jezdíte na prázdniny, o existenci nemoci zvané methemoglobinémie, mávne rukou. My však něco takového ude- lat nesmíme. Žádný táta nerozmíchá mřousovi Sunar v neznámé vodě, kterou předem nedal přezkoušet okresní hygienicko-epidemiologické stanici. Nejen v létě na venkově, ale i doma se řídí lékařskými radami a podle potřeby míchá mléko buď zpola, nebo úplně v minerálních vodách, Ondrášovka či Mattoniho kyselka.

Ahoj Péča Rodič

M

S

mladý svět * 36

XXI. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

MALÝ KURS KRMENÍ III.

Milovaný otče! Slyšíš ten huránský křik? Je to tartas k nesnesení, buď bychom měli prchnout, nebo něco honem podniknout. Řvou nám děti, tatko! Bude to tím, že mají hlad. Takže rozmícháme jim Sunárek.

1. Sunarová teorie / Dospějme si nejdřív trochu teoretické přípravy, ovšem v rozumném minimu – kvílejí nám přece vyhládlé děti... Miminka přicházejí na svět s úmyslem žít se výhradně a napořád mateřským mlékem. Ten chutově malý a jednotvárný jídelníček, který by žád-

nému méně naivnímu člověku nestál za ryk, má řadu nesporných předností. Předně má člověčí mléko nenapodobitelně dokonalé biologické složení. Žádná imitace se nemůže rovnat ideálním proporcím živin, jak jsou namíchány v mateřském mléce. Stejně tak nelze dohonit obsah obranných látek. Např. protibakteriálního lysozymu je v mateřském mléce 3000× víc než v kravském. Kromě toho je kojení nejhygieničtější způsobem podávání potravy. Na cestě od matky k dítěti se mléko prakticky nemůže infikovat. Jenže, a tu začínají potíže, moderní maminky vesměs nejsou s to kojit tak dlouho a úspěš-

Kresba: Stanislav Holý

ně, jako to dovedly jejich prababičky. Dřív nebo později miminka přijmou náhražku, sušené mléko kravské. Lakton, Relakton, Feminar, Eviko, Sunar, tak se mléčné směsi jmenují. Každá je trochu

jiná a má jiné určení. Např. Lakton je sušené podmáslí, málo tučné, snadno stravitelné a předepisuje se úplným mňátkům, pouze krátce kojenným, aby přechod na umělou výživu nebyl drastický. Pro nás, mužské, nejsou rozdíly mezi druhy mléka podstatné. Stačí, budeme-li vědět, že volba není na rodičích, nýbrž na lékaři v dětské poradně a že časem přecházejí skoro všechna mimina na Sunar – ten je konečnou stanicí umělé mléčné výživy.

2. Sunarová praxe / A. Z jakého množství sušiny se má Sunar vykouzlit, je napsáno na každé krabici. Nemá smysl to opakovat, co lze vyčíst z přehledné

tabulky. B. Sunar má dvakrát vyšší obsah bílkovin a soli než mateřské mléko, proto se zprvu ředí. Teprve mimina, která jedí už i zeleninové polívky, dostávají obvykle Sunar plnotučný. Tzv. dvoutřetinový či třičtvrtinový, ač to zní složité, je pouze ředěný, řídkší než kravské mléko, a to buď v poměru 2 díly připraveného mléka ku 1 dílu vody (dvoutřetinový), nebo v poměru 3:1. Dvoutřetinovým mlékem se obvykle krmit začíná, třičtvrtinové dostávají děti o váze vyšší než 5 kg. Jaký Sunar michat, a tom rozhoduje lékař. C. Krabice Sunaru se má spotřebovat do 10 dnů, držet v temnu, chladnu a suchu. Samozřejmě v na-

prosté čistotě. I sušené mléko se rychle kazí – žlukne. Pozor! D. Odměrkou „zvážená“ sušina se nasype do úzké vysoké nádoby a zalije trochou vody. Pozor – nikdy ne studenou vodu: nerazpustí se tuk. Nikdy ne vlelou vodu: prášek udělá žmolky. Rozpouštíme v mírně teplé vodě! E. Nikdy nespeme Sunar do vody, ale vodu lijeme na Sunar. Jinak vzniknou cukky! F. Vyzkoušeno: lépe se míchá kvrdločkou, a to co nejnížší, než předpisovanou vidličkou. G. Nikdy se Sunar nevaří! Ztratil by vitamíny a máslovou chuť. Převařujeme jen vodu, minerálku, nebo jejich kombinaci. Ahoj! Péťa Rodič

MS

mladý svět * 37

XXI. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

HOLČÍČÍ TAJNOSTI

Ahoj! Mám před sebou hromádku dopisů, jeden hezčí než druhý a všechny dohromady mi připomínají, že dlužím kromě poděkování za mnoho rad a hezkých slov (díky všem, přátelé!) zveřejnění zprávy o tom, jak dopadlo jedna prapodiivná rodičovská „anketa“. Před časem – vzpomenete si ještě? – jsem v této rubrice položil nezvyklou otázku. Patřila do okruhu témat, o nichž se mluví. Nebyla moc společensky vhodná a pravěm jsem se bál, že budu vykřákn za uši. Ne-

stalo se. Každý pochopil. Nešlo o provokaci, nýbrž o drobný, úsměvný a přitom existující problém. Prostě jsem chtěl vědět, jak se u holčiček hezky, správně, bez pazvuku říká onomu tajnému sametovému místečku, kde kluci mívají zvoneček... Každý pochopil. Dostal jsem několik desítek krásných psaní. K mému překvapení se ozval pouze jeden jediný anonym, aby mi uštědřil lekci vulgarity a nechlop-ské tuposti. Také jsem děkuji. Přesvědčil mě, že studnice českého jazyka je opravdu hluboká. Ale znáte ten druh lidí: poprosíte o čistou vodu, a oni ze studnice naberaou bahno. Tupcům se to stává záko-

Kresba: Stanislav Holý

nitě. V tom „mém“ případě se vyskytl kupodivu samojediný, a to byl potěšující výsledek onoho zvláštního hlasování. Jaká další zjištění „anketa“ přinesla? V Ústavu pro jazyk český by mi mohli závidět: zís-

kal jsem 21 synonym, z nichž 16 se odvažují zveřejnit bez rizika, že byste mi mohli vytkat málo vkusu. Ale nejdřív několik ilustrativních výňatků:

„Nejkrásnější název je... pipinka! Tak mě to učila maminka, tak jsem to naučila své dvě dcery... Z. Marková, vychovatelka, Jindřichov.“ / „Snad se ti zalíbí pěkná pojmenování, která se používají na Chodsku: čizanka, hanbička, blaženka. Nám se nejvíc líbí název poslední. Kdyby ses o nás zmiňoval, piš jen o starších rodičích z Domazlic.“ / „V naší širší rodině máme dva zvonyky a šest pampelišek. Tak se oněm místečkům u nás říká. Tvrdím, že je to jed-

no z nejpoetičtějších pojmenování. Mimochodem: bude-li někdy v noci k miminku vstávat, probud se pořádně a pečlivě si všimni, kde má tvůj cvrček vršek a kde spodek. Ne jako u známých, kde rozespálý otec zabalil mrně opáčně. Maminka, snad díky instinktu, vybalila po chvíli dítě zmodralé, ale našťásti živé. A. Šimková, Praha.“ / „Na Hodonínsku jsem zaznamenal výraz candulka. Není to rozkošné pojmenování? Otec V. V.“ / „Jsi opravdu rodič nezkušený. Je to přeci docela prosté! Když mají kluci lulánka, proč by holky nemohly mít lulinky? Jarda z Dvora Kr.“ / „Velice pěkný výraz je v lido-

vé písničce Ona si tu krapulenu zamkla. Líbí se ti krapulenko? Jistě ano! B. Sedláčková.“

Rád bych pokračoval, avšak nevešlo by se mi to nejdůležitější resumé. Zní: při hledání hezkého sametové místečko malých holčiček jsme společně našli těchto 16 výrazů, užívaných v Čechách a na Moravě... Andulka, blaženka, buchticka, candulka, čarečka, čizanka, hanbička, krapulenko, lulalénka, lulinka, pampeliška, pipinka, pucka, pulinka, studánka a vonička. Já hlupák neznal z těch pěkných slov jedině!

Péťa Rodič

mladý svět * 38
XXI. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Páťa rodič

TÁTA JEDE DO PARKU!

Varuji vás, otcové! První vyjížďka s kočárkem je nervák. Půl hodiny před odjezdem si vezte meprobat! Jinak se z parku vrátíte v šoku. A stížejte se usednout na lavičku do společnosti novopečených maminek. Já to při své premiéře – první a naposled – udělal. Od té doby bývá vidět jen nevelké procento otců a proč s ratalostmi krouživají v opuš-

těných zákoutích... Samostatná procházka s děckem je pro mužského velkou událost. Málokterý hned napoprvé umí řídit kočárek, takže okamžitě uvízne mezi kolejemi tramvaje, ve výmolech na prvním přechodu. Dobří lidé z nástupního ostrůvku rádi pomohou a tatínka i s děckem vynesou zas na chodník. Ovšem sebevědomí utrpělo. Všichni tři, otec, potomek i kočár, se na vycházku vyintili, kolečka konečně nevrzou, taťka je konečně oholen, ba napomádován, dítě chraští jako hroznýš zbrusu novou hračkou. Jenže při kolizi ztratil otec glanc, pýcha uvízla v dírách vozovky. Klání se na všechny strany, rozpači-

Kresba: Stanislav Holý

tě děkuje za pomoc a ujiždí, co mu nohy stačí. Před několika vteřinami si otec ještě dával záležet na důstojném vzhledu, teď mu je všechno jedno, táhne kočárek za sebou a vyhlíží

jak dědek táhnoucí žebříňák s chraštím – nevádí, hlavně, že zmizí očím druhých za rohem v parku... Ach, v parku bude krásně! Vskutku, zprvu je. Pozpěvují tam ptáčkové, psi ve se se vyskakují na kočár a kam oko pohlédne, všude samý holub. Pak taťka vyjede na prosluněné prostranství, plné švitořících dětí a štěbetajících maminek. Zhluboka nadechne, rozhodnut, že elegantně projede kolem. Švitoření pokračuje, štěbetání ustalo. Maminčky zmlkly a koukají, jako kdyby v životě nespatřily pořádného chlapa. Pa dvacetí kroci se už otec pod tíhou pohledů potí. Šlhá pod sebe, ale vše je v pořádku: tkanič-

ky, podolek, ba i knoflíčky u kalhot. Zato nohy tuhounou! Proboha, já snad zapomněl chodit! Znáte to? Jakmile se na vás začnou lidi koukat, přestanete rozoznávat, kterou nohu máte nechat vzadu a kterou popojít, tréma z vás vyčaruje kašpara po obrně. Vmžiku jste rád, že se opíráte o kočárek, jinak byste upadl. A přichází rozhodující chvíle. Nezbývá, než honem usednout. Kam však? Pod kaštanem je několik volných laviček. Jenomže ty jsou devastovány holubím trusem. A tak nakonec taťka celý v křečích usedne do kruhu maminek. To neměl dělat! Po celou dobu, po kterou má dítě být na vzduchu,

nebude otec schopen hrůzou vstát. Dozví se tu v mlčenlivém ochromení veškeré podrobnosti porodu, po téhle lekci by mohl jít rovnou na kliniku, a bez diplomu. Stane se svědkem bezpočtu neštěstí, zrod, opomenutí a nešťastných náhod, nabude rychlé dojmu, že všem dětem bez rozdílu hrozí bezprostřední smrt. A tak taťka na první procházce poprvé a naposled zažije šok. Několik hodin tupě civí, jist, že kdyby byl kojící ženou, okamžitě by tady v parku ztratil mléko...

Varuji vás, otcové! Dělejte kolečka za kolečkem, ale – proboha – nesedejte si! Váš Páťa Rodič.

MS

mladý svět * 39

XXI. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Pěta rodič

VYCHÁZKOVÁ OSVĚTA I

Spoluotče! Obracím se dnes na tebe s prosbou o uzavření spojení. Jde o vážnou věc, o blaho dětí, které spolu máme v péči. Vykonal jsem řadu pozorování v parcích kolem bydliště a zjistil jsem, že naše manželky s úporností hodnou lepší věci neblahým způsobem znehodnocují efekt vyjížděk s kočárkem. Činí tak nejrůznějšími zásahy, o nichž ti chci podat zprávu. Nepochybně je zpravidla vede láska, dobrý úmysl, pud ochránit, zabezpečit, ma-

ximálně opečovat. Nicméně v kombinaci s předsudky či s přemrštěným strachem o zdraví a pohodlí dítěte, se snaživost mění v bezděčné ubližování nebo v zbytečné omezování dětské svobody. Občas jezdivám s kočárkem mezi kočárky a řádově v každém čtvrtém odhalí mě detektivní oko důkazy hříšné mateřské lásky. My, otcové, tu situaci vesměs trpíme, buď proto, že máme tzv. deficit informací, anebo proto, že v oněch otázkách smíme leda mlčet. Navrhují, táto-příteli, abychom na existující stav tvrdě zaútočili, abychom maminky po našem boku přinutili nezneužívat výlučného postavení k „te-

Kresba: Stanislav Holý

roru z lásky". Za tímto účelem tě musím informovat o nejběžnějších prohřešcích, s jakými se lze setkat.

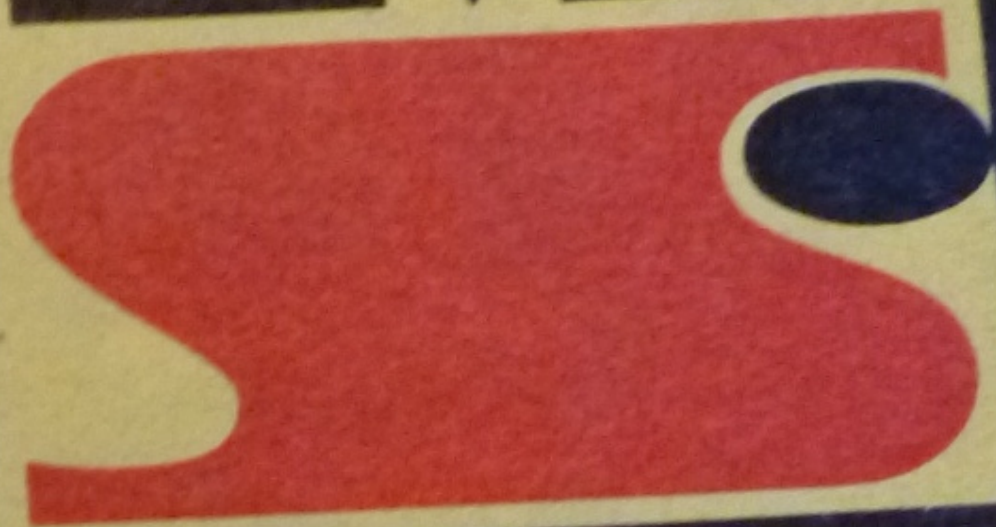
1. Absolutní prvenství si nadále zachovává utkvělá

maminkovská představa, že malým dětem je vždy a všude zima. Jsou prý s to nastydnout i v parném letním dni (což je pravda), a proto je třeba miminko pěkně nabalit (což je hloupost). A tak jsou městské parky rájem zpacených dětí. Maminky se vyhřívají ve svrscích právě tak sporných jako svůdných, zatímco z potomků zachumlaných do peřinek, čepiček a svetříků jen leje. Nejde o to, že napůl leklé dítě vypadá odpudivě, že líně, přiopile mžourá na svět a není s to sebou zdravě mrskat, házet a přehazovat, jde o to, že ve jménu úzkostlivé rodičovské péče zbytečně trpí. Dlouhodobá skleníková vý-

chova třasořítek vede k nižší odolnosti vůči zevním vlivům a vůči infekcím. 2. Všimni si, otče! Kdekerá maminka se bojí, aby mrňous nenastydnul, žádná však se neleká přehřátí dětského organismu. Je-li to případ vaší rodiny, zaútoč na manželku příbližně těmito argumenty: podle zásad moderní hygieny je lepší dítě příliš neoblékat. Pocit mírného chladu je dětem příjemný, podporuje jejich pohyblivost, přispívá zrychlení krevního oběhu, procesů trávení, především však buduje odolnost a otužilost. Pro procházky v zásadě platí, že děťátko má mít na sobě jen tolik, aby se nepotilo. Potem zvlhlo

košílka za krkem je znamením, že je mimino oblečeno příliš, a to i v případě, kdyby se komukoli – mamince či babičce – zdálo, že má na sobě málo. Chladné, malíčko zamodralé nohy připomínají, že děčko prochladlo: ale je-li jen trochu navyklé, nic moc se nestalo. Honem obléknout! 3. Je třeba vědět, že v kočárcích je méně větrno a tepleji než na lavičce v parku. Je-li zima mamince, nemusí reagovat hned přikrýváním potmka: vždyť dítě se mele a hlemýždí, koná stejně intenzivní činnost jako člověk při těžkém tělocviku, takže také vyrábí víc tepla než sedící máma. Otužovat! Pěta Rodič

MS

mladý svět * 40

XXI. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

VYCHÁZKOVÁ OSVĚTA II

Ahoj! Z pozic rozumných otců jsme tu minule polítovali upocená, příliš nabalovaná miminka. Konstatovali jsme, že hodně rodičů, zvláště maminek, trpí zbytečným věčným strachem, aby jejich dítěti nebylo na procházce zima a aby nenastydlo. Nic ve zlém: mírumilovná výtka nebyla pochopitelně adresována všem a každému. Také dnešní „vycházkové sedmero“, brojící proti dalším vytvrzle přezívajícím nešvarům či pověrám, je určeno spíš zelenáčům ro-

dičovství, např. mně samotnému...

1. Oblékání / Jdeš s mrnětem na procházku? Ne-novlékej je příliš! To raději vezmi rezervní svetrík či pléd. Ač jsi nakloněn věřit opaku, zdravým malým dětem mírný chlad víc prospívá než škodí. Ve skutečnosti může být škodlivější přehřívání organismu. Žádné tabulky neexistují. Ale praxí nabudeš praxe, přijmeš-li obecně míněné doporučení: oblékni dítě nejlépe, jak to podle tvého názoru ještě snese, předstírej si, že bys „jako“ chtěl, aby dostalo docela malou rýmu. Nelekej se, bude-li mít dítě studené ušky. Prochladnou rychle, nic to neznamená, ruce

Kresba: Stanislav Holý

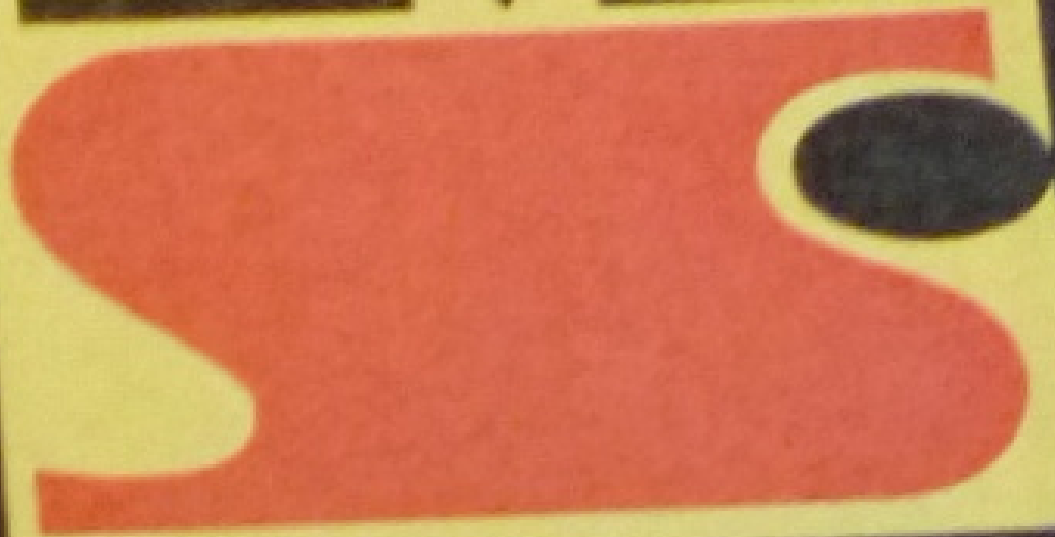
nejsou směrodatný teploměr. Je-li mrně teplé pod košílkou a ostatními hadříky, je mu dobře. **2. Čepička /** Od května do konce září se prakticky vůbec nemá dávat, pokud zrovna

není mimořádně silný vítr nebo zima. Dbej, aby se vlasatá část hlavy co nejmeně potila. Uvědom si také, že v kočárku fouká vítr míň než kolem tvé hlavy. A vůbec už nevěř úporně přezívajicí pověře, že bez čepičku dětem počnou odstávat uši. Je to nesmysl. **3. Polštář /** Přes veškerou osvětu je v parcích mnoho dětí, které ve jménu pohodlí mívají polštář pod hlavou. **Nepatří tam!** Malé děti (kojenci) mají ležet na tvrdém, aby se jim nekrivila páteř. Když už nelze polštář oželet, nechť slouží jen parádě a je postaven, opřen o čelo kočáru. **4. Boudička na kočárku /** Uživej ji co nejmeně, stejně jako vrchní

kryt se „slidovým“ oknem. Uzavřený kočárek se mění ve skleníček. Strč davnitř nos, a zjistíš, že se tam taktak dá dýchat. Pobyt na vzduchu je pak skoro bezcenný. Spatřuj v boudičce a „slidě“ pouze nutnou skrýš před silným prašným větrem nebo před deštěm. **5. Děšť a sníh /** Prší-li či sněží, není důvod nejit s děckem ven. Naopak! Pobudete na mnohem čistším vzduchu. V ošklivém počasí vzdávám vlastnímu pohodlí. **6. Tma /** Přezívá pověra, že večer se s dětmi ven nesmí. Omyl! Je to nezvyklé, nikoli ne-zdravé. Procházka ztichlým nočním městem (a v lepším ovzduší) může pohor-

šit okolí, ale dítěti prospěje. Nemáš-li např. z pracovních důvodů jinou možnost, nestyď se a vyjdi se spicím děckem raději v noci než vůbec ne. **7. Vycházková taktika /** S kočárkem se neklíbá a nedmá. Efekt „mořské nemoci“ je droga, na kterou se u dětí vytváří návyk. Pak svou dávku vyžadují neustále. A konečně: s malými dětmi, co ještě jezdívají v kočárku, se na procházkách příliš nezabýváme, pokud možno si jich nešímáme. Ponecháváme jim klid k tomu, aby mohly registrovat bezpočet podnětů kolem sebe. Vycházka jim totiž je jednou z forem poznávání neznámého světa. Ahoj přístě – Péťa Rodič.

MS

mladý svět * 41

XXI. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péča rodič

O OTCOVSKÝCH POVĚRÁCH

Co se vám narodilo? zeptal jsem se přítele, už sloužilého, v té chvíli už trojnásobného táty. Zase holka! Rekl to zklamaně, ba našťavaně. A na adresu manželky přidal nelichotivá slova, z nichž vysvítalo, že nesplnila jeho naděje. Chtěl přece kluka! Ale ona... Hledme, hledme! Absolvent vysoké školy, měl by vědět, a přece vyčítá nevinnému. Div by ženu nezapudil, jak to dělávali středověcí panovníci, když jim královna nedoká-

zala povít nástupce trůnu. Nedávná příhoda, nasvědčující, že my, muži, to při svém vzdělání nemíváme v hlavě občas v pořádku, mě přiměla napsat něco o otcovských pověrách. Jak vidno, přežívají. A ne že ne!

Pověra 1. / Pořád je dost rozšířená a praví, že matky odpovídají za pohlaví dětí. Je to blud. Genetici dávno prokázali pravý opak. My, otcové, rozhodujeme o tom, zda do rodiny přibude kluk, anebo holka! Už si to konečně připusťme a nehudrujme, když přírůstek neodpovídá našemu očekávání. Ostatně není ani namístě pojímat věc jako otázku něčí odpovědnosti, či dokonce

Kresba: Stanislav Holý

viny. Projev přírodních zákonitostí nelze přece s pojmem provinění vůbec spojovat. Jak to tedy s pohlavím dětí je? Zjednodušíme-li na krajní mez, platí: pohlavní buňka obsa-

huje soupravu 23 chromozómů. A to pohlavní buňka mateřská, tedy vajíčko, právě tak jako otcovská, spermie. Jediný z této soupravy chromozómů ji ovlivňuje, tj. určuje pohlaví. Pohlavní chromozóm ve vajíčku je vždy stejný. Označuje se *x*. Zato v mužských spermicích může být buď chromozóm *x*, anebo chromozóm *y*. Vniknutím spermie do vajíčka vznikají páry pohlavních chromozómů *xx*, nebo *xy*. Tedy chlapečkové, nebo holčičky. A rozhoduje o tom pohlavní chromozóm v mužské spermii! Rekl jsem to v brutálním zjednodušení, avšak šlo nám o podstatu: otec bezděčně rozhoduje o pohlaví!

Pověra 2. / Zní přibližně takto: „Malé dítě nemá z ničeho pojem, takže nemá cenu zabývat se jím víc, než nezbytně vyžaduje běžná péče o jeho hygienu a nasycení.“ Tohle je omyl, který kdysi, ještě na konci minulého století, fungoval jako doporučená výchovná metoda. Přečtete si pro ilustraci výňatek z tehdy vydávané „učebnice rodičovství“ od prof. Wattsona: „Matka neví, když dítě líbá, nosí je na ruku, hýčká je, mazlí se s ním na klíně, že utváří z nemluvněte pozvolna bytost zcela neschopnou čelit světu, ve kterém bude nuceno později žít. Dítě proto nikdy nelibejme a neobjímejme!

Když je to nutné, polibme je jednou na čelo na dobrou noc. Naučme se nepoužívat něžných slůvek. Domníváme-li se, že je nutné dítě hlídat, vyvrtejme malý otvor do dveří, abychom dítě viděli, aniž ono pozoruje nás...“ Atd. V současné době se ví zcela jednoznačně: pro dítě jsou od samého počátku života laskání, cit, projevy zájmu potřebami právě tak nezbytnými jako potrava či spánek. Dítě sice nemyslí a v určitém smyslu nemá paměť, vnímá však a systémem reflexů (zejména podmíněných) mu „duchovní a citovou potravu“ do jisté míry uchovává. O tom však blíže až příště.

Péča Rodič

MS

S

mladý svět * 42

XXI. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

O OTCOVSKÝCH POVĚRÁCH II

Ahoj! Zajisté souhlasíte, že stav otcovský má svou důstojnost. Volí nám, abychom nesehlávali. Nic snazšího: byla nám dána jakási vrozená moudrost, která člověku dovoluje zaujímat vyhraněné postoje i v otázkách, o nichž máme leda matné tušení. Nevadí, že kdeco víme z doslechu, důležité je, abychom měli pravdu. A tak je náš otcovský vesmír zaobdlen pověrami. O dvou jsme mluvili minule, dnes si pomeneme jiné...

Pověra 3. / Říká stru-

ně: chlap se s děckem nemazlí. Dobře, budiž, ale proč ne? Máme pro to závažný racionální důvod? Sotva. V tomhle mínění je zakleta obava, že projevy něžnosti jsou projevem zženštilosti a změkčilosti. Kdeže! Mužům péče pořád ještě zůstává dostatek prostoru k tomu, aby sobě i druhým mohli dokazovat svou chlapeckost. Věly a navenek prokazovaný vztah k vlastnímu dítěti žádného mužského v nejmenším neponižuje. Úsměvy blízkého okolí nebývají výsměchem, ale přitakáním, radostným souhlasem. Nestydíme se! Mazleme se! Děti rozumějí jen vztahům, které jsou pro jejich mysl čitelné. Tátové náruči rozumějí.

Kresba: Stanislav Holý

Pověra 4. / Pravi: ten kluk je celý táta... To se ví, jakpak by nebyl? Který z nás by mohl připustit, že se potomek podobá sousedovi? Jenže shledávání podobností se členy rodiny je v prvních měsí-

cích života dítěte jen hezká a velmi příjemná hra. Každý si ji musí odbyt, dokonce je do hry zákonitě zatažena i jakákoli návtěva. Malá potíže tkví však v tom, že právě ty znaky, o které se v kruhu rodiny vášnivě přeme, nemívají u novorozeňat vyvinutou podobu, takže shledávat shody je než určitý druh rodičovské sugesce. Barva očí se nedá určit, není konečná, skoro všechna novorozeňata mají oči tmově, litinově modrošedé. Tvar ušních boltců je zcela nehatový, uši se definitivně modelují teprve asi v 6 letech. Nos? To je sériově dodávaný knoflík. Bambulka se přeformuje na konečný tvar až v době

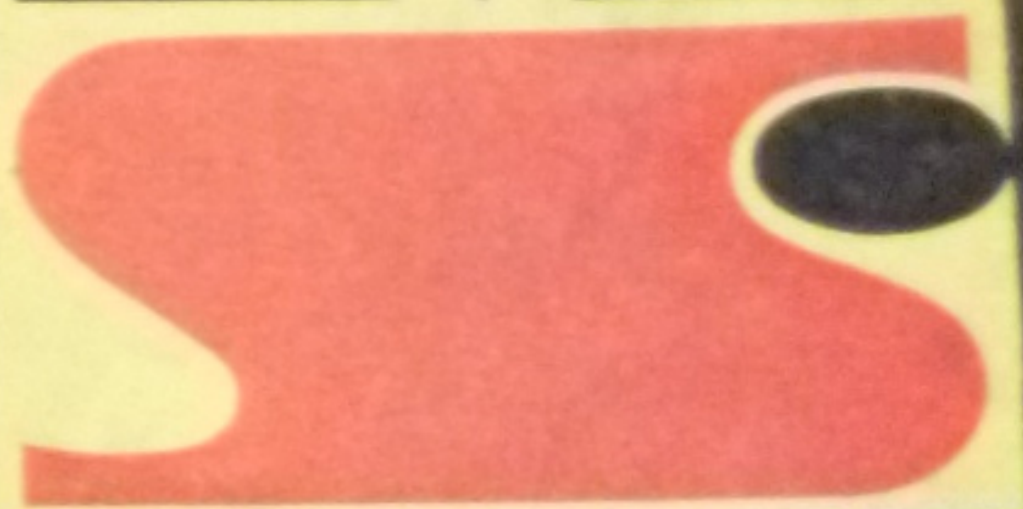
pohlavního dozrávání. Vlasy? Vypadají a velmi pravděpodobně změni barvu. Brada? Ještě poroste a vymodeluje se. Ech – vypadá to, že mrně má s tátou shodnou jen slezinu.

Pověra 5. / Zní: když dítě brečí, tak ho něco bolí... Kdepak! Bolesti brečí jen někdy. Jinak cvičí hlasivky, anebo komunikuje. Oznamuje, že má hlad, že potřebuje převinout atd. Důležité však je, jak velmi rychle, doslova během několika týdnů, mrňous pochopí, že po pláči následují příjemné pocity – přebalení, nakrmení. Vytvoří se podmíněný reflex: kdo zapláče, k tomu přídou, pochovají ho, polcskají. Pláč pak počne zna-

menat všechno možné: pojďte sem, chci si hrát, chci na tebe koukat, nudím se. Smůla je, že tuto zkušenost dětem naočkujeme sami svou péčí. Není vyhnuti, leda částečně: jestliže zdravé, suché a před chvilkou najedené dítě brečí, raději ho necháme povykávat. Nemá se chovat a laskat. Je zapotřebí, aby mrňous časem pochopil, že přítomnost nespočívá bezprádně s pláčem, nenásledují po něm, naopak, dostavují se ve chvílích, kdy je človíček klidný, tichý a sám příjemný. Tahle výchovná zásada je moc důležitá, leč prosadit ji, pravím, představuje nervák...

Ahoj Péťa

MS

mladý svět * 43

XXI. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péča rodič

MIMINKOVÁ POŠTA

Ahoj! Rád bych dneska srdečně poděkoval všem, kdož mi píše. A chtěl bych tu alespoň nepatrný dílek své pošty vyřídít...

Nedávno jsem zaskočil hned několik čtenářů-rodičů. V kapitolkách nazvaných „Výcházková osvěta“ jsem napsal, že v případě nedostatku času nebrání nic tomu, abychom s malými dětmi jezdili na procházky i za tmy. Tvrdil jsem, že to vypadá nezvykle, ba výstředně, nicméně že ohledy zdravotní mluví spíš ve prospěch takového

nouzového řešení. Musím dodat pár slov na vysvětlenou... Především: pochopitelně nešlo o výzvu, abychom snad masově vyráželi o půlnoci s dětmi do parků. Neočekával jsem, že by nastala panika a že by rodinky s kočárky počaly pořádat noční reje. Také k tomu zatím nedošlo. Na druhé straně jsem si nic nevymyslel! Vždyť starost o děti je strašně moc vážná věc! Proto si také legraci dělávám jen někdy, když nemůže ničemu uškodit. V tomto případě nešlo ani o legraci, ani o výstřednost. Pro kontrolu ocituji úryvek z knihy profesora Josefa Švejcara „Péče o dítě“ (str. 141, vydání z r. 1976): „... tím

Kresba: Stanislav Holý

hlavním, co chceme a musíme dítěti procházkami poskytnout, je právě pobyt na volném vzduchu. Méně už záleží na tom, zda je spojen se světlem a slunečním zářením, nebo ne.

Je pak docela dobře možno doplnit případný nedostatek volného vzduchu za světla i procházkami za soumraku nebo dokonce i za tmy. Je jisté, že budeme vždy hledět docílit toho ideálu a dát dítěti celý komplex volného ovzduší se světlem i sluncem, ale není-li to možné, pak se musíme spokojit alespoň volným ovzduším třeba i za tmy. Zkušenosti s takovou nutností ukazují, že u dětí, které trpěly stálou rýmou, kašlem, vracujícími se záněty nosohltanu a průdušek a nepřícházely na vycházky, protože neměl nikdo čas s nimi během dne vycházet, se rychle zlepšily a vytratily se jejich potíže, když za-

čaly být vozeny na vycházky večer, někdy i pozdě večer.“ Prof. Švejcara ještě uvádí, že tato eventualita se může nejčastěji týkat dětí, které jsou přes den v jeslích, kde není vždy možné plně uspokojit potřebu dítěte pobývat dostatečně dlouho na volném vzduchu.

Napsala mi nedávno babička Alena P. z Prahy: snacha prý si chystá Sunar na celý den dopředu! Dá rozmíchané porce v lahvičkách do ledničky, ačkoli na krabicích se sušeným mlékem je výzva „připravujte před každým použitím!“ A úzkostlivá babička se ptá: smí se chystat zá- s oba, anebo nesmí? Kazi se rozmíchaný Sunar? Ta

otázka je vsutkuho zajímavá. V obecně známé publikaci MUDr. M. Klímové-Fügenerové „Naše dítě“ se uvádí, že je třeba připravovat každou porci zvlášť. MUDr. M. Matoušek v knížce „První rok života“ souhlasí, aby maminky chystaly 2 až 3 porce, ovšem mají-li ledničku. Můj bratr lékař mi řekl, že v nemocnicích se dětem – ovšem za dodržení všech hygienických opatření – chystá mléko na 24 hodin. Hle, názor není jednotný! Na čem se usneseme? Na kompromisu: 1. bez ledničky připravujeme každou porci mléka zvlášť, 2. lednička nám umožní skladovat půldenní dávky tj. 3 porce. Ahoj, Péča Rodič.

MS

S

mladý svět * 44

XXI. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

DOPIS OD PISTOLNIKA

Ve snu by mě bylo napadlo, že mi takové psaní přijde. Vždyť rubrička, co píšu, je zcela mírumilovná a nevinná. Jenže dopis leží přede mnou, neanonymní, se zpáteční adresou. Stačí poopravit přeškrtnuté pravopisných prohřešků, a text začne být srozumitelný: „Ty darebáku, lumpe! Co vlastně víš o světě? Kvákáš o Sunoru, o malých dětech atp. Kdybys raději psal něco užitečného! O dítě at se stará ženská, a ne ty! Chlap je stvořený na jiný věci, rozumíš mi? Koukej po-

změnit svou rubriku co nejdřív, než si to s tebou, lumpe, vyřídím. Chlap je od toho, aby se učil střilet, zabíjet, atd. Jsi zženštilý mužskej, rozumíš, člověče? Jan Fero.“

„Milý Honzo! Dlouho jsem váhal, zda by nebylo lépe nechat tvé psaní bez povšimnutí. Připadalo mi, že vzniklo jako drsný hec puberťáka. Ale cosi mi říká, že své řádky možná myslíš vážně. V listě totiž není stopy po vtipu a legraci, zato vyjadřuje jasný postoj a názor. Opravdu jsi mi asi potřeboval sdělit, co si myslíš. Pomínu proto nádvky a výhrůžky prostou radou, abys mou rubriku, dráždí-li tě, nečetl, tedy abys učinil totéž, co udě-

Kresba: Stanislav Holý

láš, když se ti nelíbí televize: vypneš ji přece. A přejdu k vážnějším věcem...

Zazlíváš mi především, že jako zženštilý mužský píšu o věcech, které podle tebe jsou výlučnou starostí

žen. A nepřímou vlastně navrhuješ, abychom v Mladém světě zaměnili rubričku o výchově dětí za „užitečnější“ kurs ve střelbě a zabíjení. Neuděláme to. Přesto mě, Honzo, děsí pomyslení, že v téhle zemi žije třeba jen jediný tvor, který je s to vydávat právě ten nejnesmyslnější a nejzlobnější pudový sklon člověka, totiž útočnost, za životní program, ba dokonce za vizitku mužnosti. Rád zůstanu zženštilý, rozumí-li se mužností schopnost zabíjet, mařit, ničit. Nechtěl bych být chlap, kdyby to znamenalo umět pouze přesně mířit a chladnokrevně tisknout spoušť. Bohudíky tomu tak není a nikdy nebylo. Jestli

přece, pak jen v myslech nezralých kluků, v nichž zastydla hra na vojáky či na pašeráky, anebo v zrůdných mozcích gaunerů, jako byl třeba Hitler. Honzo, vskutku považuješ za soudné klást rovnítko mezi chlapstvem a střelením? Větší hloupost už jsi mi napsat ani nemohl. Svět, v němž žijeme, nabízí přece všem tvorům tolik možnosti volit smysluplné, užitečné cíle! Ty znáš jediný, zcela nelidský. Pochop, každý cíl je dobrý tenkrát, je-li chápán jako služba něčemu, co přesahuje naše soukromé životy. Jakmile se člověk zbaví vlastní marnosti, určitého prázdna a samoty tím, že počne hovořit a žít pro lidi i věci

kolem, objeví užitečnost sebe sama. Nikdy víc ho už nenapadne pošetitost, kterou jsi mi sdělil. Člověk je krásný tvořivostí a hnusný v pudech, co mu naseptávají bořit, zašlapávat. Myslím si, že rodičovství je nejpřesvědčivější příklad situace, kdy život nabývá onen důležitý přesah a hlubší smysl. Mýlíš se, dávno není věcí matek. Existence dětí se právě tak hluboce dotýká i otců. My, tátové, formujeme životy svých dětí, děti modelují nás. Nevím, jak to bylo v tvém případě, ale přál bych ti, Honzo, abys jednou, až budeš tátou, synovi nikdy neřekl to, co jsi svěřil mně. Žij blaze a nestřílejl

Petr Hora

M

S

mladý svět * 45

XXI. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

DŮLEŽITÉ MALIČKOSTI

Máte slovo. Vy, čtenáři. Potřetí za sebou. Omlouvám se mnohým dalším za to, že z jejich hezkých listů nemohou citovat. Ale rubrička se nedá nafouknout, jistě to chápete. Děkuji všem, kdo mi píše, od babiček po novopečené táty. Ta korespondence mě přesvědčuje, že rozmluvy o výchově dětí mají svůj hlubší smysl. Dost už ale — máte slovo...

1. **Sunar v šejkru** / Se zajímavým zlepšovacím návrhem přišla Marta Brusová z Nové Včelnice: „Péťa

před časem radil, jak rozmíchat Sunar. Znam lepší způsob. Abych nemusela několikrát denně převařovat a chladit vodu, přidala jsem si (v rámci šetření energií) termosku o obsahu $\frac{1}{4}$ l. Vodu na mléko ráno svařím a v termosce pak teplou uchovávám. To zaprvé. A zadruhé připravuji Sunar rychleji a snadněji, je v necelé minutě. Takhle: do vyvařené suché láhve odměřím cukr a Sunar, zaliji předepsaným množstvím vody z termosky. Pak láhev uzavřu a protřepu nápoj po způsobu barmanů, jako v šejkru. Použít lze výhradně kojenecké silnostěnné láhve se šraubovacím uzávěrem. Voda z termosky by měla

Kresba: Stanislav Holý

mít kolem 40 °C. Nesmí být příliš horká, to by se v mléce nadělaly žmolky, ani příliš chladná, to by se nerozpustil tuk. K odměření vody používám rezervní vyvařenou láhev.

Můj způsob přípravy mléka šetří energii, čas i nervy, a přitom je hygienický. Navíc odpadá práce s mytím a vyvážením ostatního nádobí — hrnečků, kvadráček atd. "Dik, Marto! Musím přiznat, že se mi tvůj barmanský trik nezdařil. Uvěřejňuji také zlepšováček až po té, co jsme ho doma dlouhodobě vyzkoušeli. Vskutku funguje, Sunar je v momentě, a dbá-li se na správnou, přiměřenou teplotu vody, mléčný prášek se opravdu dokonale rozpustí. Pochybnosti mám, zda je dostatečně hygienické skladovat převařenou vodu v termosce. Pro jistotu proto dodávám: kojenecké mléko klidně chystejte v šejkru, avšak

na trik s termoskou pohlížejte s určitou nedůvěrou. Prosíme experty, aby se případně vyjádřili. Námítky zveřejním.

2. **Pudruje se zadeček?** / Jana Vančurová z Ústí nad Labem mi žalovala na manžela. Prý se hádají, zda se děťátkům pudrují zadečky, anebo ne. Tátka prý tvrdí ne a Sypsi pudr zahazuje. Ať prý si zahrají na sudího... Budíž: Jana, lepší jsou mastičky. Například nedostatkový Infadolan, není však důležité, jakým tukem se faldiky promastí, stačí, aby byl čistý, nezkažený a hlavně nedráždivý. Pudr má víc nevýhod než výhod. Ani spousta prášku nebrání opruzením. Vpíjí

sice pot i moč, jenže ty se pak na těle rozkládají, dráždí pokožku, a výsledkem je opruzení, tedy právě ta nehoda, které měl pudr zabránit. Ještě: zbytek zasypu se špatně odstraňují. Pudruješ? Dbej, abys při každém převinutí dokonale zbavila miminkovské faldiky drobných, nebezpečných však žmolků zasypu. A raději dej za pravdu manželovi: nepudruj, mastil Drobnu radu na závěr — lék proti opruzením: svoř asi $\frac{1}{4}$ kg pšeničných otrub v 1 litru vody. Drž ve varu asi 45 minut. Zceď. A přidej pak asi $\frac{1}{4}$ l odvaru do vaničky, když miminko koupeš. Pomáhá to!

Ahaj — Péťa

mladý svět * 46
XXI. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

JAK VYKOUPAT

Řeknete: koupat děti, to je vložení ženská práce. **Řeknu:** mužský, který to nevyzkouší, se osídil. Protože se nikdy nedozví, jak pákné je to dobrodružství, jak milá hra a zábava. Přinesť vaničku, něco přidržet, zvednout, podat, upustit umí kdejaký obejda. Je to sice užitečná pomoc, ale malá a podradná: dítě na vás kouká z vany, a vidí, že táta je neškodný poskok, netřeba ho brát vážně. Jenom poletuje domác-

ností a chodí s věcmi. Právím vám, dělat při obřadu koupání pouhého ministranta začne být brzy nuda právě tak protivná jako věčné praní plínek, které – až na výjimky – beztak vypadají čisté. Valná část otců, totiž těch, co se aspoň nějak na shonu kolem mméte podílejí, kompenzuje nedostatečnost role typicky mužským únikem: kibicujeme! Prorokujeme, že vzápětí se dítě utopí, telepatickým pohledem poznáváme, že voda je příliš vídelá, zachraňujeme potamka před záhubou výkřiky na způsob: „Upustíš ho!“ „Vždyť mu zlomíš vaz!“ „Propichneš bubínek!“ Átd. Co je nejhorší: myslíme to vážně, neboť

Kresba: Stanislav Holý

matky našich dětí zacházejí s křečkými stvořeními s rutinou vyhlížející zkáznosně.

Objevil jsem způsob, jak nabýt rovnováhy. Je prostší, než vypadá. Stačí, pá-

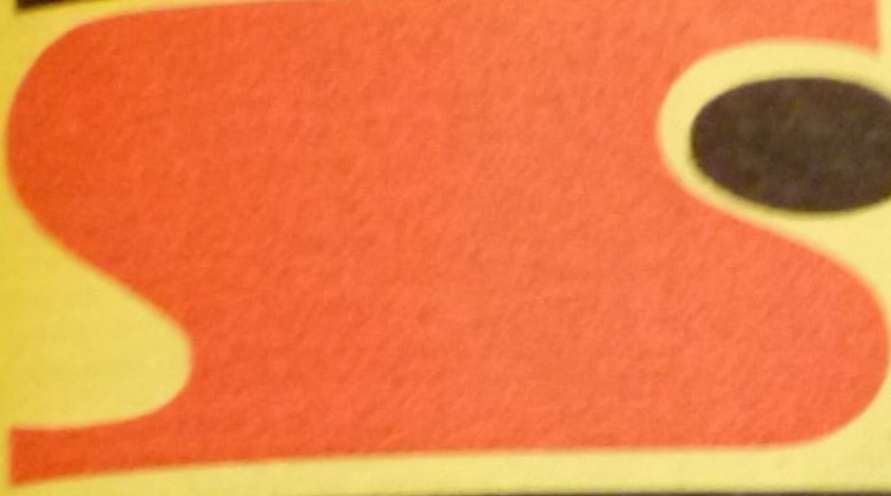
nové, když přestanete ministrovat i kibicovat a chopíte se očisty dítěte sami. Potomek to po několika lačích vody rád vezme na vědomí a počne si vás vážit. Předně proto, že každé dítě se moc umí z vody těšit, ještě je úplně hloupé a nevědomé, a už se myje radši než vy nebo já. A pak taky proto, že my, muži, máme fakticky k dětem blíže než ženy, dovedeme si líp hrát a rychle postřehneme, že večerní koupel miminka není jen hygienickým zárokem, ale radostnou nahatou hrou, při níž se navazuje kamarádství zrovna tak dobře jako při kajení z lahvičky, nebo při zpívání písniček.

Aby chlap úlohu zvládl,

musí ovšem vědět mnoho věcí najednou, tu ryze teoretických, tu praktických. Zkusíme dneska postřehnout problematiku psychologickou... 1. Důvod, proč se otcové koupání dětí vesměs vyhýbají, tkví ve strachu, že jde o příliš riskantní operaci. Avšak obavy lze překonat vrozenou nám statečností. Stačí uvěřit, že dítě ani zdaleka není taková křehtinka, jak vypadá. Vydrží neuvěřitelné věci. Kdepak, nezlomí si hned vaz, když mu hlavička klimbne dozadu. Kdepak, nedostane hned zápal plic, když na ně foukne průvan otevřenými dveřmi. A když se náhodou děťátka trochu ve vaničce napije, není to ta-

ková tragédie: odplivne si, vynadá vám a vzápětí předstírá, že zapomnělo, jaký jste nešika. 2. Za druhé je třeba vědět, že dítě od přírody vodu miluje. Cáká, šplouchá, prská, kope – vůbec se nebojí. Jenom je třeba, aby špatných zkušeností s vodou neudělalo moc a nezískalo je pokud možná vůbec. Jinak se vztah ke koupání změní, a nadlouho. 3. Konečně: legrácky, dotyky, projevy něhy a pozornosti, ona škála li-bých pocitů představuje významné podněty pro rozvíjející se citový život mrněte. Koupání je zážitek velmi intenzivní a není špatné, spojili-li se v myslí dítěte s osobou táty...
Příště o praxi! Péťa

MS

mladý svět * 47

XXI. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

PLAVÁČEK SE KOUPE

Co bude následovat, má být praktická a stručná instrukce, jak si počínat při obřadu každodenní očisty lidských potomků. Není určena maminkám, neboť ty zacházejí s namydlenými dětmi bravurně. Kluzké mrně jim nikdy nevyklouzne. Mužským však zpravidla chybí jak teorie, tak praxe, a proto i odvaha. Ze všeho nejvíc se obávají rizika, že dítětko sebou po kapřím způsobu mrskne, prosmýkne se mezi prsty a šup – bum – bác – jémine! Víme to podle

sebe. Když jsem koupal prvně, div jsem holčičku z bezpečnostních důvodů téměř vlastníma rukama nezardousil. Přitom stačilo, abych ovládal chvat, který se jmenuje poloviční nelson. Považuji ho za nejdůležitější trik, takže chvat vysvětlím nejdřív.

1. POLOVIČNÍ NELSON: Podařilo se vám vysvléknout úplně mrňavé mrně, mele sebou na stole a vy ho potřebujete lapit a přenést do vaničky. Dávejte pozor, udělá se to následovně! Pravačkou mu nadzvednete hlavu a podsunete pod krk levačku, hodně daleko, abyste se orsty mohli zachytit pod pažím človička: obejmete jeho rámě. Tím je horní

Kresba: Stanislav Holý

půlka dítěte upevněna. Nyní zbylou pravou rukou podeberete tvorečka pod zadečkem. Dlaň vedete mezi nožkami a prsty současně obejmete stehno. Dítě je spoutáno, znehyb-

nělo a dá se přenést, aniž by mu hrozilo větší nebezpečí. Hlava je podepřena vašim levým předloktím, páteř se neprohýbá, dobré to je. Chybí vám sice třetí a čtvrtá ruka, abyste mohli dítě opláchnout, avšak brzy zjistíte, že po ponoření dítěte do vody lze pravou rukou manipulovat – poloviční nelson levačkou dítě postčujícíím způsobem zkrátí. Ale jděme dál! 2. FUNKCE STOLU: To je zvláštní jev – děti se ve skutečnosti myjí na stole, ve vaničce je pouze necháváme rozmočit a poté je namydlené oonořujeme znovu už jen k opláchnutí. Na stůl se předem nachystá veškeré potřebné nádobíčko: kojenecké

mýdlo, dvě žínky, smotky vaty, krém na zadeček a na faldiky atd. Především se však na stolní desku položí a) plenová osuška typu tetra, b) na ni čtveřec iqelitu, c) na iqelit obyčejná plínka, d) na tu plínku dítě. Na takto vytvořené žíněnce je třeba nejprve dítě přezápat a donutit k vysvléknutí. Následuje poloviční nelson, krátké namočení potomka ve vaničce, načej se živý poklad, nyní mokry, lesklý, vyjevený, vrátí opět na zápasíště, tj. na stůl. Zde ho je třeba namydlit. Úplně nejdřív mu však – pozor!, nikoli mýdlem – umyjeme obličej. Buď smotkem namočené vaty (úplným mrňousům), nebo (pozdě-

ji) žínkou. Zprvu se má na obličej brát voda ze zvláštní misky, avšak brzy, po několika prvních týdnech života, stačí voda z vaničky. 3. MYDLENÍ: Postupujeme odshora dolů, zvláštní péči věnujeme krku, který nelze najít, a také faldikům, jichž je neobyčejně mnoho, vesměs nedobytných. Pečlivkově užívají na horní půlku těla jednu (označenou) žínku, na dolní půlku druhou. Pozor, drobný detail: oblast zadečku, a to zvláště u holčiček, se vždy myje ve směru od lulinky k sedince, nikoli opačně (infekce!). A dál? Následuje poloviční nelson, přenesení, opláchnutí. Detaily přistě... Péťa

mladý svět * 48

XXI. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péča rodič

10 + 1 HYGIENICKÝCH CHVATŮ

Ušmudlané dítě, toť vizitka rodiny. Čisté dítě, pýcha rodiny: potomky denně koupeme. Jak, vyličil jsem dramaticky v dvou minulých kapitolkách. Na ně se odvolávám, dnes popíšu škálu detailních chvatů, vesměs vyčtených a úspěšně odzkoušených. Taťkové, dávejte pozor, jak tmitá cesta vede od děcka nezvládnutelného k čerstvě napulirovanému: ošetření človička vyžaduje, prosím, víc odborného fortelu než péče o vašeho trabanta!

Oči: Každé dítě má dvě. Hned u nosu. Ošetřují se v prvních týdnech života borovou, později obyčejnou vodou, nemusí být svěcená, musí být převarovaná. Činíme tak až v závěru večerního obřadu, po koupání. Vezme se čtvereček buničité vaty, namočí se. Dovnítí, pod víčka, se nepokoušíme dostat. Jen oči protíráme. Zlehka. Postupujeme ve směru od nosu k uchu, ne naopak. Na každé oko vezmeš jiný kousek vaty, tedy dohromady dva kousky. Jak dítě povyroste, od úkonu upustíme a myjeme už obličej jen žínkou. Bez mýdla!
Nos: Mezi očima leží legrační knoflík zvaný nos. Denně do něho zasahuje-

Kresba: Stanislav Holý

me takovým užívaným smotekem vaty. Nejlépe se smotek smotá při mírném navlhčení. Nešťouráme moc daleko, vnitřní sliznice se má nechat na pokoji. Vatička prý nemá

být na tvrdé tyčince, jen v prstech. Nechápu to. Pradávají se totiž krabičky zv. watumy – odborně sestavená štourátka. Kdekdo, i my dama, je používá. Asi by se to nemělo. Nevím. Ale když už, tak jemně, opatrně, nosánek mrňouse je choulostivý zrovna jako uši. **Uši:** Nalezneš je po stranách hlavy, obvykle ne víc než dvě. Denně ošetřuj! Tosevi, také vatou, méně vhodný je klůček s vatou. Nezasahuj příliš daleko, nejdále tam, kam dohlédneš. Nejde totiž o nebezpečí, že bys mohl poškodit vnitřní ústrojí, jako o to, že náruživé čištění pěchuje ušní maz a mohl by se upcat zvukod. Následující drobný

trik ti umožní lépe v uchu zašmátrat: natáhni baltec šikmo vzad a nahoru. Zvukod se narovná, a ejhle, vše jde líp! **Vlasy:** Nemají se mýt denně, nejvýš 2× týdně, anebo jsou-li špinavé. Rozhodně je však po koupeli denně kartáčuj. Nic nehleď na to, že syn má jen pět stojících chlupů. Podstatná je masáž pokožky, ostatně dítěti je příjemná. **Pusa:** Vnitřek se vždy nechá na pokoji. Stejně tak netřeba kvůli prvnímu zoubku běžet hned do drogérie pro kartáček na zuby. **Nehty:** Dbej o jejich trvalou čistotu. Dítě se škrábe a pokožka mimina je mnohem náchylnější k infekcím než tvá mužná hroší kůže. A pak, mrně si

věčně cucá packy: proto se nehty mají stříhat aspoň jednou týdně. Zkusil jsi to? Statečný chlap se bojí a stříhání nehtů přenechává matkám. **Lulánek:** Malíčkovost, avšak důležitá – koupej, mydli, oplachuj, ale jen zevně. Taková ta kůžička se, prosím, nestahuje! Nemusíš mít strach, že jsi něco zanedbal. **Lulinka:** Hygienický zákrok se týká výhradně povrchových míst, tj. až po kraj sliznic, dále ne. Zdůrazňuji, co už tu jednou bylo: žínkou při mytí postupujeme od lulinky k zadečku. Jde o drobnou protinfekční nuanci... Konec! Jistě jste závěrečné „intimnosti“ přijali, jak byly miněny. Další detaily za týden! Péča

MS

S

mladý svět * 49

XXI. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péča rodič

KOUPELOVÉ DETAILY

Ahoj! Vydržte – ještě jednou, naposled, tu bude řeč o koupání miminek. Neďte se, že tématu věnujeme tolik pozornosti. Vždyť pravidelná večerní lázeň nepředstavuje pouhý hygienický zákrok, bývá vždy malou rodinnou slavností, obřadem, který má pevně stanovená pravidla, a odbývá-li se v přívětivé atmosféře, je pokaždé zážitkem pro všechny účastníky. To je také důvod, proč se pokouším přemluvit tatínky, aby si rituál do detailů osvojili: koupání

skýtá příležitost zkamarádit se s potomkem hned v nejranějším věku. K věci však! Zbývá nám shrnout několik důležitých pravidel hry.

Teplota vody: Dospělému člověku připadá, že mrňousky týráme, poskytneme-li jim koupel podle odborných receptur: do tak studené vody by dospělý nevlezl. Jenže malinké děti chladnou vodu snášejí lépe než my a lépe než příliš teplou. Horká voda je vysiluje, namáhá krevní oběh, děcko se v ní necítí dobře, pláče, kdepak – nikdy nechystejte lázeň teplejší, než je teplota lidského těla. 37 stupňů budiž horní hranice. A dokonce jen pro první

Kresba: Stanislav Holý

týdny života. Pak lze teplotu vody pozvolna, pomalíčku snižovat. Půlroční dítě se prý smí koupat ve vodě 29–32° teplé. Málo, který rodič má odvahu ta-

kovou otužovací kúru uskutečnit. Zdravým dětem však návyk na chladnou vodu prospívá. Nelekejte se! **Teplota v místnosti:** Rozšířená a vytvářena se udržující pověra, že děti jsou strašně choulostivá stvoření, vede rodiče k přehnaným obavám. Jenomže koupat v horku, v místnosti vytopené na 26 až 28°, je nesmysl. V prvních šesti týdnech samozřejmě vyhříváme pokoj či koupelnu víc – ale stačí na 22°, později už není třeba být úzkostlivý: 19° je až dost. **Délka koupel:** Mrňousové obvykle koupání milují, cákají a blaženě kvíčí. Ovšem pobyt ve vodě je pro ně dost namáhavý fyzický výkon. Nepřeháněť!

Zprvu nechávejte mimínka ve váničce 3 minuty, na nejvýš 5, a ani po prvním roce života nelouhujte dítě déle než 10 minut. Vysiluje ho to, navíc trpí tukový povlak kůže. **Ručník:** Nevěřte, že luxusní froté osušky jsou lepší než měkké plenkové! Dětská pakožka je velmi jemná. Proto raději utírejte mrňousky poddajným materiálem zvaným tetra. **Maličkost:** mimínko se osuškou spíš poplácává než tře a dře. **Mýdlo:** Kojenecké je nejvýhodnější. Je přetučněné a upravené tak, že příliš neštipé, dostane-li se dítěti do očí. **Světlo:** Dbej, aby dítě ležící na stole nemuselo koukat do ostřejšího světla lustru či lampy. Svít si na ob-

řad koupání a údržby pokud možno ze strany. **Všeobecné zásady:** 1. Než mrňouse vykoupeme, můžeme si s nahatým a vybaleným chvilinku na stole pohrát, cvičit s ním. Tohle je k tomu vhodná chvíle. 2. Koupeleme zásadně večer a před krmením. Nečivíme se moc a nezlobíme se, jestliže dítě k večeru trochu pláče a je protivné: má nárok touto dobou brečet – nic ho neboli, nic mu není, trénuje hlasínky a má hlad. 3. Koupel děcko příjemně unaví, přichystá na spánek, platí proto zásada: už si pak nehrajeme, nepovídáme – už jsme večer, po koupeli nakrmít a okamžitě spát! Péča

MS

S

mladý svět * 50

XXI. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Pěta rodič

CERTOVSKY PROBLÉM

Chci vám dneska chvilku vyprávět o sobě v přesvědčení, že to tak trochu bude i o vás... Dokud jsem neměl vlastní mimino, považoval jsem se za znalce dětí. Nic neobvyklého vidíte: povrchní představy svádějí k vyhraněným soudům. Jakmile člověk vidí pouhé obrysy jevů, hned má všech pět švestek pohromadě, hned je odborník. Někdy, to záleží na míře sebejistoty, se už pak neodkáže falešného obrazu vzdát. Také mně je dnes zatěžka znovu a znovu se usvědčovat z hlou-

posti, nicméně v poslední době se to děje, pyšná jistota ustupuje a dělá místo novému, méně jednoznačnému obrazu o dětech. Neboť čím častěji se s človíčkem, který u nás bydlí, setkávám, čím hlouběji nahlížím do jeho nitra, tím tajemnější a složitější bytost se mi vyjevuje před očima. Kdepak, mně není ani zdaleka tak prostoduché a hloupoučké, jak jsem se ještě před nedávnem domníval! Není jednodušší než velký člověk! Je jenom úplně jiné. Proto také vzájemně porozumění nutno pracně a zdoluhavě hledat. Nedá se vnucovat, jak jsem to činival, dokud jsem se po-

Kresba: Stanislav Holý

važoval za znalce dětí...
Příklad:

Donedávna jsem se pokoušel děti svých přátel oblažovat očividnou, nápadnou pozorností. Vydával jsem ji za projev po-

rozumění a srdečnosti. A činil jsem tak ze tří důvodů: abych si užil cizího mrněte, abych svým zájmem potěšil přátele, a abych konečně udělal radost bouřlatému stvoření v kočáře či v postýlce. Byl jsem si jist, že to s dětmi umím a že se jim můj seznamovací repertoár musí velmi zamlouvat. Skládal se z těchto čísel: 1. Zatahnutím za ucho se mi automaticky vypláznul jazyk. 2. Jakmile jsem si zmáčknul nos, ozvalo se sloní zatroubení. 3. Dalším drobným kouzlem se mi vypoučily oči a nafoukly tváře. 4. Poté jsem si ještě nasadil čertovské rohy z prstů, vyčnil jsem zuby a zaskřehotal jako potulný

šilenc. 5. Představení obvykle končilo blaženým úsměvem, totiž mým, a pokusem dítě zvednout a pohoupat. Vše, co jsem činil, bylo v legraci, vše mělo znamenat, že jsem kamarád, komický strejda, co to myslí s dětmi dobře. Dospělí se mým kejklům smáli, to bylo dobré, zato dítě vřeštělo jak pominuté a odmítalo jakoukoli další družbu. Zprvu jsem si častá fiaska vysvětloval zpozdilostí cizích potomků. Později jsem počal neúspěchy svádět na svůj krákoravý hlas a na zjev – dokonce jsem v zrcadle sebekriticky zkoumal, zda nemám nějaké démonické rysy, ale kdepak, obličej se podobal lidskému i fot-

ce z občanky. Ach, dnes chápu! Už vím, proč se mě děti bály víc než čerta, ač snahy jsem jevil dost! Pochopil jsem teprve na vlastním dítěti: každý, i malý nový dojem, je pro mrmě trochu šok. Děti asi mají v sobě nějaký obranný reflex. Dokonce i neznámá hračka či nepoznané jídlo budí zprvu úzkost, nedůvěru, opatrnost, ba i strach. Proboha, co já za život vyděsil děti! Nedělejte to! Na návštěvě si jich skoro nevšímejte, nepokoušejte se rychle vejit do jejich přízně, dejte jim čas, aby si vás okoukaly, přijdou pak třeba samy. Ale hodných strejdů, jako jsem býval já, se bojí! Vim to na beton. Pěta

mladý svět * 51
XXI. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

13.09.25/PB/201

Péťa rodič

MALE VANOČNÍ ROZJÍMÁNÍ

Je večer. Jsem dneska s Alenkou sám doma. Před chvílí jsem ji vykoupal, nakrmil, uložil do postýlky. Obvykle stačí dát jí dudlík, pohladit po vláskách, říct potíchu hají, hají, zhasnout a odejít. Mrňousek vmžiku usne. Zvláštní, tentokrát se něco nepodařilo. Sotva jsem zalezl do svého kamrlíku, ozval se z vedlejšího pokoje pláč. Proč ta protivná holka brečí? Proč nedá pokoj zrovna teď, když chci sednout k práci? Bolí ji břicho? Po-

čůrala se? Nechce se jí ještě spát? Vyplivla dudlík na koberec? Anebo jí chybí cosi dalšího, nezjistitelného? Nevím. Nezbývá, než abych šel omrknout situaci. Nebo ještě počkám.

Sami vidíte, že právě stojím před zcela banálním problémem. Holka brečí, zatímco by měla spát. A já vám pravím, že jsem předem v rozpacích. Po řadu měsíců na vás dělám ramena, píšu tuhle rubričku o výchově dětí, a přitom si v nejvšednějších věcech často nevím rady. Dětský pláč, to je typický případ. Holčička mi totiž nikdy jasně nepoví, oč jí jde. Je na to příliš malá. Z možných důvodů jsem

Kresba: Stanislav Holý

s to rozpoznat jen některé. Velmi snadno zjistím, zda jsou plínky suché či mokré, zda je dudlík v puše či na zemi. Zjednám nápravu. A pláč bude zažehnán. Avšak co dál,

když zažehnán nebude? Učené knížky říkají: nechte se dětským pláčem znásilňovat! Neobjevíte-li, proč (zdravé) miminko křikem projevuje nespokojenost, buďte věcní. Třeba pláče únavou, nemůže „zabrat“. Chvilku bude dělat rámus, a pak usne. Učené knížky snad mají pravdu. Jenomže já mám tušení, které sice nemohu dokázat, je však v rozporu s doporučeními, abychom pláč nebrali moc vážně. Ostatně, pojdte se se mnou podívat na Alenku... Hledte, je suchá, dudlík má v postýlce, sama si ho mohla znovu dát do pusy. Hledte, stojí obrácena ke dveřím. Proč se neotočila k oknu, či

k prádelníku? A proč nepláče vleže? Proč její volání míří do směru, odkud čeká pomoc? Hledte, v očích má slzičky. Proč nepovykne „nasucho“, jak to děti dělají, když jenom nespokojeně kňourají? A hledte: vejdu, rozsvítím lampičku, malinko holčičku pokonejším a ona ztichne. Na pár minut usednu a ona usne. Asi se dopouštím výchovné chyby. Nechávám se terorizovat pláčem. Rozmazluji své vlastní děťátko. Jenže mi připadá, že takhle je to lepší. Tuším totiž, že miminkům se častěji než nám stává velké neštěstí – takové, jaké se dnes večer přihodilo u nás: maminka odešla už odpoledne, táta

chvilku po ní. Nakrmil, uložil, pohladil, zmizel. Poslyšte, co když se v hlavách malých dětí za takové situace odehrává strašné drama? Co když si miminka představují, že jsme je opustili napořád? Pak by srdceryvný pláč znamenal, že děti jenom veřejně přiznávají, co my sami sobě často zatajujeme: člověk potřebuje mít jistotu a viru, že není na světě sám. Člověk, malý i velký, se potřebuje před usnutím zaposlouchat do tmy a uklidněn vědět: je tu se mnou ještě někdo. Být sám je totiž nejstrašlivější věc na vezdejším světě. Pro děti i pro starce... Přiju vám krásné, pospolitě vánoce!

Péťa

mladý svět * 52

XXI. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Pěťa rodič

TATKA FLAMENDR

Příští řádky posílám jako novoroční pozdrav poroušeným otcům. Skarohládově, nemračte se! Je výjimečná situace: silvestra přece nelze vynechat a přeskočit jen proto, že máme děti! Silvestr je dlouhá dovádívá noc, která nás, stoprocentní muže, vyzývá k rozmarilosti, a my to vábné volání neumíme přeslechnout. Uplynul rok, musíme se ohlednout, musíme si srovnat v hlavě, za co stál. A je třeba pozdvihnout číši. Jednou, dvakrát, třikrát – já vím,

pit se nemá. Člověk nemá dělat věci! Nemá číst v posteli. Nemá moc kařenit a jist hořčici. Nemá být líný. Nemá vyplazovat jazyk. Nemá... Ale ukážete mi světce, a ten jazyk na něho vypláznul! Bude mi svou bezúhonností podezířelý. Vždyť my, stoprocentní muži, občas hřešit musíme. Jinak by z nás byly mumie, a ne chlapi. Mumie nepije, mumie je hadná. Ale mumii kromě muzea nikdo nechce. Kdybych byl mumie, žádná hříšná žena by si mě byla nevzala. Přiklopil bych za Pěťou rodičem viko sarkofágu, silvestra bych oslavil v zbožné osamělosti, avšak byl bych, pravím vám, pekelně navztekaný. Skara-

Kresba: Stanislav Holý

hládově, nemračte se! Nemá se to, ale i my, spořádaní otcové, budeme 31. prosince 1979 popíjet. Leckterý stoprocentní muž se v alkoholu z velké části rozpustí, ráno zbude tři-

procentní roztok na způsob octa. Otcovská troska je odpudivá i pro malé děti. Není na hraní. Sedi po ránu na posteli, přiboudle mžourá, dezorientována dvěma vjemy. Zezadu pláče a nařiká vyhládlé dítě, vztahuje ručky dožadující se mléka, zatímco vepředu, na nose mezi očima, usedla velká bílá myš, kladivem otce mlátí do čela a piští: „Nepij, zvíře, nemá se to!“ Znáte? Bodři otcové, ovšemže to znáte. A já též. Proto vám posílám novoroční pozdrav: pár návodů, jak život obelstít...

1. TAKTIKA: Flámoval jsi skoro do rána a za dvě hodiny se vzbudí mrňou-

sek? Věř, že sebekratší odpočinek dává tělu šanci k nabrání duševních a fyzických sil. Program pro tuto chvíli zní: vyvětrej pokoj, vyčisti zuby, umyj se, ulehni. Bdit je hloupost. 2. BOLEHLAV: Bojíš se brnění hlavy? Kovářičku? Omrač je včas! Ještě před spaním vem dnyl či jiný prášek proti bolestem a spláchni ho sodovkou s neslazenou šťávou ze 2 citrónů. Výtečná prevence! 3. TRUNK PROTI KOCOVINĚ: 1 žlutek, 1 sklenice (ne láhev!) piva. Žlutek dobře rozkvedlej v trošce moku, přilej zbytek piva, naposled si přihni. 4. RAN-NI ŽIVOTABUDIC: Nazýváš jej Exploze v hlavě. Malý koňak, 1 lžička raj-

ského protlaku, trocha oleje a vinného octa, špetka soli, pepře, papriky, 1 žlutek, 1 lžička strouhaného křenu. Vše kromě žlutku a křenu smísíš, vlejš do misky, navrch vyklepneš žlutek, posypeš křenem. Vypij na jediný zátah! 5. ŽIVOTABUDIC ALEGRO PRIMITIVISSIMO: 1 lžice citrónové šťavy, 1 lž. hroznového cukru, šálek silné černé kávy. Citrón smícháš s cukrem, doliješ kávou, popiješ, ožiješ, zapoiješ vůli, slituješ se nad potmkem a ve vši vládnosti, s úsměvem, mu odebereš mokré plinky. Tobě a všem svým přátelům posílám upřímně novoroční blahopřání, jejich dětem pohlázení na dálku. Váš Pěťo

MS

S

mladý svět * 1

XXII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Pěta rodič

NOVOROČNÍ VARIACE

Vítejte! Moc rád bych vám dnes pověděl něco hezkého a svátečního. Něco povznášejícího, ale zas ne příliš – ta slova by měla držet při zemi, nikoli vzletat k nebesům. Asi tušíte, o čem mi tu běží: ocitli jsme se na neviditelném předělu času, skončil Mezinárodní rok dětí a započal se jiný rok, registrovaný v kalendářích pod č. j. 1980. Pro děti bude možná trochu fádnejší. Ubude výstav loutek, dětských knížek, kreseb, ubude filmových festivalů, karnevalů,

soutěží, nadílek, možná i strýček Jedlička bude mít letos o něco méně práce. Skončila akce. Krásná, záslužná a celosvětová, přece jen však pouze akce. Kampaň. Jenomže děti žádná kampaň nejsou. Dál se jim bude hemžit svět, pořád, ze dne na den se budou kolem nás batolit, tu s úsměvem od levého ucha k pravému, tu zas v dojemném pláči, vždy však v ohromující a bezděčně důvěře, že my, velcí a dospělí lidé, bohové této planety, máme schopnost zařídit, aby bolest nebola, aby bábovičky z pisku držely pohromadě, aby sluníčko pořád svítilo a hraček byl plný svět. Jakmile člověk odroste z punčo-

Kresba: Stanislav Holý

cháču a květovaných mašli, zjistí, že život zdaleka nekorresponduje s prostou dětských snů, že věci jsou složité a jedinec slabý. V každém z nás – chci tomu věřit – však určitě

zůstává skryta vzpomínka na půvabný, aťsi že naivní obraz, v němž dobro se kryje s pojmem máma, kouzelná síla a moc s pojmem táta a širší svět s pojmem ráj. Nevím, kde v nás ideály vězí, zda jsou stopou v paměti, či zda natrvalo utkvěly v panenkách očí, když jsme byli malí. Ale určitě si je přinášíme z času, kdy jsme byli smrtelně vážní, nádherně důvěřiví, neskonale poctiví, komicky oddaní, spontánně milující, dychtivě opravdoví: zrníčka zlatého prachu dětství ulpěla na tobě, příteli, na mně, na nás všech. Kdo to ví, kdo je vidí, ať je rád. Kdo zapomněl, rezignoval, anebo zavírá oči před jejich

neviditelným zářením, ať se je znovu pokusí otevřít. Zrnka ideálů se však neoprašují – prosím vás, nesetřásejte je ze sebe, jsou slušivá... A pak: jen ten, kdo v sobě nepopřel kus vlastního dětství, jen člověk, kterému nepočal být směšný a lhostejný pohádkový vesmír stvořený z krásy a dobra, jen on má naději nalézt opravdové, hluboké porozumění se synem a dcerou. Děti milují a obdivují vše, co je kladné. Sílu, tvořivost, jemnost, fantazii, odvahu, pravdu, dobro, smích. Neboť samy podobnými vlastnostmi překypují. Nemožnou vzhlížet k něčemu, co kladné není: k rezignaci, pesimismu, nářkům, sla-

bosti, zlobě, závisti, marnosti, pokrytectví, lhostejnosti. Děti přicházejí mezi nás, aby žily naplno, ze všech sil, které jim příroda dala do vínku a jichž je k závidění mnoho. Z čeho můžeme my, otcové, odvozovat privilegium vychovávat je, děláme-li z nedostatku sebeúcty věci horší a myslíme-li na cíle méně hodnotné než naše vlastní děti? Ne, kdepak, bez trochy „dětských ideálů“ se nedá dobře žít...

Promiňte, tohle nemělo být kázání. Chtěl jsem vám jen k Novému roku připomenout, že dětmi se hemží svět, a my, dospělí jsme v jejich očích bohové. Přeji vám šťastné dny!

Pěta

mladý svět * 2

XXII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

O VÍRE

Věřím... Jenom malinko nakouknu do vlastního nitra, a zjišťuji, že jsem věřící člověk. Věřím na spoustu věcí. Nekruťte hlavou! Tohle nebude žádné křesťanské kázání – nemám zde na mysli víru v náboženském smyslu slova. Chtěl bych jen vysek-nout poklonu krásnému a zdánlivě možná trochu podezřelému stavu mysli: víře. Nejsem poslední Mahykán, co věří, naopak, takoví jsme přece všichni, aniž ten fakt běžně vyslovujeme, aniž si jej denno-

denně připouštíme. Avšak je to zřejmě, lepší půlka člověka je už celkovým rozvojem ducha uzpůsobena tomu, že něčemu věřit musíme. Bez víry se nedá žít. Kdo to dokáže, je buď chudák, nebo hloupý cynik. Malíčko nakouknu do sebe, a spatřuji, jak věřím příteli, že se mnou za všech okolností hraje poctivou hru. Věřím, že máma bude ještě dlouho na světě. Věřím v jakousi účelnost, užitečnost své práce. Věřím leckterým lidem, vztahům, perspektívám, nadějím. Na každém kroku vkládám do života sázku – trochu víry. A vy také! Věříte svým láskám, svému zdraví, své síle, svým plánům. Ano, věříme všichni. Tu docela nesloži-

Kresba: Stanislav Holý

tě, tu vznešeně, zato pořádkem. Jednou tomu, že naše tramvaj se na křižovatce nesrazi, podruhé tomu, že... třeba že nebude už válka. Povšimněte si – nemyslím to nábožensky –

naše životní jistoty zahrnují větší či menší díl lidské víry.

Jakmile se člověk stane otcem, rodičem, náhle objeví dvě nové podoby té zlaté hříbny – podoby, které předtím neznal. První: mysl každého, zřejmě i toho nejprostšího člověka, najednou mocně ulpí na stvoření, jehož příští vývoj zatím nelze přesněji a objektivně odhadnout – zbu-de proto naděje a touha, intenzivně pocívaná víra. Hluboce a poctivě počnete věřit, že vaše dítě bude zdravé, krásné, schopné a šťastné. Bude opravdu? Zbývá víra a pak ještě povinnost učinit pro to vše, co lze... Avšak existence dítěte přináší novopecené-

mu otcí ještě další poznání: totiž že pramen životadárné víry lidí se skrývá právě v jejich útlém dětství. Poslyšte, dívám se na dceru a žasnu. Jsem svědkem zrození věřícího človíčka. Vidím, s jakou bezelstnou důvěřivostí dítě ohmatává neznámý svět. A jak od samého počátku potřebuje nacházet jistoty. Musí věřit! Dokud je malinké, stačí mu jistota lásky, projevovaná každodenní péčí, něhou, pochvalami. Jak mrňous povyroste, potřebuje uvěřit, že maminka je nejhodnější a nejkrásnější, tatínek nejsilnější a nejšikovnější, domov pak že je nejbezpečnější místo na zeměkouli. A ještě jedné důležité věci musí dítě

věřit: sobě! Víra v sebe, jak s údivem sleduji, se v člověku rodí v době, kdy ještě nosí plínky. Dívám se a žasnu: děti od samého počátku kráčí za životními zkušenostmi s podivuhodnou vehemencí, jako by těžce, náruživě pracovaly, se zvláštní dychtivostí, jako by se bály, že něco nestihnou, a se smrtelnou opravdovostí, jakou jen stěží objevíš u dospělých. Zjišťuji, že snad nikdy člověk nebere svět tak vážně, jako když je malý a zdánlivě si pouze hraje. Pochopil jsem, že nezbyvá, než abychom s touž vážností, opravdovostí a vírou přijímali každý nový dětský krůček životem.

Péťa rodič

O USMEVU

Člověk je prý jediný tvor, co se umí smát. Podle mě to není tak docela pravda – viděl jsem rozesmáté psy a taky zubícího se šimpanze, ale budiž, je možné, že zvířata svůj úsměv nemyslí vážně, že se jim udělá ve tváři náhodně a nic neznamena. Zato lidský úsměv, ten je srozumitelný, čitelný na první pohled, odzbrojuje, okouzluje a je v něm cosi z magické vůně květin: mění ovzduší k lepšímu. Sebevyspělejší civilizace

by bez úsměvu byla k ničemu. Mrazila by. Nedalo by se v ní žít. Ledové vztahy člověka zabijejí stejně rychle jako samota. Bohudíky existuje úsměv, ono telepatické pohlazení na dálku, úsměv – malý zážrak života.

Hýkal jsem blahem, když se na mě prvně usmálo moje dítě. Každý normální táta či máma musí v takovém okamžiku chrochtat rozkoši. Musí obtelevonovat příbuzenstvo do čtvrtého kolena a hulákat do sluchátka: „Představ si, jsou tomu teprve tři týdny, a ono se to už směje! To dítě je snad geniální, nebo co!“ A na opačném konci drátu se dřív nebo později musí ozvat ledově

Kresba: Stanislav Holý

střízlivá odpověď: „Nešil, potrhly táto! Tak mrňavé dítě se ještě smát neumí. Slo o reflex. O náhodné, mimovolní stažení mimických svalů, chápeš?“ Teď, s odstupem času, chápu.

Srdce odmítá fakt přimout, nicméně je to fakt nepopíratelný: děti se smějí později, než se usmálý poprvé. Počáteční záchvěvy úst představují jen kratičkou, neuvědomělou svalovou křeč. Ani v následujících týdnech není úsměv ve tváři dítěte ničím víc než napodobením výrazu rodičů, kteří se nad potomkem dovedou sklánět s hřejivou vlností. Ale to opičení už je pokrok a má význam: řekl bych, že je prvním viditelným výsledkem citové výchovy. Škola úsměvu je možná nejdůležitější ze všech a človíček do ní musí začít chodit včas. Věřte, až budu mít zase někdy miminko, vynasna-

žím se, abych se přístě usmíval ještě častěji a ještě víc. Jednak aby děťátko vědělo, že nejsem psi čumák a že ho mám rád: úsměv to sděluje nejsrozumitelněji. A taky, ba hlavně proto, aby samo úsměv rychle okoukalo: nebude pak v životě psím čumákem...

Trvalo to déle, než jsem předpokládal. Avšak slavný okamžik se dostavil: když byly Alence asi tři měsíce a kousek, začala se na svět smát docela jinak než dřív – tím pravým, vědomým, krásným lidským úsměvem. Byl jsem při tom, když navázala duchovní kontakt s lidmi, s hračkami a s věcmi. Nikdy nezapomenu na udi-

vující fakt, že to procitnutí človíčka provázal právě dychtivý úsměv. Případy, jako bych teprve tehdy pochopil jeho důležitost a vyvodil závěry. Které?
1. Úsměv a smích, to je projev blaha, pohody, radostnosti, fyzického i duševního zdraví.
2. Úsměv je nejsladší odměna mámě či tátovi, ale musejí smích také rozdávat, bez ohledu na únavu a starosti.
3. Úsměv má polo-
viční hodnotu, směřuje-li jen k děcku. Děti potřebují vidět, že se na sebe usmívají i máma s tátou.
4. Úsměv, to je právo a povinnost zároveň. Hladi na dálku. Pamatujte! Nezapomínejte!

Péťa

9:06 19/ČEC/2013

mladý svět * 4

XXII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

NORMALNÍ BEBÍČKA

Bude dnes řeč o bolístkách na několik způsobů. Bude řeč o všedních, ne však zcela malicherných situacích...

1. Nelitujte, nefoukejte! Tuhle jsem s holkou hrál berany-berany-duc. Bolelo to. Netrákal jsem, trkala holka, a s náruživostí sáňského kozla. Náramně se bavila, zatímco mně vyskakovaly jiskry před očima. Nešlo mi na rozum, že holka musela být stejně bolestivá pro obě strany! Raději

jsem soubor vzdal dřív, než mi Alenka způsobila otřes mozku... Snad o hodinu později se mimino maličko bouchlo, a v tu ránu počalo vrískat systémem „berou mě na nože“. Bylo to podivné: čelo, které před chvílí srdnatě neslo tvrdé údery, protože šlo o hru spojenou se smíchem, to nebojácně čelo jako by náraz zchoulostivělo. Tentokrát pláč vyvolalo docela nepatrné ducnutí. Čím to? Pak ale v situaci nastal nečekaný obrát. Místo abych Alenku zdvihl, pochoval, politoval, místo abych bebí pofoukal, jak to obvykle dělávám, tentokrát jsem se zpovzdálil jen usmál, řekl jsem „bum“ a vyloudil ve tváři šaškov-

Kresba: Stanislav Holý

skou grimasu ze hry berany-berany-duc. Mělo to překvapující efekt. Malá ubrečená ženská zapoulená očima, uchichtla se, řekla taky „bum“, jenomže bez koncového -m a ra-

dostně se praštila do hlavy znovu, schválně, aby byla legrace. Povíte možná, že vám tu vyprávím banální, malichernou drobnost. Povím vám, že popíšu jev, z něhož lze vyvodit hned několik podstatných závěrů. Především: normální bebíčka zřejmě moc nebolí. Dítě zpravidla pláče nikoli bolestí, nýbrž proto, že se leklo. Cośi neznámého ho štíplo, kouslo, bacilo, záhadná síla do človíčka strčila a praštila jím o zem – stala se nečekaná, nepředvídaná věc. Dítě neví, co se děje, protože neví, že se nic neděje. Nepotřebuje v onom okamžiku pofoukat bolístku, politovat, ale nabýt jistoty, že vše je

celkem v pořádku. Bouchlo se vaše dítě? Povykujete? Zachovejte klid, nezveličujte situaci, žádně obřady kolem bolesti – uvidíte, oč rychleji se mně ztíší. Foukání na bebíčka a projevy lítosti rezervujte až na chvíle, kdy o něco vskutku půjde a takřkajíc poteče krev!

2. Bebíčka tak moc nebolí. Úzkostlivým rodičům, věčně vylekaným, že jejich miminko, chuděrka, trpí, když pan doktor píchá některou z povinných injekcí, bych rád zarecitoval, co jsem vyčetl v učených knihách: asi vás to překvapí, ale děti, zvláště kojenci, mají podstatně menší citlivost na bolest než dospělí. Když například

gové řežou kojencům hnisavá kožní onemocnění, která jsou u dospělých velmi bolestivá, pláčou miminka jen tak dlouho, dokud je sestra svírá, aby se nemohla hýbat. Jakmile sevření povolí, jakmile malý pacient zas volnost pohybu, je zpravidla brzy po nářku. Stejně tak injekce prý děti pocítují jen jako maličké píchnutí: zachová-li ledový klid matka či otec, přijme zákrok jako samozřejmost i mmě.

3. Pamatujte! Přílišný, okázale vyjevovaný soucit s běžnými, každodenními strastmi dětí není dobrým důkazem lásky, nýbrž prvním krokem k výchově uřívaných bolestí.

mladý svět * 5

XXII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

JESTĚ JEDNOU O SUNARU PO BARMANSKU

Ahoj! Týdny letí, hromádka listů od vás očividně tloustne a usvědčuje mne: dlouho jsem vám svým čtenářům a pomocníkům, nedal slovo. V několika následujících pokračováních rubričky to alespoň částečně napravím. Všem, kdož napsali a píší, chci především hlasitě a ze srdce poděkovat: vesměs mi pošta nosí krásná, často dojemná psaní.

Ctu, a dostává se mi ozvěny – slyším, že tyhle řádky k něčemu jsou, že přispívají užitečné věci, a to je, věřte, velká radost. Díky tedy, přátelé, a dovolte, abych nyní obrátil vaši pozornost k problému, o kterém byla řeč v č. 45 MS...

Zveřejnil jsem tehdy malý zlepšovaček Marty Brusové, která s úspěchem míchá miminkovsky Sunar po způsobu barmanů. Prášek nasype do vyořené lahvičky, zalijeme příslušným množstvím převařené vody asi 40 °C teplé, lahvičku uzavře a chvíli s ní třepe jako šejkrem: Sunar se v míčku a dokonale rozpustí, příprava tímto způsobem šetří čas i pomocné nádoby.

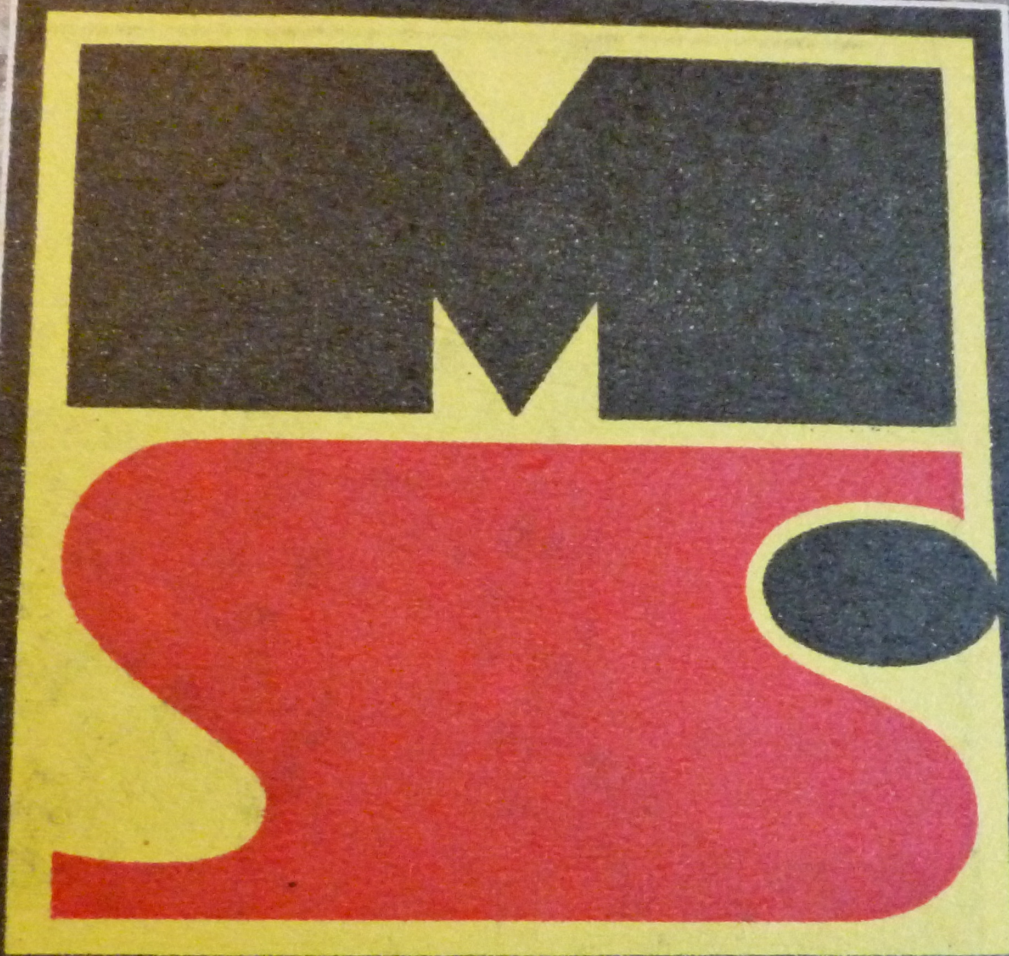
Kresba: Stanislav Holý

Zajisté, šlo jen o drobný trik, právem však vzbudil značný ohlas, vždyť rozmičávání sušeného mléka je úkol, který několikrát denně zaměstnává deseti-

tisíce maminek. Z řady listů, v nichž jste reagovali, očitují výňatek z jediného: „... když mi manžel přečetl váš návod, nepovažovala jsem za vhodné o tomto způsobu vůbec přemýšlet v přesvědčení, že v mléce musí zůstat žmolky. I švagrová – také mladá maminka – mi sdělila, že metodu zkusila jen proto, aby přesvědčila svého manžela, že je to nemožné. Vyšlo to hned napoprvé. Od té doby si to obě nemůžeme vynachválit. Jsme vám i čtenářce, která návod zaslala, skutečně vděčná. Alena a Eva Foltýnovy, Praha.“ Listů podobného obsahu přišlo víc, od O. Pištěkové, M. Zelenkové, J. Králíkové aj.

Zlepšovací návrh – vzpomínáte-li si – měl však pokračování. Doporučoval skladovat zásobu převařené vody na několik porcí Sunaru najednou, a to v termosce. Zapochyboval jsem o zdravotní nezávadnosti tohoto triku a poprosil o vyjádření experty. Z vlastní iniciativy, navíc velmi rychle, se ozvalo podnikové ředitelství Průmyslu mléčné výživy z Hradce Králové. Cituji z listu výrobního náměstka Jaromíra Lukáše: „Čtenáři vašeho časopisu jsme byli upozorněni na diskusi o přípravě našeho výrobku Sunar. Po laboratorním ověření informací, uvážených vašim časopisem, sdělujeme... Jsou-li ter-

moska a zejména korková zátka dobře vypořádaná, není velké nebezpečí z pomnožení mikroflóry. Avšak nižší teploty kolem 40 °C jsou pro růst mikroorganismů příznivé. Není pak možno spolehlivě vyloučit infekci. Podle teorie i podle výsledků laboratorních pokusů je třeba v termosce uchovávat při teplotách vyšších, tj. 70–85 °C. V takových podmínkách je mikroflóra skladováním delším než 30 minut odstraněna. Doporučujeme proto vodu z termosky ochladit jen v potřebném množství vždy až těsně před přidáním k Sunaru. Jinak je šejkr nápad dobrý.“ Děkuji Hradeckým za pomoc. Děkuji moc! Péťa

mladý svět * 6

XXII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

DISKRÉTNÍ POŠTA I.

Ahoj! Přechovávám mj. desky nadepsané „Zadeček a okolí“. Do nich skládám čtenářská psaní na toto téma. Nevěřili byste, jak pestrou sbírku dopisů už vlastním. Kdyby mě zítra přejelo auto a někdo se ujal pořádání mé pozůstalosti, dospěl by k nároku, že jsem musel být významným „prdelkovým expertem“. Beru ten úděl s úsměvem: vykoledoval jsem si! Na druhé straně je mou povinností veřejně prohlásit: přátelé drazí,

nejsem tím pravým rádcem! Nejsem felčar, který mísí vonné masti, nejsem ranhojič, jenž umí přikládat náčinky na opruzeniny, a už vůbec nemám kvalifikaci vševědoucího lékaře. Patřím mezi vás, do řad obyčejných smrtelníků, jimž osud dopřál štěstí mít děti a žít v jejich blízkosti. Z pozice tuctového táty píšou své řádky. Jde v nich o všednosti, důležité snad tím, že s podobnými se setkávají všichni otcové. Tyhle monology a občas dialogy nemíni suplovat odbornou literaturu, to spíš pobízet, aby byla studována, aby do knihovniček tatínků patřila alespoň s touž samozřejmostí, s jakou si mužští kupují pub-

Kresba: Stanislav Holý

likace à la Automobil v kostce. Neboť dítě je ve skutečnosti složitější a krásnější „mechanismus“ než auto, co však především – vyžaduje nikoli jen

péči a údržbu, také lásku, vědomě pěstovaný a kultivovaný vztah. Auto se bez niterného zaujetí majitele obejde. Dítě na vložné prostředí doma doplatí, a to s doživotní zárukou. O tom – a zvláště pro otce – se snažím psát. Pořád dokola. Považuji to za strašně důležité, věčné lidské téma. Usuzuji, že je prospěšné, zamýšlíme-li se nad problematikou výchovy dětí právě v časopise pro mladé lidi. Vaše krásné listy mi to doslova denně potvrzují. V té souvislosti však prosím o porozumění a o shovívavost vás všechny, kdož se na mne obračíte s ryze odbornými dotazy. Věřte, mnohých z nich nejsem s to

zodpovědět. Nejen proto, že bych prostě nestihl své další povinnosti, např. psaní Toulek českou minulostí. Jsou zde i dva podstatnější důvody další. Předně: značnou část speciálních otázek (ekzémy, ošetřování pokožky, pohlavních orgánů, průjmy, zácpy, větříky, starosti s chrupem dětí atd.) nelze ani za případné pomoci celého koncilia expertů vyřídit korespondencí – vaše mrňousky prostě musí prohlédnout lékař, rozhodnout lze výhradně individuálně a mohl bych napáchat mnoho zla, kdybych se do věci odborníků nesmyslně pletl. Za druhé: nezahližte na mě, přijmete to jako fakt bez

ohledu na to, zda ve vašich očích ztratím autoritu, ale nejsem prostě lékař a nemohu ho zde předstírat. Je jasné, že mě tato skutečnost v určitém smyslu diskvalifikuje, totiž přinejmenším pro určitý okruh problémů péče o děti. Na druhé straně bych vás chtěl ujistit, že korespondence, kterou dostávám, a to včetně těch krkolomných a mnohdy neodpověditelných dotazů, mě nesmírně těší a hlavně mi hodně pomáhá. Dovoluje mi rozpoznávat, co nás, táty s maminkama, společně trápí. Takže slibuji, že příště – dnes už nelze – zodpovím i dílek listů ze složky „Zadeček a okolí“.

Váš Péťa

MS

S

mladý svět * 7

XXII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

DISKRÉTNÍ POŠTA II.

Ahoj! Slíbil jsem minule, že se pokusím odpovědět na část čtenářských listů, které přechovávám ve složce nadepsané „Zadeček a okolí“. Budou-li, přátelé, mé odpovědi neuspokojivé, totiž nikoli jednoznačné, pak hlavně proto, že rubrika není ordinací, kde lékař-odborník individuálně posuzuje jednotlivé malé pacienty. Prostřednictvím časopisu lze formulovat spíš jen obecně platné pokyny, ba s určitou opatrností: pozor, co v pé-

či o mrňousky vyhovuje devadesáti devíti dětem ze sta, nemusí ještě prospívat úplně všem – je přirozené, že existují odchylky, výjimky atd.

1. Pudruje se zadeček?

Na tuhle otázku, probíranou v jedné z loňských kapitolek, mi pošta přinesla hromádku vzájemně si odporujících dopisů. „Nejlepší nejsou ani pudry, ani olejičky, nýbrž obyčejný stolní olej Maja! To je rada jedné doktorky, úspěšně vyzkoušená na několika mých mladších příbuzných...“ To mi napsala Svatava Mřížková, a nebyla sama. Ozvali se však i zastánci pudrování. Takto reagovala např. Věra Prokopová: „Můj týden starý

Kresba: Stanislav Holý

syn měl strašně opruzený zadeček. Poctivě jsem masítoval, ale nic nepomáhalo. Až mi porodní asistentka poradila, ať zahodím masí-

a a zakoupím pudr Sulfothon. Začala jsem pudrovat, a za dva(!) dny byla opruzenina nepatrná.“ Tak co vlastně platí? Mají se miminka masítovat či pudrovat? Po konzultaci s profesionálem odpovídám: A. Ani mezi lékaři nepadne jednota, což vyplývá zejména ze skutečnosti, že různé typy dětských pokožek reagují různě. Cti: všeplatný pokyn nelze jednoznačně dát. B. Pokud vašemu miminku mastičky či olejičky zabírají, volte raději tuk než pudr. Zásypů se v současné době přestává užívat. Mají pramálo výhod, zato dost nevýhod. Pudry sice sají pot i moč, ale tyto látky se rychle rozkládají a dráždí pokožku. Násle-

duje opruzení, kterému měl zásyp zabránit. Pudrujete-li, tedy málo a často zbytky smývejte. C. Obecně se doporučuje spíš tuk. Není rozhodující, jaký, hlavně je-li čistý, čerstvý, nedráždivý. Tedy i stolní olej Maja může vyhovovat. D. U dětí s normální pokožkou lékaři doporučují upustit od maštění či zasypávání co nejdříve. E. Jakékoli starosti s opruzováním zadečků a okolí řešte raději s dětským lékařem, dejte mu přednost před konzultacemi s maminkami v sousedství.

2. Průjmy a zácpy...

Z řady milých psaní na toto téma vybírám jediné: „...náš pan doktor je šarlatán. Když má můj kluk

průjem, radí strouhaná jablka a mrkev. Když má zácpu, radí zase jablka a mrkev. To se mu to léčí!“ Lidko Březinová, důvěřuj! Pan doktor to neplete! Stručně a zkráceně ocituji důkaz – pár řádek z knížky MUDr. M. Matouška: Ze zeleniny a ovoce člověk stráví jen malou část. Většina stravy projde střevem nestrávená. Zbytky tlačí před sebou závadný obsah, působí jako píšť, který útroby mechanicky čistí. Pektiny v jablkách a mrkvi mají zároveň protibakteriální účinky. A tak jablka a mrkev působí jak proti průjmu, tak proti zácpě: pročišťují střeva. – Na shledanou příště,

Péťa.

MS

mladý svět * 8

XXII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

DISKRETNÍ POŠTA III.

Ahoj! Pošta! Ještě jednou, do třetice, věnujeme dnes pozornost dopisům na ožehavá témata. Bez okolků přejdu k věci...

1. Omývá se lulánek?
V kapitolkách o koupání miminek jsme se téhle maličkosti letmo dotkli. Brzy jsem obdržel pestrou korespondenci, dokazující, že nejde o zanedbatelnou drobnost a že jednotný názor napanuje ani mezi rodiči, zdánlivě ani mezi lékaři, ba i dostupná literatura zůstává odlišná stanoviska. Například nejrozsáhlejší příručka MUDr. M.

Klímové-Fügnerové „Naše dítě“ navrhuje: „U chlapců se spokojíme zevním omytím pohlavního orgánu. Odhnutí předkožky je choulostivé... sami při mytí nezasahujte.“ I vaše listy dokazují, že tento detail hygieny náleží k sporným, nevyjasněným problémům. Ocituji ukázkou za mnohé jiné – část dopisu Jany Dvořákové z Jablonce: „V naší dětské poradně je MUDr. J. M., která tvrdí, že předkožka se u malých dětí nestahuje. V sousedním městě je jiný doktor, asi také MUDr., jmenuje se K. Ten tvrdí, že se předkožka musí stahovat už od narození. Ráda bych věděla, kdo má pravdu. Doufám,

Kresba: Stanislav Holý

že se jednou páni doktoři shodnou.“ Ptal jsem se dvou dětských lékařů, pochopil jsem (snad) složitost problematiky a odpovím-li, asi vás vysvětlení neuspokojí docela, protože

bude postrádat jednoznačnost... Nuže: Máme co dělat s hygienickým zákrokem, o jehož prospěšnosti lze rozhodnout individuálně, nikoli formou obecné rady, určené všem. Problém má několik háček. Ten hlavní spočívá v tom, že většinu malých chlapců, totiž kojenců i batolat, nejde předkožka volně stáhnout přes žalud. Nejméně dvě třetiny novorozenců mají předkožku slepenou epitelem se žaludem. Tato tzv. konglutinace není něčím nenormálním. K uvolnění předkožky dochází spontánně po druhém roce života. Násilné rozrušování konglutinace se považuje za nevhodné, pokud stav nepočinou kom-

plikovat záněty. Další poměrně častou nesnází mrňousků-chlapečků, je tzv. fimosa: zpravidla vrozené zúžení předkožky. Neopatrný pokus předkožku stáhnout, např. při omývání, může vést k parafimose – kůžičku v tom případě už nelze uvést do původní polohy jinak než operativně. Toto jsou hlavní důvody, proč při ošetřování lulánků musí být rodiče opatrní a proč pro většinu z nich platí, aby raději genitál chlapečků omývali jen zevně. Platí především zákaz násilného stahování předkožky. Zajistěte, je třeba zároveň sledovat, zda choulostivé místo nejvíce sklon k zánětům. V takovém případě

musí zakročit lékař. Jinak u chlapečků, jejichž předkožka je volná, tedy u menšího mrňousků, nic nebrání tomu, aby byl lulánek omýván mýdlem a vodou i pod kůžičkou.

2. O rource na větríky.
Příležitostně se k tomuto tématu několika vašich dopisů vrátíme podrobněji. Dnes jen už heslovitě: Na prevenci větríků je dobrá mastička Ungentum aromaticum. Pomáhá i tření bříška ve směru hodinových ručiček – tak je stlačeno střívko. Gumové rourky moc nezneužívejte – vytváří se návyk, dítětko zlehní, zvykne si psoukat i vyprazdňovat se jen s touto umělou dopomocí. Ahoj, Péťa.

MS

S

mladý svět * 9

XXII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

ČLOVÍČEK SI HRAJE

Ahoj! Chci si s vámi povídat o hraní. A o hračkách. Hned v několika kapitolkách za sebou. Vy, co nemáte mřížousky, asi usoudíte, že jsem dělník. Kdepak. Jenom mám Alenu, takže mohu pozorovat, jak si hraje. Koukám, a vidím: hra je kardinálně důležitá, současně však i spleť záležitostí. Velký člověk už to neví. Zapomněl. Dávno svoje hračky rozbil či porťácel. Jenže

to na skutečnosti nic nemění. Koukám, a vidím, že kdybych si byl kdysi nehrál, byl by ze mě vyrastl mameluk o chudinka. Ve hře jde o život! Hra je totiž do určitého období život sám.

Rikání o hře musím nakousnout trochu sebekritiky... My, mužští, jsme někdy zbytečně vznešení tvorové. Jakmile nám vltučou do hlavy trochu vědomostí a přiknou nám jakési společenské postavení, dáme nos nahoru, a od té chvíle jsme důstojní, smrtelně vážní, ztuhlí odpovědností za svou roli. V mylném pocitu, že neseme na bedrech tíhu světa, kráčíme životem, abychom přitom na kedo po-

Kresba: Stanislav Holý

hlíželi s úsměskem. Dospělému člověku je obvykle zatěžka odhodit škrabošku namyšlenosti, vysvléknout se ze svého seriózního důstojenství a začít šakřovat:

vždyť by se shodil! Vždyť dělat pitomosti znamená proměnit se z mudrce v pitomce! Jistěže, i tohle běžná póza mužských je svým způsobem hra. Ale hloupá a nanicová. Myslím si, že kdokoli v sobě tajně uchovává jiskřku bláznivé, barbarské prostoty, kdokoli by alespoň potenciálně mohl být kašpárem, opičkem, patřlým uličníkem, ten by měl ve vhodných chvílích do oné jiskřky foukat, aby vzplála plamenem. Měl by občas padnout na všechny čtyři a štěkat či výt jako šakal. Měl by umět zaklepčít i zaskřehotat po indiánském způsobu. Měl by stimulou tvář cvičit grimasami. Měl by k strýčku

Jedličkovi chodit do kursu imitování, aby dovedl chrochtat, kvokat a bučet. A až by tohle všechno zvládl, teprve potom by měl přijít za svou milovanou ženou, aby jí cudně oznámil: „Mám pro tebe novinu, budeme mít děťátko!“ Nevím, jestli si dobře rozumíme. Nevím, jestli jsem se mužských, svých vele-důstojných bratrů, nedotkl. Vždyť jsem mluvil o všech, a ve skutečnosti myslel jen na některé, například na sebe. Budiž proto – raději vše odvolávám a poopravím řečené tím, že z obecného problému učiním soukromý: Dokud jsem neměl děťátko, nikdy jsem si nevšiml, jak jsem vlastně zasmušilý, škrabaný pán.

Hlava překypovala závažnými myšlenkami, oko pohlíželo moudře, úsměv jsem uděloval stejně opatrně jako úplatky. Hrát si? To jsem dávno zapomněl! Za jedinou opravdovou hru jsem považoval šachy. Serióznímu pánské byly přiměřené nábl. Jenže rok už pozoruji, jak si pořád a neustále hraje dcera. Vidím, jakými nádherně nesmyslnými činnostmi se zabývá. Drobí chleba, čmárá na zeď, cpe hračky do koše na odpady, šklebí se, krade – úžasně si hraje. Je to podmanivé. Bahudáky, její zásluhou si zas jednou hraju taky! Přítim, poskakuji a chci se jako nikdy.

Péťa

MS

mladý svět * 10

XXII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

ČLOVÍČEK SI HRAJE (II.)

Ahoj! To, co vám chci dnes sdělit, nebudou žádné světaborné novinky. Ale nepůjde o malichernosti! Miním do malého desatera shrnout základní pravidla té nejpěknější hry na světě – hry malinkých dětí. Moc vás prosím, věnujte těm pravidlům trochu pozornosti a nepodceňujte význam věci!

1. Ať jsou děti sebe-roztomilejší, ať nám kontakt s nimi přináší sebe-víc radosti, platí elementární zákon, který se musí

vepsat do strategie našeho chování: nejsou hračkou pro rodiče! Nenechme se klamat veselím a zábavností toho, co mrňouskové dělají, ani nadšením, jež každou chvíli projevují. Co vyhlíží jako legrace a nedůležitá věčná rejdní, jsou ve skutečnosti smrtelně vážné minulé kroky. Pamatujte! Už nikdy v životě nebude vaše dítě pojímat svět s takovou opravdovostí. Je naší povinností pohlížet na to zdánlivě komické konání s odpovídající úctou. 2. Když si dítě hraje, ve skutečnosti koná odpovědnou, fyzicky i duševně náročnou práci. Objevuje zákony světa, vehementně studuje a dře. Zaslouží si, aby

Kresba: Stanislav Holý

jeho rodiče nepodceňovali to, co činí. 3. Každý normální a zdravý mrňousek dělá pokroky na nejvyšší jemu dostupné hranici. S radostí se okamžitě

pouští do všeho, co mu fyzické či duchovní dispozice umožňují. Rozumní rodiče to vědí, své potomky sice vedou, povzbuzují je, pomáhají jim, avšak s mírou, nepřehánějí svou citlivost, nezatravují dítě a nepomlouvají ho, jestliže nedokáže, co umí stejně starý potomek souseda. Děti nejsou na to, abychom se s nimi kasali před okolím a abychom je pro cizí oči cvičili jako opičky.

4. Protože děti při hře vykonávají práci srovnatelnou s výkonem těžce pracujících dělníků, snadno a rychle se unaví. Zvláště hra s dospělým je pro mrňousky náročná. Musíme to mít na paměti a při prvních známkách nesou-

střednosti dítěte je třeba rychle se zábavou přestat.

5. Ke hře-práci patří pochvala: cokoli se dítěti podaří, zasluhuje ocenění bez ohledu na to, zda se domníváme, že mrně ještě nemůže rozumět. Pozor! Děti třeba jen z intonace hlasu pochopí víc, než si myslíme. 6. Dítě, které si hraje, nezlobí. Zaměstnávat ho – samozřejmě s mírou – patří k základním rodičovským povinnostem. 7. Hračky se nedávají na jednou. Kdo mrňouskovi pohodí, aby dal pokoj, vše, co skrývá kouzelná bedýnka či hračkářský krám ve skříni, vychovává potomka k blazeovanosti, přesyčnosti, roztěkanosti. 8. Je správně zaměstnávat děti

programově, dávat jim hračky po jedné a především: k hračce patří návrat – je třeba dítěti ukázat, jak si má s věcí hrát. 9. Nepřeceňujte kupované drahé hračky a nepodceňujte blbůstky: hodinky, klobouček, pokličky a vařečky atd., jsou možná důležitější a pěknější předměty než sebedraží mluvicí panenka. 10. Nejlepší bytostí pro hru jsi ty, táto! Věř tomu. Matky bývají unavené, nervózní. V našich mužských rukách se děti cítí bezpečně a pevně, navíc býváme klidnější, rezervovanější v citových projevech – hrej si, táto, nestyď se, jsi přece odrostlé dítě! Zdravím tě!

Péťa

M

S

mladý svět * 11

XXII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Pěta rodič

ČLOVÍČEK SI HRAJE (III.)

Ahoj! Tahle i následující kapitola bude o chybách, omylech a hloupostech, které dospělý otec napáchá velmi snadno, protože si neumí hrát jako dítě a trvá mu dlouho, než nabude zkušeností. Dávám v plen několik poznatků, a to v důvěře, že v týchž situacích obstojíte poučeněji...

1. První hračky / Když bylo Alence asi pět měsíců, udělal jsem jí radost, která nevyšla. Zakoupil jsem nádhernou pannu. Když bych byl počkal, mohl jsem si ušetřit zklamání a dost

penězů. Holčička snědla půlku paruky, a jestli jí na daru něco vsutku potěšilo, pak tedy papírová krabice. Demolovala ji náruživě po několika dnech, zatímco panna nezbudila ohlas. Mimochodem, kamarád učinil podobnou zkušenost se synem. Koupil mu ve dvou letech elektrický vláček. Vzpětí mi plačky přišel oznámit, že syn lakomtivu nacpal do plného nočníku. Z toho plyne poučení, ba hned několikere: představy dětí o hračkách se velmi liší od našich. Člověku chvíli trvá, než to pochopí. Vzte: úplně první hračkou jsou prstíky. Pak následují chrastrítka. Nesmíme důležitá hračka je váš obličej.

Kresba: Stanislav Holý

Nevztekejte se, že vám děťátko škube vlasy a vylupuje oči, že škrábe a štipé. Dokud je malé a nemá z toho pojem, držte, nechte si občas dát i facuku. Umožňujete tak mr-

ňouskovi obeznámit se s významnou částí světa a navíc ho učíte vnímat kontakt, bezpečí, už tímhle nepříliš příjemným způsobem se probouzejí příští citové vazby. Ještě: v kojeneckém věku se při výběru hraček neomezujte na to, co lze koupit. Papír, hadr, kus dřeva, blyštivý kov, klubko vlny, květina, jablko, atd., to jsou předměty, které ocucat, ba i zahodit; první fyzikální výzkum je ten nejdůležitější. Právě tak je potřebné dávat dítěti pod nos vše, co je barevné, vše co vydává zvuky, ale na mřkáci panenky a elektrické vláčky je ještě moc a moc času...

2. Vztek / Mnohokrát

jsem v duchu proklínal dětské vřeštění. My, mužští, jsme nervózní. Alence upadla hračka – řev. Vyhodila ji z kočárku či z postýlky schválně – řev. Vzal jsem jí nůžky, co mi ukradla – řev. Odešel jsem z pokoje – řev. Po kom, probaha, to dítě je? A něco ve výchově děláme špatně? To nepochybně. Ale se zlostí a vztekem dětí, jak dnes vidím, není třeba dělat přílišný humbuk. Křik a pláč, to jsou první lidské pokusy prosadit svou vůli. Upoutat po-

zomost. Je to dětské sdělení dospělému: pojd si hrát, neboť mi chrastrítka, neruš, ty protivno, buď tady ještě chvíli atd. Prosim vás, zachovejte chladnokrevnost! Vězte, že úplně pokojné a vládné děti jsou spíš výjimkou. Občas dokonce nezdravou výjimkou. Vztek a zlost je samozřejmě součástí dětského chování. Nemá cenu nadávat a úplně nesmyslné je děti za projevy vůle mlátit. Na druhé straně dejte pozor, abyste zlostnost bezděčně neposilovali neustálými zákazy, rušivými zásahy do hry, úzkostlivým omezováním mřmouš. Neberte jim hračky! Nespílejte! Když, tak v duchu a sobě. Jste nervózní! Pěta

MS

mladý svět * 12

XXII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Pěta rodič

CLOVÍČEK SI HRAJE (IV.)

Dobrý den! Vám i mrňouskům, co s nimi bydlíte... V dnešních rádcích miním navázat na předchozí kapitolku. To jest: chci vás poprosit, abyste se při hrách svých dětí uvarovali některých zdánlivě malicherných omylů, jichž jsem se mockrát dopustil sám, tu bezděčně, tu zas z povýšenosti, která tak často provází vztahy velkých k malým.

PRÍŠERNÉ DÍTĚ! / Alenka už chodí. Rejdí po bytě a rádí jako tajfun Mařena. Pozoruhodné: každý blížíci

se tajfun signalizuje chvílka podezřelého ticha. Jakmile děťátko nedutá, znamená to totéž, co vlastovky létající nízko nad zemí a myši vybíhající z děr: buď bouřku, nebo rovnou zemětřesení. V minutě podezřelého ticha vyhází lidské kotě obsah vzorně poskládaného prádelníku, a máte na vybranou – buď provedete okamžitou exekuci a shodíte se, neboť i dítě postřehne, že postrádáte sportovního ducha, anebo... Anebo co vlastně? Co si máte počít? Když potomkovi napráskáte a po vojensku ho seřvete, docílíte pramálo: k hromadě rozházených rodinných svršků i spodků přibude ještě hromádka

Kresba: Stanislav Holý

neštěstí, vřiskající a zklamaný malý ubožák, kterému nelida nepřipustným vměšováním a agresí překazil objevitelské dobrodružství. Poslyšte, přesně tohle se mi v různých ob-

ménách několikrát už stalo, a vždy jsem se po chvíli schoullil do sebe, abych hledal odpověď, jak se zachovat. Jenže s obtížemi – totiž s výčitkami v duši: jsi srab, otče Pěto, vytahuješ se na mrňousy, nadáváš a nejraději by ses' hned pral! Mračit se, kázat a zakazovat, to umí kdekdo. Ale neměj bys', ty nervózní uzlíku, být velkomyslnější? Vždyť ti jenom udělali chlív z košíl a triček! Vždyť se nic neděje! Co kdybys' velký rámus a scénu hodnou vojenského diktátora z Panamské šíje předvedl, až o něco opravdu půjde? Zasáhni, bude-li chtít tvé „příšerné dítě“ polykat žiletky, jezdit ve zďmačce nebo založit

požár. Ale uber na decibelech a hněvu, když jenom svérázným způsobem objevuje svět! Hledej spíš, jak mu pomoci. Že včera holčička utřela louži v koupelně tvým pyžamem? Že to je od ní nestydatost a důkaz nevychovatelnosti? Ale kdeže, naopak! To dítě je chytré, pozoruje a učí se, a právě s pyžamem v ruce učinilo významný pokrok: vidělo mámu a napodobilo, co dělala. Buď manželce zakaž vytírat podlahu tvými svršky, anebo raději děťátko pochval a vraž mu honem do ruky doopravdivický hadr. Chce to jen pevné nervy, chladnokrevnost a sportovního ducha. Aha – pokud ide o ten rozházený prá-

delník: nebylo by lepší, kdybys přestal hřimět na nesprávné adrese, kdybys zvidavého prcka pustil ze zajetí a raději napsal výrobčům československého nábytku, zda by se nemohli vrátit k starobylému zvyku a zda by nemohli zase do skříní a prádelníků dělat dva pokroky najednou: vystoupil bys před veřejností jako velký zlepšovatel a tvoje dítě, ba stovky dětí by měly o průšvih mň... Ano, přibližně takto přemýšlím, když se zvýšenou hladinou adrenalinu v krvi rovnám znovu prádlo, které vyházel a roztahala po bytě má dcera.

Ahoj – Pěta

M

S

mladý svět * 13

XXII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

CLOVÍČEK SI HRAJE (V.)

Ahoj! Už několik kapitol jsme tu věnovali tématu zdánlivě malichernému: dětské hře. Zdaleka ne vše bylo řečeno. Hlavní myšlenka snad ale vysvitla, a já vás naléhavě prosím, abyste její důsledky napopřád zabudovali do paměti i do chování vůči dětem. Zní takto: Dítě je nejopravdavější lidský tvor, jenž všechno, co činí, vykonává s vážností zasluhující úcty. A tak i jeho hry, ať na ně vesměs pohlížíme svrchu jako na pouhou zábavu či rozptýlení, jsou ve

skutečnosti odpovědnou, fyzicky i duševně náročnou prací. Nenechme se mást nepatrností dětského výkonu, ani naivitou projevu! Když si dítě hraje, dělá v mezích svých možností totéž, co my dospělí. Tento základní poznatek necht' trvale ovlivňuje naše postoje k dětem!

Naposled si povídáme o hraní, přitom však jsme nevyslovili mnoho drobností, které mají svou váhu. Zkusme to tedy učinit alespoň telegraficky a systémem páté přes deváté... 1. Když si dítě soustředěně hraje, pokud možno je nerušte! Neoprůzujte zbytečně! Nevstupujte do jeho kruhů, řekl by filozof. Že na stole

Kresba: Stanislav Halý

stydne svačina? Nebylo přece tak těžké odhadnout, kdy jí podat! Pětiminutové zpoždění není žádné vychýlení z režimu. Stačilo trochu víc respektovat

nejen vlastní nabitý program, ale i program syna. Neboť nedokončená hra – žádá hra. 2. Namalovalo vám mrně čmáranici a pyšně ji nese ukázat? Já sejte! Chvalte! Dejte obrázek do vitríny, připíchněte jej na zeď! Dítě musí vyčítit, že jeho práci, ať sebenalvější, oceňujete. Že jste hrdí na to, co umí. Ostatně: neprobouzíva pochvala i vaše sebevědomí a schopnosti? 3. Mrně při hrách dělá příšerný neporádek? Leze vám to na nervy? Od samého počátku neuklízejte roztahané hračky sami, nýbrž vřadně ve spolupráci s děckem. Lépe než nadávat a vlastnoručně kydat Augiášův chlív je programově

učit pořádku. 4. Tancujte s dítětem, zpívejte dítěti, brzy a rádo se začne opíčet. A především na dítě mluve! I to je důležitá hra. Od prvních dnů života, kdykoliv se nad miminem skláníte, mu něco říkejte. Pojmenovávejte plínky, dupačky, košíky, lahvičky, vlásky i oči. Nevadí, že dítě nerozumí. Mluvením, a to nezkomoleným, nešišlajícím, urychlujete cestu k chápání. Pamatujte: mrně, na které se hodně mluví, počne dřív broukat a asi i žvatlat. Děti potřebují zvukové podněty. 5. Váš potomek si na pisku hraje nějak amatérsky? Klid, nelekejte se! To je normální. Do tří let si děti hrají vedle sebe,

nespolupracují, nanejvýš se okukují. Ke kolektivismu dospívají až v následujícím období. 6. Máte zarputilého syna? Rve a piští, když mu někdo vyrvе hračku? A přitom je ten kluk sám agresivní a žkubе jiným dětem hračky z rukou? Klid. Ještě je malý a nemůže porozumět řádu velkého světa. Má silně vyvinutý smysl pro vlastnictví. Pokud možno se s ním o hračky neperte. Ať nemá pocit, že svět je velké spiknutí! 7. A hrejte si, dospěláci! Hrejte si, tátové, se svými ratoletmi alespoň pár minut denně: potřebují poznat, že jsou středem vašeho světa!

Ahoj – Péťa

MS

mladý svět * 14

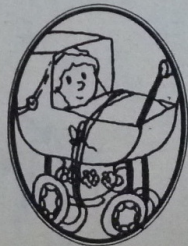
XXII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péřa rodič

TYRAN NOČNÍK

Neuculujte se! Nočník je opravdu veliký pán, mocnější, než nasvědčuje jeho zevnějšek, natož nitro. Vládne milionům rodin, provokuje konflikty a vášně, způsobuje domácí války mezi celými generacemi. Cuchá nervy zasloužilým matkám. Týrá nevinné děti. To vše proto, že ustupujeme před jeho nasatostí, nutíme vlastní potomstvo, aby od nejtěššího věku tyranovi odvádělo povinný desátek, a pokud se kdakoli vzepře, hned v něm rozpoznáme

tvora zpozdlíého, zaostávajícího, nevychovatelného a nekulturního. Civilizovaná společnost dvacátého století má bezděčně zato, že včasná pokora vůči nočníku je nezbytný důkaz včlenění do lidského kolektivu. Kdyby se podařilo přimět mrňousy k pravidelnému vyprazdňování hned po narození, zaradoval by se nejen tyran nočník, ale rovnou celé lidstvo. Šlo by o vítězství ducha nad hmotou, mozku nad stolicí, a bylo by to náramné. Tedy — zdá se! Vše tomu nasvědčuje. Když totiž občas slychám maminky, jak se pyšně předhánějí, když se s údivem dozvídám, že fenomenální Venoušek Capoušek přestal čurat do

Kresba: Stanislav Holý

plínek ve čtvrtém měsíci života, okamžitě se mi vybaví praštilá logika onoho kasání: vždyť Venoušek by byl ještě fenomenálnější, kdyby ho paní Capoušková svázala do kozelce

hned po návratu z porodnice a kdyby syna naučila žít v trvalé symbióze s nočníkem. Bohudíky, tak daleko naše výchovné metody zatím nedospěly. Tyranství nočníku propuká s jistou časovou prodlevou, kdokoli z nás se narodí, je mu popřáno pár měsíců svobody — můžeme po nějaký čas nechat metabolické proměně potravy volný průběh a nikdo nám za to nenapraská. Jenomže pak přijde velké rozhodnutí, dostaví se okamžik ztročení. Rodinná rada usnese, že s převýchovou nutno začít, a to hned. Otec sáhne do úspor, matka oběhne prodejny a pečlivě vybere. Skleněný nočník vás bude studit.

Malý se promění v mučičí nástroj: pořád budete mít strach, že spadnete, pořád budete úzkostlivě balancovat a myslet na udržení rovnováhy, nikoli na svůj tajemný úkol, jímž vás každou chvíli otravují. Zakoupili rodiče takový barevný klobouk s kšilttem vpřed? Je z umělé hmoty? Litují vás, holčičky a chlapečkové! Neustále budete zdviháni a zase násilím cpáni do otvoru, protože do nočníku modelu r. 1980 není vidět, průhlednost televizní obrazovky si uchovává jen tyran skleněný. A tak v průběhu jedné seance bude maminka dvacetkrát zkoumat, jak dilo pokračuje a zda se podařilo. Bude to nesnesi-

telné, nechat se věčně vyrušovat a navíc ani přesně nevědět, co bližní vlastně chtějí... Ano, pohroma v podobě hrníčku, ze kterého se neji, promění celý váš život. Jakmile tyran nočník vstoupí poprvé do vašeho světa, počnou se i nejbližší bytosti chovat jinak než dřív. Počnou se mračit, šklebit, zvyšovat hlas, budou hrozit, po druhé zas hladit, laskat, chvilít a jásat, naprosto nebudete chápat, o co jde a co se děje. Až pochopíte, prohráli jste. Ale vaše prohra bude zároveň velkým vítězstvím, neboť disciplína vůči nočníku-tyranovi je první, a v tomto smyslu rozhodující krok do polidštěného světa. Péřa

MS

S

mladý svět * 15

XXII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

NOČNÍKOVÁ STRATEGIE I.

Ahoj! Kdo z vás nemá ani dítě, ani nočník, v duchu si asi řekne, že tu věnuji pozornost okrajovému tématu. Ale opak je pravdou, a všichni rodičové mi přitakají: zdánlivá banalita představuje složitý, přitom však i svrchované významný výchovný problém. Těm, kdož to alespoň tuší, posílám dnešní řádky.

Pojďte, chvílku nad nočníkem zauvažujeme... Především a na první pohled věc vyhlíží tak, že nočník je na světě od toho, aby

maminkám – a dnes už i tátům – ušetřil starosti s věčným praním plínek. Nočník pere za vás, vyjádřil by to reklamní slogan. A je nepochybné, že vskutku spoří čas dospělých, rodinná vydání, ba i elektrický proud. Však taky maminky spěchají, aby co nejdřív potomky na nočník naučily chodit, vzájemně se předhánějí, která to dokáže dřív a populární rodičovská literatura je vesměs dokonce vyzývá, aby bitvu o nočník vítězně dovršily co nejdříve. Např. nejrozšířenější publikace tohoto druhu, „Naše dítě“, razí heslo „Od prvního roku ani jednu plenu!“ Netroufám si moc polemizovat s odborníky, když jim

Kresba: Stanislav Holý

sám nejsem. Nicméně jsem táta, jehož čtrnáctiměsíční dcera se nadále občas počurává i pokakává, a kdybych bral výše uvedené heslo za závazné, asi bych si musel dělat

hlavu, že jsme něco ve výchově pokazili, že jsme selhali. Jenomže myslím si o tom svoje. Předně v okolí znám jen jednu jedinou matku, která dokázala děfátka vycvičit v hygieně do jedenáctého měsíce. Alespoň to tvrdí, zastavuje kolemjdoucí, dme se pýchou, jako kdyby se přestala počurávat ona, a ne syn. Nedovedete si představit, co všechno ti dva spolu podnikali, než se úspěch dostavil. Něco vám povím: ta ženská mi je protivná, a být v kůži jejího zapšklého syna, raději bych žil jako poloviční sirotek. Jinak zjišťuji, že na prostá většina rodičů kolem má děti, které veselé používají plínek ještě

v půldruhém roce a jen občas, aby potěšily dospělé, snesou vajíčko do nočníku. To mě uklidňuje! Musím vám totiž pošeptat, že pokud jde o mou osobu, počurával jsem se ostudně dlouho, obstál bych snad i v Guinnessově knize rekordů – a vidíte, celkem se to nakonec upravilo. Ale proč vám tohle všechno zdlouhavě povídám: chci vám nastínit – dnes a ještě příště – svou laickou nočníkovou strategii. A rád bych uklidnil ty rodiče, které deprimuje, že jejich dítě zůstává v hygieně nějak pozadu: pravím, nenechte se hecovat miněním okolí, příkladem příkladně úzkostlivých matek, ani knižními radami

– totiž pokud neuspějete. Nic se neděje! Naše divoce spěchající doba považuje za výhru a úspěch, když dokáže vycvičit špičkové gymnastky-děti, a analogicky lži na přesvědčení, že čistotné roční dítě dává rodičům skvělé vysvědčení. A tak některé maminky přivazují mňousky plenu k noze stolu, jen aby ti chudáčkové nevstali předčasně z nočníku. Protestuji! Pravím vám, že v dávných primitivních společnostech se na děti tolik nespěchalo, v táta tolerance a osobně jsem si jist, že nevznikaly úzkosti a stressy ani v myslích dětí, ani rodičů. Pravím: ne tak zhurta! Péťa

mladý svět * 16
XXII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péča rodič

NOČNÍKOVÁ STRATEGIE II.

Ahoj! Minule jsem, přesvědčen o existenci nějaké tajemné nočníkové psychózy, zvolal: lidi, prosím vás, nepřehánějte! Otcové, přinutě ctižádostivé manželky, aby mezi sebou přestaly závodit, která dívkou vyvíjí dáfátka k čistotnosti. Přílišný spěch nemá cenu. Proč? Zkusím to dnes blíže objasnit.

1. Hlavní důvod, proč učíme své děti, aby chodily na nočník, vůbec netkví v tom, že se zbavíme starostí s plínkami. To je jen důsledek. Pravda, milý,

Jenže fakticky jde o něco mnohem podstatnějšího: o jakousi první maturitu, ano, o zkoušku „z dospělosti“, jakých je v životě několik. Odložení plínek – první výprask – první pětka – první láska – první zaměstnání atd., takové jsou milníky lidského osudu. Nedejte se svést komičností faktu, že úspěšné posezení na nočníku se v této zvláštní posloupnosti stává přímo osudovým krokem. Je jím opravdu! Právě na nočníku se rodí první důležitý sociální návyk. Právě na něm je človíček poprvé a soustavně podrobován požadavkům disciplíny. A vězte, každá závažná zkouška, každá maturita, může skončit vítěz-

Kresba: Stanislav Holý

stvím, nebo prohrou. 2. Hle, tu je skryt jeden z mnoha problémů: človíček se na nočníku učí čemu? doposud nepoznanému. Pochopte, kakat a čurat přece umí odjak-

živa, ale teď má tu přirozenou a příjemnou činnost jednak vykonat, avšak zároveň nevykonat, ach, je to pro něho zoufale zašmáchané, pochopte, mrňoušek je zmatený, vždyť ho vlastně a především nutíme, aby v sobě cosi potlačil, aby se naučil vyprazdňování odkládat a zdržovat. Nepodceňujte složitost toho úkolu! Raději se jako dospělí vžijte do této situace: když se mrňouškoví chce, nesmí, když se mu nechce, musí... 3. A do hry vstupuje další problém, jehož závažnost si raději zpravidla ani neuvědomují. Abych byl jednoznačný, budu citovat autoritu, psychologa PhDr. J. Kapra: „Rozdíl mezi dí-

tětem a dospělým je v tom, že dítě... nespojuje určitý fyzický tlak v těle ani reflexní stahy svalů svěračů konečníku nebo močové trubice s vyprazdňováním, a asi až do dvou let není schopno svaly svěračů ovládat vědomě.“ Chápete? V čase, kdy obvykle začínáme s výcvikem, nejsou mrňouškové fyzicky zralí, aby mohli úkolu odpovědně dostát. Mějte to na paměti! Děti prostě nedokáží udržet ani čurání, ani kakání příliš dlouho. Výprasky a zloba nemohou nic změnit na fyziologickém stupni vývoje. 4. Dospíváme asi k ústřednímu zjištění: malé děti lze v podstatě v několika fázích vyvíjet jen k tomu,

aby včas hlásily, kdy se jim chce. Znamená to však vyvíjet jim na půl cesty vstřícnou spolupracovat s nimi, podřídit se jejich metabolickému rytmu, vystihnout jej a znamená to také neočekávat, že pružnost a přizpůsobivost dětského organismu je bez mezí: nepřibíhnete-li s nočníkem včas, je to vina vaše, a ne dítěte. Trochu zjednoduší, abych částí mrňoušů ušetřil trochu slz. 5. Jestli přijmete, co bylo uvedeno výše, uvěříte snad i v smysluplnost těchto zásad: Nespěchejte tolik s výcvikem – nenáležejte příliš – netrestejte hůř než zamračením – důsledně spolupracujte – chvalte úspěchy, promiňte prohry! Ahoj Péča

mladý svět * 17

XXII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

TRÉNINK NA HRNCI

Ahoj – naposled o sezení na hrníčku, už toho bylo pomalu příliš! Budu stručný, věcný, učený. Pokusím se vylouhovat extrakt z toho, co jsem vyčetl...

1. Nezačínat s výcvikem příliš brzy, postupovat mírumilovně při nezdarech, předpokládat, že trénink může trvat poměrně dlouho, než se dostaví úspěch – to jsou principy, které jsme už řekli. A snad i odůvodnili. 2. Co je příliš brzy? Mrně nepatří na nočník, dokud s jistotou

nesedí. Vesměs literatura navrhuje začít od 9. měsíce. 3. Od samého počátku je třeba myslet na to, aby si děťátko vytvořilo asociativní spojení mezi vyprazdňováním a jeho označením. Proto pojmenovávajete! Nejlépe často vyslovujte „ee“. Je to stručné. A jen krátké řeči a srozumitelná kázání jsou pro dítě důležitá. 4. Pamatujte, že nočník nesmí studit, nesmí být vratký, dítě nesmí, zejména zpočátku, zažívat žádné nepříjemné pocity, jinak si řekne, že bude kakat postaru. 5. Trénink má vlastně tři fáze. První: s pomocí kouzelné formule „ee“ potomka naučíte, že hrdě prohlásí své „ee“ nedlouho poté, co znečistil

Kresba: Stanislav Holý

plíny. Nemhuňte oko! To je první vítězství! Nastalo vhodné spojení slova a činu. Druhá fáze: Pokud dítě nezastrašíte, zanedlou-

ho začne vítězoslavně hlásit „ee“ současně s jeho konáním. Nemračte čelo! To je druhé vítězství! Vytváří předpoklad, že myšlenka zanedlouho přestihne samotný děj a dostaví se třetí, vrcholná fáze – definitivní triumf: děťátko bude dávat znamení o malou chvilku dřív, než se pustí do díla. A to je vaše chvíle! S tímž spěchem, s jakým honíte vlak, přiběhnete s nočníkem. Čisté pleny budou vaší sladkou odměnou. 6. Abyste ovšem takto obelstili osud, musíte nejprve leccos vykonat: a) vystihnout režim mrněte a posazovat ho opravdu pokud možno ve chvílích, kdy se mu chce, b) sledovat příznaky

touhy jako rudnutí, vypoulený zrak apod. 7. Počítejte s tím, že zprvu záleží výhradně na vás, zda doběhnete s nočníkem včas. Dítě vás předběžným „ee“ o nočník nežádá, pouze vyhrožuje, co se vzápětí přihodí! 8. Mrňousek musí poznat a zaregistrovat výsledek své dobré práce. A patří mu okázalé pochvaly. 9. Nenuťte pacholátka sedět dlouho! První pokusy mají trvat několik minut. A jakmile je úkol splněn – dolů z nočníku. Jinak mrně nikdy nepochopí, nespojí si souvislosti, a bude považovat hrncel buď za nepohodlné křeslo, nebo za věc, na které se jezdí. Z téhož důvodu si nemají děti na nočníku hrát.

10. Při počátečních pokusech je dobré dítě přidržovat a trochu mu tisknout kolínka k bříšku. Prý poněkud napomáhá i přítomnost trochu teple vody v nočníku. 11. Pokud jde o vysazování během noci, lze najít v literatuře zcela protichůdné rady. Jedni odborníci to doporučují, jiní ne. Osobně se klaním – dejme tomu z pohodlnosti – k „ne“. Trénink v polospánku sotva může být účinný. A když se vžijí do dítěte, a představím si, že mě každou chvilku někdo z těchto důvodů budi – probaha! Už jen maličkost: Trénujte bez nervozity a buďte hodní rodiče! Nebijte! Úspěch přeje Péťa

MS

S

mladý svět * 18

XXII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

PRČTĚTE - NAPIŠTE!

Ahoj - pošta... Mezi mnoha dopisy mi přišel jeden zvlášť pozoruhodný od MUDr. Bedřicha Schreibera, primáře dětského odd. nemocnice v Ivančicích u Brna. Čtete a napište! Zajímá nás váš názor na věc...

„Milý Péto, zaujaly mě tvé články o Sunaru v šejkru (MS 47/79 a 5/80). Příprava Sunaru a j. mléčných výrobků je opravdu nepraktická a dost složitá. Dětská lékařka a sestry vědí, kolik matek nehygienicky ukládá načaté krabice a

odměrky, jak jsou bezradné při odměrování po jednu či druhou rýsku a při určení správného množství vody. Pracovníci hygieny výživy KHES v Brně vyšetřovali v rodinách s větším výskytem průjmů načaté krabice Sunaru a zjistili vážná mikrobiální znečištění. O těžkých poruchách zdraví dětí v souvislosti s nesprávnou přípravou sušeného mléka se mj. před časem referovalo i na semináři pediatri v Gottwaldově. Zkrátka, co je pro zkušenu a bystrou matku snadné, je pro bezradnou těžko řešitelné.

Jak je proti tomu jednoduchá a oblíbená třeba příprava čaje v sáčku? Jak hygienicky nezávadné jsou

kelímky s porcí medu, džemu atd. Jednoho dne mě inspiroval sáček na jedno použití s džusem v prášku Vitaoranž. Pracovníci n. p. Vitana v Pardubicích mi umožnili nápad vyzkoušet. Šlo o jednodávkové balení sušiny k přípravě 100 g hotového Sunaru. Zajel jsem do Pardubic a sjeli jsme poloprovoz, jak by napsal Páral. Prokázalo se, že výroba je možná a jednoduchá. Stroj naplní speciální fólii mléčným práškem, přesně nadávkuje množství, uzavře sáček bez dotyku ruky svařením. Stačí pak stogramovou dávku nasypat do vyvařené kojenecské láhve, doplnit převařenou teplou vodou a roztřepat systémem „šejkr“.

Prověření hygienické nezávadnosti provedlo oddělení hygieny výživy KHES v Brně. Naplněné a uzavřené balíčky byly ponechány při pokojové teplotě přes léto po dobu 3 1/2 měsíce a poté předány k vyšetření. Závěr? Obsah si uchovává původní kvalitu i naprostou hygienickou nezávadnost po celou expirační dobu. Odpadá odměrka, odpadá možnost chyby při dávkování atd... Světový trend je dětská mléčná výživa v lahvích na jedno použití. Ale ani v bohatých státech není tento nákladný způsob dostupný každému. Přes usilovné pátrání jsem nezjistil, že by se někde používalo jednodávkové balení. O svém

zlepšováků jsem referoval na mezinárodním kongresu dětských lékařů v říjnu 1979 v Bratislavě. Ani zde se mi nepodařilo zjistit, že by celkem jednoduchý nápad měl někde předchůdce. Záměr o referát byl značný a rozdal jsem skoro všechny své vzorky.

Už v červnu 1979 jsem ohlásil zlepšovací návrh u svého zaměstnavatele OÚNZ Brno-venkov. Nemám čas ani možnosti, abych sledoval jeho další osud. Spojil jsem se s inženýry velkého brněnského závodu, kteří pracují v stroji v mlékárenském průmyslu. Jsou ochotni spolupracovat na adaptaci stávajícího zařízení, nic moc

by to nepotřebovalo. Vyčetli jsme zdražení, které by jednodávkovým balením vzniklo. Je to asi 20 h na 100 g hotové výživy. O uvedeném balení by mohl být značný zájem. Jistě by Sunar v pytlíčkách vyhovoval bezradným matkám, při cestách, dovolených apod... Srděčné tě. Péťa, zdravím!

Rádi bychom zajímavé myšlenky pomohli na svět. Zveřejněním činíme první krok. Třeba listonos přinese obratem příznivou zvěst. Necháme se překvapit. Váš čtenář, prosím o jedno: napište, jestli byste o dávkovaný Sunar měli zájem, jestli byste realizaci nápadu přivítali.

Ahoj Péto

MS

mladý svět * 19

XXII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

Z POŠTÁCKÉ BRÁŠNY

Ahoj! Dostávám desítky moc krásných psaní. Mnohá z nich bych rád zveřejnil. Asi ale tušíte, že rubričku nelze nafouknout, to bych zablánil jiným tématům. Přesto: kromě díků za věrné řádky, za zájem i přízeň vám dnes opět posílám malý zlámek z korespondence. Vybral jsem dva dopisy, které přesahují rámec soukromého sdělení.

1. Chvála úsměvu / Psal jsem nedávno o tom, jakou doslova životní nezbytností je pro děti ús-

měv mámy a táty. Dana Ježková z Prahy 8 obahatila ten text myšlenkami, plnými člověčiny... „Tvoje vyprávění, Péťo, mi připomnělo hezkou úvahu o úsměvu, která se mi dostala nedávno do rukou, Bohužel nevím, kdo je autorem, ale myslím si, že by se líbila i ostatním čtenářům, s nimiž bych se chtěla o následující řádky rozdělit: Co znamená úsměv? Nestojí nic, ale znamená mnoho. Obohacuje ty, jimž platí, ale neubírá těm, kteří jej dávají. Trvá jenom chvílenku, ale někdy se na něj vzpomíná celý život. Nikdo není tak bohatý, aby se bez něj obešel, a nikdo tak chudý, aby se nestal bo-

Kresba: Stanislav Holý

hatším. Tvoří štěstí, podporuje dobrou vůli v praktickém životě a je pojátkem přátelství. Je odpočinkem unavenému. Nelze jej však koupit, vypůjčit nebo ukrást, stává se pozem-

ským statkem teprve tehdy, až je dán. Nesmějí-li se lidé na nás, jsou unavení, a věřte, že nikdo nepotřebuje úsměvu tolik jako ten, kdo nemůže žádný dát.“ Díky, Dano, to je hezké. Směju se na tebe!

2. Potvora židle / Tenhle dopis od Aničky Konopáskové z Prahy 1 do datečně spolupodepisuji a posílám výrobcům dětských skládacích židlí v přesvědčení, že nám něco k problému napíše... „Milý Péťo, jako matka čtyřleté Alenky a roční Haničky čtu se zájmem tvou rubriku. A píšu ti s trochou škodolibosti: dcerka ti roste, brzy bude chtít papat s vámi u stolu. Půjdeš tedy koupit vysokou

dětskou židličku a vyzbrojen teoretickými znalostmi budeš chtít takovou, která nemá pod sedátkem skrytý nočník. Vždyť i moderní odborná literatura považuje za nesprávné, aby v dítěti vznikalo krátké spojení, totiž představa, že jídlo, sezení na židličce a vyprazdňování bezprostředně souvisejí. Nuže, půjde ti o to, abys v dítěti nevytěstoval chybný podmíněný reflex. Jenže vhodnou židli neseženeš! Jediný typ dětské vysoké židle, který je na trhu k dostání už asi 30 let, má v sedátku výrobcem pečlivě vyříznutý otvor, zakrytý deklíčkem. O podmíněných reflexech se zřejmě výrobci ještě nic nedoneslo. Tak-

že komplikují situaci nejen sobě, ale i nám, rodičům, neboť podomáčku musíme vymýšlet zlepšováky, jak deklík nejlépe zafixovat, aby si dítě nepřiskříplo zadek, když usedne, a aby nemělo obtisknutý kruh, když vstane. Pokud si budeš vědět s tímto drobným problémem rady, nečekaně si to pro sebe. Čekají tisíce poštovaných mrňousů včetně naší Hanyn. Pozdravuje tě Anna Konopásková.“ I já pozdravuji a ztotožňuji se – i náš deklík se mele, vypadává, štipa a kouše, jednou ho zabiju. Hřebíkem! Navrhuj, Aničko, abychom výrobci ukázali prdelky našich dětí!

Ahoj Péťo,

mladý svět * 20

XXII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

Z POŠTÁCKÉ BRAŠNY

Ahoj! Rád bych dnes odpovídal na dopisy, jejichž obsah se fakticky týká každého, kdo má děti... Několik listů dost přibuzného druhu vyjádřilo tak či onak otázku: mám dítě spálit, nebo ne? Např. Blanka V. z Brna se o tom nemůže dohodnout s babičkou. Babička navrhuje předejít případnému velkému popálení malým, jenže právě k tomuto zásahu se Blanka ne a ne odhodlat, protože jí připadá bestialní ublížit vlastnímu dítěti. Co já na to? Především se

odvolávám na mínění odborníků: lékaři vesměs doporučují krátký proces – vzít prstík dítěte a dát mu okusit, jak chutná horká plotna, rozpálený hrnec nebo pláminek svíčky. Přecitlivělost v této záležitosti je – neuraž se, Blanko! – projevem slabosti. Ostatně z dopisu vysvitá, že to tušíš. Mrňousové bohužel nejsou přístupní argumentům, vysvětlování a přesvědčování, je marné chtít jim vštipit respekt před nebezpečím jinak než tím, že v přiměřené míře poznají důsledky. A tak je namístě spálit jim prst, pchnout je špendlíkem, špičkou nože či nůžek atd. Experiment se spálením musí ovšem spl-

Kresba: Stanislav Holý

ňovat několik podmínek. Předně je třeba podniknout jej v přiměřené době, totiž v čase, kdy už děcku popálení či opaření opravdu může hrozit. Dokud jen

leží v postýlce, bude mu bolestná zkušenost k ničemu. Až začne rejdít po bytě, lézt či chodit, je čas. Dále by měly předcházet slepé pokusy, spojené s výrazným slovním varováním: „ne!“, „pálí!“ Mrně si musí spojit slovo a bolest, nebezpečí, proto si nejdřív musí jeho ucho zvyknout na zákaz. Konečně je třeba, aby popálení opravdu zabolelo. V kterési knížce jsem četl drobnou radu: lépe než přiložit dětskou ruku na horký předmět je navodit situaci tak, aby to dítě – pozor, po předchozím varování! – učinilo samo. To jest: vědomě nezabránit popálení. Hrozí totiž nebezpečí, že ublížení a bolest by mohlo dítě del-

ší čas spojovat s vaší osobou. Toť vše, co snad bylo zapotřebí sdělit. Věř, Blanko, že po jediném chytře nastrojeném spálení bude po problému. Mimochodem, sám jsem s Alenkou zažil komický důsledek věci: nedávno vzala cibuli, oznámil jsem jí, že pálí, ona ji okamžitě odhodila a prchla...

Bit, či nebit!? Tak zní otázka, kterou nadhodila Zdeňka B. z Olomouce. Dává ve svém dopise nájevo přesvědčení, že každá rána, jak ví z literatury, představuje pedagogický prohřešek. Občas svou dceru plácne, pak je jí to líto: „Vždyť rány padají tam, kde došly argumenty“. Co já na to? Že se

k problému trestů vrátíme, a to v podrobnějším pohledu. Dnes jenom stručně: nepochybně, Zdeňko, plácnutí přes zadek je jistý druh násilí se všemi negativními důsledky. Bit malé děti tak, aby je to vložně bolelo, dokonce se vztekem a jaksí ze msty, že odmítají poslušnost, je projev rodičovského hulvátství a brutality. Na druhé straně symbolické plácnutí přes zadek, tedy „bití“ v uvozovkách lze u malých dětí, tedy dejme tomu asi do tří let, považovat za zkratovitý sice, ale srozumitelný způsob dorozumívání. Neboť takové plácnutí je jenom důrazně vyřčené „nesmíš!“ Příště o tom víc... Péťa

mladý svět * 21
XXII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

ZLOČIN A TREST I.

Ahoj! Minule tu padla otázka: bit, či nebit? Hamletovský problém jsme jen malinko nakousli. Přiklonil jsem se k názoru, že v případě drobtiny do věku asi tří let je skoro nemožné vyloučit z výchovy občasně plesknutí přes ruku nebo přes zadek. Totiž plesknutí malé, symbolické, neznamenající nic víc než důrazně „ne! nesmiš!“. Leckdo možná namítne: Péťa nečetl Makarenka! Neví, že každá rána, plesknutí či pohlavek jsou dů-

kazem pedagogického selhání. A někdo se rozkatí: Co nám to ten chlap navrhuje? Jestli miminům předepisuje malé výprasky, přijde vzápětí s tím, aby se děti v pubertě mlátily do krve! Nikoli, volám předem, nejsem zastáncem hesla „škoda každé rány, která padne vedle“, ani nemíním prosazovat kult rákosky, právě naopak. Na druhé straně jsem však mockrát četl anebo slyšel knižní moudra o tom, jak špatný je rodič-vychovatel, když jakýmkoliv způsobem vztáhne ruku na své dítě. Pokaždé jsem měl nejasný pocit, že podobná tvrzení zjednodušují, že ona jednoznačnost receptu „nikdy neuhod“ je než pohodl-

Kresba: Stanislav Holý

ným, svatouškovským návrhem, který zavání svěcenou vodou: nepokradeš! nesemlíniš! neuhodiš! Ach, skutečnost je vždycky složitější a jiná než

normy, které pro ni vymezujeme. Pročež lidé znali desatera i dnes bohužel občas kradou, proboha, někteří dokonce smilní, a jsou jiní co bijí své děti, amen.

Co z řečeného plyne? Pokud jde o mou rodičovskou praxi, totiž tu soukromou, pak především poznatek, že mezi uznávaným principem a realitou, tj. mezi ideálním a skutečným stavem leží nějaká propast, tu hlubší, tu mělká, vždy však očividná. Zpovídám se vám, přátelé, zpovídám se upřímně i nerad: má Alenka už několikrát zadní částí těla rozpoznala, že jsem otec-hromovládce, zlý muž, který nedovolí, aby se mu roz-

hazovaly papíry, aby se jeho ranní káva rozlévala po koberci a aby budík tikal v nočníku. Vyznávám upřímně svatou víru, že napraskat malinkému nebo velkému dítěti, to je jedno, se nemá. Nemá se to z principiálních důvodů, neboť jde o akt násilí a současně o zkratovité řešení vyhocené situace. Vyznávám dále, že výpraskem si rodič vždy usnadňuje roli – rychle řeší něco, k čemu bylo zapotřebí složitějších, pozvolných výchovných kroků. Na druhé straně však pravím, že okamžiky vyžadující zkratovitě jednání se vynořují, a proto nutně existují i výprasky. Na svou omluvu uvádím, že v naší rodině

poletují vzduchem jen tresty nepatrné, které všem doporučuji, zatímco důrazně exekuce, po nichž naskakují jelita, z vnitřního přesvědčení zavrhuji jako projev naprostého nedostatku rytiškosťi. Přiznávám konečně, že rozeznávám tresty spravedlivé a nespravedlivé. Trest, který se teprve chystám udělit, pocíťuji obvykle jako spravedlivý. Nedlouho poté, co vykonám rozsudek, se mi týž trest vyjeví z druhé strany, rychle rozpoznám, že šlo o justiční omyl. A tak usednu v koutku, já, otec-hromovládce, a lížu si vlastní viny. Tehdy přece jen vycíťuji, že bit se nemá, amen.

Péťa

mladý svět * 22

XXII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Pěta rodič

ZLOČIN A TREST II.

Ahoj! Přetrásali jsme minule závažnou otázku „bit, či nebit“. Ani zdaleka jsme ji ještě neprotřásli. Je to otázka velesložité a choulostivá. Prozatím jsme dospěli, a to poněkud v rozporu s elementárními pedagogickými pokyny, k tomuto závěru: u mňousů tak do tří roků se občasnému uštědření výprasku skoro nelze vyhnout. A přimluvili jsme se, abyste v pohnutých okamžicích hněvu zůstávali co nejmilosrdnější. Abyste bili zlehounka. Aby trest nepřerostl v bolestné ponižení.

Aby zůstal hutnou, jadrnou, zkratkovitou informací: tohle, brachu, nedělej, to se prostě nesmí.

Dnes však vám chci nastavit před oči jednu extrémní situaci. Znáš ji ze všedních pozorování, vy ji znáte taky. Bezprostředně souvisí s představou o tom, co vlastně fyzický trest je, jakou má mít funkci... Nuže, tohle jsem už spatřil bezpočtukrát a vždy mě přivádí v tichou zuřivost, když scénu vidím. Jen ze zbabělé zdvořilosti, ze zvláštního pocitu, že se člověk nemá michtat do cizích záležitostí, jsem nikdy ještě nedokázal zakročit. Pokaždé ale mám sto chutí přiskočit a nadávat, nebo prát se. I vy jste byli

Kresba: Stanislav Holý

přeče často svědky toho malého, tolerovaného, přitom však evidentního zločinu! Je zajímavé, že se ho dopouštějí výhradně matky – otcové bývají velkoryejší. Alespoň jsem žádného

tátu nikdy nepřistihnul... Oč jde? O mňouska, plného elánu a vyšších objektivelských zájmů. Kráčí parkem či po ulici, s kudlamlama dokořán, rozhlíží se, celý svět se mu náramně líbí, protože hraje barvami a kypí tajemstvími věcí, pohybu, zvuků. Plác! Matý Kolumbus svou loďčkou zavadil o dno oceánu. S očima upřenýma k neznámým obzorům skočtnul kýlem o nějaký výčnělek. A loďka se převálila na bok. Teď se Kolumbusek váli v prachu, blátě či louži a vřeští úlekem. Pravda, je špinavý. Ale co má být? Při každé pořádné práci se člověk zamaže. Jenže teprve nyní přijde to pravé pošpinění!

Přiskočí máma, jednou mladá a voňavá jako lučňní květ, podruhé starší a brunátná svou zakyslostí. Dostavuje se výprask. Nesrozumitelný dítěti, obvykle velmi temperamentní a bolestivý. Hloupý, ničemný, zbabělý. Koukáš, a víš, že řežou zcela nevinného tvóra. Před tvými očima se neodbývá nic, co by mělo hlavu a patu. Ta exekuce je záchvatem jednostranného hněvu. Je pomstou! Protože šatečky maminka pactivě a pečlivě prala i piglovala, a teď přišla veškerá námaha vniveč, ten darebák neocení, co energie matka vložila, aby svítil čistotou a byl vizitkou rodiny. Prásk, bum, tumáš, nenapravitelný špindiro!

Znáte? Samozřejmě! Jste svědky fyzického násilí, které je pouze nesmyslným ventilem afektu, pyšná milující matka se na okamžik stala fúnií a má se za to, že dítě jí způsobilo celkem nepatrnou potíž: zas bude prát a piglovat. Lidičky, proboga, vyvarujte se! Nebijte! To je přece odsouzenihodné, zcela nepedagogické počínání! Viděl chtit po dítěti, aby nikdy neupadlo, to je stejně pitomost, jako chtít, aby se nevrátilo, neošivalo, na nic nesahalo a dokonce se vyhýbalo loužím. To děti pro vás udělat nemohou! Maminky, buďte velkodušnější! Vězte ostatně, že každé upadnutí trochu bolí! Prosbu zasílá Pěta.

mladý svět * 23

XXII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péřa rodič

ZLOČIN A TREST III.

Ahoj! Je hloupé – to jsem řekl minule – fyzicky trestat děti za to, že upadnou. Je nesmyslné, zbytečné a vesměs předem odsouzeno k nezdaru, jestliže prckům násilím bráníme v šmejdění a rejdní, v křepčení a poskakování. Chtít na malém dítěti, aby při návštěvě u známých vzorně sedělo a nevrtilo se, představuje nespílitelný požadavek a jistý druh tyranství. Pohybovou aktivitu a svobodu projevovat jí si nechá vzít leda pečivál. Totéž platí o zvědavosti: děti jsou k zeší-

lení všetečné, neboť očucáním, osaháním, prohlédnutím a vyzkoušením všech věcí se vřazují do tohoto světa. Kdo jim bez vážné příčiny odnímá možnost takto shromažďovat zkušenosti, pokouší se zrušit zákonitost přírody. Co tím chce říct: v otázce, kterou tu už po několikáté probíráme, v problému „zločinu a trestu“, by se všichni soudní rodičové měli předem vyzbrojit maximální mírou velkomyslnosti. Máme-li dítě, předem musíme počítat s tím, že se nám do bytu dostalo cosi na způsob malého kulového blesku. Jednoho krásného dne, dřív nebo později, vyskočí z klece své postýlky jako džin z lah-

Kresba: Stanislav Halý

ve a počne předvádět sedm ran egyptských v zcela originálním pojetí. Mrňous rozbije neobyčejné množství rodinných ceností, bezpočtukrát stáhne ubrus se vším, co jste po-

ložili na stůl, počmárá zdi, vykuchá hračky, porozlévá veškeré myslitelné tekutiny a počůrá koberce přesně tak jako malé štěně. A pravím vám: tohle všechno dítě udělat má, ba musí, abychom vůbec měli příležitost vštěpovat mu, co se smí a co ne. První fáze života je dobou človičkovských vítězství a proher, přičemž platí, že zkušenosti kladné nemají o nic menší váhu než záporné. Rozumějme, co z řečeného plyne! Nuže především fakt, že každého rodiče čekají nerváky. Za druhé: je nezbytné ozbrojit se určitou mírou shovívavosti a část malérů, totiž ty nepatrné (rozbitý hmeček, politá podla-

ha) s úsměvem přecházet a promíjet. Za třetí: je třeba rozlišovat průšvihy, vznikající z nešikovnosti a z nedostatku zkušenosti, na malé a velké, na neškodné a nebezpečné, prostě předem vytipovat jakousi stupnici malérů, a rázně jednat v případech, které bezodkladný zákrok vyžadují. Např.: dítěti samozřejmě nelze umožnit, aby ve své bezedné zvědavosti vypadlo z okna, opařilo se, anebo svobodně běhalo na městské křižovatce. A ocitáme se u hlavní zásady, kterou vám chci dnes sdělit: tak jako na městské křižovatce stojí tříbarevný semafor, tak i v rodičovské praxi by měl existovat podob-

ný. Měli bychom své postoje ve věcech zločinu a trestu podřídit „semaforu“, totiž rozlišení dětských činů do tří kategorií, na tři zóny: 1. zelená – zahrnuje povolené, schvalované a také zřetelně chválené chování. 2. žlutá – patří do ní skutky, s nimiž nesusouhlasíme, ale dočasně přimhujujeme oko (maléry z nešikovnosti apod.). Tahle oblast by měla být co nejširší. 3. červená – sem patří ten nejužší okruh vyložených průšvihů, ohrožujících zdraví, rodinu, jiné lidi (mrňous mlátí děti na písku lopatičkou atd.), ale i chování z různých důvodů vskutku nepřipustné. Přísný zákaz a případný trest je tu namístě. Péřa

mladý svět * 24

XXII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

ZLOCIN A TREST IV.

Ahoj! Znáš manželský pár, chytré a vzdělané lidi, kteří své rodičovství berou velmi odpovědně, a přece jako vychovatelé selhávají. Sami jsou ovšem přesvědčeni o opaku. Vychovávají totiž své dva kluky „moderně“, přičemž metoda spočívá v tom, že děti mohou vše a cokoli: prý je nejdůležitější neomezovat svobodu vůle a rozhodování, prý to člověka deformuje, prý ke včlenění do řádu lidí i věci má každý dozrát sám, neboť jakékoli lámání a znásilňování ve-

de k stressům, frustracím a psychickým poruchám. Ti manželé včetli své teorie z odborné literatury, nevynechali ani Freuda, učeně vám na počkání vysvětlí, že lidské ego je jedinečná hodnota, kterou zraňovat a deformovat nesmí nikdo na světě, ani otec ne, dozvíte se od nich, jak je důležité ponechat od dětství průchod spontánním skláním včetně agresivity, jinak – potlačují-li se – to človičkoví v hlavě bobtná, ať pak nahromaděné cosi exploduje atd. Podobných kvalifikovaných přednášek jsem u těch vzdělaných lidí vyslechl už několik, zatímco jejich potomci plánovitě demolovali byt, rvali se spolu jako litá zvěř a

Kresba: Stanislav Holý

bohatě využívali slovníku dlaždičů. Heslo „vše dovoleno“ nachází v oně rodině maximální uplatnění, takže pětiletý Patrik smí bez-
trestně prohlásit o babič-

ce, že je bílá – následuje shovívavý postranní úsměv rodičů, nikoli výtky či dokonce trest, to by přece svobodného chlapečka psychicky narušilo! Co si děti přejí, to rodina činí, vždyť ve Švédsku a ve Spojených státech, klasických zemích, v nichž panuje kult děti, je tomu prý také tak, a to je závažný argument... Něco vám pošeptám: v životě jsem neviděl tak protivné děti, nesetkal jsem se s takovou nevychovaností a útočnou samolibostí – potomci pana dr. XY jsou dvě kvítka vsuktu svobodně rostlá, a kdokoli s nimi bude mít co do činění, rychle mu nahromaděné cosi exploduje v hlavě, pokud včas ratolesti nepřetrhne

vedví. Proč vám to vykládám? Protože vím, že i v rodičovství existuje určitý druh snobství: ti moji známí nejsou tak úplně výjimkou. Ostatně, oni mají nejlepší úmysly, nelze jim upřít poctivou snahu věst děti co nej kvalifikovaněji. Jenomže právě v oně touze ponořit se do spleťte problematiky psychologie a pedagogiky, právě ve snaze jít s vědeckým pokrokem a s dobou, šlápli vedle. Chytili se módních teorií, pochooili je než povrchně a po svém, a knižním postolem k výchově obrátili všechno naruby. Zapomněli na svůj selský rozum! Přestali vnímat prostou pravdu, že respektování osobnosti dítěte je

jedna věc, a povinnost tu relativně svobodnou bytost usměrňovat je druhá věc. Snobství, poplatnost cizím módním vzorům, vnějškové kopírování nesprávně pochopených pouček svedlo dva rodiče-mudrce na scestí. Čím rozporuplnější jsou výsledky jejich bezbřezé tolerantní výchovy, o to pilněji v rozpácích hledají, kde tkví chyba. Kde tkví? V tom, že přehlédli důležitý detail: Rodiče nemožou pro své děti udělat nic většího, než dát jejich světu ráda, uspořádanost a meze. Svoboda bez hranic a zákonů připravuje děti o možnost orientovat se a přizpůsobovat chování okolo! Pamatujte na to, aspoň vy! Péťa

MS

SVĚT

mladý svět * 25

XXII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Pěta rodič

ZLOČIN A TREST V.

Ahoj! Tuhle rodičovskou epistolu posílám tátům přespříliš pádých pravic a máámům přespříliš vznětlivých nátur. Přál bych si, aby řádky trochu zapůsobily v domácnostech, kde se plýtvá ranami a křikem. Nevím, zda je takových hodně. Vím však, že při rozumné výchově lze dosáhnout úspor i v sortimentu výprasků a dětských slz. Jak? O tom tu chci povídat...

Myslím si především, že vůdčím principem ve výchově k ukázněnosti (a tedy v „prevenci kriminality

prcků“) by měla být snaha vnášet od samého počátku do světa dítěte řád, totiž uspořádanost. Až potomek jednou doroste, přezkoumá, byl-li řád rodičů oprávněný, či nikoli. Možná i odmítne systém, který mu doma vstúpili. Budiž! Ale dokud je človíček malý a hloupoučký, nezbytně potřebuje orientaci. Neboť svět je v očích dítěte nejprve zcela nepřehledný. Klubko vztahů a neustále se vynořujících nových situací musí pro potomky rozplétat předkové. Máma s tátou mají převelikou povinnost zjednodušit a formou vypěstovaných, tj. opakovaných návyků ustálit rozřesený, zmatený obraz, vznikající

Kresba: Stanislav Holý

pod bambulí dětské čepice, v místech zvaných mozková kůra. Lidičky, to je věc kardinální závažnosti ukázat mrňouskovi, že vše v jeho okolí má svoje mís-

to a svůj čas: jídlo, spánek, koupání, nočníček, hračky, knížky, zábava atd. Rytmus, pravidelnost, řád jsou hodnoty, které si osvojujeme teprve pobýtem mezi lidmi. Malí se učí od velkých, a to v dobrém i špatném. Návyky, tzv. dynamické stereotypy, chrání každého z nás před složitostmi světa. Řídit suverénně auto, téměř bezmyšlenkovitě, dovedou lidé teprve díky návyku, díky složitému komplexu reakcí vyloženě zautomatizovaných – bezpočtukrát opakovaných. Řidič-začátečník jezdi upoceně, blbě a nebezpečně právě proto, že mu zatím nebylo přáno udělat dostatek zkušeností, totiž vždy těchž operací a po-

hybů. Teprve časem zautomatizuje, vytěsni do podvědomí většinu úkonů, dění ve voze i na silnici se pro něho podstatně zjednoduší a z šoféra ubožáka se stane šofér bohatýr. Co platí o řidičích, dvojnásob platí o dětech! Děti jsou totiž začátečníci úplně ve všem. Opakováním těchž situací, pravidelností režimu v nich pomalu, ale jistě vznikají návyky – dynamické stereotypy, které je vysvobozují z prokletí neznáma. Podle přesné téhož schématu však v dětech vznikají i návyky špatné – zlovyky, které rodiče tak často trestají. A ocitáme se u kořene problému: zmatená a nepořádná matka, neschopná do-

držovat denní program, pravděpodobně nevnese do duše svého děcka ani klíč, ani jistotu, ani orientaci. Je všechno u vás nahodilé a neuspořádané? Dítě chodí spát, kdy se to hodí? Jednou v sedm a jednou v devět? A boty se volí jen tak po předsini? Táta má ve všem chlv? Máma umyje nádobí jednou za tři dny? Vsadím se, že v takovém případě budete dřív nebo později svého potomka trestat za to, že špatně usíná, že neuklízí hračky a že není s to pochopit, kam patří bačkorky. Přehlédlí jste totiž kouzlo návyku, kouzlo uspořádanosti, kouzlo příkladu a budete trestat nevinného!

Pěta

mladý svět * 26

XXII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Pěta rodič

ZLOČIN A TREST VI.

Ahoj! Už po několikáté tu upíráme pozornost k problematice rodičovských konfliktů s malými dětmi. Dnes bych rád shrnul základní taktické pokyny, takové prosté a přitom často opomíjené rady pro praxi. Co vám chci nastavit před oči, vymyslili a doporučují psychologové i lékaři – nic nevnalézám, pouze tlumočím...

1. Prvořadou naší povinností, když už máme děti, musí být snaha vštěpovat potomkům vědomí řádu, uspořádanosti. O tom

a o vytváření dynamických stereotypů, návyků, jsme blíž mluvili minule. 2. Neobyčejně prospěšnou technickou fintou ve věcech zákazů a trestů je „metoda semafor“, o které už také byla řeč. Velí, abychom si skutky dítěte předem v mysli utřídili do tří oblastí. Zelená: povolené, chválené chování. Žlutá: skupina činů, které sice neschvalujeme, avšak dočasně tolerujeme, protože dítě se teprve učí a má právo dělat chyby – něco rozbít, polít, umazat, rozházet atd. Je namístě velkorysost, sebeovládání, tlumění hněvu. Hlavně však: čím menší je všetečné dítě, tím širší by měl být okruh činů, náležejících do žluté

Kresba: Stanislav Holý

oblasti. Červená oblast? Sem patří pokud možno minimum skutků, které považujeme za nepřípustné a které v nutných případech trestáme. 3. Když už jsme nuceni sáhnout k trestu,

zůstává povinností soudného rodiče, aby jednal adekvátně události. Prchlivost často vede k nepřiměřené reakci. Rozbitá vázicka není totéž jako rozbitá hlava. A trest nesmí být vzteklá msta! 4. Pokud lze, posíláme včas výstrahu: takhle nedělej, nesmíš, nel! Ovšem slůvkem zákazu „NE!“ pokud možno šetříme, jinak ztratí na ceně a výraznosti. Zakazujeme vše – však si všimněte, jak každý z nás se dětem zbytečně často vměšuje i do maličkostí. 5. Každý „trestný čin“ je třeba označit, tedy slovně formulovat, co dítě udělalo nesprávně. Nepodceňujte své potomky a nesložte

jim vysvětlete pochybení i tehdy, když se damníváte, že ještě nemohou rozumět. Třeba vskutku nepochopí vše. Ale pokus o rozumnou komunikaci je pořád lepší než spílání. 6. Dětem se nevyhrožuje, a už vůbec ne výhrůžkami nesplnitelnými. „Jestli nepřestaneš, skočím z okna!“ a podobná zaklínadla do výchovy nepatří. A chybuje asi ještě víc, když děti strašíte: „Pán tě strčí do pytle!“ „Pejsku, vem si toho kluka!“ Výsledkem takových praktik není kázeň, ale strach. 7. Tresty nesmějí ponižovat a urážet důstojnost, měly by mířit k nevhodnému činu, nikoli k osobě dítěte. Přikážete si, že nebudete vyvádět, spí-

lat do darebáků a ničemů, že i sami zachováte tvář a projevíte respekt k mrňousovi. Například: napláčete mu nikoli přes zadek, to je trest, který dítě vztáhne na celou osobu, ale „výprask“ dostanou jen „ošklivé ručičky“. Pro dítě je to důležitější, než připouštíte: zachová si sebeúctu a vydá vlastní k potrestání jen zlobivý kousek těla. 8. Trest má svůj začátek a konec! Odkládat potrestání na dobu, kdy se vrátí táta („ten ti dá, počkej!“), je zveličování, které může neurotizovat. 9. Reaguje mrňous na trest hněvivě? Ale vždyť je to normální! Neodsuzujte ho – má právo i na negativní city!

Pěta

mladý svět * 27

XXII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

ROZHŇEVANÉ ŠKVRNĚ

Ruku na srdce: kdopak z nás se občas nenaštve? Nejsme andělé a nejsme roboti. V žilách nám koluje horká krev, nikoli hovězí vývar. Někdy stačí malý podnět, akcelerační pumpička v lidském karburátoru vstříkne do žil štamprle adrenalinu, a člověk – třeba já – je naráz kýmsi jiným. Život přestane být písnička, spořádaného tatky se zmocní běsi, a jestli včera rozdával úsměvy či mával kolemjdoucím, teď by hanem potřeboval do

něčeho kopnout nebo praštit. Bývají dny, kdy cítíte pelyňkovou příchut' adrenalinu na jazyku, sotva jste vstali. Ani nevíte proč. Snad je nízký tlak, snad se vás ve snu místo krásek zmocňovaly šeredné mýry, prostě stojíte hned po ránu za miň než vaše bačkory a kdosi to odskáče... Dávejte pozor, vstal jsem, včera mi v redakci zkazili náladu, nepřešlo to, z postele vylezl mrzout a nemůže si pomoct. Alenka, to roztomilé samostatné dítě, nic netuší. Sedí a zkouší si šněrovat botu. Neumí to. Ale za normálních okolností mě baví pozorovat, jaké úsilí investuje, aby zvládla úkon, který její otec svede se zavřenýma očima. Jindy

Kresba: Stanislav Holý

ji nechám, ať se trápí, ba s úsměvem sleduji, že námahou vyplazuje jazyk – jasně, je po mně! Avšak je zcela jiná situace! Dnes jsem nabuzený! A spěchá-

me. Ta protivná holka združuje. Protože jsem ve špatné kondici oprávněně, je třeba zájmy druhých odsunout stranou: „Ukaž, neškol!“ Dítě se nedá – dobře se bavilo: „Sama!“ prohlásí pyšně Alenka. Včera by to byl potěšující důkaz, jaké dělá pokroky v řeči. Avšak mě dnes zajímají soukromé strasti! Navíc spěchám, krucifix! Chopím se tedy botiček, a žádné cavity, zašněruji sám, rychle a perfektně. V tu ránu začne holka vřeštět. Urazila se, vztekoun jeden! Kvůli takové pitomosti, a dělá mi scénu ještě ve výtahu! Něco hvízadlo, vidím otcovskou pravici, jak usedá na prdelku, aby vychovala, aby dala najevo, že mršous ne-

má právo na zlost a vztek. Dvojnásob ne, když to vidí sousedi... Nu, uplyne půlden, člověk ze sebe adrenalin vypotí, což mu umožní spatřit trapnou záležitost v novém nasvícení. V zátylek mě šimrá špatné svědomí. Vždyť jsem se zachoval nemožně! Měl bych za Alenkou přijít a říct: „Dámo, omluvte mou prchlivost, ten výprask беру zpátky, to víte, nervy...“ Jenže Alenka je malá, sotva by chápala. Na druhé straně je, bohudíky, velkorysá. Předstírá, že zapoměla, poslyšte, ona snad fakt už o ničem neví, a místo aby byla uražená, drápe se mi do klína, protože normálně jsem nejlepší hračka. Ted však se tiše hanbím. Já způ-

sobil konflikt, ne ona! Odhlédnu-li od zdánlivé banality situace, pokusím-li se postřehnout princip, stalo se toto: považoval jsem za samozřejmé lidské právo být naštvaný, neboť člověk nemůže volně manipulovat svými city, třeba na povel je nechat vymizet, zaniknout. Avšak totéž právo jsem upřel dečím! Trestal jsem ve vzteku cizí vztek, trestal jsem trochu adrenalinové zloby, kterou jsem sám působil. Vždyť ani Alenka nemohla, chudák, utajit zlost, že jsem ji překazil důležitou práci s tkaničkou, a vznesla protest přiměřený jejím možnostem. Kají se! Kají se v obdobných chvílích!

MS

S

mladý svět * 28

XXII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

ROZHŇEVANÉ ŠKVRNĚ II.

Ahoj! Tohle budou vřidné rádky o hněvu, zlosti a vzteku. Dřív by mně asi podobné téma nepřišlo na mysl, protože dokud byla Alenka úplně malinkatá, slychával jsem v jejím pláči pouhá neutrální oznámení: mám hlad, jsem ospalá, právě jsem se poručala. Avšak překulil se první rok, a pláč občas obsahuje zřetelný citový náboj: štvěš mě, vzalsi mi hračku, protivu, zakazuješ, přišero! Sem tam se holčička prostě rozzuří, takže mám důvod přemýšlet, po kom je a jak se v critic-

kých momentech chovat. Pevně doufám, že i vaše děti se někdy vztekají, pročez by vám mohl přijít vhod následující rozbor situace...

1. Nejdřív bych vás rád uklidnil: projevy zlosti a vzteku zcela běžně provázejí vývoj dítěte, vesměs není třeba brát je tragicky a hledat hned v potomkovi nějakou dědičnou charakterovou vadu. Vězte, že v určitém období se vztekají téměř všechny děti, to vaše se liší jen tím, že dělá scény přímo doma, zatímco vztek ostatních mřinoušů k vám nedoléhá. V psychologické literatuře se dokonce označuje období 2. a 3. roku života (a pak znovu čas dospívá-

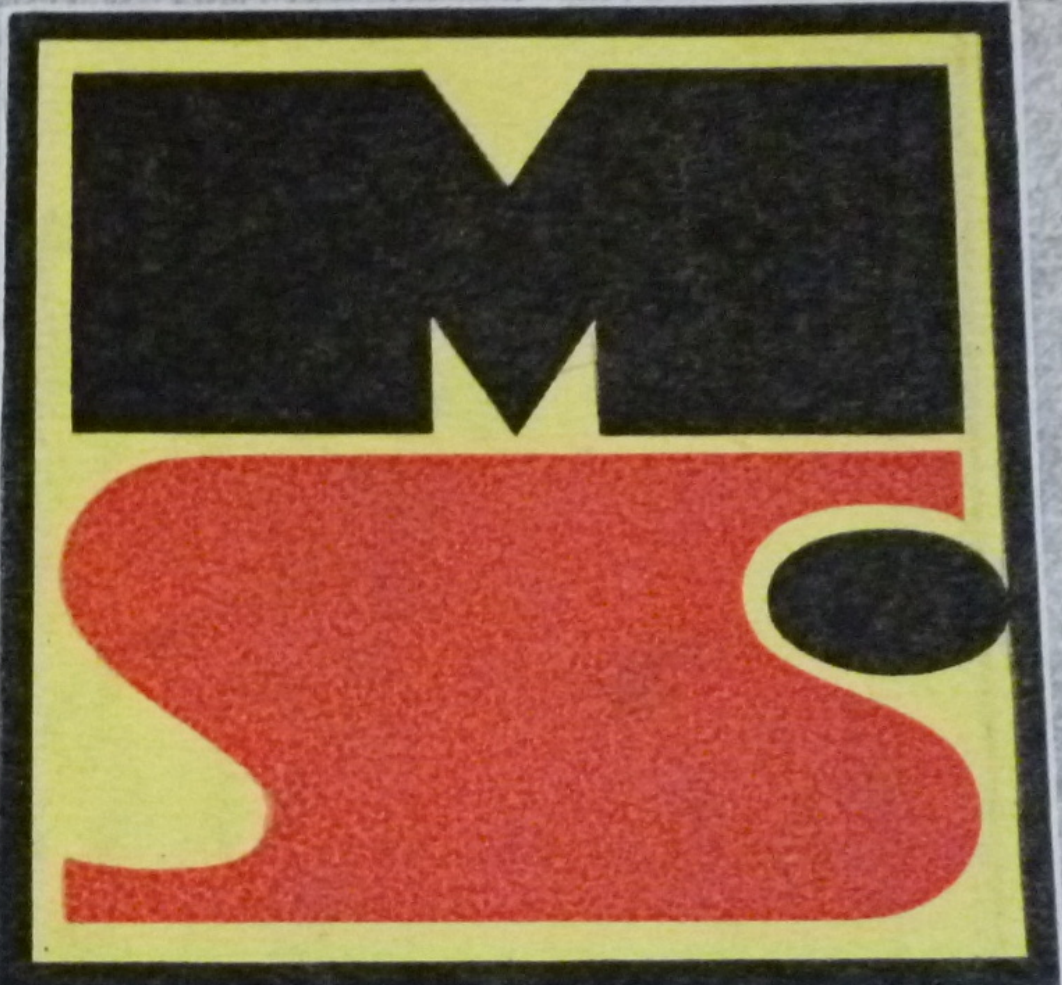
Kresba: Stanislav Holý

ni) jako věk vzdoru. 2. Když se škrvně čertí, když truceje, zuří a vřeští jako pominuté, děje se něco velice nepřijemného, člověka to zrovna láká, aby tvrdě a neprodleně za-

kročil, jenže na druhé straně nejde o mimořádnou a nepřipustnou událost: pochopte, dítě cosi negativního pocituje, vzbuřila se hladina jeho emocí, a protože mu chybí schopnost přesné komunikace i schopnost sebeovládání, vyjadřuje nevíli afektem. Tu je třeba vědět kardinálně důležitou věc: každý člověk, i ten nejnepatrnější, má nezadatelné právo pocívat hněv, pobouření, vztek, ba i chuť na pomstu. Toto právo plyne ze skutečnosti, že nikdo, natož malé dítě, neumí volně manipulovat svými city. Nejsme s to emoce v sobě uměle vyvolávat, nebo naopak gumovat. Přicházejí a odcházejí-

ji nezávisle na vůli. Teprve výchovou se učíme některé (negativní) city tlumit, nedávat najevo. Přitom tuto sféru svého duchovna ovládneme jen částečně. Malé děti však v sobě ony zpětně volní vazby, brzdy sebeovládání, vybudovány nemají. Když se hněvají a vztekají, fakticky za to nemohou. 3. Až vám rozhněvané škrvně půjde na nervy, vpusťte do mysli strategickou poučku, která z řečeného plyne: potomek má právo i na normální lidský vztah k rodičům. Obvykle bezděčně očekáváme, že děti nás musí pořád milovat. Jenže ony nás občas i nesnášejí, ba nenávidějí, a je to, prosím, zcela lidské.

Nikoli negativní pocity, ale negativní činy jsou odsouzené. Nebuďme vůči svým dětem cenzory myšlenek a citů, aťsi třeba míří proti nám. Zkousějme být objektivní, jako to dovedou lékaři. Vzteká se vám mřinouš? Nejprve hledejte důvod. Treba tkví v odstranitelné příčině. Není pokakaný? Nemá hlad? Nechce se mu spát? Ne-li, zkuste svést jeho pozornost jiným směrem. K hračce, ke knížce, ke zpěvu. Ale jestli si vzteká, nemůžete nic konkrétního na vás vynutit, za boha nepovolte. Opusťte bojiště a bez rámsu či výprasků mu dejte pevným klidem najevo, že s vámi nepohne. Péťa

mladý svět * 29

XXII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

KAZÁNÍ NA LETO

Posvátný čas letního užívání je tu. Kámpak máte o prázdninách namířeno? K moři, nebo do hor? Na vandr, nebo k babičce? Poslyšte, ať se chystáte kamkoli, berete-li s sebou mrňouska, přibalte taky hrst mých prastých rad...

O cestování / My, muži, vesměs spojujeme představu ideální dovolené s romantikou tuláctví. Ach, jak je to pěkné, žít chvíli primitivně, po nomádsku táhnout krajem, večer co večer usínat pod jiným kusem nebe. Je to moc pěkné, ale ne pro dítě.

Otče, pocíťuješ-li v sobě touhu zasvětit potomka do tajů vandrování co nejdřív, dej tentokrát na mině manželky a odlož velké plány na pozdější dobu. A to i v případě, že jste motorizovaná rodina. Malým dětem do tří let cestování neprospívá. Každá složitější túra přináší vedle potíží z hygienou příliš drsné rozkolísání návyků a pravidelného režimu dítěte. Podstatnější však asi je, že malé děti potřebují pokud možno stále a neměnní se prostředí. Neznámo je lék a rozrušuje. Parádní výlet podle metody „dnes tu, zítra jinde“ je zážitkem pro dospělé, mrňousům žádný užitek nedává, neboť nemají schop-

Kresba: Stanislav Holý

nost vnímat a zpracovávat neúměrná kvanta dojmů. Máte-li možnost, dopřejte dětem letní pobyt na jednom místě. Předčasné stanování a kempování s drobotinou, totiž pokud je jen

výrazem snahy vychovávat spartánsky, také není moudré. K takovému řešení by rodiče měla vést terpe nutnost, tedy situace, kdy lepší volby není. **O dopravě /** Vozíte potomka autem? Pak vám musím připomenout často zanedbávaný detail: malé děti mají velmi mělké dýchání a kromě toho se rychle přehřívají! V automobilech, zejména stojících, může za slunečných dnů vystoupit teplota i nad 50 °C během několika mála minut. Pamatujte na to! Jsou popsány tragické případy, kdy rodiče nechali mimino pod rozpálenou střechou vozu, odešli nakupovat a dítě se v kabině udusilo. Pozor, také

přehřátí organismu je životu nebezpečné a dostává se rychleji, než se dospělí domnívají. Ještě maličkost: letíte s minimem do Bulharska? Budiž. Nezapomeňte mu při startu a přistání letadla dát napít čaje! Pár loků splní tutéž funkci jako bonbón, co vám dala letuška – pomůže vyrovnat rozdíly tlaku ve vnitřním uchu. **Opalování /** Smyslem slunění není snědát pleť, to je pouze vedlejší a svým způsobem pochybený důsledek působení ultrafialových paprsků. Hlavní efekt tkví v tom, že pobytem na slunci vzniká v kůži protikřivivý vitamin D, blahodárný pro zdravý vývin kostí a zubů. Mějte na paměti, že dět-

ská pokožka je citlivější než vaše, musí si na záření zvykat postupně. Základní doporučení: mrňouskové se pokud možno nepromazávají opalovacími krémy – je-li třeba (blondáci!), tedy čistý, např. olivový olej – polednímu žáru se malé děti nevystavují – bílá nebo světlá čepice či klobouček je nezbytnost – mnohým dětem vadí prudké sluneční světlo, ba natolik, že se počnou vyhýbat slunci, aniž vám poví, proč. Tuto přecitlivělost nutno postřehnout a zrak pak chránit.

Rada na rozloučenou: na dovolené hlídejte mrňousy o padesát procent pečlivěji než doma! Šťastný návrat přeje Péťa.

MS

1/2h
S

mladý svět * 30

XXII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

KAZÁNÍ NA LETO II.

Ahoj! Jestli dovolíte, budu pokračovat v tom, co jsme nakousli minule: opět se soustředíme na běžné konkrétní situace, s jakými se v letním prázdninovém čase může setkat kdekteř rodič. Metodou páté přes deváté vám posílám další hrst praktických rad...

1. Dítě v autě / Je hodně dětí, malinkatých i větších, které nesnášejí delší jízdy. Platí pak následující opatření: Mrňous má mít plný žaludek (pozor,

jsou výjimky, nezbyvá než odpozorovat!) a taška za volantem ohledy. Musí brzdit zlehka, musí projíždět zatáčky i terénní vlny opatrněji. Drcání, prudké změny rychlosti a odstředivé síly v serpentínách právě nevolnost vyvolávají! Nepodceňovat! Důležité je vozidlo stále větrat. Základně nekouřit. Opatření při nevolnosti: přerušit jízdu, nechat dítě chvíli venku v klidu, nejlépe vleže. **2. Pobyt venku /** Samozřejmě, čím déle je dítě na vzduchu a na sluníčku, tím lépe. Přesto pamatujte, že je choulostivější než vy. Nesnese tolik slunečních paprsků najednou – zejména blondáky je třeba opatrně, krok za kro-

Kresba: Stanislav Holý

kem zvykat. Vězte dále, že děti snadněji a rychleji prochladnou, anebo se naopak přehřejí. Do třetice: Potřeba vody je v dětském věku relativně vyšší

než u dospělých. Pamatujte na časté pití zejména v horkých dnech. **3. Nahota /** Stalo se módou navlékat i úplné mrňousky do plavek a opalovaček. Snad jim to sluší. Avšak nahota jim prospívá víc. Jednak se otužují, jednak se učí vnímat rozdíly pohlaví jako něco zcela přirozeného. Popíejte dětem blahodárnou a současně příjemnou možnost nahoty co nejdéle. Nestyďte se, vozit naháč v kočárku, ať se třeba lidé otáčejí (mokrát jsem to s Alenkou zažil), neberte předčasně nahotu ani větším capartům, spíš jim po očku závidte. **4. Bosé nohy /** Odvážní rodiče, kteří nechávají potomka běhat přes

léto co nejvíc bosky, skoro vymizeli. Úzkostlivost je civilizační infekce, kterou v sobě nosíme téměř všichni. Chyba! Strach ze žihadla či drobného poranění by neměl vítězit nad nespornou skutečností, že běhání naboso je nejlepším lékem proti plochým nohám. Dráždění chodidel vede totiž k posilování svalových skupin, které drží nožní klenbu. **5. Žihadla /** Klasická metoda ošetření žihadel radí přikládat chladné octanové obklady, případně náčinky se zasaďitým prostředkem, jakým je např. zředěný čpavek. Má soukromá zkušenost, jednoznačně kladná a obvykle rychle dostupná, je: okamžitě mrňouskovi potří

bodnuté místo vrstvičkou mýdla. Věelí žihadlo samozřejmě vyjmi. **6. Pupinky od komárů /** Na bodání hmyzu – tiplic, komárů aj. havěť jsou děti ve směs citlivější než my, dospělí. Často se jim na pokožce tvoří takové růžové hrboleky, někdy dokonce s puchýřkem na vrcholku. Jsou svědivé, děti se škrábou, neklidně spí. Určité vás na dovolené takhle nepřijemnost potká. Proto přijměte úspěšně vyzkoušenou radu prof. Švejkara: pečlivě večer očištěte každý červený hrbolek jódovou tinkturou. Pupinky přestanou svědit a rychle se zahojí bez zanesení infekce. Hodně sluníčka dětem i vám přeje Péťa.

MS

S

mladý svět * 31

XXII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

KAZÁNÍ NA LÉTO III.

Prší. Ve chvílích, kdy chci miniaturní rukověť prázdninových rad obohatit o další doporučení, zase přší, a vypadá to, že nikdy nepřestane. Proboha, sluníčko, vylez už! Vždyť je léto, a my máme děti!

Hračka / Pojďte, budeme si chvíli předstírat, že krásné počasí ještě nevyhynulo, že jsme sbalili a jedeme i s mrňousem do přírody... Haló, táto, jestlipak jsi potomkovi dovolil, aby s sebou vzal svých pět švestek? Ne? Tužil jsem to, bídný chlape! Žijeme ve století dětí, ko-

náme ve shodě s módním sloganem „vše pro dítě“, ale jakmile dojde na zdánlivě maličkosti, v tu ránu jsme malí taky. Vsa-dím se, otče, že v tvých zavazadlech je padesát procent zbytečnosti. Určitě máš s sebou tranzistorové rádio, abys mohl v lese odstínit řev a povyk ptá-ků. Rybářské nádobíčko i s podběrákem a řízkov-níci jsi jistě také nezapo-mněl přibalit – jedeš si přece uživat, máš právo na odpočinek podle svých představ atd. Ze tvé dítě chce mít s sebou panen-ku, knížku a autíčko? Ne-zajímá, vid! To jsou zby-tečnosti, bez kterých se mrně obejde! Vždyť rodin-né saky paky přetékají...

Kresba: Stanislav Holý

Jestli pociťuješ nevlí, že tě uprostřed cestovní ho-rečky znervózňují mali-chernými problémy, pak bych tě rád upozornil na omyl. Neboť platí, že tvé

dítě pociťuje – a má na to právo – své zájmy a potřeby v témže stupni naléhavosti jako ty, dospě-lý. Nerespektovat jeho přání, navíc snadno splnitelná, je fakticky výraz... čeho vlastně? Zčásti tvého sobectví, také ale ne-schopnosti chápat dítě jaksi „zevnitř“. Mám chuť dodat: tohle bývá pro nás, moderní rodiče, dost ty-pické. Sami sebe oslepu-jeme vnější péčí o děti, jsme s to nachystat jim drahou dovolenou, leckdo z nás považuje za nezbyt-né dopřát dětem každo-ročně moře, nebo aspoň Balaton, naspoří, oběhá, vyřídí – a pak nakonec opomene či rovnou odmit-

ne vzít dítěti do kufru mi-lovanou hračku. Přál bych si, abyste mi porozuměli: pro jednou není zle. Ale všimněte si symbolického smyslu onoho „drobného“ neporozumění mezi rodiči a dětmi! Funguje, bohužel, jako systém a princip! **Venkov** / Jestli jste z měs-ta, a my, lidé dvacátého století jsme pomalu všichni z města, neopěvujte jen luxus, zdravotní význam dovolené, slunce, vodu, modré nebe, slastné leno-šení atd. Táto, máš dítě, které pomalu neví, jak vy-padá kůň a jak radí hejno slepic! Zvedni břicho z de-ky na pláži a jdi se se sy-nem koukat na mraveniště. Vypni rádio a předstírej, že rozeznáš poštolku od

vrány podle hlasu. Ukáž synovi, že na tomhle ko-mickém světě nejsou jen hlučící ulice, kolony aut, přeplněné kempy, mast-ňácká kultura. Dej mu po-znat kus zanikajícího lid-ského horizontu. Zaveď ho do chlívků ke koze. Měl by vidět bábu, jak na mezi seká trávu. A vesnický dvo-rek. Spoustu jiných lidí, zvířat i věcí – však víš! Osobně si myslím, že šan-ce objevit po boku táty onen neznámý, navíc od-cházející svět je pro dítě maximálně důležitým a zároveň vzrušujícím zážit-kem. Potřebnějším, než soudí rodiče. Proto vám to ostatně připomínám. Tak ahoj, a pozdravujte mra-vence! Péťa

mladý svět * 32

XXII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Pěťa rodič

KAZANÍ NA LETO IV.

Mám před očima obrázek z dob, kdy ještě k létu patřilo teplo a sluníčko – však ty časy taky pamatujete... Popíšu: ležím u rybníka, okouním, pozoruji mladou rodinku opodál. Jsou tři. Tafka mástí duďáka, za celé odpoledne si v zápalu hry nevšímá, že má dvouletého syna. Zato maminka ano. Neustále svého Pepíčka peskuje, hrozí mu, líčí klukovi nebezpečí, která ho obkloupí, znovu a znovu odbíhá, aby ho přiměla poslušně sedět na dece a mohla štrikovat. Do vody

Pepíček nesmí, prý by se utopil. Na balvany nesmí, jsou kluzké, zlomil by si vaz. Na kraji lesa pak číhají zmije. Písek při břehu by mohl skrývat střepinu skla. Pepíček má smůlu, tráví léto v smrtelně nebezpečném koutě světa. Horší pro něho však je, že neměl možnost vybrat si jiné rodiče. Tátu jako by neměl vůbec, a máma? Ta v něm svou úzkostlivost vychovává třasařítku.

Milý táto z loňského léta, chtěl bych ti dodatečně něco říct! Promiň, že se ti pletu do života. Ale synátor tě potřebuje, ačkoli to sám neumí vyjádřit. Tys nepostřehl, že s narozením dítěte musíš pozměnit návyky, vzdát se

Kresba: Stanislav Holý

lenosti i pohodlí a věnovat potomkovi část volného času? Patrně jsi usoudil: jste na dovolené, manželka si teď tři týdny nemůže naříkat na premi-ru práce, ať tedy pečuje.

Ach, okrádáš lhostejností vlastní dítě. Šálíš sebe sama, žeš rekreaci zaplatil, a tím pro tebe role pána domu skončila? Tvrdíš, že na oprávněný oddech ti nesmí nikdo sahat? A nikomu nic není do toho, jestli hraješ karty, opaluješ se, nebo vysedáváš na pivu? Omyl. Nejvíce je do toho tvému synovi. Pochop, po celý rok jsi doma vlastně hostem. Přicházíš pozdě, unavený, bez nálady. Pepíkovi věnuješ sem tam chvilinku. Příliš krátkou na to, abys ho dokázal významněji výchovně ovlivňovat. Nevím, je-li přes den s maminkou, anebo v jeslích. Vím však, že až do dospělosti se bude téměř výhradně pohybovat v okru-

hu žen. Máma – bába – jeselská ošetřovatelka – vychovatelka ve školce – soudružka učitelka v kašičce – soudružka profesorka v maturitní třídě. Tohle není osud pouze Pepíka. Dnešní děti jsou zajatci nepříznivě působící skutečnosti, že výchova je daleko ve větší míře než dříve doménou žen. Otcové z obzoru dětí ustoupili kamsi do pozadí, muži jsou pro děti jacísi duchové, kteří mizí, sotva se objevili. Však se, Pepíkúv táto, ohlédni! Už teď se tvůj kluk bojí vody, psů, lesa. Asi i tmy. Jeho úzkostlivá maminka mu líčí svět plný nebezpečí – bojí se o kluka a infikuje ho svým strachem. Není

divu. Dítě nemá vlastní zkušenosti, nedovede posoudit míru oprávněnosti matčinych obav, přijímá autoritu matky jako něco daného, ztotožňuje se s jejími názory a – a ty, místo abys Pepíkovi ukázal, že chlapi vidí věci jinak, že mají jiné vlastnosti, že pro mužského je voda slastí, les dobrodružstvím, balvan výzvou k vyšplhání na vrcholek, ty místo toho hraješ karty. Vstaň! Máš dovolenou! Máš ideální příležitost obohatit syna o poznání mužského prvku v rodině. Nechceš přece, aby kluk jednou v budoucnosti cítil a jednal zženštile. Tak vstaň od karet a dej mu svůj čas!

Pěťa

mladý svět * 33
XXII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

KAZÁNÍ NA LÉTO V.

Chci vám zanotovat oslavnou píseň na špinu. Pripadá mi, že mámy vesměs neznají cenu ušmudlaných dětských rukou a triček. Někdo by jim měl od plíc povědět, jak je návštěva důležitá, aby se mrňouskové občas od hlavy k patě zmazali blátem, aby se rukama nohama čvachtali v loužích, hrabali v písku a hlině. Dovolte, stanu se na chvíli advokátem špindírů sám: my, mužští, máme v tomhle směru k dětem blíž. Drahé maminky, prohláší zde, že i děti z nej-

spořádanějších rodin mají právo obcovat s poddajnou hmotou a zažívat dobrodružství poznání, přičemž patřičnější je nezbytný vedlejší produkt pokusů. Vy, bohužel, vidíte jen viditelné. Trocha špíny, která se dá smýt a vyprat, popuzuje váš smysl pro estetiku a hygienu. Ušmudlané dítě je vám ošklivé, prohlašujete, že dělá ostudu rodině a usvědčuje ji z nedostatečné péče. Jak povrchní! Pravím vám: ten klučina s blátem v dlaních zkoumá svět, on je ve skutečnosti fyzik-začátečník, ba víc, on je stvořitel a prožívá fascinující okamžiky, protože měkká hmota mění tvar, ožívá z vůle dítěte, poslouchá

Kresba: Stanislav Holý

— u břehu řeky se právě koná zázrak, nejmenší mezi kouzelníky slepuje, drobí, rozmělnňuje molekuly, civí úžasem, objevuje nikoli jen hmotnou povahu světa, nýbrž i svou moc.

A vy, kterým bláto dávno zevšednělo, hleďte na to velikolepé objevování zamračeně, spatřujete v hroudě zmáčeného jilu jen ubohou špinu a ještě k tomu bacily. Jste všední, ustrašené, nudné bytosti, milé maminky, jestliže má ve vašich očích přednost čistota a hygiena před základním vědeckým výzkumem. Zakazujete-li svým dětem milovat bláto, louži, písek, hlinu, berete jim nezbytnou vášeň poznávat, berete jim rozkoš, ubližujete dětské fantazii a tvořivosti. Špína, co vás tak popuzuje, je naopak důkaz zájmu a aktivity, šmudlové jsou pýchou lidstva a chválena budiž zarputilost, která bez ohledu na vý-

prasky vede k hlubšímu porozumění řádu vesměšního světa. Mámo, buď velkomyslná! Nezakazuj človíčkovi tykat si s vodou jen proto, že by mohl nastydnout a s hlinou jen proto, že máže. Je to stejně absurdní, jako kdybys odsuzovala práci chirurga, který se v zápase o něčí život potřísnil krví. Uvědom si význam poddajných hmot! Jsou něčím víc než sebelepší hračka a než jakýkoli sebekrásnější tvrdý předmět: človíček do nich může otisknout kus sebe. Pro ty, kteří se domnívají, že zveličují malichernost, bych připomněl, co odhalila moderní psychologie: 1. Výchova k pedantické čistotnosti způso-

buje, že v dospělém věku mívají takto ovlivnění jedinci nepřekonatelný odpor k „špinavé“ práci a technické obory. 2. Dětem vedeným k úzkostlivé čistotě často chybí iniciativa, nejsou např. schopny samy kopírovat jen vzory (obrázky z knížek apod.) — vychovatel zablokoval tvůrčí iniciativu příkazem „neumazat se“ činností. Podcenil zdánlivou malichernost: fakt, že v blátě a loužích, ve vlhkém písku u řeky se kládou základy tvořivé aktivity příštích architektů, sochařů a malířů. Což vám připomínám záměrně teď v létě, kdy mají šmudlové přé.

Péťa

MS

S

mladý svět * 34

XXII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Pěťa rodič

KÁZANI NA LETO VI.

Dostal jsem doma vyna-
dáno. Jak teď byly ty tep-
lé dny, sebral jsem tajně
Alenku a šli jsme se vy-
čochnit do rybníka. Nu,
průračnou vodou zrovna
neoplýval. Trochu zabínce,
trochu bahýnka při běhu,
ale po několika krocích to
ušlo: normální kávovitý
rybník. Přiznávám, zprvu
jsem váhal. Nedopouštím
se na půldruhačím dí-
tětí hygienického zločinu?
Co když je ta voda nějak
závadná, a holka se in-
fikuje? Prohlídl jsem si na-
háče kolem. Vesměs zú-
stávali živi, nespátřil jsem

na nich žádné chorobné
změny, ani fialové skvrny
ne, a tak jsem si dodal
odvahy. Vždyť Alena se
doposud nekoupala jinde
než ve vaně! Musí přece
poznat, co je to za roz-
koš! Cochtění proběhlo
úspěšně, zvesela a obešlo
se bez zdravotních kompli-
kací. Nikoli však bez do-
máciho rámusu: vystavil
jsem přece Alenu nebez-
pečí úplavice, tyfu, žlout-
tenky, moru, žluté zimnice,
malárie atd. Obrnil jsem
se vůči výtčám pohrdlivým
úsměskem, avšak cítil jsem,
že mi chybí protiargumenty.
Vždyť já vlastně nevím,
jestli se malé dítě může
v takové rybníkovaté vodě
koupat. Vím jenom, že to
je krása a veliká radost.

Kresba: Stanislav Holý

Umínil jsem si tedy, že to
zjistím? V bohaté literatu-
ře, ať odborné, ať popu-
lárně naučné, jsem o té
předúležitě věci nenalezl
zmínku. Zeptal jsem se
dvou známých doktorů, a

pořádne mi nic neporadi-
li. Pijde na to, je-li prý.
voda zdravotně závad-
ná, či ne. Přesně takovou
odpověď jsem očekával.
Povězte mi však, jestli se
zárukou odhalíte o dovole-
né rybník, jezero či řeku,
prostě křišťálově čistou vo-
du, do níž potopíte potom-
ka bez obav? Vždyť kou-
pací voda je víc nebo míň
špinavá všude. Do které
se ještě smí a do které už
ne? Nevím. Neví a nepoví
vlastně nikdo. Koupání
malých dětí je dnes pře-
devším věcí rodičovské od-
vahy. Úzkostliví své mrňou-
sy prostě namočí, hazardé-
ři dají přednost zážitku
před rizikem. Uznejte, ten
zdánlivě banální problém
teď v létě určitě znepoko-

juje tisíce rodičů: mají své
dětí pustit do zakalené vo-
dy, anebo ne? Moc by mě
potěšilo, kdyby nějaký kva-
lifikovaný odborník doká-
zal poradit nejen mně, ale
nám všem. S radostí jeho
slovo do prance zveřej-
ním. Zatím vám alespoň
povím svůj čistě osobní
názor, který samozřejmě ni-
komu nevnučuji: pokud mi
v tom násilím nezabrání
má úzkostlivá žena, strčím
Alenku do toho nehygie-
nického rybníka zas. To se
ví, bude to trochu risk,
stát se může všelicos a
budu si pak vyčítat. Je-
nomže člověk vystavuje své
dítě potencionálnímu ohro-
žení takřka pořád. Už jste
dítěti koupili zmrz.inu?
Vězte, že mrňous mohl

ochotet průmovou náka-
zou. Pustili jste dítě na
houpačku? Mohlo přece
spadnout a těžce se zranit.
Dovolujete mu dívat se na
Večerníček? Umědote se na
že kazíte potomkovi oči
i nervy, neboť podle oči-
nických zjištění televízni
obrazovka zahrnuje jen
6 % zrakového pole oční
svaly děčka vykonávají
vždy stejné pohyby, nad-
měně se unavují... Dýchá
dítě městský vzduch?
Je daleko špinavější a ne-
bezpečnější, než si uvědo-
mujeme. Ještě? Mohl bych
pokračovat. Avšak chci
jsem spíš říct (čistě za se-
be): přiměřená odvaha ris-
kovat je občas nutnost a
občas projev odvahy k ro-
dičovství.
Pěťa

MS

S

mladý svět * 35

XXII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

KAZANÍ NA LÉTO VII.

Ahoj! Minule jsem s jistými rozpaky přiznal, že přes veškerou snahu se nemohu dopátrat odpovědi na otázku, která mi pro teplé letní období připadá důležitá: smí se malé děti, např. roční, koupat „venku“, tedy v řece nebo rybníku? Ačkoliv jsem dlouho a poctivě hledal v bohaté a shromážděné literatuře, neobjevil jsem zmínku. Dotazy u dvou dětských lékařů mě rozpaky nerozptýlili; chápal jsem to, vždyť za současného stavu zne-

čištění našich vod těžko lze rozhodnout jinak než od případu k případu. Nu, pro sebe a pro Alenku jsem si tedy posléze odpověděl sám, možná trochu lehkomyšlně, a chodíme se vesele koupat do typického rybníkovatého kafe. V duchu si při tom přeříkávám slova MUDr. Vl. Kyslíky z Havlíčkova Brodu, který mi nedávno v souvislosti s jiným hygienickým problémem napsal: „To je taková neuróza dnešní doby, chtít vše předem sto-procentně zabezpečit, a co na sto procent zabezpečit nelze, raději nedělat. Takže vznikají tendence pro jistotu zakázat kde co a nedělat radši nic...“ Poslyšte, tohle je fakt! Ru-

Kresba: Stanislav Holý

bem poučné péče „o děti se stávají obavy, co nebláheho by se všechno mohlo přihodit a diktát úzkostlivé předvidavosti pak způsobuje, že kvůli riziku újmy se často vzdáváme krás-

ných zážitků, potěchy, radosti, dobra. A propos, měl jsem štěstí, v knížce MUDr. Mír. Matouška „První rok života“ jsem předešlým objevil stručnou zmínku, která se týká dětí ve stáří 8–10 měsíců. S úlevou a rád ji ocituji několika přestarostlivým maminkám, co mi ústně nebo písemně vytkly, že honím ubohé mrňousky do špinavé vody: už osmiměsíční škrvně se „koupat venku smí, jestliže ovšem dokážete zabránit, aby se mu dostala voda do úst. Nebezpečí nákozy touto cestou je u dětí většinou.“

V hledání odpovědi na zmíněnou otázku jsem, mimochodem, narazil na několik dílčích informací, jež

by se vám mohly hodit. Takže alespoň telegraficky: 1. Ve vydavatelství MONA vyšla před časem knížka Vladimíra Březiny „Učte mě plavat“. Je to senzační návod na domácí plaveckou výuku novorozěnat. Autor na základě osobních zkušeností s dcerkou popisuje metodiku s využíváním tzv. postnatálního (porodního) plavacího reflexu. Případné zájemce o dobrodružství se čtyřnedělními škrvnaty, co se vznášejí ve vaně, upozornuji na existenci této fascinující knížky, ač s vědomím, že je rozebraná. 2. Dočetl jsem se jinde, že typický rodičovský strach, aby se malé dítě neutopilo, ocitne-li se být jen na

okamžik pod vodou, je přehnaný. Děti prý mají reflexivní schopnost přestat dýchat, jakmile se ocitnou pod hladinou, takže voda se jim nedostane do plic. Podle nových sovětských a amerických zjištění může být malé dítě bez obtíží pod vodou 25–30 sec. Jestli už učíte dítě plavat, třebaže s oporou, nechtějte po něm styl prsa, ale znakl. Výhody: dítě na vás vidí a zbavuje se strachu, nemá potíže s dýcháním a zaklábáním hlavičky, snadněji se učí splývat, je třeba jen dbát, aby kromě obličeje byla celá hlava (ušil) pod vodou a břicho trochu vysazené — povystrčené k hladině.

Ahoj Péťal

MS

Kila

mladý svět * 36

XXII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

ZPRÁVA O SÁČKOVANÉM SUNARU

Pamatujete se ještě? V MS č. 18 jsem otiskl dopis primáře dětského oddělení nemocnice v Ivančicích, MUDr. Bedřicha Schreibera. A poprosil jsem vás, abyste zareagovali. Psaní se totiž týkalo nesporně pozoruhodného nápadu – hned po přečtení jsme se v redakci shodli, že je třeba pomoci dobré myšlence na svět. Vzpomínáte si? Dr. Schreiber

podal v červnu 1979 zlepšovací návrh na výrobu „jednodávkového balení mléčné sušiny k přípravě 100 g hotového Sunaru“. Vymyslel prostě pytlíčkováný Sunar, navrhl – stručně řečeno – porcovat kojeneckou mléčnou výživu podobně, jako se dávno porcují káva, cukr, med, džem, limonády. Ověřil experimentem v pardubické Vitane, že by výroba v principu nečinila žádné nepřekonatelné nesnáze, a to ani technologické, ani z hledisek zachování přísné hygieny. Prostý a unikátní nápad (není známo, že by někde ve světě analogický výrobek existoval) by jednak ulehčil život bezradným matkám, které se při

Kresba: Stanislav Holý

krmení kojenců dopouštějí hrubých dietních chyb (takových žen je překvapivě mnoho), jednak by vhodně posloužil jako příležitostné „cestovní“ balení sušeného mléka (např. o dovo-

ných) všem ostatním matkám s malými dětmi. Nu, přibližně toto sděloval list dr. Schreibera, a já vás tenkrát požádal, abyste napsali, zda by vás „pytlíčkový Sunar“ zajímal. Ostatně, správně jsem vytušil, ačkoli se o tom dopis výslovně nijak nezmiňoval, že kolem zajímavého zlepšováku se rozhostilo obvyklé „ticho po pěšině“... Chci vám, přátelé, když se teď vracíte z prázdnin, stručně poreferovat: zareagovalo vás mnoho, skoro dvě stovky. Vám všem jménem dr. Schreibera i za sebe upřímně děkuji, především za to, s jakou jednoznačností a vehemencí jste zlepšovací návrh podpořili. V tlusté

hromádce dopisů se neobjevil jediný, který by zapochyboval o smysluplnosti věci. Napsali do redakce lékaři, zdravotníci a dětské sestry, kolektivy pracovníků z poliklinik a jeslí, zejména však maminky ze všech koutů republiky, řada listů přišla ze Slovenska. Pro tuto chvíli několik úryvků: „Baličkový Sunar? Už aby byl! Jste moc hodní, že jste se do toho dali. Držím palce, aby to dopadlo kladně. MUDr. B. Schreiberovi byste měli udělit Řád dětského úsměvu! M. Továřková, Olomouc.“ „Neváhejte, a začněte s výrobou co nejdříve! Uvidíte, že zájem bude veliký. A. Holečková, Praha 6.“ „Porcova-

ný Sunar bychom nadšeně přivítaly. Kojenečci, mající matky-šmudy, by byli ušetřeni zbytečných a nepříjemných potíží, ti šťastnější, co mají pečlivé a svědomité maminky, by pro sebe získali o trochu víc jejich volného času... Kolektiv dětských sester polikliniky Prahy 10“. Atd. Ano, všichni, kdo napsali (další ohlasy brzy uveřejním v rubrice Dopisy v koši nekončí), myšlence porcované mléčné výživy fandí, všem s trochou skepse, že jejich mrňousové už asi výhod jednorázového balení neokusí. Nu – dnešní kojenci se vskutku nedočkají. Ale o tom vám s trošičkou hořkosti blíž povím příště. Péťa

mladý svět * 37

XXII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Pěťa rodič

ZPRÁVA O SÁČKOVANÉM SUNARU (II.)

„Porcovaný Sunar, to by byla paráda. Je to skvělý nápad, který mě přímo nadchnul, držím palce při jeho prosazování. V. Malinová, Rožnov p. Radhoštěm.“ „Odpovídáme na dotaz, zda bychom uvítali realizaci nápadu s dávkovaným Sunarem. Naše odpověď zní: Ano! – Ano! Ušli MUDr. Schreiberovi si zaslouží podporu všech, kteří Sunar pro děti potřebují nebo budou potřebovat. Porcovaný Sunar by

měl být dávno takovou samozřejmostí jako běžně prodávaná porcovaná káva, cukr, atd. Hodně vytrvalosti přejí manželé Jansotovi, Praha 4.“ „... je to skutečně tak jednoduché, že se divíme, proč na to dosud nikdo nepřišel... Ahoj L. a G. Ročkaiovi, Kralupy n. Vlt.“ „Keby ten nápad bylo možné realizovat, určíte by nás bolo veľa, ktorí by ho využívali. Lenže som aj skeptik, pretože ako vidieť u iných nápadov, kým sa uskutočnia, trvá to dosť dlho. Takže môj Pěťa bude možno v tej dobe namiesto plienok nosiť školskú tašku. Ale nevádi, bude to pre tých ďalších človečiekov. D. Hajdinová, Bratislava.“ „To

Kresba: Stanislav Holý

zdražení (přibližně 20 h na sáček k přípravě 100 g dávky) je, myslím, proti praktičnosti takového balení zanedbatelné. Doufám, že se porcovaného Sunaru brzy dočkáme. J. Safářová,

Trutnov.“ „Nápad dr. B. Schreiberova je fantastický a jistě k jeho realizaci dojde. Fandím a jsem pro! MUDr. J. Sourek, OÚNZ Plzeň-jih.“ „Nejdříve jsem byla myšlenkou primáře Schreiberova nadšena, pak jsem se rozčílila. Nadšení prameni z toho, že jsem matka sunarového batolete, rozčilení pak z toho, že jsem pracovala jako samostatný referent pro vynálezy a zlepšovací návrhy. Nechápu, jak může někde tak dlouho ležet přihláška zlepšovacího návrhu, který by i zdravotníkům ušetřil práci v boji s nemocemi, pramenícímu z nedostatku hygieny apod. Je sice fakt, že ZN měl být spíše podán u Průmyslu mléčné výživy,

což je výrobce, ale není povinností autora toto vědět. Chtěla jsem panu primáři napsat, že bych se nezištně ujala administrativy jeho záležitosti, ale je to daleko a vykořespondovat by asi všechno nešlo. E. Koláčková, Praha 10.“ „Brzy poté co se zajímavý námět primáře zetského odd. nemocnice v Ivančicích objevil v této rubrice, došel do redakce MS také list z podnikového ředitelství Průmyslu mléčné výživy v Hradci Králové. Obsahoval jednak pozvání k návštěvě a k podrobnějšímu projednání problematiky, jednak vysvětlující stanovisko, ze kterého vysvitá, že „uvedený návrh nelze v dohledné době reali-

zovat“. Důvody? Je jich několik, ještě se k nim vrátíme, ten nejpodstatnější však zjevně tkví v tom, že PMV by jako monopolní výrobce kojenecké mléčné výživy musel pořídit příslušné balicí automaty z dovozu, instalovat je ve vyhovujících prostorech, nemá však ani vhodnou halu, ani devizy. Achich, ouvej – tohle je bolest, kterou vlastními silami nevyřeší rodiče, či výrobce. Při červencové návštěvě v Hradci Králové jsme o nesnázi podrobně mluvili. A mj. bylo dohodnuto, že tlustá hromádka čtenářských ohlasů se stane jedním z argumentů pro další kolo jednání.

Ahoj Pěťa.

mladý svět * 38

XXII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

ZPRÁVA O SÁČKOVANÉM SUNARU (III.)

Už dvakrát jsem v této rubrice referoval o tom, jak víle jste ve svých dopisech přivítali zlepšovací návrh MUDr. B. Schreiberera – myšlenku jednorčcového balení Sunaru. Dnes vás musím seznámit se stanoviskem ředitelství Průmyslu mléčné vřživy z Hradce Králové. List podnikového ředitele Jaromíra Balcara je zde otištěn v trochu zkráceném znění... „Uvedený návrh nelze v dohledné době reali-

zovat z těchto důvodů: 1. Roční objem naší výroby Sunaru činí 8000 tun. Výkon balicího automatu Hesser, na němž Sunar o hmotnosti 500 g balíme, činí cca 12 t za směnu, čili 24 t denně při dvou-
směnném provozu. Balicí automat na jednorčcové balení pracuje rychlostí 90 taktů za min., takže při dvou-
směnném provozu by zabalil denně cca 1 t Sunaru o hmotnosti 13 g, která odpovídá 100 g hotového Sunaru. Při 260 pracovních dnech by 1 balicí automat zabalil ročně 260 t. Kdyby jen 1/3 ročního objemu výroby Sunaru měla být takto balena, potřebovali bychom 10 balicích automatů, dále příslušné

Kresba: Stanislav Holý

výrobní prostory, jejich vybavení klimatizací a dalším příslušenstvím. Automaty potřebného typu jsou navíc k dispozici jen z dovozu z nesocialistických zemí. 2. Dle propočtů MUDr.

Schreiberera by se 1 porce Sunaru (tj. 13 g) prodražila o 20 haléřů. To zhruba odpovídá i našim propočtům. Maloobchodní cena Sunaru o hmotnosti 500 g je díky státní dotaci o 3,90 Kčs nižší než cena surovinově ekvivalentního Eliga. Roční objem této dotace činí cca 62 mil. Kčs. U jednorčcového balení by se vyšší náklady musely řešit buď zvýšením maloobchodní ceny, nebo zvýšením dotace o dalších 7,69 Kčs na 500 g. Pokud by takto byla balena jen 1/3 celkové výroby Sunaru, představovaly by vyšší náklady 41 mil. Kčs. V další části dopisu ředitele PMV se poukazuje na fakt, že Sunar se připravuje jako dvou-

třetinový, třičtvrtinový a tzv. plný. Jednorčcové balení by narozdíl od 500gramového, dobře neumožňovalo hospodárnou přípravu diferencovaných dávek. List pak ujišťuje, že na zlepšování parametřů výroby se pracuje. Končí slovy: „Za dané situace je nejschůdnějším řešením současných hygienických nedostatků při přípravě Sunaru lepší informovanost matek a důsledné dodržování příslušných požadavků hygieny a sanitace z jejich strany.“

Musím dodat: V červenci jsem se s autorem ZN MUDr. Schreiberem zúčastnil jednání na ředitelství PMV v Hradci Králové.

Byli jsme vřídne přijati výrobním náměstkem s. J. Lukášem a hlavním technologem s. S. Prokopem. Z debaty vysvitlo, že problémy (zejména ve věci potřebných investic) jsou nemalé. Soudruzi nás však ujistili, že jejich stanovisko není výrazem nezájmu o nový typ výrobku. My jsme navrhovali, aby se obříže zmínilo tím, že by podnik počal uvažovat nikoli o 1/3 objemu výroby porčcovaného Sunaru, ale, dejme tomu, o 1/10. A rozešli jsme se prozatím se závěrem, že vaše listy přídáme PMV jako podklad. Koncem roku bychom se měli dozvědět, zda se podařilo s problémem nějak pohnout. Péťa

MS

S

mladý svět * 39

XXII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

MAGIE ŘEČI I.

Člověk vykoukne na svět, chvíli se dusí, musí to být asi děsivý okamžik, pak ale se do plic, předtím plných tekutiny, prodere spásonosný lok vzduchu, a pozemský život v oné hvězdné vteřině začíná. Srdece člověčkovi bilo už dlouho. Fungovala většina ostatních orgánů. Plice však ne. Na nich, na tom, jak zareagují v kritické situaci, kdy nový návštěvník této planety visí nahatý hlavou dolů, v zimě, v teplotě nej-

méně o 15 °C nižší, než na jakou si zvykl, závisí človičkova další budoucnost. Jestli v něm zachrčí, je to dobré. Jestli hekne a vydolouí kratičký plačtivý popěvek, na nějž tak toužebně čekají máma, porodník a všichni kolem, je to výborné. Životaschopnost lidského tvora se ohlašuje křikem. Nikdy jsem, bohužel, první povyk dítěte ještě nezaslechl. Představuji si ale, že je to nikoli běžný miminkovský pláč, nýbrž neartikulovaný hrdinský řev neandrtálce (aťsi třeba slaboulinký), možná znamenající: hurá, ulovil jsem největší myslitelnou kořist – život sám! Představa hlasové premiéry človička mě fascinuje tím spíš, že výška

Kresba: Stanislav Holý

základního tónu se prý obvykle pohybuje v blízkosti nejkrásnějšího, nejlibozvůnějšího kmitočtu, který známe: novorozenci údajně vesměs zpívají komorní A. Případá mi to záhadné a

úžasné. Všechny orchestry světa ladí své nástroje podle frekvence, kterou se ohlašuje zrození. Je-li tomu tak, budu ještě pokornější a přestanu pochybovat o harmonii vesmíru. Ale nejprve bych si to potřeboval ověřit. Koupím ladičku, zajdu do nejbližší porodnice a jemně bříknku, jakmile zaslechnu hlásek synka či dcery některého z vás...

Nejsem jediným z otců, jimž zkušenost s úplně nejprvnějším zvoláním človička chybí, a nejsem sám, kdo se občas v duchu k té podivuhodné a asi nejdůležitější vteřině v životě každého z nás vracívá. Křik z porodnic ke mně doléhá jen v myšlené ozvě-

ně. Ale slyším dobře: slyším hluk, který nadělal zářak stvoření. A slyším i první jazykový projev, holo větu začátečníka. Z fyziologického hlediska, mám dojem, je ten hurónský pokřik rozčepýřeneho lidského kuřete vskutku už „řečí“, totiž průpravou k řeči – má s člověčí mluvou přinejmenším jeden společný rys, všimněte si: prudký rychlý výdech a pak povlněnější, delší výdech, jenž rozechvívá hlasivky. Jestli- pak ale první pláč novorozence něco znamená? Není to nějaká zašifrovaná zpráva? Co si ve mně volá, že určité je, že jí jenom nerozumíme. Srdece i rozum se vzpirají přijmout tvrzení vědců, že pláč človička

právě vstupujícího do lidského kolektivu je pouhou reflexivní reakcí bez jakékoli sdělovací hodnoty. To mi, prosím vás, nevnučujte! Není přece možné, aby v tak důležité a vzácné, neopakovatelné chvíli člověk nic nefekl, nic nevyjádřil a jenom řval. Podle mě je vstupní pláč nějakou magickou jazykovou formulí. Pouze nevím přesně, jakou. Ale může znamenat: Proboha, kde to jsem? Máte tu zimu a vůbec, váš svět, přátelé, za moc nestojí. Krucifix, nemůžu se hýbat! Řvu, protože si nejsem jist, zda jsem si vybral správné rodiče! Ach, tohle že má být změna k lepšímu? Mimochodem, mámo, máme k sobě tátu?

Péťa rodič

MAGIE REČI II.

Reč je zázrak. Tím, že ji denně slyšíme, že jsme reči neustále obklopeni, vidáme ji ve všedním ka-bátě. Clověka ani nena-padne divit se. A přece: každý mluvený projev, i hloupý a primitivní, je ve skutečnosti koncertem vir-tuóza. Nemám na mysli obsah skladby, chci vás upozornit na techniku provedení. Byli jste někdy na koncertě? Dozajista, koukali jste na velehlbité prsty houslisty takřka u vy-tržení? Určitě. Vězte, že v nejrychlejších pasážích virtuóz udělá 600 prstových

pohybů v minutě. Aby to dokázal a mohl se klanět veřejnosti, musí denně ně-kolik hodin cvičit. Každý z nás je takovým koncert-ním mistrem. Když mluvi-me, tvoříme asi 600 hlásek za minutu a každá z nich má svůj „prstoklad“, při každé z hlásek se postave-ní mluvitel dost podstat-ně mění. Málakomu z nás dělá reč potíže. Vládne svému nástroji s udivující dokonalostí. Přitom jsme se naučili hrát už jako malé hloupé děti. Naše virtuozita je přitom zcela spontánní. Když mluvíme, víme, co říkáme, ale neví-me, jak to říkáme. Fakt, věřte, reč je zázrak. Clověček se narodí, a není s to koordinované

Kresba: Stanislav Holý

ovládat svaly. Hýbe se, ale daceła nesmyslně, legrač-ně a bez programu. Nic-méně z motýliho třepotá-ní rukou a nohou se ča-sem vyvinou organizované, cílevědomé pohyby. Podiv-

ně! Clověček se narodí, vydává zvuky, ale nesmyslně, legrační a bez pro-gramu. Cvrká jako vra-beč. Kváká jako žába. Vřeští jako opice. Ale ne-trvá to ani rok, a řekne nejkrásnější slovo na svě-tě – nejkrásnější obsahem i tím, že je první: „má-ma“. „Máma“ je zázrak, který každého dospělého tvo- ra buď dojme, nebo přivede k nadšení.

Cesta k prvnímu slovu je dlouhá. Zkusím vám ji popsat, třeba by vás to mohlo bavit... Nejdřív mrňousové mluví meziná-rodním jazykem. Zvuky, které vydávají kojenci všech kontinentů, jsou př- tvrdí vědci – úplně stej-né. Rodily malý Hanák či

Chod si brouká arabské CH, anglické TH, fran-couzské R, rodily Hotentot zas hanácké É a chodské H. Avšak ze všeho nejdřív říkají mrňouskové A. Také další samohlásky. Při je-další vyluzování totiž pra-cují tytéž svaly jako při polykání. Zkuste si A, uznáte, že jde snadno. Po samohláskách přijdou ty souhlásky, které se dělají hodně vzadu, skoro v krku. Například CH, G, někdy R, ale to nečeské, patlavé. I ty souvisejí s pohybem svalů při polykání. Ameri-čan Lewis (to je jeden vědec) tvrdí, že označují sytot, spokojenost, tedy dobrou náladu. Takový vý-znam mají v kojeneckém esperantu, tedy i v češti-

ně, tak si to pamatujte. Až vám hlásek v zavina-vočce sdělí CH, dozvěděli jste se, že je všechno v nejlepší pořádku. Ně-kdy v druhém či třetím mě-síci vám potomek povi i M, P a B. Prostě retné souhlásky. Vězte, že i ty mají svůj význam, jsou př- nejen experimentováním, ale i signálem: dítě čeká na krmení, pohybuje pro-to ústy a jazykem. P, B a M je taková první telegra-fická myšlenka: „Už by mi měli, ksakru, dát něco k snědku.“ Ano, retné sou-hlásky př- dokazují, že mrně už předvidá. P, B a M se považují za první projev činnosti mozkové kůry. A dál? Dál přistě...

Péťa

mladý svět * 41

XXII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

MAGIE REČI III.

Za časů našich prababiček plativalo takové proctví, dávná už vymizela z obecné paměti, protože my jsme generace, která si představuje, že bude lepší a slušnější, zbaví-li se balastu tajemství, úkazů a záhad. České prababičky za mlada říkávaly: když novorozeně pláče na Á, narodí se příště kluk, bratříček. A když křičí spíš do E, prorokuje to, že na svět přijde holka, sestřička. Nevyzývá vás, abyste věřili, kázat bludy – totiž vědomě – není můj cíl. Pravím

však, že mně se ten blud zalíbil, a jakmile mi do- nesli domů Alenku, zkoušel jsem z jejího pláče rozluš- tit velké poselství. Spočítal jsem, že brzy přibude ne- jen bratříček Á a nejen sestřička E, nýbrž ještě ně- jaká další bytost. Ohlašo- vala se tajemným „glo- glo“. A tak už půl druhého roku čekám, jestli se nám nenarodí taky papoušek. Vidíte, číst v budoucnosti se nemá. Avšak v kdekod z nás je přese všechnu osvětu a racionalitu života zakořeněna touha zažít tajemno, nahlížet za clonu času i viditelného světa, a já, abych se přiznal, tako- vé projevy staromódnosti, budiž – i zaostalosti – schvaluji. Případá mi totiž,

Kresba: Stanislav Holý

že lapat po posledních nit- kách, co pojí náš svět se světem předků, se má a musí. Neboť svět je jeden nikoli jen v prostoru, také v čase, je jeden společný, věčný, a bohudíky, k ra-

doti srdce i tajemný. Což- pak nepatří k vrcholným di- vům našich životů okamžik, kdy se v pokoji ozve pokor- né lidské pípní? Á či E, pláče-li se poprvé a oslo- vuje-li bezprostředně vás, zrovna volá po tom, aby bylo dešifrováno jako vý- znamná zpráva a aby v něm člověk zaslechl cosi nadčasového. Magické vy- světlí to dělá, a je lho- stejné, že neodpovídá pravdě. Mimochodem, to- hle si zřejmě uvědomoval i náš učený praděd Jan Amos Komenský. Také on vyjádřil ohromení nad prv- ním hlasovým projevem tvorů, vynořujících se z ne- bytí do bytí, a také on tak učinil falešným, nevědec- kým tvrzením. Napsal při-

blíže toto: Kluci při naro- zení vydávají křik znějící jako Á, děvčata pláčou E, přičemž unisono nařikají nad hřichem prarodičů. Á znamená: Adame, proč jsi zhřešil? E obviňuje: Evo, proč jsi zhřešila? Bylo by obtížné z Komenského dnes nějak vytáhnout, zda své vysvětlení minil vážně. Le- daže bych vám po spiritis- ticku přivolal učitele náro- dů ve skupenství duchov- ního fluida. Jenomže du- chařské praktiky neumím, ty dovedla má prababička, která si s Komenským ty- kala. Mám však podezření, že pedagog-velikán svým vlastním slovům nevěřil. Nešlo mu o to, aby sobě a druhým vyjevil rozumnou pravdu. Chtěl spíš složit

poklonu jevu, jenž v něm budil velebnost nadpřiro- zenou. Pociťoval, že při- chod bytostí, co nejdřív pláčou a za chvíli mluví, je něco úžasného, něco, k čemu nepatří vědecky objasnění, něco, čemu se lidé nikdy nesmějí přestat dívat. Zvolil magický kot- rolec logiky, aby nejen za- choval, ale ještě umocnil zážitek záhadna. Myslim, že chápu. My, lidé, prah- neme po kráse ve všech jejích podobách. A krása, čistota, radost se vždy do- týkají tajemna. Však ten zážitek může každý vychut- nat. Stačí, odhodlá-li člověk občas vestu všednosti a za- poslouchá-li se, jak žvatlá jeho dítě.

Péťa

MS

S

mladý svět * 42

XXII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

MAGIE ŘEČI IV.

Tohle bude kratičká lekcce z fyziologie řeči. Její smysl? Rád bych vás přesvědčil, že přeslavné chvíli, kdy mrně našpulí a naraříči pusu, aby kniklo první slovo, předchází poměrně dlouhá přípravná etapa, která by neměla unikát pozornosti rodičů. Než dítě dospěje tak daleko, že je schopno do svého holubiho vrkání zařadit slovo „máma“, anebo „bobo“, musí se nejprve přihodit mnoho věcí. Človíček se k takovému výkonu pracuje po dílčích krůčcích, které je dobré znát.

My, dospělí, mu totiž můžeme leccjak pomoci a současně nám první rok zdánlivě nesmyslného žvatlání a broukání může poskytnout trochu víc radosti.

1. Etudy na samohlásky: Až budete mít děťátko, všimněte si, že jeho vůbec první hlasové projevy jsou nesené vokály, nepřiliš čisté a zřetelně vyslovovanými samohláskami. Človíček je od počátku zpěvný pták. Zpívá, i když brečí. Zpívá Á a zpívá É. To si hraje s mluvidly, zkouší a objevuje, že cosi v krku může vydávat zvuk, jakmile se do toho maličko foukne. Když se foukne pořádně, dospěláci začínají tancovat, poskakovat, snášet a přebalovat. Kou-

Kresba: Stanislav Holý

kejme, ono to nefunguje jen tak pro nic za nic! Zvuk má význam! Škvrňe zatím jen mlhavě tuší. Poznatkem je výsledkem podobné hry, jakou provozuje s prstíky, s otáčecí

hlavou a s kopacíma nožkami.

2. Etudy na chrčivé zvuky: Když se polyká a saje, je to příjemné a chutné. Jakmile se tytéž pohyby dělají při výdechu, neteče žádné mléko, zato ale vzniká rámus. I to je pěkné... V druhé fázi mrňous – toseví, že bezděčně – staví proudy vzduchu chvilkové překážky. Činí podobné pohyby mluvidly, jako když pije. Hraje si s polykacími svaly zadního patra a krku. A z postýlky se dere zvláštní chrčení na způsob prvních souhlásek a dvojhásek: CH, GCH, CHR, GR, prý – podle psychologů, označují sytost a spokojenost.

3. Etudy pro rty: V dru-

hém či třetím měsíci kojeneč učí nový objev – zmocní se zvuků, při nichž stačí na okamžik utvořit rty nebo jazykem závěr proudy vzduchu: P, B, M, leckdy i T, D, N, T, D, N. Zas je to jen hra. Prý se však dostavuje, když dítě čeká na krmení. Pomlaskává si, těší se. Ty zvuky někteří vědci považují za první projev činnosti mozkové kůry: mrně si mírumilovně odpočítává, kdy mu konečně dají najíst. Už ví, předvidá, že máma nezapomene...

4. Etudy vsedě: Po půl roce si dítě sedne. Úplně se změni postavení měkkého patra. Teď se nashromážděné zkušenosti s mluvidly přetaví v ma-

lou jazykovou revoluci: vsedě se žvatlá snadněji! A našpulená pusa počne modelovat první slabiky. BIBI, MOMO, DADA, možná už i MA-MA. Hurá! Mrňous už delší čas vnímá i zvukovou ozvěnu blížních. Zkouší napodobovat melodiku. A z chaosu zvuků si pomalu, ale jistě vybírá ty, které se opakuji. Eliminuje nepotřebné, znovu a znovu zkouší seskupení, jež slyší kolem sebe. Zatím mu dělá velké potíže přestavovat celý vlnítek pusinky pro jediné slovo. A tak s jedním „narařičením“ mluvidel opakuje totéž několikrát. Převaluje dvakrát, třikrát tutéž slabiku. A čeká na vaši odpověď a pochvalu. Péťa

MS

mladý svět * 43

XXII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Pěta rodič

MAGIE ŘEČI V.

Ahoj! Zás bude řeč o řeči. Zatím jsme sledovali hlavně jednu její stránku. Tu fyziologickou. Postřehli jsme, že mřiouskové od prvních dnů života muzicírují, na flétně svého hlásku plně zkoušejí Bayerovku a Czerného prátová cvičení, baví je to, pokroky jsou viditelné. Jejich nástroj však ani zdaleka není doladěn, ba musí přes rok zrát, aby se na něm vůbec dala zanařovat pořádná člověčí skladbička, totiž lidské

slovo. Některá snadná slova mřious na svůj instrument zařouká, jakmile se naučí sedět; novou polohou se mu naladilo měkké patro do okusticky výhodnější pozice. K významnému zdokonalení nástroje dojde pak v období, kdy zák-začátečník zpestrí svou stravu. Omezí pokrmy přijímané sáním z prsu nebo z láhve, začne žířlat, kousat, přežvýkovat, a dostaví se dvojitý efekt. Jednak se rozhybou nové skupiny svalů, tolik potřebné k složitějším modulacím, jednak zmizí tukové polštáře z vnitřní strany tváří, a to je výtečné, protože rezonanční prostor se rozšíří a vyklene. Ještě tomu něco chybí: zuby! Vždyť

Kresba: Stanislav Holý

na zuby se hraje celá škála zvuků. Jen 'co vykoukne alespoň pár kousků, dá se na pusu zahrát všecičko. Tedy teoreticky. Prakticky ne. Sebedokonalejší instrument ještě nedělá mu-

zikanta. Než začátečník svede alespoň jednovětou skladbu, musí cvičit, cvičit, cvičit. A potřebuje učitele. Výuka se od ne-paměti provádí podobným způsobem, jako muzicírují cikáni. Zeptejte se Laca, jak se naučil na cimbál, řekne vám, že všechno odposlouchal a odkoukal od otecka Bély. Já vím, je to banální, všeobecně známý poznatek, ale neokřikujte mě, chci ho tu z plna hrdla povědět, protože jde o nadpozemsky důležitou věc: lidská ústa se dají k virtuozitě rozhybat jen tím, že učitel působí na sluch a zrak svého žáka. Očima a ušima se učíme, jak se má mlít pusou. Ze skutečnosti na první po-

hled samozřejmě plyne několik praktických naučení, která si bohužel ne každý rodič uvědomí a zformuluje.

Naučení první: Máma s tátou plus nejbližší lidé v bezprostředním okolí lidského mláděte jsou jedinými kvalifikovanými učitelé české řeči. Jen oni zprvu nesou odpovědnost a jen na nich záleží, jak brzy a jak dobře začne potomek mluvit. Naučení druhé: Dítě si z nepřeberného, chaotického množství myslitelných zvuků postupně vybírá eliminací. Soustředí pozornost na melodie, které slyší kolem sebe. Zapomene, odhadí zvukové kombinace, co k ničemu nejsou. Do jeho

trvalého repertoáru vstoupí jen hlásky a slabiky, z nichž se skládá rodná řeč. Aby však mřiousek mohl tuto složitou operaci podniknout, musí znovu a znovu slyšet vřidnou, jařdmou, neušišlanou čeřtánu. Máma s tátou si takřka od počátku musí s minkem povídat. Při přebalování, při koupání, ve volných chvílčkách, ve jen při jídle ne. Ostých či pohodlnost dospělých, stejně jako vrozená mlčenlivost necht jsou překonány! Hovořte s dětmi, mluvte na ně s vřidným úsměvem, zpívejte přece, děti jsou chytré, přičinlivé, saji mateřštinu od prvních týdnů života, jenom vás o tom nedovedou ujistit. Pěta

mladý svět * 44

XXII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péča rodič

MAGIE ŘEČI VI.

Ahoj! Dnešní téma? Jak rozmlouvat s lidským mláďetem. Pokusím se zformulovat pár pokynů pro praxi. Nebudou to žádné světabomby. Ale třeba vás některé ze zásad inspiroují, na jiných si ověříte, zda neděláte chyby: i to je důležité, ujistit se o správnosti počínání.

1. To hlavní jsme už dřív několikrát řekli: Máma s táta jsou prvními učitelmi mateřštiny. Odpovídají za duchovní svět dítěte touž měrou, s jakou nesou odpovědnost za jeho hmot-

né blaho. Řeč, nejlidštější schopnost člověka, odemyká brány do ráje myšlení, košaté citovosti a tvořivé aktivity. Jen tvor, který komunikuje, totiž mluví a také rozumí, je člověkem, tedy i článkem v lidském kolektivu. Sociální prostředí hraje rozhodující úlohu při utváření řeči. Mluvte proto na lidská mláďata! Vědomě, se zaměrem, řekl bych takřka plánovitě a v rozumných mezích co nejvíce. Především se nedomnívejte, že dítě mimoděk vše odposlouchá, že se beztak dřív nebo později mluvit naučí, že řeč se dostaví automaticky. Jistě by k tomu došlo. Ale opožděně. A opozdil by se i mentální vývoj. Vždyť řeč je

Kresba: Stanislav Holý

součástí komplexu, se slovy se vyvíjí celá osobnost, její intelekt, aktivita, vůle. Také citovost! Komunikovat s dítětem od nejútlejšího věku znamená zároveň

močně působit na rozvoj jeho citů. 2. Nepodceňujte schopnosti dítěte! Jsou větší, než se nám zdá. Mrně ještě neodpovídá, a už rozumí. Třeba mlhavě. Třeba jen vnímá, zda je chváleno, nebo káráno. Ale už tahle diferenciaci je důležitá. Snad vás osloví myšlenka Korněje Cukovského, sentence, která mi utkvěla napořád: „Když se dítě učí mluvit, je to nejvíce zatížený duševní pracovník na naší planetě, který si to našťásti neuvědomuje.“ 3. Pamatujte, jste herci! Předehráváte miminu roli, když se skláníte nad postýlkou, když k němu hovoříte vlnitou mimikou i slovy. Táto, jestli ti připadá, že monology

mámy k děcku jsou nesmyslné, honem změň názor a přidej se. Důstojný odstup tě nezdobí, ale obviňuje. Řikej nesmysly, dítě to baví! 4. Jasně – zpívejte! Všimněte si: děti mají senzačně vyvinutý smysl pro melodii a rytmus. Melodiku hlasu a rytmus slabik vnímají především. Zpěvnost hlasu napodobují skvěle, chybují spíš ve výslovnosti hlásek a slabik. Anebo: zpozorovali jste, jak škvřnata často žvatlají a rytmicky doprovázejí zvuky pohybem? Zpívejte, umíte-li, jako to kdysi dovedly chůvy! Melodie a rytmus působí na děti mnohem silněji než na dospělé. 5. Proboha, nešišlejte! Nejen proto, že

čeština je krásná, nejen proto, že je krásná, nejen ví-li malý capart čistě, ne-deformovaným jazykem. Komolení řeči, zvláště opakujete-li chybně tvořená slova po dítěti, zpomaluje „výuku“ a je i výchovným omylem. Neboť dítě se nenaucí přizpůsobovat okolí, naopak bude pokládat za samozřejmé, že okolí se přizpůsobuje jemu. 6. Kladný citový tonus, prostě přívětivá atmosféra podporuje u mňáot apetit k mluvení. Dítě se učí tím rychleji, čím je větší odměna – radost, úsměv, pohlazení, nežní stisk. První učitel mateřštiny musí rozdávat nejen slova, taky pohodu a lásku. Ahoj, Péča

M

S

mladý svět * 45

XXII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

MAGIE ŘEČI VII.

Ahoj! Chtěl bych vám v téhle závěrečné kapitole o výchově řeči připomenout pár drobností, na něž se v lečteré rodině zapomíná. Mám na mysli větší či menší omyly a chyby, jichž se dopouštíme když hovoříme s mrňousky a učíme je mluvit.

1. Je rozdíl mezi holčičkami a chlapečky! Buďte si toho vědomi! Každý lékař vám potvrdí, že holčičky se od narození vyvíjejí rychleji. Projevuje se to v časnější zralosti kostní soustavy. Ve větší odolnosti proti nemocem. V po-

hyblivosti. Holčičky obvykle dříve stojí a chodí. A velmi nápadně předstihují chlapečky v rozvoji řeči. Dospějí si často myslí, že dívky se vyvíjejí rychleji než chlápci pouze v pubertě. Nikoli. Udržují si náskok už v raném období. V prvních letech, kdy se človíček vyvíjí tak bouřlivě, bývá předstih hodně patrný, představuje, dejme tomu, čtyři až šest měsíců. Když hodně zjednoduším, pak přibližně platí: na dvouapůlletého kluka se dá brát stejně měřítko jako na dvouletou holku. Myslí, že mnohým rodičům by se ulevilo, kdyby ten fakt prostě přijali. Milý ctizádostivý otče, jestli syna tiše podezírám, že z ne-

Kresba: Stanislav Holý

známých důvodů zaostává za stejně starou susedovic holkou, jestli tě trápí, že kluk mluví klidně odhod tajené podezření, neboj, povedl se vám, nic se neděje.

2. Nestihl jsem zatím

říct, ba varovat: Všeho s mírou! Rodiče jsou samozřejmě od toho, aby se svými dětmi zabývali, aby už i s kojenečky vřídne rozmlouvali, učili je rozumět světu, předmětům, slovům. Musíme zcela vědomě a programově, nikoli jen bezděčně a bezmyslenkovitě dopomoci svému dítěti k obrovskému objevu, že každá živá či neživá „věc“, každý předmět a každý jev má své jméno. Nevěnovat tomu pozornost je jeden extrém. Hrozí však i jiné nebezpečí – druhý extrém: dětský rozumek má svou kapacitu, a ta nesmí být přetěžována. Ctizádostiví rodiče, máme přemřštěně zaujaté pro dítě, tátové-intelektuá-

lové občas nakládají na své potomky víc, než mohou unést. V této věci nelze konkrétně vyjádřit, kolik výcviku v řeči je „akolík rát“ a kolik je už příliš. Každý mrňous má svou individuální toleranci. Ale je chybou, přeháníme-li, změní-li se kontakt v drezuru. Cílem není výchova cvičených opiček. Nezneužívejte, prosím vás, výborné paměti dítěte k tomu, abyste do jeho hlavy pechovali desítky básniček a říkadel, nezatěžujte mrňousy poznatky či slovní výzbrojí, se kterou si děcko zatím neví rady. Předveď, ukaž, zarecituj – hop! Dospějí se budou bavit, rodiče se budou nadýmat pýchou – ale geniální

lingvista, schopný během necelých tří let života proniknout do tajemství jazyka, se promění v cirkusového klauna. Pozor! Prastará antická zásada uměteřtiny snad ještě o koušinek víc než v ostatních oblastech výchovy.

3. Už jen maličkost: Mluve s dětmi vždy o tom, co poutá právě jejich pozornost, co hmatají, či vidí. Nenapodobujte mazlivé šišláni, nezdrobňujte přes-příliš, neříkejte za každou cenu „koníček“, když i synovi je jasné, že klůň je velký, a hlavně: při rozmlouvách berte dítě naprosto vážně, tak vážně, jak potomek bere vás a svět kolem. Ahoj! Péťa

mladý svět * 46

XXII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

VÁLKA O KAMÍNEK I.

My máme pár kroků od domu písek. Heč! Občas si na něm hrávám. Lopatičkou se oháním zručněji než sousedi. A hlavně umím překloupat bábovičku tak rychle, že ji nevysypu. Nemyslete si, k tomu je zapotřebí forte! Vidím Alence na očích, jak mau šikovnost oceňuje. A jak závidí. Jsem čaroděj. Horší však je, že na písku dlouho nevydržím. Udělám jeden hrad, dva tunely, tři přecukrované bábovky, a mám toho po krk. Neumím si už hrát, nebo co. Chybí

mi sicflojš. A tak složím vercajk, vylezu z jámy, a jak narovám hřbet, jsem zas dospělý chlap. Škoda. Co teď? Usedám na lavičku, abych jako předseda odborné jury od hlavy k patě posoudil maminky na obzoru a abych jednohlasně zvolil královnu krásy. Ani to mě ale příliš dlouho netěší. Vesměs vyhrává blondýnka z čp. 694, čert ví, jak se jmenuje, vím jen, že má protivně krákoravý hlas. I kdybych našel odvahu miss Vránovou oslovit, nesnel bych, aby mi odpověděla. Škoda. Co teď? Budu očima slídit po pískovišti!

Pravím vám, pískoviště zabydlené dětmi, to je mi-niatura lidského světa. Na

Kresba: Stanislav Holý

písku dělají malí lidé velké objevy, na písku prožívají dobrodružství, radovánky, zklamání. Na písku se přátelství a mírová koexistence proměňují v nenávist a ve války. Vše

je zdánlivě bezvýznamné, titěrné, chvilkové – písek je na hraní, a tak mylně usuzujeme, že si na něm děti pouze hrají. Kdepak! Jen tak civím, avšak vnímám najednou, jak tam ve zkratce, nicméně s vážnou naléhavostí prožívají osudové věci.

Sleduji Alenu. Chvilenu zkoušela překloupat bábovičku, jako by potřebovala pochopit, v čem tkvěla táto virtuosita: nějak takhle to předtím dělal! Nejde to, ksakru! Tak znovu... Sypká hmota se jí vzpírala, jako mně se občas, když něco píšu, vzpírají sypká slova. Vzápětí zlobně mrskla bábovkou i lopatičkou. Ech, tenhle bezmocný vztek, holka,

dobře znám! Co podnikneš teď? Přišlo mi, že chce před neúspěchem prchnout. Počala běhat sem tam pískovou jámou. Zkusila dokonce přelézt dřevěnou ohrádku světa, který jí právě našel. Ale byla to dobrá ohrádka, bytelná a vysoká, byla nad síly človíčka. Je mi tě líto, děvenko, špitl jsem si. Nebylo třeba – ona si už našla náhradní motivaci a program. Začala sbírat dřívka, kamínky a nějaké jiné nedefinovatelné předměty, jichž je v každém pískovišti habaděj. Zmoukala ty věci, prohlížela je ze všech stran, vpíjela se do podivně tvarované a různobarevné hmoty všemi smysly, jako

by si potřebovala na věky zapamatovat, že věci jsou, že mají rozměr, váhu, teplotu, barvu. Ne – šla ještě dál: Alena si je musela přisvojit! Jak křeček je vyskládala na hromádku, kamínek ke kamínku, pár dřívěk a kaštan. Člověk by řekl, že tady na písku manifestovala zděděnou hamiznost. Jenže mně se spíš zdálo, že byla v té chvíli lovcem či dobyvatelem, je-muž vědomí kořisti, kterou získal na přírodě, dodalo vítězoslavného pocitu vlastní síly. Jinak bych si nedovedl vysvětlit tu prudkou reakci, tu facku, tu válku, která vypukla, když syn miss Vránové ukradl mé dceři jeden kamínek. Ale o té válce přistě... Péťa

MS

MS

mladý svět * 47

XXII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

VALKA O KAMINEK II.

Ach, taková maličkost! A taková scéna! Styděl jsem se. Kolem pisku sedalo bůhvíkolik lidí. Určitě si mysleli: moc pěkně vedeš svou ratolest! Řádi jak pominutá, a ty místo abys holce vysázel pár na zadek, se s ní vybavuješ. Očempak ji to chceš přesvědčit? Vždyť vztekloun nic nepochopí! Ach, styděl jsem se, přiznávám, byl jsem vlastně bezradný a cosi v zátylku mi našeptávalo, abych uhodil. Jestli jsem to neudělal, tak spíš proto, aby to trapné divadlo nebylo ješ-

tě trapnější. Ale jak Alenčin vzteklý výstup ukončit, jak co nejrychleji ztlumit vzbouřenou hladinu emoci, to jsem fakt nevěděl. Vyprávím vám všední příběh z pískoviště, mluvím zde o konfliktu, který mockrát potká každého tátu. Co se vlastně stalo? Nic. Jenom na hromádce pisku propukly lidské vášně. Holka si nakřečovala pár oblázků, klacíků a kaštan. Přehrabovala se v nabytém pokladu jak Moliérův lakomec. Pak přičap! k hromádce chlapeček s modrou bambulí na čepici. Chvilenu se ti dva malí lidičkové prohlíželi. Zlehýnka na sebe dvakrát třikrát sáhli. Bylo to, jako když se očmůchá-

Kresba: Stanislav Holý

vají psi. A vzápětí se stalo, co dospělí nedovedou nikdy pochopit. Chlapeček s bambulí vzal do ruky největší Alenčin kámen. „Moje!“ rezolutně zavřela dcera a chňapla po ma-

jetku. Kluk nevydal. A teď to šlo ráz naráz. Chvilí se tahali, lomcovali sebou, kámen jim vypadl, už ale nešlo o kámen, už se rvali. Když se perou úplně malinkaté děti, vždycky mám chuť se smát, připadají mi legrační. Neumějí žádné chvoty, nedovedou boxovat, nezatinají pěstičky, jenom tak neuspořádaně máchají rukama a každá řvácka začloumá oběma rváči, protože taktak drží balanc. Mám chuť se smát, jenže nesmím, protože jsem rodič, je třeba zasáhnout a vychovávat. Jak ale? Cím? Dobrým, moudrým slovem? Výpraskem? Pravím vám, že nevím. Jsem v takových situacích neschop-

ný táta. A roli pedagogického budičkničemu jsem před pískovištním publikem sehrál i tentokrát. Vše proběhlo v několika vteřinách a podle železných logik dětských válek. Bitva skončila nerozhodně, nad bojístěm se počalo rozléhat kvílení těžce raněných hrdinů. Oba, holka i kluk, věštili neadekvátné vývoji konfliktu. Nic se přece nestalo! O nic přece nešlo! Kámen zmizel, vzteklouni ho zašlápli do pisku, v návalu zloby určitě zapomněli, jak byl ten předmět pro oba důležitý. Zbylo... co vlastně? Ponižení? Pobouření? Chvilková nenávisť? Já vám nevím. Víím jenom, že onen prudký, nezvládnutelný pocit

negace z dětí vždycky zas velmi rychle vyprchá. Ovšem rodič je pedagog a na pisku v parku navíc ještě trochu herec. Má dojem, že nestačí rváče odtrhnout od sebe a nechat je, ať chvíli povykují a dupají vzteky. Rodič vstupuje do arény, aby se do konfliktu rozhodujícím způsobem vmísil, aby učil přítřz vášním a aby nějak poučil potomka, že jednal zpodřile, protispolečensky, nevychovaně. Mrňous udělal veřejnou ostudu, musí tedy pykat. V zásadě jsou dvě možnosti – výprask, nebo nějaký principiální proslov. Obě mi, přiznávám, připadají nesmyslné. Pokusím se to vysvětlit příště. Ahoj, Péťa

mladý svět * 48

XXII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Pěta rodič

VALKA O KAMÍNEK III.

Porvaly se dvě mrňavé děti. Má dcera a cizí klučina. Na pískovišti. O kamínku. Ten kamínek si namínala Alena. Byl tudíž její. Náš. Naši rodiny. A vznikla z toho praštěná scéna. Holka s klukem začali svorně vřeštit, rudnout, dupat vzteky – podrobnosti jsem vyličil minule, jen vás teď znovu uvádím do obrazu. Bylo na nás, na přítomném rodičovském srazení, abychom konflikt vyřešili zažehnutím. Stalo se. Vtrhli jsme oba na pískoviště a zasáhli. Pani Klučinová chytla věc za

jiný konec než já. Uchopila synáčka hmatem atleta-kladiváče, udělala půlotočku, a když se potomek opět ocitl na zemi, schytl jeho zadek poctivých pár facek. Bylo mi trapné a bylo mi kluka líto. Nyní řval ještě usilovněji. Oháněl se pěstičkama, mělo to jistě znamenat, že bacá mamínku, že s její zákrokem nesouhlasí, že kdyby nebyl musí váha, tak si to s ní v ringu pískoviště ihned rozdá. Co si jsem zabreptal v klučinův prospěch. V takových okamžicích vede rodič vždy stejně stupidní řeči. Rekne: jen kluka nechte, pani, vždyť je ještě malý! Vždyť se nic neděje! To víte, děti! Ta moje

Kresba: Stanislav Holý

je stejná! Obligátní proslov je sice pravdivý, ale k ničemu. Neboť druhá strana teď musí, alespoň ze zdvořilosti, ven s replikou. A protože není, co dodat, nezbyvá, než struč-

ně ospravedlnit brutalitu trestu: Pane, on ten můj tohle dělá furt! Jak vidí cizí kyblíček, tak ho sebere. A to mu můžu kupovat kyblíčky denně. On se musí naučit, že na cizí se nesáhá... Přibližně takto jsme s pani Klučinovou přátelsky pobesedovali. Já už jen dodal, že nešlo o kyblíček, ale o kamínek, a ten byl obecní, prostě v celospolečenském vlastnictví. To nevadí, namítla pani Klučinová, tady nešlo o kamínek, nýbrž o princip. Kluk musí vědět, co se sluší. Obě děti povykaly dál, a já byl na řadě, abych teď pacifikoval svou dceru. Výprasky nemiluju, výpraskům se vyhýbám, ovšem nyní jsem se ocitl

v mezí rodičovské situaci. Bylo evidentní, že výprask se ode mne očekává. Zadek klučinův si slizl svoje, jakým právem by měl zadek mé dcery dojit amnesie? Ach, prokletá spravedlnosti! Pokud nemá na pískovišti platit dvojitá metr, musím si teď Alenu drobet zmlátit. Jinak urazím pani Klučinovou, protože v tom bude vidět nadřívání. Jenomže mně se ani maličko nechce trestat dítě – svoje, nebo cizí, to je jedno – za to, že bránilo svůj kamínek, věc, kterou si přivlastnilo, drobnost, kterou prostě potřebovalo. A už vůbec nemám chuť vztáhnout ruku na človička, co křičí, dupe, durdí se ze všech sil nikoli pro-

to, že by to byl človiček hysterický, ale proto, že jen cítí svou bezmocnost a slabost. Alenka přece bránila své zájmy, a to je správné. A neubránila je. Dobře to ví. A v této chvíli, pro pár nejbližších okamžiků, je z toho přetpce nešťastná. Mám trestat rozzlobenou bezmocnost? Mám udeřit, tuším-li, jak málo růžový je faktický svět dítěte, skřítko, kterému nějaká obř neustále něco přikazují, vysvětlují, někam ho vedou, něco mu vnucují, nějak ho škálí? Ne – neudeřím! Rodějí Alenku vyškolím: „Nemíš bacat chlapečky!“ Ech – a bude tahle poučka k něčemu? Nevím. Počybuj.
Pěta

M

S

mladý svět * 49

XXII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

VÁLKA O KAMÍNEK IV.

Ahoj! Počtvrté už tady děláme problém z úplně malicherné události. Situace: dvě děti — má dcera a cizí klučina — se na písku popraly o kámenek. Nedokázaly ten směšný konflikt zvládnout. Kratičká válka přerostla na obou stranách ve vztekly výjev. Nezbyvalo, než abychom zasáhli my, moudří a dospělí, rodiče. Tak dobře. Ale jak?

Prosím vás, máte-li pocit, že tu z komára vzniká velbloud, pochopte, oč mi ve skutečnosti jde: pokouším se vás i sebe přimět

k hlubšímu zamyšlení nad některými principy výchovy vůbec. Válka o kámenek je jen konkrétním modelem problému, který se před rodičem vyjevuje v bezpečí jiných podob. Máte-li mrňouska, desetkrát denně se ocitnete v situaci velmi příbuzné: potomek se prostě zachová jinak, než vy chcete, očekáváte nebo vyžadujete. Odepře poslušnost, vzdoruje si, navzteká se, ztropí scénu, a jsou-li na dohled nevitani svědkové (např. rodiče na lavičkách kolem pískoviště), malér se stává i ostudou, takovým drobným debaklem celé vaší ctěné rodiny a výchovné koncepce. Otázka zní: jak se má člověk za-

Kresba: Stanislav Holý

chovat, když mrňous selže, když jeho chování prostě vybočí z mezi společensky vhodných norem?

Jednu reakci na konfliktní situaci, tu nejběžnější, jsem vylíčil minule. Mamin-

ka klučiny, co se popral s Alenkou, vůbec nezaváhala a vyprášila synátorovi kožíšek. Přidala zlobné zdůvodnění, z něhož dvouletý precek nemohl pochopit víc než to, že i máma se teď vzteká. Celá jejich rodina byla rozduřena. Násilí a výčitky tu byly vydávány za výchovný zá- krok. Podívejte, nemám žádné právo nepřiměřenou reakci té maminky odsu- zovat. Ostatně mlátila svoje, a ne moje dítě. Kromě toho musím přiznat, že mnohokrát jsem Alence předvedl tutéž metodu. V jakési výchovné bezrad- nosti, v nervozitě, ve spě- chu, v spontánnosti, a lec- kdy i v přesvědčení, že jde o jediný účinný prostředek,

jsem dceři dal párkrát na zadek a párkrát přes ruku. Bylo to dobré? Nevím. Jsem v rozpacích. A kladu sobě i vám závažnou otáz- ku k věcnému přemýšlení: odkud až kam sahá naše rodičovská role autority, která se pořád znovu a znovu nečekaně vynořuje, aby pleskla přes ruku, vy- hubovala, zakázala, zne- možnila, překazila? Je to správná výchova, jestliže desetkrát, dvacetkrát den- ně tou či onou formou po- drobujeme malé dítě své vůli? Strašně lpíme na tom, aby nás děti poslou- chaly. Povězte však, má to smysl, je to vskutku to hlavní, abychom z pozice silnějších vytvářeli v našich dětech návyk naprosté

poslušnosti? Jsme diktátoři, kteří se bojí, že bez pevné ruky ten malý poddaný ne- pochopí, co je řád a co je disciplína? Ach, je to překerní věc! Má Alenka pořád ještě vztekle pítš o dupe na písku, že prohra- la nepatrnou válku o ka- mínek. Mám nějak zakro- čit. Ale jak? Mám jí taky ukázat, zač je toho loket, když se pere a ještě k to- mu vzteká? Mám jí něko- lika dobře miněnými rana- mi utvrdit v přesvědčení, že hlavní životní zásadou je pokorně se poddat vůli silnějšího? Ze jinak přijde trest? Mám zlomit její vzdor? To přece nemohu! Vždyť já nechci, aby byla jenom hodná a jenom po- slušná!

mladý svět * 50

XXII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

VÁLKA O KAMINEK V.

Když se člověk stane otcem, naivně si myslí, že bude mít doma pořád jedno a totéž miminko. Zprvu to tak vyhlíží. Bezmocná hromádka spí a spí, zapláče jen sem tam, aby dala najevo, že prosí o péči. Mám hlad, zavrní hláskem z pohádky. Mám mokré plíny. Bolí mě trochu bříško. Toť takíka vše, co člověk sděluje. A co žádá, je prosté: odstraňte nedostatky, soudruzi, miním spát dál! Připadalo mi, že miminko sice poroste, ale bude přitom stále stejné,

nenáročné, jednoduché, krásně bezmocné. Kdeže! Ani to netrválo tak dlouho, a mám před sebou nikoli už křehký chomáček živé hmoty, nýbrž kulový blesk. Rejdivý, nevypočitatelný, vsudypřítomný, hlasitý. Kdepak, má letošní dcera je někdo úplně jiný než má loňská dcera. A ačkoli já zůstávám pořád stejný, ona teď ode mne očekává a potřebuje poněkud jiného tatínka. Už pro ni není prvotní přebalit-nakrmit-provětrat. Už ji nemusím trénovat v základních úkonech jako je chůze, sed na nočnick, či bezpečné pozdvižení hmečku. Mnoho věcí umí, nabyla prvotního sebevě-

Kresba: Stanislav Holý

domí, ba učinila už ten kardinální objev, který se nedá zprostředkovat a který si musíme v životě vydobýt každý sám: poznala, že ona je jev odlišný od všech ostatních jevů, co

ji obklopují, vydělila se a odlišila od okolí, dotkla se udivujícího tajemství – vnímá sama sebe, tuší, co to je „já“. A „já“ teď Alenu srchovaně okouzluje. Ach, jaká to musí být krásna, když utíká parkem a naplno vnímá, že to běží „já“, totiž ona, člověk, osobnost, bytost obdařená schopností vnímat, dotýkat se, pamatovat si, pronikat k barvám, tvarům a vůním vnějšího světa! Jaká to asi je slast, když malý, začínající člověk utrhne první květinu, hledí na její půvab a současně zjišťuje: „Tu hezkou věcíčku držím v ruce já! Já jsem se jí zmocnila! Ta hezká věcíčka mi patří – to je práce úžasné! Neplatí totiž opak,

hezká věcíčko! Neplatí, že ty máš mě.“ Poslyšte, i my jsme kdysi zažili ten dychtivý proces sebeuvědomování. Jenom si už nevzpomínáme, je to zasuto kdesi v nevědomí. Ale to nás nezabavuje povinnosti vědět a chápat, že absolutně každé naše dítě musí prodělat období, kdy je fascinováno závratnou hloubkou pojmu „já“ a „moje“. Po určitý čas – netroufám si říct, jak má být dlouhý, zatím vím, že přichází před druhým rokem života – má dítě právo být egoista non plus ultra. Je to právo o síle přírodního zákona. Všechno, co vytváří jeho vesmír, potřebuje dítě obějit jako strážník, ohmatat jako slepec, nadzdvihnout

jako vzpěrač, a pokud možno i přivlastnit si jako zloděj. Zmocňovat se světa znamená v tom raném období vskutku brát si, co lze. To není charakterová vada, ale vážná práce a poznávací proces. V takovém čase pak dítě potřebuje úplně jiného tatínka. Velkorysého, chápajícího, tátu, jenž pomáhá, jenž neodsuzuje za konflikty. Jak víte z minula, má dcera se na pískovišti porvala o pár kamínků, které namamonila, byly to její „hezké věcíčky“. Teď se vzteká, rudne a dupe, že o ně přišla, že ve válce o kamínek prohrála. Mám ji zbit? Proboha! Pokusím se, bude-li ochotná, najít s ní jiné, lepší kamínky.

mladý svět * 51

XXII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Pěta rodič

MALÉ VÁNOČNÍ ČTENÍ

Vymyslím dárky jeden za druhým, jenže dárek pro vás, ať třeba nepatrný, mě pořád nechtěl napačnout. Rád bych vám udělal radost. Ale čím mohu? Hezkými slovy? Budiž. Usměvná, hřejivá slova, převážaně ozdobnou stužkou, ta by byla k vánocům docela vhodná. Která však vybrat? Moje vlastní slova jsou spíš pro všední den, a ne na svátky. Tedy něčí cizí slova? Budiž. Poohlédnu se, sortiment je přece bohatý! Poohlédl jsem se,

avšak v haldách duchaplnosti, frázi, floskulí, legáček a šaškovin jsem našel nic správně vánočního. Až večera. Otevřel jsem knížku Korněje Cukovského Od dvou do pěti. Koukám, a vím to hned: tohle musí o vánocích potěšit každého! Slova děti, vonavá jak purpura na plotně, líbezná jak rozsvícený stromek – mám, co jsem chtěl! Převážu dárek stužkou a pošlu všem s přáním, aby četli a smáli se dovnitř.

Nu, tu je, malý balíček autentičtých dětských monologů, dialogů a otázek. Mami, kdybych si sundal hlavu a držel ji v ruce, mluvila by? * Lehni si, mami, ke mně na polštář.

Kresba: Stanislav Holý

Budeme se spolu dívat na můj sen. * Oči jsou k vidění. Uši k slyšení. Ústa k mluvení. A pupík? Na co je pupík? Asi pro ozdobu... * To je ale divné:

piju kávu, vodu, čaj i kakao a teče ze mě vždycky jenom čaj. * Maminko, sundej mi botu. Na pravé noze mě svrbí dlaň. * Mami, ty máš jenom dvě prsíčka? A kolik jsi myslel? Já myslel, že jich máš dvě řady po celém břichu jako naše Asta. * To jsem věděla bez tebe, že baba Jaga není! Ale povidej mi takovou pohádku, aby baba Jaga byla! * Už vím, jak se dělají hvězdy! Dělají se z kousičků, co zbyly z měsíce. * Atd. Tatinku, když jsem s tebou mluvila telefonem, jak ses tam do té trubky dostal? / I chlapečky rodí maminky? A k čemu jsou tedy tatínkové? / Tys mě porodila vlastněma rukama? / Kdy-

bych byla věděla, že jsi tak protivná, nebyla bych se ti narodila. / Tati, odkud jsem se vzal? Koupili jsme si tě přece. To ano. Ale dřív, než mě mohli prodávat, musel mě někdo udělat, ne? / Maminko, narod' miminko! Nech mě, nemám čas! Ale vždyť míváš jednou za týden celý den volno! / Maminko, trolejbus je kříženec tramvaje s autobusem, víd? / Proč vlastně brečím? Vždyť tu nikdo není! / Holčička si přiseděla nohu: Mami, mám v nozičce minerálku! / To je hloupé být ptáčkem: chce dát mámě pusinku, a přitom ji klouve! / Při pohledu na člověka s pleš: Pročpak máš tak moc obličej? / Pohřeb:

Maminko, jede nějaký mrtvý a za ním jde dlouhá fronta. / Maminko, je to pravda, že lidi vznikli z opic? Je. A já jsem si pořád říkal, že je teď tak málo opic. / Copak ty nevíš, že jsme všichni z opic? Já i tvoje maminko! Vy, strýčku, ano. Ale moje maminka ne! / Dostanou se koupit tak velké noviny, aby se do nich dal zabalit živý velbloud? / Moře má jeden břeh a řeka dva. / Pštos je žirafa. Jenomže je to pták. / Mám ráda česnek. Voni salámem. / Oblékni si brýle, nebo nastydeň! / Tatinku, když jsi byl malý, byl jsi chlapeček, nebo holčička? / Maminko, kdo se narodil dřív, ty, nebo já?

mladý svět * 52

XXII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

MS

S

mladý svět * 1

XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

NOVOROČNÍ OHLÉDNUTÍ

Ahoj v novém roce! Přiju vám všem, malým i velkým, abyste nestonali, abyste se na sebe uměli smát a abyste si rozuměli.

Ohlížím se v těchto dnech zpátky. Kdekdo to dělá a já taky, člověk občas musí provést inventuru. Jedno z mých ohlédnutí souvisí s Alenkou. Za pár dnů jí už budou dva roky. Páni, to to uteklo! Moc si se mnou, holka, neuzila, protože chomout

povinností ze mne dělá uspěchaného a vlastně pracovitěho tvora, ač jsem jinak docela normálně líný chlap. Znáte to přece! Existují vůbec ještě otcové, kteří bez výčitek svědomí mohou sami sobě říct, že vlastnímu dítěti věnovali dost času? Pochybují o tom. A rozhodně mezi takové nepatřím. Hlásím se však k typu rodičů, co o své otcovské roli dost přemýšlejí a vědomě ji berou vážně. Ohlížím se teď a kladu si otázku: naučil jsem se být tátou? Přišel jsem za dva roky života vedle malého lidského kotěte na něco podstatného? Zkousím odpovědět si. Tak, jak umím. S vědomím, že postihují

Kresba: Stanislav Holý

jen výsek skutečnosti, jen to, co jsem dokázal postihnout...

Tak především jsem pochopil, že být tátou je

mnohem obtížnější, než se na první pohled zdá. K tomu nestačí být dospělý, mít těhotnou ženu a jaksí manifestačně se těšit. Táta se člověk stává v dlouhém tichém procesu, který pravděpodobně nikdy nekončí a nikdy se neuzavírá. Neboť vše je v pohybu a vše se mění, dítě, vztah formy odpovědnosti i výchovy. Musí se zřejmě měnit i táta: v různých obdobích od něho rodičovství očekává, že vyjví postupně různé stránky a tváře své bytosti. Otcovství je role, která se hraje prakticky až do smrti, nelze se jí naučit z nějakého scénáře a nelze ji hrát zpaměti, bezmyšlenkovitě a automaticky. Dál? Myslím,

že pominula doba autoritativních patriarchálních otců, co považovali domov za malou monarchii a sebe za absolutní a neomylné vládce. Tvrdí, sebevědomí, pořád trestající tátové jsou podle mého názoru ubohými vycpaninami v době, kdy se stalo vědecky prokázanou skutečností, že každý malý lidský tvor potřebuje k zdravému vývoji jistotu lásky a vřelé citové prostředí snad ještě víc než potravu a hygienickou péči. V tomto smyslu mi došlo, že musím být maličko jiným tátou, než byli ti dřívější. V toleranci, shovívavosti a v trpělivosti se stále znovu učím nacházet přirozenou rodičovskou autoritu, opře-

nou o třetí elementární poznatek, který mi tátovství přineslo. Který to je? Pochopil jsem, že dítě daleko dřív, než člověk očekává, přestane být bytostí, se kterou si můžeme dělat, co chceme. Velmi rychle ztrácí bezmocnost o počne v něm klíčit vědomí vlastní osobnosti. Alenka je dvouletá, a už je to sebevědomý, vážný člověk se srdcem i hlavou dokořán. Ví, že nesmím podceňovat její životní starosti a lidské problémy. Je jen malá a závislá. Její hledání plného života se však principiálně neliší od toho, co činím já, nebo ty. Ano, přišel jsem na to, že táta musí brát dítě vždy vážně. Snažím se o to!

mladý svět * 2
XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

O LIDSKEM SEBEVĚDOMÍ I.

Každá žena dřív nebo později, nahlas nebo potichu, jen tak uvnitř, prohlásí: „Chci mít dítě.“ A má pravdu. Chce! Má-lakteré lidské přání je přirozenější. Žena bez dítěte pociťuje hlubší životní zklamání než žena bez muže. Teprve být matkou znamená být ženou. Tou celou, sebevědomou, přesvědčenou o smysluplnosti vlastního bytí. Myslím, že tatáž touha u mužů není sice tak vyhraněná, že se dostavuje později, že jí

schází – alespoň zprvu – určitá vroucnost, ale dozajista existuje taky. Popo-radní řev chlapa, ten slavný amok, při kterém novopečený táta veřejně křepčí a vyvolává do světa pyšnou zprávu „Mám kluka!“, to je chvíle, kdy se přání být otcem manifestuje právě tak okázale jako upřímně. Opilci, vrávorajícímu ulici a breptajícímu něco o tom, že se mu před dvěma dny narodil syn, je třeba věřit, slušný člověk takového tvora chytí pod paži, nakládá s ním šetrně a dopraví ho na adresu, uvedenou v občanském průkazu na str. 16. Má právo na lidskost, ten začínající otec! Stal se člověkem. Celým, sebevědo-

Kresba: Stanislav Holý

mým, přesvědčeným o smysluplnosti vlastního bytí.

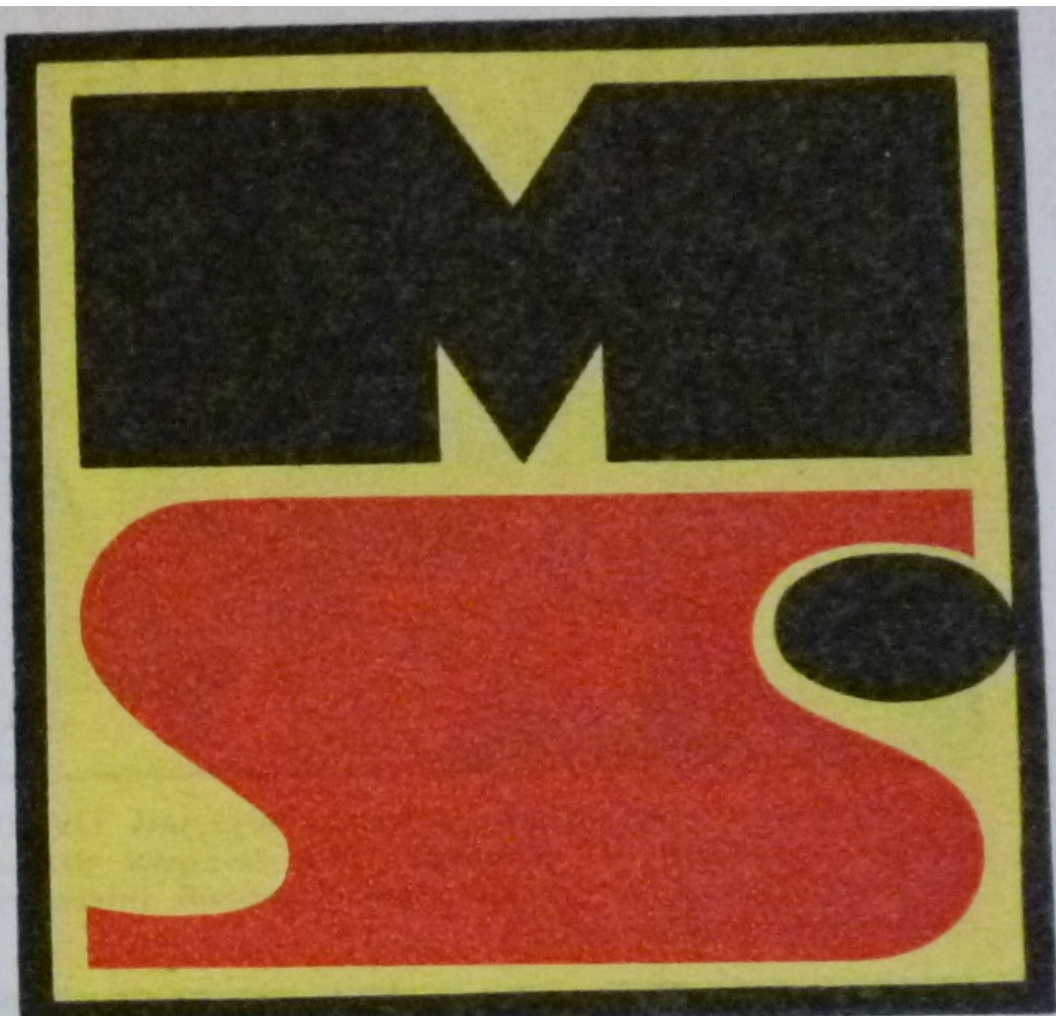
Dva roky máme dítě. A vidím, že chtít a mít se tak docela nekryje. Dokud se žena či muž myšlenkou na rodičovství jenom zabý-

vají, směřuje očekávání dítěte vlastně zpátky k nim samotným, k těm dvěma v manželství. Oba sice myslí na dítě, ale fakticky zatím přemýšlejí jenom o sobě. Žena: budu mít něco na hraní, na mazlení na pečování, získám novou roli a novou odpovědnost a nový cíl, mrně bude centrem našeho domova a poutem našich vztahů – rozumějte: bude středobodem manželství. Muž: bude-li to syn, bude po mně, bude-li to dcera, bude taky po mně, jenže krásnější. Bude to tvor na hraní a na šaškování a ukážu mu svět a všechno mu vysvětlím a všechno ho naučím – vždyť jsem zatím, krucipisek, nikomu

nic nedokázal vysvětlit a nikoho nic nenaučil, tenhle tvoreček však bude můj, toho já si vymodeluji k obrazu svému. Pořádného a správného člověka.

Slyšíte? Treba se neumím přesně vyjádřit, takže neslyšíte. Proto po lopotě: Dokud člověk dítě nemá a jenom se na ně těší, myslí fakticky na svůj život, na sebe, spřádá vlastní plány, v nichž dítě je spíš prostředek, nikoli cíl. Když žena řekne „Chci mít dítě!“ je to trochu, jako když chce do cukrárny na dort – touží po něčem strašně sladkém. Příchodem dítěte má být naplněna její životní touha, ať seepřirozenější. Mužský jakbysmet předpoklá-

dá, že syn či dcera jsou k tomu, aby obohatili, pro-teplili, zabydlili tu část jeho života, kde je dosud prázdno. Jenomže pak se miminko doopravdy narodí, a teprve nyní počne rodičům pomalu docházet, co doposud nebyli s to postřehnout. Totíž fakt, že miminko nepřichází na svět pro to, aby byla naplněna touha rodičů, že miminko není od toho, aby bylo doma něco hodně sladkého, nýbrž že sem přichází žít, a pokud možno dobře, samostatně, svobodně a sebevědomě. A tak se z lidské touhy mít děti zrodí povinnost a odpovědnost učit je životu. Dobře-mu, samostatnému, svobodnému, sebevědomému.

mladý svět * 3

XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

O LIDSKÉM SEBEVĚDOMÍ II.

Kolik je na světě bolesti! Sally by mohla vyprávět. Ji se lidé hodně svěříjí. S malými bebičky, s hlubokými ranami, anebo s jizvami, co se nechtějí a nemohou zacelit. Zapátrejte v sobě, a budete-li poctivi, dozajista potichu přiznáte, že i vaše minulost či přítomnost, ať sebešastnější, zůstává poznamenána trpkými prožitky. Trápí vás přinejmenším nějaký fyzický nedostatek. Pleš. Silháni. Nehezká pleť. Malá

hlava. Velké břicho. Osklivé nohy. Malý vzrůst. Příliš velký vzrůst. Něčím se prostě odlišujete nebo vymykáte normě. Ne-li, vyřazuje vás z pocitu rovnoprávnosti vůči druhým třeba bolest, nemoc, stáří. Nic takového? Tedy jste poznali jiná muka. Nešel vám nějaký sport, a aby se vám kamarádi nesměli, raději jste se vždy úzkostně stranili. Chyběli vám přátelé a prožívali jste bolest samoty. Kdosi hluboce zranil vaše srdce, lásku, city – třeba ani nechtěl, ale vy už se teď bojíte. Nebudu vyjmenovávat dál, však sami dokážete svou maličkou či velkou trýzeň, ten neuralgický bod nahmatat líp. Boli? A jak!

Kresba: Stanislav Holý

Raději nesahat, vidíte. Promiňte... Já jen chtěl říct: život prostě není peříčko. Pro nikoho. Ani pro ty, o nichž se to domníváme. Jenom o nich nevíme dost. Nemějte iluze o lidech,

kteří zdánlivě nic netrápí. Ani bohatství, ani moc, ani sláva nejsou tím správným brněním, které by kohokoli mohlo ochránit před zraněním duše. Spíš to bývá naopak – bohatství, moc a sláva, nezrodily-li se přirozenou cestou, často představují kompenzaci nějakého nedostatku, nějaké přetrvávající bolesti – člověk se schová do brnění, aby před očima druhých skryl, co mu schází. Paktali jste bohatého hlupáka? Mocného slabocha? Slavnou nulu? To jste se setkali s tvorem, jehož sebevědomí přetrpělo vážný úraz.

Každý jsme nějaký. Nikdo dokonalý. Nedostatky, které jsme s to na sobě

postřehnout, nás poznamenávají. Vytěšňujeme je z vědomí a ze života nejrůznějšími metodami. Neúspěch na jedné frontě života hledíme bezděčně či vědomě odčinit úspěchem na jiné. Smutek přehlušujeme smíchem: to není jen fáma, že komici bývají ve skutečnosti tragicky vážní lidé. Atd. Málokdo, bohudíky, však s úrazy vlastního sebevědomí chodí na trh, málokdo své vnitřní bolesti nakládá na hřbet kolemjdoucím. Věřím, že intuitivně pocítujeme: brímě tohoto druhu si nese každý...

Neříkám nic veselého. Proč to vlastně říkám? Chci vás na několika příkladech, srozumitelných do-

spělému člověku, upozornit na nesmírně závažný problém výchovy dětí. Chci na plnou pusou vykřiknout: Každý přicházíme na svět s potřebou být společensky uznávan. Potřeba vědomí vlastní hodnoty, sociální potřeba dojit uznání ve svém prostředí, lhostejno, zda ve třídě, na pracovišti, v manželství, v partě či na fotbalovém plácku, to je nejpřirozenější a vrozená lidská touha. Počíná se realizovat už v raném věku! Sebevědomí a sebeúcta, hadnota z nejzranitelnějších, klíči už ve dvouletém dítěti. My, velcí, musíme hledat výchovné cesty, jak dětskému „já“ vlévat do žil živou vodu sebevědomí a sebeúcty.

MS

mladý svět * 4

XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

O LIDSKÉM SEBEVĚDOMÍ

III.

Úplně nejdřív je člověk právě zrozený něčím na způsob bezmocného slepého štěněte. Nic neví, nic neumí to štěně, nemá tušení, či je a kde se nachází, vesmír se mu scvrknul na pár maličkostí. Tohle je koneček prsu, tohleto je mokro a takhle cosí pabalívá. Jsou-li s prostinkým vesmírem nějaké komplikace, spočívají v tom, že

lidské štěně fakticky nemá ani jmenované znalosti, poněvadž nedovede pár objektů a jevů, co vnímá, pořádně nazvat a přesněji označit. Je mi to legrační a ztěžka představitelné, ale čerstvé štěně celý svůj svět jenom tak vzdáleně, reflexivně cítí. A má asi přitom mlhavý dojem, že je středem všehomíra.

První teorií o povaze vesmíru, jaká v lidském tvorečku vzniká, není představa odvozená z geocentrické soustavy Ptolemaiovvy, ani z heliocentrické soustavy Koperníkovy, nýbrž je to představa antropocentrická: Kosmos? To jsem já!

Rodíme se nehotoví. Nepřipravení pro život. A úpl-

Kresba: Stanislav Holý

ně pitomoucí. Díky tomu jsme převelice roztomilí. Žádné další výhody to však nemá. Ptáčátko, kotě, psi štěně a jiné odrůdy „dětí“

se zvetí dost rychle, v pár týdnech či měsících rozumějí zvířecí řeči, dovedou lovit či jinak shánět potravu a poznají, kdy zaútočit, či naopak prchnout před nebezpečím. Lidský tvor se tohle všechno učí jen pomalu, trvá mu to, až se zdá, jako by byl ve srovnání s okolní živou přírodou zaostalý a zabeďněný. Než nabude základních vskutku lidských rysů, než v něm přiměřeně vzkličí typické znaky, jako jsou city, myšlení, chůze, řeč atd., uplynou dva až tři roky. Po větší část toho času je človíček rozkošnou bytůstkou, co nedělá potíže, a výtečnou hračkou dospělých nablízku. Bez-

mocnost vzbuzuje ve vel-

kých lidech něhu. Totiž takhle bezmocnost, ta miminkovská, která má i adekvátní vnější design. (Bezmocnost starců či nemočných na nás už tak citově mocně a kladně nepůsobí!) I otrlý drsný chlap se vedle naducaného miminka počne tetelit, maličko vevnitř povolí a zjáhne, obhroublost ustoupí – najednou je mamut básníkem. Miminko ovšem kolem sebe nešíří jen vůni něhy! Miminko vyžaduje také činy. Nekonečně mnoho činů. A vnučává tak aktivitě lidí kolem sebe směr i cíl. Jakmile člověk dělá něco, co někam, k něčemu míří, zažívá zvláštní rozkoš – jeho kroky nabyly smyslu.

Takhle se rodiče, babičky a dědečkové u miminka poměrně dlouho tetelí, stále dokola vedou stejné řeči o tom, jak mířous pěkně roste, jak přibývá na váze, jak se první usmál, jak začal broukat a vrnět, jak mu vyrostl zobáček a pořád dál se kolovrátek točí. Jenže, co je na miminku vidět, to jsou jen vnější změny. Ty podstatně významnější se odehrávají uvnitř toho miminka a jsou takřka nepostřehitelné: V spleťtém procesu se mrňousek propracovává k revolučnímu objevu: k sebevědomí! Sebevědomí znamená – vědomí sebe sama!

Budu vám o tom vyprávět příště Péťa

M

S

mladý svět * 5

XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

... ZIMANEK

Péťa rodič

O LIDSKÉM SEBEVĚDOMÍ IV.

Sebevědomí, to je vědomí sebe. Už to bylo řečeno minule: člověk se s ním nerodí. Zprvu si vůbec neuvědomuje hranici mezi svým já a vnějším světem. Trvá mu dlouho, přibližně dva roky, než dostane její osudovou důležitost. Ne že bych si to pamatoval z časů, kdy mě kojili – přečetl jsem si o tom: úplně mňavý mňousek př nezná jeden, ale hned ně-

kolik prostorů, přičemž všechny jsou vázány na jeho tělo. Jako by se cítil být středem onoho divně utvářeného vesmíru. Jeden prostor, orální, to je zdánlivě samostatný výsek světa, vnímaný ústy. Kojenec do toho prostoru umísťuje „planety“ jako jsou mámin prs, palec, co se cucá. A všechny vjemy i pocity, související s hladem, či sytostí. Nezávisle existuje prostor dotykový. Cloviček ho vnímá jako teplo nebo chlad, jako příjemný kontakt, když ho máminy ruce konejší, přebalují, koupou. A je prostor zrakový, plný barev, záhadných hmot, tvarů, pohybu. Je prostor sluchový, v němž zpěv či vlidný hovor vzbuzují li-

Kresba: Stanislav Holý

bost, zatímco nečekaná rána způsobí děsivý úlek. Kolem dětské prdelky se rozprostírá svět mokra, štípání opružené pokožky,

občasné pšoukové bolesti, svět protivný, který se bohudíky vynořuje z neznáma jen občas, aby se po chvíli, jakmile nápor nelibých pocitů přejde, opět vytratil z vědomí. Clovička obklopují ještě jiné prostory, ale nijak vzájemně nesusouvisí, protože bezbranné mládě nic netuší o vazbách příčin a následků. Mohli byste mu do alelujá vykládat, že trochu mléka, které mu udělalo radost v prostoru orálním, zanedlouho způsobí trochu vlhka v prostoru análním, mňous to nepochopí. Vnímá totiž na začátku života jedinou souvislost: že uprostřed těch světů se nachází průsečík příjemných a nepříjemných po-

čítků. Tomu průsečíku se sice od jistého okamžiku říká Jeniček nebo Mařenka, jenže průsečík to není. Holobrádek jen máchá ručičkami jako bubeník, který u bicí soupravy zdivočel. Kope nožkami jak pohádkový kohoutek, co prosil „slepičko, dones vody!“ A vrtí hlavou, že nic nechápe. Máchá však, kope a vrtí ostošest. Vytrvaleji než vytrvalec. A zatímco se máma s tátou natřásají rozkoší, jak je jejich průsečík neohrabaný, děje se jim před očima cosi náramného. Však si to uvědomte: Každý mňous donekonečna opakuje tytéž pohyby. Co je na počátku, opakuje se reflexem, proměňuje se

opakováním – zcela pozvolna a plynule – v naučené zvyky a ty pak v inteligentní. Ručka donedávna sevřená v pěst povolila, tahá za cíp plíny, na které leží dudlík – krindapána, to je přece úžasné, vždyť to dítě objevilo souvislost mezi příčinou a následkem! Našlo nástroj, kterým se přitahuji člověčí dudlíky! Vítejte mezi námi, chytrý červe! Pravda, tvá inteligence není ještě ta pravá, zatím usiluje o prospěch, o dosažení cíle, nikoli o pravdu. Ale nic si z toho nedělejte! Leckterým lidem taková vystačí na celý život! Hlavní je, že k sebevědomí, člověče, toho máš odtud už jen krůček.

3038 29/SRP/2013

MS

mladý svět * 6

XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Pěta rodič

O LIDSKÉM SEBEVEDOMÍ
V.

Je to zvláštní: plakat umějí děti odjakživa zatímco smíchu se musí učit. Ještě se nenarodilo mrmě, co by se okamžitě dovedlo chechtat a co by nářek pochytilo teprve časem, opičením po mamě. Uznejte, pevně pořadí „nejdřív pláč – potom smích“ o čemsi vypovídá. V pobožných dobách se tvrdilo, že v pláči novorozence zaznívá pochopení základní životní situace: „Ocitl jsem se v slzavém údolí.“ Ech, to je vysvětlení typu třesky

plasky, neobstojí ve světě, kde zuří vědecko-technická revoluce. A vůbec nic neříká o tom, čímpak to, že za pár měsíců se každé dítě culí od ucha k uchu, sotva se někdo skloní nad postýlkou. Zapomene snad na prvotní představu o slzavém údolí? Změní názor k lepšímu? Pravím vám, bude to asi jinak. Možná takhle: Pláč, to je projev vrozeného reflexu. Je voláním o pomoc. Příroda zařídila, aby pláč mobilizoval rodiče k akci. Aby mámu probudil a aby něco udělala. Dala najist, zakousla nebezpečného hada, utekla s děckem na strom, nebo běžela do střediska za doktorem. A smích? To není vrozený

Kresba: Stanislav Holý

reflex. Ten nemobilizuje síly bližního k akutnímu zásahu, k útěku či k boji, smích není voláním o pomoc, nýbrž podmanivým projevem touhy po kontaktu. Smích říká: „Buď tady.

Líbí se mi to.“ Anebo „Ještě, mámo!“ Taky „Ahoj. Usmíváš se. Usmívám se. To znamená, že jsme se. Spolu, dohromady. My dva jsme svět.“ Lidé jsou zvířata, která se smějí, praví jedna definice. Rozumím jí tak, že lidmi se stáváme, až když se naučíme smát. A opravdu, uvědomělý dětský úsměv (nikoli ten, který vzniká u novorozenať vlastně svalovou křečí) patří k prvním projevům postupného pročitání člověči osobnosti. Vnější svět ještě zastřen mlhou. Předměty v něm nemají své pevné místo, netrvají v čase, jen se vynořují a zase mizejí, tvoreček má dojem, že se ztrácí v nenávrat-

nu. Mezi mozaikou těch divných věcí se vynořuje a mizí zvláště často jedna věc. Kdykoli se objeví, znamená to něco příjemného. Nasycení, pocit tepla, hou-pavý pohyb, jaký mrňousek důvěrně okoušel po devět měsíců před narozením. Ta věčička nahoře končí dokulata a mívá sací otvor takhle... prostě od ucha k uchu. Nebo takhle? Tvoreček ovládaný reflexem opičení zkouší nastavit sací otvor taky tak a jednoho dne se mu to povede. Reflex opičit se ho dovede k úspěchu. Od toho okamžiku bude tvář nad ním setrvávat ještě častěji a bude ještě přívětivější. Tvoreček si zafixuje, že úsměv je reakce, která má

význam pro budoucnost. Úsměv má vítané účinky. Je nyní třeba vyzkoušet, jestli funguje i na jiné předměty. Tvoreček se proto zkouší usmívat na chrastitka, na míč, na dudlíky, na větve od stromu. Leč ukazuje se, že úsměv s chrastitkem či míčem ani nehne. Úsměv přece musí směřovat jen k předmětům, které se také dovedou usmívat. Až časem se ukáže, že takovým předmětům se říká máma, táta, lidé. Ale cesta k sebepoznání, k udivujícímu zjištění, že „já jsem já“ začíná opakováním, opičením, zkušením takových maličkostí, jako je bouchnutí do chrastitka, či opětvování mámina úsměvu.

MS

SP

mladý svět * 7

XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péře rodič

O LIDSKÉM SEBEVĚDOMÍ VI.

Přiznávám, neměl jsem o tom problému tušení, dokud mi náhle nevyvstal před očima, dokud jsem jeho naléhavost a složitost nepočal vnímat na vlastní kůži táty. Žil jsem v představě, že Alenka bude pořád jedno a totéž dítě, taková živá farmelína, kterou lze výchovou po libosti tvarovat, aniž by kladla odpor. A unikla mi podstatná věc. Dnes ten fakt považuji za ústřední otáz-

ku rodičovství: ve chvíli takřka nepostřehnutelné se dítě převrtá, najednou před vámi stojí nikoli nesvéprávná bytost, nýbrž osobnost, jež má svou hlavu, svůj program, své povahové rysy, svou vůli – ani neuplynuly dva roky, a hovoří s vámi, sice šišlavě a jednoduše, nicméně rovnoprávně malý velký člověk, kterého je třeba respektovat. Něžné miminko, co na požádání dělá paci pacičky a šiju boty do roboty, je to tam, zřejmě definitivně. Holčičce vyrostly špičáky, a teď je cení jako dravé vlče. Nadále nemíjí nechat sebou manipulovat, pokory už bylo dost, nastal čas vzdoru, pokusů o svobodnou volbu, o vlastní

Kresba: Stanislav Holy

rozhodování – legrační mrňous říká slovy, nebo nasupeným pláčem svoje „Ne!“ a stojí proti tátovi v bojovném postoji Davida před Goliášem. Dupe jako

ježek, z očí srší blesky, svěhlavička by se s otcovskou autoritou nejraději poprala. Proboha, co se to s tím děckem děje? Po kom je? Kdopak je to tak špatně vychovává, že přese všechnu péči je to škrvně najednou vztekle, negativistické, vzdorovité? Dopouštíme se nějakých výchovných omylů? Co mám dělat? Dá se ta vzpoura potlačit pádnou pravicí? A v čempak tkví příčina konfliktu? Snad v selhání rodičů? Skoro to tak vyhlíží. Člověk holce všechno povolí, protože jí má rád, a ona, rozmazlenec, si navykla chtít cokoli. Večer pištěla, že nechce pyžamo, ráno odmítla z téhož pyžama vylézt a podobnou hru

spolu hrajeme několikrát denně. Nechce do vany, nechce z vany. Nechce nasadit čepici, nechce sundat čepici. Nechce do výtahu, nechce z výtahu. Kruci písek. Ženská jedna. Rozmarná.

Když jsem uvnitř těchto situací, když je mám řešit, pocívuji – záleží na konkrétních okolnostech – tu nevalí, tu rozpaky a někdy zlobu. Mám-li však čas a vládne-li v mé mysli pohoda, tak mě drobné Alenčiny vzpoury baví. V takových okamžicích vím, že musím být velkomyslný a trpělivý, že hubování ani výprasky moc nevyřeší. S dobrou náladou se hned ozve můj vnitřní mudrc, co chápe a rozumí. Vždyť se

před mýma očima odehrává nutný, účelný a zákonitý proces! Dvaleté více nedávno dospělo k fascinujícímu objevu: zaregistrovalo samo sebe. Vytýčilo hranici mezi „já“ a vnějším světem. Alenčino vědomí sebe, čili sebevědomí, vzniklo rozlišením toho, co existuje v prostoru a čase mimo „já“, a toho, co je vlastním obsahem „já“. Klíčíci „já“ teď Alenku bez přestání provází, do vany a z vany, do výtahu a z výtahu, do pyžama a z pyžama. A vzdorovitě „NE!“ ohlašuje světu, že Alenčino „já“ má vlastní chtění a vůli. To je dobře. Človíček se prodírá k svébytnému životu se zaprutilým vztekem!

MS

mladý svět * 8

XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

O LIDSKÉM SEBEVĚDOMÍ VII.

Panečku, trvalo to! Nejdřív musela Alenka všecko na světě mnohokrát acucat, osahat, uchopit, zahodit. Kdejaký prostý pohyb potřebovala bezděčně trénovat s touž věhemenci, s jakou denně die smyky a dvojhmaty Václav Hudeček. K virtuozitě se člověk propracovává, tu nedědí, tu nemá od sudíček. Trvalo to, panečku, ale mělo to svůj velký smysl. Nedávno Alenka neuměla vzít do ruky dudlík, a dnes bere do ruky suverénně vše, co je k máni

u nás v samoobsluze. Kdykoli spolu jdeme něco koupit, skončí to průsvihem. Nedávno halka netušila, k čemu jsou miminku nohy, a dnes po nich rejdí jak splašené hříbě, opojena radostí z pohybu. Žádné pády, boule, šrámy a balísky nemohou odradit dvouletou panenku od neustálých dobrodružných výprav, neboť svět je širý, nabitý tajemným děním a přetéká bohatstvím tvarů, barev, vůní. Vše kolem je nevšední, zajímavé, nové. Každá pitomost stojí za to, aby byla prožita. Jaképak zábrany? Vždyť nebezpečných věcí není na světě moc. Jedné se říká auto. Když v blízkosti zabručí, je třeba zdrhnout, anebo

Kresba: Stanislav Holý

vřestět. Druhá věc je chlu-patá a jmenuje se pes. Rozeznáváme psy hodné a zlé. Hodní pejsci jsou všichni takoví, co se vyskytují v aktivě vzdálenosti od Alenky. Zlí pejsci, zoufale

nebezpeční, se zásadně zjevují v bezprostřední Alenčině blízkosti. Plyne z toho poučení, že hodný pes se v zlého promění tím, že popojde blíž. Je to zajímavý přírodní úkaz, skrývá v sobě potouchlou příčinnou souvislost, a je zapotřebí si pamatovat de-finici, tzv. Antouškovu větu: „Čím vzdálenější pes, tím lepší pes.“ Podobných zákonů v širém světě panuje mnoho. Jeden se týká kousacích dveří: „Dveře nelze bezbolestně zavřít, jestliže jimi neprojdou i obě nohy a obě ruce.“ Koupebnový zákon: „Teplá voda je báječná, nikoli však ve vlasech – pokusy o umytí hlavy se rovnají pokusům o vraždu.“ Sva-

činový zákon: „Jakákoli potravina, upadne-li do bláta či prachu, je dále požitelná.“ Zákon umělecké tvorby: „Když obtiskneš zablácenou ruku na tátovy světlé kalhoty, vznikne na nich také ruka.“ Podobných skutečností je zapotřebí objevit stovky, tisíce. Jednak proto, že existují, za druhé proto, že mají zvláštní podmanivost, a za třetí – to je hlavní důvod – proto, že potvrzují fascinující poznatek: Alenka už chápe zásadní odlišnost své bytosti od okolního světa. Tohle je pes – tohle voda – tohle bláto – tohle táta. Ale tohleto jsem JÁ! Já před psem, já ve vodě, já na tátově klíně. Pořád a pořád stej-

ná já. Já jsem NEKDO! Dravá činnost, nezkrutitelná zvědavost a záviděníhodná radost z poznávání, to jsou příznaky klíčového vědomí sebe. Alenka teď všechno dělá s báječnou vervou. Nelze ji zdržet. Nelze jí bránit. Nedá se vyrušit. A protože často nezbyvá, než sem tam zasáhnout, uchránit ji před nebezpečím, či před malérem, anebo ji přimět alespoň k elementární kázní, vznikají konflikty. „Pojď jíst!“ „Teď? Když musím počmárat ještě tyhle papíry? Ani nápad!“ Já tě chápu, drahá umělkyně, jenže stydne polívka. „Nestydne. Maluju.“ Ach, zas bude jíst s brekem!

M

S

mladý svět * 9

XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

8:54

Péťa rodič

O LIDSKÉM SEBEVĚDOMÍ VIII.

To první, co udělá mrňousek, když v jeho dušičce vyklíčí ohromující pozeznání sama sebe, je rezolutní gesto vzpoury: človiček u země sotva viditelný se rozkročí, vystrčí bojovně bradu, zamračí se, vztekne a řekne: „NE!“ Na poprvé to rodičům připadá legrační, protože si vesměs neuvědomují, že NE ve všech podobách bude teď pravázet jejich rodinný život nejméně dva roky. NE

bude fantóm, co se zabydlel u nich v dvougaroniédře, aby se převtěloval do vztekého pláče, do záchvatů negativismu, do napsupeného, uraženého odmitání komunikace. NE je ďábel, jimž bývají posedlé děti asi tak od dvou let, a matinky a tatičkové dělají možné nemožné, aby ďábla vyhnali. Je to marné, ďábel je imunní, ďábel se nedá. Rve, nařiká, kope a boxuje, tříská s děckem o zem, dospělí potomka polévají vodou, tu svěcenou, tu studenou, pokoušejí se vymést ďábla dutkami i dobrotivým zařikáváním, straší ďábla čertem, pánem v sousedství, co sbírá lidi do pytle, vyhrožují, že odejdou z domova a nikdy

Kresba: Stanislav Halý

více se nevrátí, jenže žádný lék nezabírá, už není v bářku jedno přísemné povykující dítě – ďábel se vzhlédl i v mamince a tatičkově a řičí celá rodina.

Prosím, tenhle apokalyptický obraz je přirozeně přehnaný. Ale jen v intenzitě konfliktu s ďáblem jménem NE. Na druhé straně vás musím ubezpečit, že pokud jde o frekvenci projevů, fantóm, jakmile se vám uhnízdil v příbytku, je přítomen prakticky trvale. Ďábel vystrčí růžky desetkrát za den. Dělá z dospělých, moudrých taťků šašky. Je nevychovaný, nezdvornilý, rozmarný až hrůza. Když je zrovna v agresivní náladě, když ten ďábel zatouží po tanečku, počne vyhlašovat ústy mé dcery hladovky, sabotuje oblékání, svlékání, sezení na nočníku, odchody z domu i návraty z procházek, organizuje stávky, a to nej-

rafinovanějšími metodami. Například má-li Alena vstát, vnutí jí stávku vleže, když má Alena ležet, ďábel NE ji vyštve na prostětní pochod po bytě – jednou, podruhé, potřetí. Počtvrté jsem se zásobami dobrotivosti na dně, mám potřebu dát si rum a jedné malé dáme po zadku. Pit ani bít se nemá, já vím, ale – přiznávám – občas udělám obojí.

Kladu si často otázku, jak jednat s ďáblem. Hledám v chytrých knihách. Leč pravé slovo pravdy nenacházím. Moderní psychologická věda je zajímavá a krásná, mnohé dovede vysvětlit, dokonce i existenci ďábla NE. Ale jak ho vymítat, prostě jak toho

ďábla popadnout za rohy a vyvést z domu daleko za hranice Jižního Města, to vám badatel neprozradí ani za cenu Nobelovy ceny. Řekne jen, či napíše: Ďábel NEGATIVISMU je ve skutečnosti zákonitý, nezbytný, potřebný a dokonce užitečný! To se lidské JÁ, sebevědomí sotva probuzené a ještě slaboučké, potrhle osměluje. Potřebuje se utvrdit v pocitu vlastní hodnoty. Přesvědčit sebe i ostatní o své důležitosti. Nevyháněj, taťko, ďábla NE tvrdými metodami inkvizice! Buď rád, že se ti dítě odmítá podřizovat! To se klube jeho osobnost! Zvykni si prostě, že ďábel s vámi nějaký čas bude obcovat!

MS

S

mladý svět * 10

XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

O LIDSKÉM SEBEVĚDOMÍ IX.

O zrodu sebevědomí malého dvou až tříletého lidského mláděte bylo v těchto kapitolách řečeno už dost. Chtěl bych dnes shrnout to nejpodstatnější. Abych byl pokud možno přesný, vypůjčím si cizí formulace. Budu volně parafrazovat polskou lékařku Izabellu Bielickou, jejíž knížku „O tvrdohlavých dětech“, napsanou v podstatě na toto téma, vám vše doporučuji

k přečtení. Nuže – jaké jsou elementární projevy právě probuzeného dětského JÁ?

1. **Egocentrismus:** Jakmile mrňousek pozná odlišnost svého vlastního JÁ od okolního vnějšího světa, počne JÁ působit jako magnet, který přitahuje, co se ocitne v jeho silovém poli. Charakteristickým rysem sebevědomování je přehnaný smysl pro vlastnictví a sklon k hromadění, ke „křečkování“. Nejdříve se utváří pojem „moje“, teprve asi o rok později pojem „tvoje“. Dítě se nejdříve učí mít, vlastnit, shromažďovat, nedat, potom teprve rozdělovat. Nejdříve bere, až později dává. Rozloučit se s jakou-

Kresba: Stanislav Holý

koli věci, na které malý křeček právě lpi, je takřka nad síly dítěte.

2. **Ritualismus:** Dítě je v kritickém období sebevědomování sice nápad-

ně čilé, roztěkané, přebíhá od jedné činnosti k druhé, avšak lpi na tom, aby samo rozhodovalo a volilo. V tomto smyslu se učí samostatnému konání. Na druhé straně nesnáší, když rozhoduje a volí někdo jiný. Pociťuje to jako znásilňování. Navenek se tento protest vůči manipulaci projevuje jako odpor k změnám („Nechci botičky!“ „Nechci jít hajat!“ „Nebudu papat!“). Protest má i podobu charakteristického ritualismu: dítě projevuje křečovitou snahu dodržovat ustálené normy, lpi na tom, aby matka seděla vždycky na téže židli, aby nočník byl užíván vždy na téže místě, aby si táta zapnul kabát, když odchá-

zí apod. Tento ritualismus se týká nejen činnosti, ale i prostředí, v němž dítě žije. Zřejmě mrňouska stojí ještě příliš mnoho tělesné i duševní námahy, aby si uvědomil odlišnost svého JÁ od okolí, a nemůže proto snést, aby mu svět kolem ještě někdo pořádně změnil.

3. **Negativismus:** O dábloví NE, sídlícím v dětské dušičce, jsme v minulých kapitolách mluvili nejpodrobněji, spatřili jsme ho v řadě podob. Je třeba vědět a ve velké míře respektovat skutečnost, že pro období tzv. „první puberty“ je negativismus typickým a zákonitým projevem. Proslulý psycholog Alfred Adler označil pocí-

capartů vůči dospělým jako pocíty méněcennosti, které je nutno chápat jako přirozené. Jak malý a slabý si asi musí připadat dvou až tříletý človíček po boku bezmála všemocných dospělých, kteří jej opatrují a věčně manipulují! Jak složitý a ohromný je pro mrňouska SVĚT! JÁ se v něm takřka ztrácí. Avšak dítě přímo plánovitě trénuje a posiluje své sebevědomí. Toto sebeutvrzování probíhá dvěma způsoby: cestou vzdoru, tj. negativistického NE, NECHCI, a současně konstruktivní cestou: JÁ SÁM! Sám se obuju, sám ponesu, sám udělám – JÁ UMIM! Ano, máme před sebou rub a líc téže mince!

MS

S

mladý svět * 11

XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

JDE VAM DÍTĚ NA NERVY?

Je mi zatěžko veřejně pomlouvat Alenku i sebe. Nedělá se to. Přiměřenější by bylo, kdybych vám vypravoval, jak má holka umí být rozkošná a zlatá. Umí to! Jenže nemá smyslu, abych předstíral, že mezi námi vládne andělský mír a konflikty že neexistují. Nebyla by to pravda. A kdyby to pravda byla, kdybych měl dcerušku pořád poslušnou jak hodiny a klidnou jako beránek, běžel bych asi pro dokto-

ra, přesvědčen, že jí něco vážného je. Vzorné dítě, zvláště dvouleté, to je rodičovský sen. Sen, který sice kdekoho fascinuje, ale nemá nic společného se životem a ve skutečnosti míří proti přírodě. Správné, zdravé dvouleté dítě má, ba musí být výbušné, dravé, nesnesitelně zvědavé, neodbytné, loudavé, vzdorovité a mám odvahu říci, že i vzteká. Ne že by to člověku vždy vyhovovalo, nicméně dvouletý prcek má být číslo a případ, ubohému otci se mají občas protáčet panenky a na otázku v titulku této kapitoly má odpovědět kladně: Ano, zajiště, mé dítě mi občas jde silně na nervy!

Kresba: Stanislav Holý

Požaluju si... Tak Alenka si především miní dělat, co chce. Venku se buď nesnesitelně loudá a okukuje každý nesmysl, ane-

bo prchá zásadně jinam, než kam mříme. Znáte to? Někdy mi tím jde na nervy, ale fakticky je vše v nejlepším pořádku. Vždyť to jenom naplno funguje její explorační instinkt, prostě přirozená zvědavost živého tvora – touha po podnětech, po smyslových zážitcích včetně pohybových. A navíc tu – v případě její loudavosti – vystupuje skutečnost, že pojem o čase je u dětí zcela jiný než u dospělých. Alenka ještě neví, co je chvíle a co je dlouho, kolik měří hodina a kolik má hodin den, nerozumí pojímům včera, dnes a zítra a už vůbec nechápe, co to znamená, že spěcháme na autobus. Ona nespěchá!

Já jsem ten bloud, který spěchá!- Já ruším to nádherné prodlévání, tékání motýla z kytky na kytku a z květu na květ, od schodů ke schodům, od papíru k papíru, od popelnice k popelnici... Vidíte, to mi jde taky strašně na nervy! Ona cokoli sebere, ochutnala by ty nejpříšernější ošklivosti na chodníku, v kapse kabátu jí nacházím věci, které se štitím potom zahodit, a nedej bůh, abych podobně křečkově hnízdo vyloupil a zlikvidoval před Alenčiny očima – to následuje srdceryvná scéna šlechtičny, kterou připravil o zlatý diadém sám Babinský, známý lotr mexický. I to mi jde na nervy! Vysvětluji, proč nelze mít radost z bonbónu někým už použitého, proč obsah odpadkových košů nemíním odnést domů v nákupní tašce a proč botu po nějakém vandrákovi, křusku, kterou vyhmátla v krávi na kraji Jižního Města, si teď neobuju a neobuju! Jenomže Alena nechápe. Zvatlá, že mi přinesla dárek a odmítá připustit diskuzi na téma není všechno zlato, co se týptí. Brečí. Dupe. Uvnitř se směje, rozumím té dobrotivosti, líbí se mi, ale fakticky si nevím rady, a tak nakonec nadávám, odkopávám šerednou botu co nejdál a nahlas dávám najevo, že mi hbita občas jde i na nervy.

9.06.2013 SRP/2013

MS

S

mladý svět * 12

XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Pěta rodič

IDE VÁM DÍTĚ
NA NERVY? (II.)

Ahoj! Minule jsem se špetkou ostychu přiznal, že mi rotolést jménem Alena nápadně často hne žlučí. Považuji se za celkem vlnidného člověka, hned tak se nenavztekám, snažím se být shovívavý zvláště vůči dětem – a podívejte, přesto sem tam zbrunátním, taktak potom zadržuji drsná slova a teprve se zpožděním si uvědomuji, že jsem přespříliš zvýšil hlas... Zvýšil jsem hlas? Že mi jazyk neupad-

ne! Já, lidičky, hulákal jak na lesy, vyhrožoval jsem halce nespílitelnými tresty a vůbec – choval jsem se zpozdile. Jestli jsem Aleně nevyprávěl kozišek, tak snad díky svému lepšímu já, co mi ve chvílích zlosti odkudsi zezadu šeptá; nevyříluj přece, je ještě malá!

Podle sebe soudím tebe. Chci věřit, že i vy, máte-li dítě příbuzného věku, občas takhle selžete. Ba jsem si jist: ani zdaleka nebudu jediný táta, co se někdy nechá unést hněvem a najednou se počne chovat hůt, než může, čímž se ocitne v rozporu s výchovnými principy, které jinak zůstává. Je to podivné i nemilé, ale je to tak,

Kresba: Stanislav Holý

Člověk si zpravidla myslí jedno, a udělá druhé, protože situace se zašmodrchá, nad rozumem zvítězí buď afekt, anebo nutkání

zasáhnout ihned, bez rozmýšlení, ať už jakkoli, a drobný výchovný debakl je tady. S nevelkým odstupem času vám dojde, že jste mohli jednat líp. Dítě nepotřebovalo dostat vynadáno, nemusel být rámus, ani pláč, ani zachvat vzteku, mohlo to jít i bez plácnutí po ruce či po zadnici.

Když se tak zpětně ohlížím po svých „výchovných akcích“, musím si s trpkostí přiznat, že chybných, netrpělivých, rozlobených zákroků se dopouštím častěji, než bych předpokládal. Já, zdánlivě přívětivý otecko, bych si snad měl vést zápisník a zaznamenávat, kolikrát do týdne dceři předvedu mrzouta,

školitele, mravokárce, jak často se na ni zamračím, jak moc plisním, poučuji a jiným způsobem otravuji. Dozajista by mě překvapilo to množství příležitostí, kdy pohoda mezi Alenou a jejím tátou chvilkově mizí, zastřena nepříliš efektivními exekucemi. Pravda, jde o přehánky, hned je zase po nich. Jenomže je jich sumárně víc, než si mužský uvědomuje. Tak včera: vyřila – školení, počmárala – pokáránil, roztrhla – vynadala, nechtěla – přinucena, pištěla – pištěl jsem! Atd.

Címpak to, že nádherné, okouzující soužití velkého mužského s malinkatou holčičkou se po blížím pohledu změni v nekoneč-

ný řetězec drobných konfliktů? Člověk je přehlíd, nevíšimá si jich, jen co vznikly, zapadají zase za obzor paměti, a přece existují! Je to snad tím, že holčička, jak se učí čít, dělá samé maléry? Kdepak, není to jen tím! Jsem spoluviník! Jsem uspěchaný a netrpělivý a často sebevědomý a mívám pocit, že dítě je od toho, aby poslouchalo a normy se musí dodržovat a kde to jsme, aby si dítě dělalo, co se mu zachce. Jenomže dítě do jisté míry potřebuje a musí dělat, co dělá. Rozlévat, špinit, trhat, neposlouchat. My, dospělí, na to nemíváme nervy. Plus je i to, že dítě na nervy svým dětem...

9. 6. 2016 13:13

mladý svět * 13

XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

0:15 20/0

Péťa rodič

JDE VAM DÍTĚ
NA NERVY? (III.)

S rukou na srdci a se srdcem na dlani vám pravím: jak dítě povyroste, promění se anděl v ďábla. Jeho oblíbenou hrou se stanou těž otcovské nervy. Dá se na ně brmkat stejným způsobem. Láteřil jsem na toto téma už minule. Mrňous se naučí běhat a zvalat, odmítne nadále žít za žbrlinkami dětské postele, a jen co je z této celý předběžného zdržení propuštěn, ukáže se, že ho samovazba nezlomila, naopak, vstoupí do velkého světa s divokým elá-

nem, s náruživou zvědavostí, aby podnikl náramně dobrodružné tažení za odhalením tajů člověčenství a pozemského života. Poněkud ovadlý, každodenními všedními problémy znavený rodič nemá dost sil, aby nádhernou hru na poznání dokázal s potomkem důsledně hrát. Je to celkem pochopitelné. Jednak má taťka svých starostí nad hlavu, hlavně však už zkušenosti, které musí získat jeho dítě, dávno udělal. Má tuto etapu života za sebou. Ví, že hmeč se dá rozbit čajem, proč na papír se dá čmárat, ale do knih už nikoli. Nabyt poměrně přesné představy o funkci klo-

Kresba: Stanislav Halý

zetu, takže s ním neexperimentuje a ví předem, že cokoli se jednou spláchně, je nenávratně ztraceno. Jenomže jeho dvouletá holka to nechápe, ba co horšího, není cesty, jak ji

verbálně do tajemství přístroje zsvětít, ona ho musí prozkoumat, vyzkoušet, objevit pro sebe. Výsledek je ten, že taťkova ponožka, z roztržitosti zapomenutá pod postelí, odpluje do nenávratna, směr Hamburg. Takové a podobné události otce vzrušují. Vzteká se, nadává, zamyká klozety i ponožky a má dojem, že potomek se nevyvíjí zdárně. Ale člověk nesmí dát na vnější jevové formy, nesmí hned dělat zkratové závěry, neboť z falešných premis vznikají falešné sylogismy a z nesprávných hodnocení situace dospívají tátové a mámy k nevhodným rodičovským reakcím. Dám příklad: o tu ponožku jsem

nedávno přišel já. Představa, že mi v ní bude chodit nějaký hamburský rejdař, ve mně vyvolala nával zlosti. Alence jsem proto dal co pro to. Absolvovala přednášku o punčochách a jejich cenových relacích na domácím trhu, pak druhou, o riziku povodní v souvislosti s ucpanými klozety. Můj divoký vzhled jistě tomu nebezpečí dodával váhy, ale protože jsem si nebyl jist dopadem slov, vypo-mohl jsem si i rukama. Ponožku nemám ani nadále, čarovná místnůstka s domácím vodopádem nepřestala Alenku fascinovat, objevitelská zvědavost v této oblasti dosud nebyla ukojena. Co jsem doká-

zal? Nic víc, než to, že v myslí Alenky vznikla zkomené logické spojení: předpokládá teď, že zatažením za splachovačlo vzniká trojí efekt – 1. vyvalí se vlny zdra, 2. její tafulda začne hlasitě a překatně cosi blábolit, 3. akce končí výpraskem a pláčem. Dodávám ze své hlavy: Nedělejte to jako já! Vstěpujte si, že je nesmysl trestat dítě, když víte, co udělalo, ale nezodpověděli jste si, proč to udělalo. Případ s mou ponožkou byl typický Alenčin zvědavý pokus. A experimenty se netrestají! Byl jsem v té situaci zařnoumu. Koukám, že chci-li vychovávat dítě, musím vychovávat i sebe.

MS

S

mladý svět * 14

XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

JDE VÁM
DÍTĚ NA NERVY?
(IV.)

Kdo chce vychovávat dítě, musí vychovávat i sebe. Takhle takřka bezděčně vyčlenou větou jsem uzavřel předchozí kapitolku. A najednou mi ta věta připadá důležitá, myšlenkově hlubší, než na první pohled vyhlíží. Zpytuji-li poctivě své výchovné zákrky – a doporučuji, abyste v nějaké poklidné chvíli zkusili zpytovat ty svoje –, k hluboké nelibosti zjišťuji, že mnohé z nich před sebekritikou neobstojí: z toho či onoho

důvodu nebyly šťastné. Takovou věc přiznat sám sobě není zrovna příjemné. Navíc, vracím-li se v duchu k drobným i větším konfliktům s Alenkou, vesměs neumím zpětně rozhodnout, jak jsem vlastně měl postupovat správně. Člověk znejistí, štouháním v maličkostech zpochybní vlastní postoje, a to má negativní vliv na rozhodování v obdobných situacích zítra či za týden. Rodič, jehož vnitřní pocit autority nahlodávají rozpakky, může být nebezpečný, neboť v jedné a téže situaci je s to pak reagovat jednou tak, podruhé onak a vnáší tím do myslí mrňouska zmatek a dezorientaci. Dítě přestane

Kresba: Stanislav Holý

chápat, copak to vlastně máma s tátou na něm žádají.

Znám řadu rodičů, co se starají o své děti takřka mechanicky, se záviděníhodnou suverenitou, skoro

bezmyšlenkovitě, nad svými výchovnými praktikami se nepozastavují, všechno je jasné a nalinýrované. Nemají potřebu pronikat k subtilní problematice duchovního světa svého dítěte, do světa tak jemného a tak proměnlivého. Nemusejí o ničem číst, diskutovat, uvažovat. Mít dítě je pro ně jednoduché. Milují ho, poskytují mu péči, vesměs i stabilní a celkem přehledný životní řád a režim dne. Prakticky všechno funguje. A je to zvláštní, děti vyrůstající v podobném klimatu bývají vesměs vyceповané jak vojáci. Vědí, co mohou a co ne, mámu s tátou mají za neomylné bohy, a oni jimi jsou, protože z výcho-

vy nedělají vědu. Máš hlad? Jez! Nemáš? Padej! Sem nelez, na tohle nesahej, teď mi dej pokoj! Zmazal jsi kalhoty? Tu máš, a příště bude jedna navrch! Funguje to. Děti situaci považují za přirozenou, vždyť jinou neznají. Ostatně tenhle výchovný systém přirozený vskutku je. Vlastně proti němu těžko vznášet námitky. Nezapochybují-li rodiče o své neomylnosti, má neotřesitelnost jejich autority nesporné výhody. Jenomže nejsme všichni stejní. Ne každému rodičovi je vlastní sebejistota, mnozí z nás – a já se do této poměrně široké vrstvy tátů mrňousů vřadit – máme sklon vracet se v myšlenkách

k tomu, jak se svým dítětem jednáme. Člověk své akce i vztahy prožívá jako by znovu, prověřuje, zda jednal dobře, či nikoli. Poslyšte, nemíním takový přístup vynášet do nebes. Netvrdím, že je nejlepší. Říkám jen, že existuje. Vím to, má přinejmenším jednu negativní stránku: vnáší do myslí pochybnosti. Způsobuje, že zdaleka ne vždy člověk hned ví, jak s rozmarným mrňousem naložit. Nicméně jedno je jisté: pro lidi „této krevní skupiny“ platí nutnost, aby vychovávali sice dítě, ale zároveň se nestali vychovávatelem. A to chce mít nervy nejen na mrňousa, taky na vlastní chyby a omyly.

mladý svět * 15
XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Pěta rodič

JDE VÁM DÍTĚ NA NERVY? (V.)

Malérů s dvou až tříletým mrňousem-zbojníkem je habaděj. Mají bezpočet obměn a zdánlivě v nich nepanuje žádný řád. Avšak stačí maličko zapřemýšlet, systém předpokládat a nějaký objevíte. Ukáže se, že potomek má svůj repertoár průsvihů, vynořují se pořád dokola a pořád stejně. Jako apoštolové na orloji. Zkoumal jsem to. A pro své zabavmyší vojny s Alenkou jsem odhalil tzv. „zákon trojího zla“. Ať mě holka

nadzdvíhne čimkoli, ať drabek, anebo náramně, vždycky je v útoky na otcovské nervy přítomna nejméně jedna ze tří elementárních položek. Vyjmenuji... 1. Co Alena podniká, je nebezpečné. Pro ni, pro bližní, pro dům, pro naši planetu, prostě je zde moment hazardu (pouští si plyn, miní vyskočit z okna, chystá se vběhnout pod autobus, zmocní se nože a ohrožuje sebe i okolí). Maléry vznikající na této bázi nebyvají ovšem příliš časté a dospělý, puzen strachem, je zpravidla dovede bleskurychle řešit, aniž mu je líto, že dítě pro zhačený plán nařiká. 2. Elementární zlo číslo dvě spočívá

Kresba: Stanislav Holý

v tom, že Alena podniká něco, co se nesmí, nebo nemá. Myslím, že zdrcující porce výprasku a facek, co litají světem, má za příčinu překročení nějakého zjevného, leckdy však i uta-

jeného NE! Od dávných časů dědíme, to jest z generace na generaci si předáváme veskrze lidskou vlastnost, totiž touhu trhat zakázané ovoce. Zdědila ji i má dcera. A po mně. Její smůla tkví v tom, že u dětí bývá nutkání brát si jablka ze stromu poznání naprosto nepotlačitelná. Bohudíky, dodal by psycholog i psychiatr – oba takový sklon považují za důkaz čistoty a duševního zdraví. Ve všedním životě ale dětská potřeba poznávat, a to bezprostřední aktivitou, prostě činností, účasti všech smyslů, tropí neustále neplechtu. Jablka poznání nezrají na jediném stromě v zahradě Eden, nýbrž všu-

de. V kuchyni, v botníku, v kbelíku s pomýjelem, v cizím záhonu kytek atd. Co existuje, potřebuje dítě uchopit pokud možno všemi smysly. Poznávání je rozkoš neomezené svobody. Zákazy jsou opakem. Jsou svéraci kazajkou duchu, pronikavějším než paprsek laseru. Nepravím, že se člověk při výchově dítěte bez zákazu typu „nesmíš se“, „nemá se“ dokáže obejít. Právě proto, že pan rodič nemůže dovolit vše a cokoli, vznikají průsvihy. Jenomže minimálně dvě skutečnosti by pan rodič měl vždy znovu zvažovat. Předně: Je tento můj konkrétní zákaz vcelku nezbytný? (Příklad: že života: přimáčkli jsem vče-

ra dceru ke zdi, že zlíla koupelnu. Ale proč by jí nemohla zlíst? I já, když se sprchuji, nadělám paseku jako hračky!) A za druhé: Pan rodič by měl respektovat fakt, že sice děti často vědí, co se nesmí, ale jen málokdy chápou, proč se to nesmí. 3. Třetí z mých zákonů konfliktu prozatím jen zformuluji a ponechám vaší volné úvaze. Ještě se k němu vrátíme. Nicméně poslední z pouček o „trojím zlu“ praví: Aniž by fakticky hrášily, podnikají děti často kroky, které nás popuzují jen tím, že kolidují s naším dospělým programem (tj. odmítají vřucerou volbu). Co dělat? No právě... Vidíte!

mladý svět * 16

XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péře rodič

JDE VÁM
DÍTĚ NA NERVY?
(VI.)

Už tu delší čas rozebírám jednu z kardinálních otázek rodičovských strastí: čímpak to, že i sebe-roztomilejší dítě tak často pustaší nervovou soustavu dospělých? Minule jsem v té souvislosti formuloval „zákon trojího zla“. V nej-obecnější rovině postihuje tři základní příčiny zábo-
myských válek s dětmi. Prá-
ví: Správné dítě se vesměs zabývá činnostmi, které jsou buď (A) nebezpečné (příklad: pokusy s elektřinou), nebo (B) rodiči za-

kázané (příklad: vylupování odpadkových košů), anebo (C) děti podnikají něco, co se rodičům v dané chvíli prostě nehodí do krámu, co koliduje s programem dospělých. Nevím s jistotou, které z dětských zel způsobuje konflikty nejčastěji. Osobně si myslím, že nejvic pláče, vý-prasků a adrenalinu vyplaveného do krevního oběhu dodávají našim rodinám příčiny zahrnuté pod zlo C. Ale jestli ne, pak alespoň platí, že průšvihy skupiny C lze při vhodné a poučné rodičovské strategii zmirňovat, ba z velké části i odstraňovat.

Sotvakterý táta nezasáhne, když mu dvouletý špunt strká prstíky do elektrické

Kresba: Stanislav Holý
zásuvky (skupina A). Jakmile v dětském počínání převažuje rizikový faktor, jakmile mrňous s radostnou naivitou začne hazardovat se zdravím či životem, každý zákrok, i drastický, je dobrý už proto, že

rodič nesmí zlouhavě uvažovat – například o tom, která rána bude výchovnější, zda otcovská, nebo elektrická. Strategie a taktika pro maléry ze skupiny A je dána, a to v podstatě sebezáchovným pudem, neboť děti jsou nejcennější částí nás samotných, našim pokračováním, a do jisté doby (než do-rostou) se naše vlastní se-beobrané reflexy vztahují i na ně. Snad mám k problematice rodinných scén a skandálů, jejichž zdrojem bývají životu nebezpečné kusky našich potomků, jedinou poznámku. Pramení z vlastní zkušenosti: Když se vaše dítě rozhodne skočit pod vlak, vypít fridex anebo za jízdy

vstoupit do ždímačky-kola-toče, je zcela v pořádku, zabráníte-li tomu. U nás, mužů jesitných na logičnost myšlení, však zpravidla následuje ještě další, nadbytečná už fáze výchovy. Jakmile se totiž mrňoušek vypláče a zklidní, taťka se k potomkovi začne lísat a udělá přednášku. Vysvětlí dvouleté halčičce, že ve ždímačce není radno jezdit, protože při otáčkách 3000 ot./min. vzniká přetížení 27 G, které žádný živý organismus nesnese. U elektřiny mluví o voltech, watech a ampérech, u šplhání na okno o zákonitostech volného pádu, prostě poctivě vrší logické pitomosti v důvěře, že potomka doživotně poučí.

Přátelé, s takovou osvětou jsem u Alenky už mnohokrát nepořídil a radím vám, vzdejte se logických meditací, zavrhněte popularizaci, neboť jediné, co pro vás může dvou až tříleté dítě udělat, je to, že na vás bude čučet po způsobilou výřů. Prostě vejrat. Dětem jsou sledy příčin a následků stejně lhostejné, jako fakt, že katalyzátor je burel a díra do země tůne. Totiž: dětem jsou příčinné souvislosti k ničemu, dozvídají-li se o nich ryze teoreticky. Rozumějí jen zkušenostem z praxe. Proto problém tunelu pochopí záhy, na písku, a problém burelu teprve na vysoké chemické... Přijďte: o zlech skupiny B a C...

9.29.2013/SRP/2013

mladý svět * 17

XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péře rodič

JDE VAM
DÍTĚ NA NERVY?
(VII.)

Ahoj! Posílám další slova útěchy těm, jimž vlastní dítě cuchá nervy a ukracuje život... „Zákon trojího zla“, jak už tu byl formulován, vnáší řád do lotrovin a třeštění našich potomků tím, že je kategorizuje: jakýkoli hřích či průšvih lze při znalosti tohoto zákona posoudit buď jako (A) nebezpečný, (B) zakázaný, (C) pouze kolidující s momentálním přáním anebo programem rodiče. Zdánilivě to třídění malérů není k ničemu.

Jestliže se však člověk vycvičí v bleskovém rozlišování, dokáže-li každý vzniklý konflikt s mrňousem vmžiku zhodnotit a zahrnout do některé ze tří podmnožin A – B – C, nabude také schopnosti platičtější reagovat. Jeho stereotypní křik, kázání, výprasky, spílání a vyhrožování získají barvitost, ubude rámsu a lacek. Neboť zákon trojího zla umožňuje pít se po příčinách a motivaci skutků dítěte. Jakmile se rodič dá touto cestou, tak trochu vyhrál nad vlastní pedagogickou nemohoucností: bude mít dvojitý zisk, protože na své straně objeví víc shovívavosti a velkorysosti, na straně potomka pak od-

Kresba: Stanislav Holý

halí fakt takřka záračný, že totiž jen málokdy ten mrňous zlobí a naštvává dospělé naschvál.

Co bylo právě řečeno, si přiblížíme rozborem hříchů skupiny (B) – skutků

z nějakého důvodu zakázaných. Budeme mít přitom na paměti, že hřichy skupiny (A), – nebezpečné, jsme už posoudili minule. Copak to vlastně dětem zakazujeme? Odmyslíme-li si činy kategorie (A), jako jsou skoky pod auto, či z okna, nedovoluje mrňousům především ničit, spínat, dělat paseku, likvidovat navyklé pořádky. Také jim nedovoluje mluvit sprostě. Ze všeho nejvíc nás ovšem rozčiluje dětská neposlušnost. Tu trestáme s největší vehemencí. Neposloucháš milovaného tatínka, tu máš proto přes díru! Logika výprasků a scén s dětmi je tak přímočará, až je podezřelá. Udělejte sami se

sebou někdy pokus, který jsem nedávno absolvoval: v duchu jsem si tři dny počítal, kvůli čemu jsem dceři Aleně vynadal, proč jsem jí něco sebral, něco jiného zakázal a zač jsem jí třikrát plácl – to nevedí, že zlehyňka. Nuže 75 % drobných i větších nesrovnalostí vyplynulo z toho, že holka cosi imitovala. Při věčných experimentech a hrách prostě napodobovala život, který se kolem ní odehrává. A to včetně několika neslušností typu „je blbej“: Alena má sluch i paměť, malé sprostárny pochytí asi doma, velké na pisku. Hleďte na neúplný výčet průšvihů: Zkoušela jíst velkou lžičí a pobryndala koberec. Sa-

ma šla vyliť nočník a netrefila se. Počmárala mi knihu, protože vidávo, jak si podtrhávám. Na zahradě trhá květiny, když vidá dědu, jak pleje. Umyla „špinavou“ stěnu, čímž jí zašpinila. Přepeřila ně do ledničky pro nanuku a nechala otevřená dvířka. Atd. Slovem: Alena má maléry, protože koná lidským způsobem. Imituje, co dělají dospělí příslušníci jejího druhu, tak jako se kůzlata krkají, stěňata perou a kofata pronásledují předměty „jako“ myš. Vsadím se, že u vás je to taky tak. Chybujeme však! Vždyť právě v možnosti imitace tkví základ kultivovanosti člověka!

mladý svět * 18

XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

9:34 29/SRP/

Péře rodič

JDE VÁM
DÍTĚ NA NERVY?
(VIII.)

Přetřásám tu problém malérů s dětmi vlastně z údivu nad tím, že se jich v rodičovské praxi každodenně vynořuje víc, než jsem čekal. A hněte mě další věc: rozmrzelé sebe-poznání, že dospělý člověk čelí té nekonečné sérii konfliktních prkotin ve směr bezmyšlenkovitě a stereotypně. Okřikne, plácne, zahudruje, přičemž své reakce předem považuje za správné a přiměřené, vždyť je otcem, vychovatelem, zatímco jeho protěj-

šek, ten drobeček bez životních zkušeností, by měl tancovat, jak pantátník píská. Drobeček má však svou notu a své písničky. Nemíjí pokaždé vyhovět, kdykoli poslechnout, dát na otcovská příkázání, ba je zjevné, že ani pádná pravice (pokud tedy nepatří otci-sadistovi) nemůže zlomit dětskou iniciativu a takřka bezohlednou podnikavost. Bohudíky! Mimochodem, tohle je vedle četnosti konfliktů s mrňousy a vedle mechanických reakcí rodičů třetí vážný problém, který tu vidím: kde se rozkládá neviditelná hranice mezi otcovskou shovívavostí, velkomyšlností, porozuměním pro svět dítěte na straně

Kresba: Stanislav Holý

Jedné a mezi nepochybně existující potřebou potomka usměrňovat, vést, pěstovat v něm návyky, respekt k hodnotám materiálním stejně jako k běžným životním normám? Odkud až kam náleží mé-

mu dítěti svoboda poznávat, a to i za cenu rozbitých hraček, počmáraných zdí, zmazaných koberec a zkrvavených kolen, a kde tohle opojné štěstí „zkoušet svět poprvé“ končí? Kdy ještě mám být zdrženlivý a tolerantní? A kdy už nesmím být? Vy to víte? Máte na to recept? Bavilo by mě, kdybyste napsali. Protože já to prostě nevím. Vlastně považuji za dílič úspěch a krok vpřed, jestliže si vůbec takto otázku kladu a jestliže ji vůbec formuluji. Ruku na srdce: my, dospělí, se bojíme zpochybňovat sami před sebou (natož před druhými!) vlastní postoje v rolích, které je nám dáno hrát. To je zcela při-

rozený důsledek strachu před ztrátou integrity – nemůžeme prostě vykonávat nějakou činnost, a současně tanout v rozpácích a nejistotě, zda jednáme správně. Nemůžeme zastávat roli otců a matek, a zároveň bezradně spekulovat nad každým dílič výchovným zákrokem, zda bude správný, zda vyhovíme všem zřetelům psychologickým, pedagogickým, etickým atd. Žádný táta a žádná máma neběhají nahlednout do příručky, aby si ověřili, jestli v dané situaci mohou nebo nesmějí naplácat zadek potomkovi. Kdyby to dělali, zasluhovali by na zadek sami. Ostatně v příručkách o výchově dětí se člověk

dočte podivuhodně mnoho akademismů (nepochybujte – i já je sem tam šířím). Například: „dětí se zásadně nebíjí“. Dočetl jsem se to mnohokrát, avšak po konfrontaci s vlastními zkušenostmi bych si dovolil poopravit: „Děti se bit nemají. Ovšem otec, který nikdy neplácá své dítě, je muž, jenž špinavou prací nechává na matce, aby sám zůstal v očích dítěte čistým.“

Připadá mi – a to jsem chtěl dneska vyslovit, že rozpačitost či bezradnost při výchově je rodičovský hřích, ale bezmyšlenkovitě, jako by automatické likvidování malérů s dětmi, v rodinách tak časté, není hřích o nic menší.

MS

SVĚT

mladý svět * 19

XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péča rodič

JDE VAM
DÍTE NA NERVY?
(IX.)

Malí a velcí sice žijí v jednom prostoru, vedle sebe, ale moc si nerozumějí. Ani silná citová bariéra mezi dvěma odlišnými světy – světem mrňat a světem dospělých. Tvoříme rozdílné civilizace. A my, velcí, si to musíme zřejmě uvědomovat. Smí-li soudit ze sebezpozorování, řekl bych, že byváme vůči civilizaci mrňousů

příliš často bohorovně, vystupujeme z pozice síly, míváme pocit převahy: náš svět má prostě vždy přednost a my máme patent na pravdu. Civilizace dospělých je k civilizaci mrňat v obdobném vztahu, jaký chovali běloští konkvistádori k americkým Indiánům. I nám, taťkám, kteří to myslí dobře, jde v konečném cíli o to, abychom vůči potomkům ve všech směrech prosadili svoje pojetí světa, svá měřítka, naše „bělošské“ normy, děti jsou Indiáni, které je zapotřebí vyvést z bludů primitivismu a časem je přeonacit, aby dva rozdílné světy splynuly nakonec v jediný, uspořádaný podle dospělých představ. Chtěl

Kresba: Stanislav Holý

bych vám na zdánlivě zcela bezvýznamném konkrétním příkladu předvěst, jak systém oné „výchovné konkvisty“ funguje... Kdykoli to je možné, jidávám s dcerou Alenkou u jedno-

ho stolu. A vesměs se přistihuji, že mi tečou nervy. Ona není žádné zaostalé dítě, obstojně manipuluje lžící i vidličkou, už moc nebrýndá, v zásadě pochopila všechny hlavní triky „bělošského“ obřadu stolování. Mohla by tedy svou porci spořádat přibližně s touž elegancí, s jakou padají knedlíky do mých útrob. Jenže to ona ne! Loudá se i s pokrmy, které jí chutnají. Den co den si při jídle vymyslí nějakou pitomost, změnu, opičárnu. Rozhrabuje rukama krmí, buduje na talíři hrad s tunelem, odbíhá pro další jinak tvarované a jinak veliké přibory, zkouší jíst vařečkou, tuhle si přelila čaj do bá-

bovičky na pisek, onehdy v nestřeženém okamžiku sloučila polévku s hlavním chodem do jediné příšerné směsi, a když už si nic nemůže vymyslet, aspoň různé špulí pusou, cinká skleničkami, bubnuje lžící, a samozřejmě – dřív nebo později – vždy vylíje, převrhne, rozbije. Obědvat s Alenkou je nervák, při kterém si rodič koleduje o žaludeční vředy. Poučuji, zakazuji, nařizuji, vyhrožuji. A dcera odpovídá: při jídle se nemluví. Nejsm s to malému Indiánovi vysvětlit, že v našem kraji se jí kulturně, jelikož jsme běloši, a nikoli jihoameričti pralesní lidožrouti. Je jí to jedno. Má svůj svět. Pamatují-li se dobře,

nad jídelním stolem už vzlétla eskadra pohlavků, leč násilí zmošlo právě tak málo, jako křesťanské dobré slovo: Alena je Indián. Anebo ne? Není! Tuhle mi konečně svitlo! Ona si při jídle hraje! Ona experimentuje! Dává přednost pakusům před jídlem. Ona i při obědě svým způsobem „pracuje a studuje“. Spojuje dvě činnosti, nahodilou (hru) a účelovou (jídlo) v jedno činarodé konání. Má cenu, abych se vztekal a bral jí tvořivé zaměstnání jen proto, že v civilizaci dospělých se při jídle nemaká? Nechám ji být. Teď zrovna pije polívku brčkem – budiž. Však se jí brčko ucpe! Její věc!

MS

mladý svět * 20

XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

9-47 79/SR

Péťa rodič

JDE VÁM DÍTĚ
NA NERVY?
(X.)

To dítě zlobí říkáme, ale zpravidla tomu tak není. To dítě si jen hraje. Učí se. Experimentuje. A ve skutečnosti se zlobíme my, velcí. Zloba je v nás, v dětech jen málo. Chceme, aby bylo po našem. Jakmile něco nefunguje, jak bychom si přáli, rodi se v nás hněv. Stačí, aby nejely tramvaje, a vztekáme se. Nadáváme společně s ostatními na nástupním ostrůvku, anebo alespoň uvnitř, v duchu. Jenže není koho potrestat

– tramvaje nespádají pod naši kompetenci. Naplácat na zadek řidičovi nelze. Jednak tušíme, že zadržel nezpůsobil on, současně však naše chování koriguje vědomí, že řidič by se mohl bránit tím železným kyjem na výhybky, co ho elektriky mají zapíchnuté v kloppě. Zloba v nás se proto neventiluje, zůstáváme zdrženliví. Hněv různého stupně se dospělým lidem městná v těle jako pára, která je za určitých okolností schopna náš kotol roztrhnout. I do jazyka pronikly metaforické obraty, názorně vyjadřující, jak se cosi nehmotného v člověku pěchuje, štosuje a hromadí, když prožívá nějakou frustraci. Jakmile je

Kresba: Stanislav Holý

přímá cesta k cíli zatara-sena překážkou, lidský hněv se v té či oné míře dostaví. „Rozpálíme se“, „vzkypíme zlostí“, „vše to v nás“, „sopíme vztekem“, „vybuchneme“. Slyšíte, jak svůj stav opisujeme? I ma-

lou zlobu, která vzniká jako odpověď na malé překážky, označujeme výrazy téhož druhu – zaznívá v nich růst tlaku, teploty, napětí: „Tys mě ale dohřál!“, „Včera jste mě pěkně nažhavili!“, „Nešponuj mi nervy, špunte!“ Pravím vám, že od doby, kdy jsem tuhle jazykovou zvláštnost postřehl, pomáhá mi při řešení konfliktů s mou malou Alenkou. To se ví, že mě dcera každou chvíli „dohřeje“ a „nažhaví“. To se ví, že občas div „ne-soptím“ a div „nevybuchuji“. Vždyť holka už svou prostou existencí klade ná-strahy a pasti mým zámě-rům či cílům. Má své před-stavy o světě, o funkci a účelu předmětů, má vlast-

ní program a také docela jinou představu o čase. Není pánem času, čas je pánem Alenky, ona neroz-lišuje, zda je čas k jídlu, k spánku, k zábavě, ona zná jen čas k životu a nechce vědět, že jedno se musí **teď**, zatímco druhé se může teprve **potom**. Takže si chce hrát, když má spát. Odmítá opustit park jen proto, že se stmívá: vždyť nedodělala tune! Nechá-pe, že spolu spěcháme na vlak, klidně se bez ohledu na jízdní řád loudá. A v bezpočtu podobných situací, kdy holka ruší mé kruhy, kdy se staví do ces-ty mému směřování za uskutečněním nějakého cí-le, třeba typicky výchov-ného, rodičovského, se ve

mně samozřejmě začne zahřívát a rozpínat pára hněvu. Vše to ve mně, hro-zí nebezpečí výbuchu. A v oněch chvílích mi po-máhá, představím-li si co nejnázorněji, že se podobám pepiňáku. Když se mi vhléd tuří, spatřím se, jak sedím na plotně a uvnitř mi ten zahřátý vztek bublá. A to je dobrél To si počnu být směšný, po- volí nějaký pojistný ventil sebekritiky, záklapkou unik-ne trochu rozhněvané páry a k výbuchu nedojde – bezbranná holka to ode mne neschytá. Zůstanu zdrženlivý. Jako zůstávám zdrženlivý vůči tramvajá-kům, co nejedou a prodá-vačkám, co nemají. Dopor-ujuji všem!

MS

S

mladý svět * 21

XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péře rodič

JDE VÁM DÍTĚ NA NERVY? (XI.)

Ahoj! Přišel čas, abych nějak uzavřel téma fakticky bezbřehé – problematiku průsvihů s mrňaty. Na rovinu jsem tu před časem přiznal, že přes všechnu snahu o vřidnost vůči Alence se s tou malou holkou dostávám do konfliktů a semtam se přistihuji, jak mi tečou nervy. Co proti tomu dělat? Sprovodit konflikty ze světa nelze. To je evidentní. I výprasky a rozzlobené rodičovské výstupy do soužití s mrňouskem, domní-

vám se, prostě patří. Už proto, že ani rodiče nejsou andělé, nýbrž temperamentní lidé, kteří se ne vždy dovedou důsledně kontrolovat. Pak taky proto, že konflikt ve směr ob- sahuje pozitivní výchovné sdělení. Výprasky a hněvivá slova konec konců vymezují dítěti životní prostor, jsou takovými rohovými praporky a autovými čarami na hřišti jeho zábav, experimentů a her. Odtud až sem můžeš, říkáš, dál ani krok. Svět je sice bezbřehý, avšak není bezbřehá svoboda člověka. Chápete, co chci vyjádřit? Tohle: ve společném žití s lidským mláďetem nejde o to, aby žádné malý nezvnikaly. Spíš

Kresba: Stanislav Holý

jde o to, aby jich nebylo přespříliš a aby neměly brutální průběh. Kdybych měl nejtuhněji shrnout, k čemu jsem se dobral pozorováním nás dvou, totiž Alenky a sebe, v různých výbušných sí-

tuacích, asi bych nesourodou tříšť drabných poznatků formuloval takto: 1. Přechásto chybujeme tím, že rodičovskou roli vykonáváme s určitou bohorovností, s bezděčnou vírou v oprávněnost našich požadavků vůči dítěti. Ale přehnané sebevědomí a pocit nadřazenosti nejsou dobrými rádci. Dítě pak není pes, kterého učíme podávat pac a aportovat předměty. Je to člověk, navíc velmi vážný a velmi tvořivý. Jenom je malý, nezkušený a má jiný program než my. Zaslouhuje však maximum respektu. 2. Leckdy si pleteme výchovu k lidství s výchovou k poslušnosti. Rodičům samozřejmě nezbyvá než děti

ukázkovat. Ale považovat za výchovný cíl zdeptání mrňouska, zlomení jeho vůle k nezávislému činu ve jménu autority otce či matky není vůbec žádné vítězství. Jsem přesvědčen, že podezřele hodné a ukázněné děti už nejsou úplně dětmi a možná už nebudou plnokrevnými lidmi. 3. Po mém soudu bychom si všichni měli vštěpovat tohle: zdravé dítě má neukojitelný hlad po podnětech všeho druhu! Potřebuje rejdit, poskakovat, neposedně objevovat, donekonečna opakovat, prostě musí zlobit a neposlouchat, protože má před sebou náročný úkol pochopit svět. **Hlad** po podnětech je stejně

závažnou dětskou potřebou jako potrava sama. My, rodiče, jsme tu od toho, abychom nad duchovním nasycením dětí bděli. Nejsme zde proto, abychom mu bránili. Dítě po našem boku se mlčky dožaduje naší velkorysosti. 4. Občas uhadíme a myslíme si pak, že jsme výpraskem něco napravili, nebo vyložili. Kdepak. Obávám se, že fyzické tresty jsou spíš akty, které umožňují dospělému vyrovnat se s vlastní nervozitou a hněvem. Jsou ventilem otci. Ale nápravným prostředkem sotva. Protože – už jsem to kdesi řekl: dítě nezlobí dítě, jen přichází do konfliktu a občas nám jde na nervy...

M

S

mladý svět * 22

XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Pěta rodič

JDE VAM DÍTĚ NA NERVY? (XII.)

Ahoj! Já vím, téma z titulku už tu probírám hodně dlouho. Následujícími řádky za ním chci udělat tečku. Pokusím se zformulovat stručný souhrn faktů, které bychom my, rodiče, měli chovat v mysli, a které bychom občas mohli použít jako pilulku pro uklidnění. Totiž v kritických chvílích, těsně předtím, než vyprášíme kožíšek synovi a než se rozkřičíme na dceru. S přáním, aby v našich domovech ubylo výprasků, vám posílám tu-

to deklaraci otcovské zdrženlivosti. Říkejte si se mnou...

1. Každé dítě je ve svém přirozeném biologickém hladu po podnětech, tak podobném hladu po jídle, denodenně přikováno ke hře, k aktivitě, k imitování dospělých. Nerušit, prosím, není-li to nezbytné! Berme jako fakt, že dítě se přitom obvykle zmaže, že leccos zničí, že je s to převrátit byt vzhůru nohama. Neříkám, abychom mrtvátům dovolili vše a cokoliv. Ale trochu víc shovívavosti a pochopení by to chtělo! Pamatujte: Dítě nešpiní sebe a okolí a nerozbíjí předměty záměrně, z nějakého ničitelského pudu. Dítě se džunglí chyb

Kresba: Stanislav Holý

a omylů prodirá k zvládnutí nejjednějších činností a úkolů. – 2. Každé dítě je nesnesitelně loudavé. Mezi druhým a osmým rokem je loudavost naprosto všeobecný jev.

Vstěpuj si, podrážděný otče, tenhle závažný fakt a cvič svou trpělivost. Pamatuj, že potomek nic nedokáže rychle ze dvou důvodů: jednak je manipulace neobratný a současně má pomalejší reakce, prostě „dlouhé vedení“, za druhé pak nemá pojem o čase. 3. Žádné dítě není páнем času, čas je páнем dítěte. Opakuj zde tuto poučku, důležitou právě tak jako pomíjenou. Dítě má úplně jinou míru času než my, dospělí. Nikdy nespěchá. Žije výlučně přítomností. Nepocituje naléhavost nějaké povinnosti, řádu věci, sledu činnosti. Čas mříouš s časem velkých lidí splyne, když jako první zasídnou do

škamen. 4. Každé dítě má mimořádně potíže s přechody od jedné činnosti k druhé. Bezkonfliktně přejít od hry k jídlu, od jídla k spánku apod. podle pokynů někoho druhého, to je takřka nad síly dítěte. Diktátorské přikazování, trestání a rozkřičené peskování, tedy monotónní řešení těchto běžných situací z pozice síly, je třeba považovat za výraz neporozumění a nepochopení věci. Nepochybují: občas nic jiného nezbyvá, než potomka přezápat tvrdostí. Jde však o to, aby nebyla pravidlem. Je naší povinností vychovatelů dětem při přechodech od něčeho k něčemu pomáhat („Pojď, prostře-me,

přineses příbory!“ „Jestli-pak to pyžamo zapneš sama?“ Atd.). Uberme na netrpělivosti, přidejme na vynalézavosti a hravosti. 5. Každé dítě je velmi citlivé na trest! Toto závažné zakladadlo si, prosím vás, vstěpujme vždy znovu a znovu. I malá dvouletá holčička má svou důstojnost, své rozehvělé, zatím ještě labilní sebevědomí. I trest zdánlivě mírný dítě pokažuje. Budiž nám to výstrahou ve chvílích, kdy se ruka zdvíhá k výprasku. A raději tou rukou zlobně udeříme do stolu těsně vedle dítěte, ono se ukáže, že učinek je právě tak dobrý, jako kdyby padla na človička. Tak ahoj! Pěta

9:51 29/SRP/2013

mladý svět * 23
XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péča rodič

MALÝ
RODICOVSKÝ
INSPIROMAT

Jak si tak čtu o dětech, o dětství a o výchově, nacházívám pozoruhodné myšlenky, pozoruhodné formulované. Mnohé z nich by ani nešly vyjádřit lépe. Zapisuji je. Pro strýčka příhodu. Ale jak se ukazuje, ve skutečnosti jen pro sebe: nevím, jak s nimi naložit dál. Dnes mě napadla šikovná maličkost: pošeptám pár cenných pravd vám. Je přece Mezinárodní den dětí, a to je

příležitost nejen k pečení dortů, také k popřemýšlení o důležitých věcech, které tvoří spojnici dvou světů – světa dospělých a světa jejich potomků. Nuže, zvolna čtěte a trochu podumejte!

Zádné mládě není tak dlouho bezmocné jako lidské dítě. Fyzicky zrajeme asi čtvrtinu svého věku, ale psychicky až polovinu. Nějaké procento lidí nedozrává duševně vůbec. (J. Charvát) ● Ke každému povolání se člověk připravuje, jen rodiči se stávají lidé většinou bez přípravy. A přitom je jejich vychovatelské poslání povoláním ze všech nejdůležitějších. (O. Teyshl) ● Vzpomínka na laskavost vlastní matky

Kresba: Stanislav Holý

a otce zavazuje k zachování vlídnosti vůči našim vlastním dětem. (L. Kubíčka) ● Rolí otce dnes již není naučit dítě řemeslu, ale poskytnout mu v sobě

spolehlivý vzor chování, poskytnout mu iniciativu a současně i autonomii na jeho úrovni. Nehumánní reakce děti vyrůstají především z nás samých, a proto je správné začít sám u sebe, začít u způsobu, jak děti milovat, aby i ony nás mohly milovat a snášet. (A. Mitscherlich) ● Vědomí lásky představuje pro bezmocné dítě citovou záruku bezpečí, jádro jeho potřeb závislosti, a tedy také záruku přežití. Potřeba lásky je proto nejsilnější touhou, již je obětováno málem vše ostatní. (L. J. Saul) ● Se stabilizováním citových vztahů dítěte v prvních letech života souvisí též vytváření

lidem, k celé společnosti, později věrnosti myšlenkám a ideálům. (J. Fischer) ● Materská láska je nepodmíněná podpora života dítěte a jeho potřeb, vnuká dítěti lásku k životu, dává mu pocit, že je dobře být na této Zemi, že je dobře být narozen. Ale matka musí být nejen „dobrá matka“, ale také šťastný člověk – a tohoto cíle mnoho lidí nedosáhne. Sotva lze dost ocenit učinek, jaký to má na dítě. Láska matky k životu je stejně nakažlivá jako její úzkost. ● Z čeho odvažujete moc a vlivem rodičů, když, ačkoli jste dospělý člověk, děláte věci

horší než vaše dítě? (D. Juvenal) ● Děti potřebují spíše vzory než kritiku. (J. Joubert) ● Zkušenosti zabitých dětí v kritické době nechávají trvalý a hluboký vliv. Měli bychom tedy restaurovat rodinu jako základ společnosti, aby dítě nebylo zbavováno v době obzvláštní citlivosti určitých biologických radostí ani přítomnosti a vlivu své matky. To, čemu se říká svědomí a morálka, rozeznávání dobra a zla, správného a nesprávného, vyrůstá hlavně ze zvyků a názorů našeho domova. (J. Charvát) ● A to je zlatý zákon lidí: z hrozných činů vyvstává zlatí dělal oheň, lidé z polibení. (P. Eluard).

MS

S

mladý svět * 24

XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péča rodič

O VYPRASCÍCH

Ahoj! Napsala mi jedna maminka: v kapitolkách o konfliktech s potomky jsem prý příliš strnil dětem a opomněl nezbytnost rodičovské autority. Copak lze vychovávat bez trestu? Ať povím jasné, co si o tom myslím. Pokusím se. A začnu čerstvým zážitkem z poslední proslulé neděle... Byl jsem s Alenkou na koupališti, pár metrů od nás se uvelebila rodinka s dcerkou přibližně tříletou. A co jsem viděl, bouřilo mou žluč. Malá Zuzanka se chovala jako

každé jiné dítě v nové a z jejího hlediska vzrušující situaci: pobíhala, okukovala, brala do rukou cizí věci, šmejdila daleko od rodinné deky a co především – pořád chtěla k vodě či na mokré písčité břeh. Nikdo neměl na Zuzanku náladu, rodiče odmítli sdílet s ní její pochopitelné zájmy. Paní N. N. navíc oplývala buď neobvyklou tvrdostí, anebo spíš intelektuální prostotou, neboť celé půldne ze svého trůnu na dece hlasitě dceři rozkazovala, stereotypně vyhrožovala („Počkej, jak dostaneš na díru!“) a nadávala. Když semtam Zuzanka svým počínáním přiměla matku, aby se zdvihla, následoval mno-

Kresba: Stanislav Holý

hokrát oznámený trest. Čtyři výprasky za odpoledne, a pro nic za nic, to byl výsledek „výchovy“, podle mne nestoudně přimítní. Nechtěl bych být dítětem, narodit se tako-

vým rodičům... Všichni jste zajisté ve svém okolí podobné praktiky spatřili, ač možná nikoli v tak vyhraněné podobě. Bohužel, jsou zjevem častějším, než se domníváme – dětští lékaři by o tvrdosti mnohých rodičů, o jejich nepoučené suverenitě a povrchnosti, s jakou přistupují k výchově dětí, mohli vyprávět historky mnohem drastičtější. Nu, a toto vědomí, prostě fakt, že tupá tvrdost a nezáměr o hlubinné kořeny chování našich dětí provázejí výchovu v poměrně značném procentu dnešních rodin, mne doslova nutí, abych akcentoval shovívavost, láskyplnost, „měkké normy“ výchovy, snahu chápat, věnovat

se, hledat přístupy, maximálně tolerovat. Vím ostatně z vlastní otcovské praxe a z chyb, jichž se přese všechnu snahu dopouštím, že k hněvu či k udělení výprasku dítěti má každý průměrně temperamentní dospělý tvor dost blízko, a to i tenkrát, kdy se vědomě pokouší jednat uvážlivě, poučeně, s myslí otevřenou sebekritice. Vím prostě, že v nás, rodičích, může vzkvétat neobvykle hluboký a košatý citový vztah k dítěti, nicméně přesto, ba možná právě proto máme sklon k pedagogickým kiksům, ke kvapným zákrokům, jichž vzápětí litujeme. Láska je to nejdůležitější, co rodič může dítěti dát, avšak ona

sama nás neochrání před občasnými selháními. K lásce určitě patří i sebevýchova, přičemž jejím prvním příkazem je přijetí poznatku, který asi předchozí generace rodičů nevyznávaly. Dal by se ten poznatek formulovat takto: „V žádném pozdějším věku není u člověka tak vyvinut pocit vlastní důstojnosti jako právě na úsvitu rozvoje jeho inteligence, tedy ve věku od prvního do čtvrtého roku života“. Paní Kosové z Brna chci závěrem odpovědět: bez trestů se neobejde ani rodina, ani společnost. Nicméně trest je v mých očích něco, co máme schovávat v rezervě pro krajní situace.

mladý svět * 25

XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

UMĚNÍ ZLOBIT SE
(I.)

Aha! Naštvat se na dítě a udělat cirkus je snadné. Někdy k tomu stačí, aby se člověk špatně vyspal. Zato zlobit se účinně, přitom adekvátně k situaci, to je, jak sám pozoruji, velké umění... V minulé kapitole o výprascích jsem odpověděl paní Kosové z Brna, že sice nepochybují o nezbytnosti trestání malých dětí, na druhé straně však v tělesných exekucích spatřují krajní prostředek, který bychom nikdy neměli zneužívat. Mám prostě předsta-

vu, že výprask je cosi obdobného hasicímu přístroji – visí na stěně a snímá se, jen když opravdu hoří. Jako každá analogie i tahle ovšem kulhá: špatně použitý (totiž brutální, anebo nečekaný, předčasný atd.) výprask ve smyslu plameny požáru spíš rozdmýchá, než utlumí. Myslím, že výprask ve své podstatě obsahuje rozporuplnosti, z nichž na nejdůležitější vás chci upozornit. První konfliktnost účinnou pramení z osobnosti dítěte. Mně jistě trvale působí převaha okolního světa, vůči autoritě dospělých patrně chová mindrák, tak jako vůči slepicím, psům a ostatním živým obludám až po slony za-

Kresba: Stanislav Holý

živá zvláštní obdivnou hrůzu. (Dokud je slepice dostatečně daleko, zůstává předmětem obdivu, avšak stačí, aby se přiblížila, a strach převládne. Což pochopitelně platí pro mřá-

ta, která se slepicemi nepřicházejí do styku denně.) V tomto smyslu jsou pro děti máma s tátou všemocnými bytostmi, nejlepšími ze všech „oblud“. Výprask od nich je trest od bahů, něco, čemu nelze uniknout, čemu se člověk neubrání, čemu pouze podléhá a čemu vlastně nerozumí. Snad povrchně chápe příčinnou souvislost mezi přečinem a trestem, co následuje. V tom, ale jedině v tom, může tkvět výchovná hodnota exekuce. Na druhé straně – a jsme u rozporuplnosti – dítě dožijista zažívá pocit odnětí lásky. Jste-li od natury impulzivní, laskavě si představte sami sebe, anebo partnera: jak laskavě

dy laskající tvrdě dopadá, jak hlas jindy hebký a přítvrdý zhrubnul a zesílil, jak oči táty či mámy, jindy usměvavé, srší zlobou. A také si představte, jak vy, dospělí lidé, po exekuci dobře nevíte, co dál. Uplyne pět minut, a už vám je divně. Už vnímáte, že tu něco neklape. Dítě ještě brečí, zlomeno a zpacifikováno, ale vy už tušíte, že konflikt se dal likvidovat mírněji. To k vám promlouvá svědomí milujícího člověka. Říká vám: mně je toho mřouska líta! Vždyť on se tak nešikovně bránil, jen se marně vzpínal, kopal nožkami, máchal rukama a kvílel. (Některé děti při výprascích rodičům doslova fyzicky vzdorují

tím, že „biji protivníka“ také. A rodiče to ještě víc popuzuje, poněvadž v afektu je soudnost tatam. Láskou vzdor nášupem ran i výčitek, jako by nechápali, jaký je to rozdíl, bránil-li se tříleté škvárně, či patnáctiletý klacek.) Ach, výprask je z hlediska dítěte špatná věc! Nejen pro sám fakt násilí a nejen pro ochromující zážitek dočasného odnětí lásky. Je to další konfliktní věc, a to srážka s vyhraněnou důstojností dítěte, s pocitem, který je u malých dětí právě tak silný jako vratký. Výprask, to je metoda učení šokem. Do umění zlobit se náleží jako metoda výjimečná, krajní. Blíž přístě!

Péťa

mladý svět * 26

XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péča rodič

UMĚNÍ ZLOBIT SE
(II.)

Ahoj! Uvažujeme tu o spletné věci. O tom, jak se má rodič přiměřeně a elegantně zlobit na neposlušné mně. Osahováme problém, odborně nazývaný inhibiční čili tlumivou výchovou. Svět pro děti nesmí zůstat nerozumitelným chaosem. Má přece smysluplné struktury, ne vše je dovoleno, a pochopit, co ještě lze a co už nikoli, přizpůsobit chování logice dějů, to je jediná cesta, po které může človíček kráčet životem. Někdo ho to musí

učit. První na řadě jsou máma s tátou. Každodenní péče o to, aby mně bylo syté a čisté, aby se dost prospalo a pokud možno nemarodilo, ani zdaleka nevyčerpává sumu rodičovských povinností. Starost o tyto vnější stránky péče o dítě je ostatně relativně nejsnazší, i když časově nejnáročnější, ale dá se rychle naučit a takřka zmechanizovat k rutinní dokonalosti. Vnitřní, duchovní stránka výchovy přináší ve srovnání „s povrchovou údržbou“ človíčka neskonale víc problémů. Kdo výchovu ve vlastním slova smyslu bere vážně, musí hodně přemýšlet, a to nad dítětem i nad sebou, musí hledat, prožívat

Kresba: Stanislav Holý

pocity nejistoty nad správností svých postupů, učít se od moudřejších i z literatury a musí počítat s konflikty. Sama láska k dítěti, ať sebehlubší, moc neřeší. Je přeurodným podlozím, prstí, na které

človíček jediné může zdárně a nepokřiveně růst, bez jistoty lásky se jeho harmonické vřazení do společnosti nezdaří úplně. Jenomže láskyplná ošetřující péče pouze vytváří vhodné klima – lidská rostlinka prostě ráší a vykvétá v dobrém skleníku. Nic víc, nic méně. Jaká nakonec bude, to závisí na mnoha dalších okolnostech.

Dítě přijde na svět, a počne se učit. Od prvního dne života vehementně pracuje na tom, aby svět pochopilo. Dospělí obdivují každý pokrok s rozkoší, šimrá je přitom pod krkem něha, na druhé straně však bývá obvyklé, že citové zaujetí pro potomka jim brání s chlad-

nou myslí docenit, jak vývoj mrňouska postupuje rychle a jakých zásadních poznatků se dítě zmocňuje. Musím se na tomto místě přiznat, že teprve při soužití s mou Alenkou jsem postřehl nezřetelné nebezpečí, které se skrývá v rodičovském tetelení nad „sladkým děťátkem“: mámy a tátové bývají vesměs natolik u vytržení nad tím, jak je mrně mrňavé, zlaté, kučeravé, boubelaté, že pocity zastírají soudnost. Dítě se na pár prvních let stává v rodičovském klině něčím na způsob kotěte či štěněte na hrani, a z myslí je vytěsněn prvořadě důležitý fakt, že dítě je hlavně člověk, vážný, hledající, experimentující,

jenž proniká k tajemstvím světa náruživěji a rychleji než dospělý vzdělanec. Příklad za jiné: nikdy v životě se už nenaučíme nějaký jazyk tak dokonale a tak brzo jako mateřštinu v raném dětství. A to ji droboučící lingvisté vstřebávají od prázkladu a samotných kořenů jazyka! Anebo: Nikdy v životě se člověk neučí učít se takovým tempem, jako když je malý.

V souvislosti s tlumivou výchovou (tj. oblast od zákazů k trestům) shledávám proto jako naléhavý požadavek na každého rodiče, aby mrňouska bral vážně a zlobu vůči němu krotil podobně, jako to musí

10.04.29/SRP/2013

MS

S

mladý svět * 27

XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péča rodič

UMĚNÍ ZLOBIT SE (III.)

Ahoj! Tahle kapitalka bude o chybách, jichž se člověk při výchově občas dopouští. Pokusím se postihnout některé okamžiky, kdy se zlobiváme špatně. Vesměs mám ty rodičovské kixy vyzkoušené. Mrzutě na nich je, že mi docházejí se zpožděním. Nezbyvá pak, než si v duchu vynadat a vyhnout se mylnému kroku až přistě.

1. Divná věc: když vás dohřeje přítel, manželka nebo šéf, zareagujete zpravidla s určitým respektem k osobě, s níž jste v konfliktu, a v rámci spo-

lečenských norem. To už musí jít do tuhého, obyste začali křičet. Facky považujete předem za zakázané. Když však vám něco provede dítě, zábrany jsou natatata pryč: můžete hulákat a běsnit, rozdávat pohlavy a udělovat výprasky — mrňousek vás nezažaluje a taky se vám neubrání. Nejsem prchlivý člověk. Ale po špatných zkušenostech se sebou samotným jsem si počal přikazovat, že spory s malou Alenkou si musím pokud možno vyřizovat s tímž ohledy vůči její osobě, jaké v takových situacích chovám k dospělým. Přimlouvám se, abyste i vy našli ve své rodičovské myslí místo pro zásadu, že

Kresba: Stanislav Holý

dítě je pouze menší, nikoli méně důstojné než vy. To přesvědčení občas dokáže zadržet vaši ruku, ztlumit vzrušený hlas, oprostít slovník od výrazů, které z otce dělají hrubiána.

2. Každý míváme mizerné dny. Bolavý zub, malér v práci, únava, špatné spaní atd., to jsou faktory, které se hned promítnou do našeho chování a do všech reakcí. K výbuchům zloby máme ve špatný den mnohem bliž, jsme jak zpola odjistěný granát, stačí dotek, a explodujeme. Jistě to znáte: v podobných chvílích dítě tvrdě odskáče, co by mu jindy prošlo. Náladovost dospělých je příšerná věc. Nikdo z nás si nemůže poručit — nejsme uzpůsobeni k tomu, abychom rozumem ovládali svá citová rozpoložení. Jsem-li nervózní či nahněvaný, neovládnu vnitřní mizerii nějakým příkazem. Jedno však udělat mohu.

Totíž jasně a zřetelně sám v sobě formulovat: pozor, Péfo, dnes jsi hařlavina, šus, nebezpečné individuuum, Alenku raději vynech, ona za tvůj stav nemůže! Věřte, že tato vědomá autosignalizace má užitečný a praktický smysl. Vhled do vlastního nitra — já si ho pro jistotu formuluju nahlas — je účinně preventivní opatření. Má rada: jste-li navztekaní, řekněte si to, jinak se může stát, že svou momentální situaci přehlédnete.

3. Všiml jsem si, že Alence mockrát denně něco odmítnu, nedovolím, zakážu. Ne — nesmíš — nemůžeš, to jsou slova o tak vysoké frekvenci, že mou holku musejí otravovat. Castuji

dceru zákazy, a protože nemám čas, zpravidla se neobtěžuji vysvětlit jí důvody, příčiny, pohnutky. V ještě horším provedení tuto pošetitou metodu nekonečných NE znám z parků: mamka sedí na lavičce a pokřikuje NE do pis-koviště. Tak dlouho, až se dovíší mira trpělivosti a NE se do děťátka souká plácáním po zadnici. Ach, chybujeme! Já i vy bychom měli šetřit negativními vymezeními a říkat i názorně předvádět, ukazovat, vysvětlovat také vše, co se smí, co se má. Slova jako ano — dobře — správně — výborně mají totiž velikánskou výchovnou sílu a jsou mnohem hezčí než zprofanované NE!

MS

SVĚT

mladý svět * 28

XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

UMENÍ
ZLOBIT SE
(IV.)

Ahoj! Pokračování...

K problému, jak se správně a promyšleně zlobit na vlastní dítě, jsem dosud neřekl vše, co mám na srdci. Vydřte! A berte drobné chyby, které tu chci označit, za tiché varování: jako já se učím vychovávat Alenku za pochodu a skrze rozpoznané omyly, tak i většina ostatních rodičů teprve praxí odhalí svá selhání. Hoď po mně kamenem, táto, který umíš dělat tátu od malička!

1. Má Alenka natropí většinu malérů buď z nevědomosti, nebo z neukojitelné zvědavosti. Jediný příklad za mnohé: nedávno v samoobsluze sebrala cizímu pánovi z nákupního košíku rohlík. Všiml jsem si toho pozdě – rohlík už byl v puse, když se majitel dopočítal manka a nerudně se začal hlásit. Co teď? Pán neměl smysl pro humor, a já, abychom nevypadali jako zlodějská rodina, jsem udělal z rozpaků samoobsluhovou scénu – začala řečnickým výkonem, skončila orazítkováním Alenčiny zadnice. Neměl jsem vztek, všechno to bylo divadlo, aby měl pán radost, když neměl rohlík. Ostatně jsem

Kresba: Stanislav Holý
mu pro něj doběhl, takže rohlík měl, dokonce o chlup větší. Pláče však bylo víc než příliš. Pak jsem v duchu situaci několikrát přebíral a dospěl jsem hned k několika počkám. První zní: měl bych

se hlídat, abych reagoval přiměřeně ke stavu věci. Ukradený rohlík rozhodně nestál za výprask. 2. Druhé poučení zní: člověk se leckdy nechá unést nikoli zlobou, nýbrž trapností chvíle, pocitem ostudy, a ztrestá dítě, aby ostatní viděli tu nádhernou důslednost a přísnost. Jenomže zlobit se na potomka jaksi kvůli obecnstvu v krámě, v elektrice či na hřišti, je unfair. 3. Třetí poučení: Je sice pravdou, že děti krást nemají, ale někdo jim to musí říct. Udělal jsem chybu, že jsem kradení rohlíků ani dalšího zboží s Alenkou nikdy neprobral. Ona by to pochopila. Jenže já vždycky říkal

jenom „na nic nesahej, pozor, neshod', bacha“ a nikdy jsem jí nevysvětlil, že bližním nesažeme do kapes, náprsních tašek ani nákupních košíků. Obecně řečeno: člověk nemá trestat dítě, nebyla-li poučeno – teprve zlý úmysl se trestá, nikoli sám skutek. Týž čin lze vykonat z nevědomosti jako z rafinovanosti a tenhle rozdíl bych měl vždy znovu zvažovat dřív, než pohnu pravici. 4. Ještě je tu jedna souvislost: My, dospělí, velmi často nemě předpokládáme, že děti se dřív nebo později všude vyznají, že odpovídají a samy pochopí souvislosti. Chyba! Vidím dnes, že mrňouskům je třeba neustále a hodně po lopatě pomáhat, aby se zoriento-

vali v spleti věcí a jevů. Návštěva samoobsluhy je námět i důvod k bezpečtu krásných debat a poučení. Člověk by měl mít vůli, aby s mrňouskem mluvil a říkal zdánlivě hlouposti: tohle je maso, tohle zelí, tak vypadá mrazák, paní pokladní se dávají peníze za nákup, každý máme svůj košík a rohlíky se neberou. Kdysi jsem učil Alenku, jak se chová, krmí, houpe, hlídá panenka, a najednou zapominám, že stejně po lopatě ji musím učit pohybovat se ve „velkém světě“. Málo vysvětluji! Musím víc, aspoň se budu méně často zlobit. Tohle poznání není tak malicherné, jak na první pohled vyhlíží!

MS

S

mladý svět * 29

XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Pěta rodič

UMENÍ ZLOBIT SE (V.)

Dovolíte? Zkusím dnes shrnout do takové abecedy taktiky elementární zkušenosti, jichž jsem nabyl při trampotách s Alenkou. Možná si navzájem ověříme, v čem se naše výchovné postaje liší. . . 1. I ten nejlaskavější rodič musí dospět k poznání, že hněv patří do vztahů k mrňouskovi zrovna tak jako láska. Nelze se nikdy nehěvat. Kdo své dítě obklopuje výhradně pohadou, pohodlím, hojností, bezkonfliktností, vytváří nepřirozené skleníkové prostředí. Si-

di potomka o pochopení dialektiky života. V dětské mysli se pak upevňuje falešný obraz toho, jak to ve světě chodí. Aby např. má Alenka věděla, že ji mám rád, musí mě vidět i rozloženého. Aby si uvědomila, že se má dobře, musí občas prožít stav, kdy jí něco chybí. Šťastné dětství netkví v neznalosti hladu, bolesti, chvilového strádání. Totéž platí o citech. Za všech okolností hodný táta je špatný táta. Z lásky totiž utajuje před dítětem existenci protikladů. Vychovává mimozu. 2. Jako se nelze vzdát občasného hněvu, nelze se vzdát síly osobního příkladu. Děti nás bedlivě pozorují. A napodobují. Dobrým

Kresba: Stanislav Holý

vychovatelem může být jen člověk, který skutky neodporuje tomu, co své dítě učí. Když sám nedojím polévku, nemohu dělat rámus, že Alena nedojídá. Když se zapomínám pře-

zouvat, nemohu na dceři vynucovat, aby se přezouvala. Mluvíte-li doma sprostě, nebijte dítě, když vám udělá v metru ostudu. Plísniš-li, táto, deně svou ženu, hádáte-li se před děckem, nediv se, odkud je potomek tak pánovitý a obhroublý. Jen kopíruje, co slyší a vidí! 3. Protože každý projev hněvu či zloby je emocií, tedy citovým hnutím, nekorigovaným rozumem, míváme vesměs sklon zlobit se velmi stereotypně. Ně- kdo hned po prvním podnětu zvýší hlas a do slova íve na dítě jak na lesy, jiný rozdává okamžitě pohlavky či výprasky, jsou ale i specialisté na vyhrožování, na přivolávání stra-

šidel a vůbec nejhorší bývají patrně maminky-hysterky, co verbálně „skáčou z okna“, „utečou z domova“, „prodají lumpa pánovi s pytle“. Ať se ve zlobě chováte tak či onak, pozorujte se alespoň zpětně, a zjistíte, že máte naučený jeden či dva mechanismy hněvu že se na své dítě zlobíte podle šablon. Má-li mít konflikt výchovný dopad, nezbyvá, než aby si člověk v průběhu času osvojil diferencovanou škálu projevů. Vždyť hněv lze vyjádřit i pouhým zamračením. Vážným tónem hlasu. Bouchnutím do stolu. Ba i zavržením hlavy. Krajiní polohy, jako jsou křik a bití, by za každou cenu měly zůstat v re-

zervě pro skutečně závažné, mimořádné okamžiky. 4. Jako chybujeme bezmyšlenkovitou šablonovitostí projevů hněvu, chybujeme i v tom, že skrze vlčí mlhu zloby nejsme schopni nazít motivaci prohrěšku dítěte. A přece, i zde je zapotřebí učít se rozpoznávat pohnutky a reagovat diferencovaně. Nestřast dítě za omyly z nevědomosti. Nevynucovat, co vynutit nelze (spánek, jídlo). Nezesměšňovat a nepokořovat. Neplýtvat hněvem nemístným a zároveň nepromíjet nepromítnutelné. Rodič nesmí být automat. Zastává roli, která ho nutí pořád hledat způsob projevů i jejich míru. Míru lásky i hněvu.

MS

mladý svět * 30

XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péře rodič

CHLUPATÉ NEBEZPEČÍ

Četl jsem tuhle o jednom slavném pokusu s malými opičkami. Ten experiment podnikli před lety v laboratoři pro výzkum primátů v americkém Wisconsinu. Chci stručně popsat, o č šlo. Předpokládám totiž, že vás výsledky pokusu zaujmou právě tak, jako zaujaly mě...

Badatelský tým H. F. Harlowa chtěl prověřit pracovní hypotézu, předpokládající, že vyšší živočichové (a tudíž i lidé) si v prvotní podobě vytvářejí citové vazby k tomu, kdo uspokojuje jejich elementární

potřebu přijímání potravy. Prostě očekávalo se, že opička se naučí milovat třeba i „umělou matku“, dokáže-li poskytovat opičimu mrňouskovi mléko. Podle toho byl experiment uspořádán. Avšak ukázal, že mechanismus funguje složitěji. A bylo to tak: Sotva se opičky narodily, byly odloučeny od matek a přemístěny do klece s umělými figurinami. „Falešné matky“ byly hned dvě. Jedna drátěná, druhá z chlupaté látky. Drátěná maminka měla oproti chlupaté nespornou přednost. Byla vybavena savičkami, z nichž opičky mohly cucat mléko. Uznáte, že to musela být máma přitažlivější. A přece nebyla! Proti

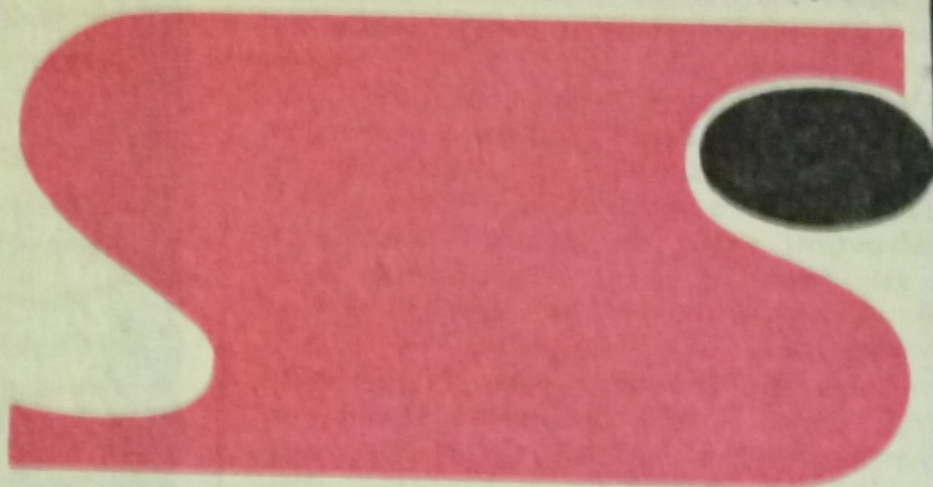
Kresba: Stanislav Holý
očekávání si všechny opičky zvolily mámu chlupatou, ač nekojící. K drátěné si občas zaběhly jako do mlékárny, u chlupaté však žily. Do její náruče se utíkaly, když počal v kleci poskakovat mechanický

medvídek, u chlupaté hledaly pocit bezpečí, kdykoli experimentátoři vyrukovali s novým podnětem či neznámým předmětem. V další fázi pokusu se ukázalo, že drátěné matce nějaká podstatná vlastnost chybí. Když chlupatá máma z klece zmizela, studená, z drátů svařená kojná ji nenahradila. Každý silnější podnět vyvolával v opičkách pocity děsu. Naskákaly do kouta, schouly se k sobě navzájem a pacičkami si zakrývaly oči, protože jakákoli hračka v těch očích probouzela hrůzu. Jakmile drátěná kojná zmizela a vrátila se chlupatá máma, chování opiček počalo být přirozenější. Strach ztratil

na intenzitě, před neznámými podněty opičky vyšplhaly na svůj hebký a teplý ostrov útěchy, abysí po chvíli dodaly odvahy a aby s vírou, že mají zastání, nakonec slezly, k cizí hračce se přiblížily a osahaly ji. Bylo to podivuhodné! Pokus s opičkami ukázal lidem, že děti potřebují „chlupatou lásku“. Máma, která pouze kojí, to jest uspokojuje elementární potřebu nasycení, ještě mámu nedělá. Hluboká závislost mláďat na matce nepramení výhradně z životní nutnosti přijímat zprvu potravu pupěční šňůrou a poté z mateřského prsu. Jsou tu další primární faktory, potřebné neodvozené z jiných

potřeb. Opičky zřejmě přicházejí na svět s vrozenou touhou nalézt bezpečí, pevný bod, ostrov útěchy. Teprve je-li mládě nasyceno nikoli jen mlékem, ale i „chlupatou láskou“, může se uplatnit i jeho další potřeba, totiž touha po podnětech, po poznávání světa. Ještě: opičky – a platí to i o lidských mláďatech – nejsou jenom závislé, nezbytně potřebují současně odezvu, prostě příjemné pocity vyvolané teplem „chlupaté lásky“. Bez ní zůstanou v zajetí strachu a úzkosti. Nevím jak vám, ale mě pokus s opičkami takřka pohádkovou formou vysvětlil obsah tří krásných slov – pojmů máma, táta, domov.

MS

mladý svět * 31

XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

DOMOV (I.)

Aniž člověk může volit, narodí se prostě někam. Někým lidem. Do nějakého konkrétního prostředí. V nějakém kraji, v nějaké zemi. A do nějaké situace, do dané doby. Věci určující základní obrysy života si nevybíráme. Ty za nás volí osud. Otevřete oči, a ten člověk, co je vám nejbliž, co se k vám sklání, bude vaše máma. Dobrá a laskavá? Anebo nervózní, přísná a ukřižovaná? Ještě to nevíte. Mnohé pochopíte až s velikánským, někdy bolestným zpožděním. Ote-

víte oči, a svět, co vás obklopuje, bude vytvářet kulisu vaší lidské pouti. Narodili jste se mezi neandertálci? Uprostřed indického hladomoru? Anebo v blahobytu rejsařské rodiny? Za místo ani čas svého zrození nemůžete. Je marné žehrat, nemá cenu spílat osudu, nebyl-li vám nakloněn. Základní osnova je načrtnuta. Jedině ten svět, do něhož je člověk vržen, mu může být domovem. To se ví: dobrým, lepším, špatným.

Žádný domov není ideální. Uprímně řečeno, nikdo ve skutečnosti neví, co to je ideální domov. Člověk si většinou představuje, že by mělo jít o jakýsi ráj. Všechno, na co si vzpome-

Kresba: Stanislav Holý

nete, je tam dosažitelné, veškeré chutné plody jsou rychle a snadno k dispozici, je tam teplo a pohodlí a legrace a svoboda a přátelé a lásky a krása a výhradně dobří lidé. Ach,

takový domov je jistě ze všech nejkrásnější! Žel, nikdo se v podobném ještě nenarodil a sotvakdy to komu bude přáno. Ostatně, leckdo z nás má uvnitř tušení, že i kdyby nakrásně mohl zabydlet domov, v němž se vskutku naplňují libovolné sny, brzy by se nasytil a počalo by mu tam být těsno, úzko, nuda. Možná vzdáleně pociťujete, proč asi by domov-ráj člověku nepřinesl očekávané štěstí ani tenkrát, kdybychom my, lidé, dovedli ráj vytvořit. Patrně jste v malém už zažili zvláštní druh zklamání a prázdnoty, když se splnila vaše touha, když se realizoval váš sen. Znáte to: i obyčejné jízdní kolo je

krásnější, dokud ho chcete mít. Jakmile vám říká pane, už je pouze vlastnictvím, předmětem, kterého jste se zmocnili, snem, co pomínil, proto, že se uskutečnil. Něco vám pošeptám, ačkoli to není moc hezké, a ačkoli vám i odborníci občas říkají opak v důvěře, že vás to posílí: I láska, kterou každý normální člověk tak velmi toužebně hledá, protože je bez ní sám, i láska bledne a všední, když je s vámi, když trvá, když vás provází životem. Chce-li kdokoli v lásce vytrvat, musí předeem vědět a respektovat, že je od podstaty rozporuplná, že bývá nikoli jen radostí a štěstím, ale současně břemenem, závaz-

kem, starostí. Všechny jevy vezdejšího světa podobnou rozporuplností obsahují. A my se nesmíme nechat mýlit rozporem uvnitř nás samotných, který tkví v tendenci člověka před rozpory a protiklady unikat, který tkví ve snaze likvidovat konflikty, stejně jako v běžné touze žít uprostřed ráje a harmonie. Ráj je pradávým snem lidí. Fakticky ale není a nemůže být cílem. Totiž dosažitelným cílem. Proto ani do významu pojmu DOMOV nemůžeme jako jediný obsah vkládat představu bezkonfliktní selanky. DOMOV je překrásné slovo. Pro rodiče, pro děti, pro všechny lidi. Jak ale tomu slovu rozumět? O tom příště.

MS

S

mladý svět * 32

XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Pěta rodič

DOMOV (II.)

Copak to je? Pocitově to člověk ví. Vnímá zvnitřku své bytosti, jak někam patří. Jak má kořeny. A jak by se bránil přesazení. Kdyby ztratil domov, zbyl by mu holý život. A holý život k životu nestačí. Leda k vegetování.

Domov! Moc hezké slovo. Nabité obsahy. Každý v něm slyší ty svoje. Vztahuje k domovu všechny prožitky, tak jako matematik definuje polohu bodu prostřednictvím souřadnic. No ovšem! Domov

jsou naše souřadnice! Osa x – odkud jsme vzešli, osa y – kam se vracíme. Bod mezi nimi jsem já uprostřed světa. Jsem zřetelně definován. Mám konkrétní místo v prostoru. Prostě identifikovat se s prostředím, do kterého náležím, a proto mu říkám domov. Hle, domov je ten můj nepatrný dílek vesmíru. Ten, co znám a co se v něm pohybují jako doma, abych v průběhu let krůček po krůčku své obzory rozšiřoval, abych ohmatal, pronikl, pochopil, či jen spatřil co nejvíc z neznáma, avšak s jistotou, že mám za zády pásmo bezpečí. Jasně! Domov je přece bezpečí! Kdo

Kresba: Stanislav Holý

v sobě nenosí pocit domova, zůstal kosmickou částicí a letí nekonečným prostorem, ve kterém mu je všechno třeba nové, ale cizí. Ach, bylo by mi úzko, nemít své souřadnice, ne-

vědět, kam patřím. Ani bych snad nechtěl být.

Domov! Člověk ví, že domov existuje a že představuje něco nesmírně důležitého. Člověk vesměs každodenně prožívá pocit domova, aniž by k tomu musel soustředovat svou mysl, rozjímat a ladit duši. Když se vydáte na koncert, rozhodnete se prožit hudební svátek. Koupíte si na ten zážitek vstupenky a dvě hodiny se tetelíte. Ještě pak ve vás hudba pár hodin zaznívá, ale tichne, aby nakonec umlkla. Koncert je něco vznešeného, ale jednorázového, pomíjivého. Zato váš vztah k muzice, ten může být všední, obyčejný, ale provází vás trvale a všude.

Máte prostě rádi hudbu a vytryskne to z vás každou chvíli. Jednou u táboráku, podruhé v hospodě při pijatice, potřebí, když si v mámivém tichu letní pasky zpíváte s broučky národní písničku. Případá mi, že takhle podobně to je i s pocitem domova. Domov není žádný slavnostní koncert, který dojme a pomine. Domov je vztah. Všední, takřka nezřetelný, zato trvalý. Provází nás ode dne ke dni, od roku k roku, po celý život. Vytryskne z člověka každou chvíli, aniž jsme si povšimli. Tu míří k mamě, tu k příteli, tu zas k práci, kterou konáme, příště k důvěrně známé krajině anebo jen k půvabně kyt-

ce. Vědomí domova je stav duše, jenž přibližuje předměty, krajinu, živé tvory, svět. Dává stabilitu našim životům a směr našemu konání. Vědomí domova, to je takové základní ladění hudebního nástroje zvaného člověk. Ten nástroj má neobyčejně mnoho strun, je to v zásadě nástroj nejen složitý, ale i ušlechtilé znějící. Totiž pod jednou podmínkou: že člověka někdo alespoň zaučí, jak hrát. Vztahům se musíme učit tak jako řeči či slušnému stolování. I lásce se člověk musí učit. A pocitů sounáležitosti s jinými. A vědomí domova.

Být někde doma se člověk učí doma.

mladý svět * 33

XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

DOMOV (III.)

Být někde doma se člověk učí doma. Tak jsem to napsal minule. Chtěl jsem vyjádřit fakt, že složitý komplex vztahů a citů, jež v dospělosti chováme vůči okolnímu světu, vůči jednotlivým lidem a vůči společnosti, je něco, co se vyvíjí z jakéhosi zárodečného stádia. Vnitřní pocit soudržnosti s určitým konkrétním prostředím, ono vědomí, že někam patříme, že máme kořeny, že nemůžeme šťastně žít kdekoli a s kýmkoli, ale jenom někde a s některými

Kresba: Stanislav Holý

– to zvláštní a krásné tihnutí jedním směrem se rodí v raném dětství, aby pak během let kořatelo, mohutnělo, přisvojovalo si stále širší obzory. Pocit domova mi čímsi připomíná

tenhle fyzikální jev: vhodíš kamínek do klidné vody, a hladina se rozčeří, ovšem nikoli náhodně, vždycky se nadělají soustředné kruhy, které vlnivě běží, až kam mohou. Nakonec splnou – když už jsou příliš daleko od středu, rozpustí se vlnky v zrcadle vody. A my jsme ve vztahu ke světu asi také takoví. Vhození do života jako kamínek přisvojujeme si okolní prostředí systémem soustředných kruhů. Úplně na počátku vnímáme jen nejbližší vlnku. Snad je to mámin prs, teplo náruče, tlukot jejího srdce. Ale vlnka běží – náš obzor se rozšiřuje. Časem rozeznáme dvě tři nejbližší tváře, postýlku, hračky,

pokoj. Tušení, že někam a někomu náležíme, se zpřesňuje. Rodí se v nás samozřejmá důvěra, jistota, bezpečí, víra. A to už je pocit domova. Den za dnem, měsíc za měsícem vrůstáme do velkého, nekonečného světa, obeznamenujeme se s tvory, předměty i jevy a tím, jak je zblízka vnímáme a poznáváme, přestává nám být okolí cizinou. Přisvojujeme si, co bylo cizí, okolní prostředí se pro nás stává samozřejmostí, identifikujeme se s ním. Vlnky běží. Domovem už není jenom máma, táta, bráška, pokoj či byt. Domov, totiž ten osvojený svět, sahá do zahrady, do parku, do městských ulic. A pořád dál se

obzor domova rozšiřuje. Časem zahrne kamarády z mateřinky, z kašičky, spolužáky i kantory. Krajínu vychutnanou na toulkách a výletech. Přírodu. Zemi. Vlast... Vlnky běží, horizont domova se rozpíná jak vesmír, pojímá do sebe nové a nové obsahy, když člověk dospěje a dozraje, je s to jako svůj domov obejmout celou planetu a všechny lidi světa, nicméně jedno v něm zůstává: naléhavé tihnutí k tomu pevnému bodu, ke středu, od něhož se poměřují všechny vzdálenosti a rozměry. Právím vám, že tohle je má představa o pojmu domov. Domov není místo, kde bydlíme. Domov je spíš rád a směr v pojímání věcí

a v jejich přisvojování. Domov je zároveň proces, trvající až do skonání, ba déle: vždyť i ve smrti si lidé od nepaměti, od pravekých dob přejí zůstat, anebo vrátit se tam, kam patří – domů. Nevím, zda se mi podařilo formulovat tak zřetelně, aby bez mnoha dalších slov vyplynula ta nejdůležitější, přitom zcela přirozená myšlenka: mezi láskou k mámě, tedy vztahem neobyčejně konkrétním a naléhavě vycitovaným, a mezi láskou k zemi či k vlasti, to jest pocitem hodně abstraktním a všeobjímajícím, existuje jasná souvislost. Podobá se vlnkám, běžícím po vodní hladině a vycházejícím z jediného středu.

MS

S

mladý svět * 34

XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péča rodič

DOMOV (IV.)

Být někde doma se člověk učí doma. Znovu tu opakuji myšlenku, jež vyhlíží banálně, ve skutečnosti však tvoří páteř výchovy mrňousků. Představíme-li si, že společnost je velká rodina a rodina je malá společnost, počne být sspětí mezi dětstvím a zralostí zřetelnější. Jsou na to příleňavá a starobylá úsloví: „Od starého vola učí se orat mladší,“ napsal Juvenal. „Jak staří hudou, tak mladá pískají,“ vyjadřují totéž Němci. „Co do sudu přijde nejdřív, tím je citit napořád,“ praví jiná

sentence, tuším, že islandská. Ano, je tomu tak, jaká bude v budoucnosti moje dcera (váš syn), jaký vztah k lidem a k světu si vytvoří, zda zdravý a vřelý, anebo nějak deformovaný, to do velké míry záleží na mně a na mé ženě (na vás), na nás doma, na rodinném prostředí, na tom, jak se k holce chováme, co před ní říkáme, co ji učíme, co si myslíme atd. Samozřejmě, spolupůsobí i určitý dědičný základ, tedy Alenčiny vrozené předpoklady a sklony, prostě trvalé charakteristiky, které dostala do vinku už se zárodečnou buňkou rodičů. To, jak Alenka roste a jak se vyvíjí, je koneckonců výsledkem složitého vzá-

Kresba: Stanislav Holý

jenného prolnání dědičnosti a prostředí. Nicméně vliv rodiny je podstatný a já dnes vidím, že na výchovném působení domova záleží mnohem víc, než jsem si před takovými dvě-

ma roky uvědomoval. Tenkrát, když jsme si holku donesli z porodnice, jsem si myslel, že hlavní je ta vnější péče. Vypadalo to, jako by postačovalo vytvořit mněti čisté, pohodlné a příjemné prostředí, poskytnout mu dostatek jídla, spánku, hygieny. I v téhle rubrice jsem psal především o praktických záležitostech, o fintách a chvattech při koupání, přebalování, kmení. Dneska vím, že „techniku rodičovství“ zvládne při trošce zájmu každý hravě – je to ta snazší stránka problému, stačí trocha informací plus cvik, a rutina se dostaví. Zároveň si dnes ale naplno uvědomuji, jak vážnou chybou je, když rodiče

ustrnou na této úrovni. Když nepostřehnou prudký duchovní rozvoj mrněte a i v pozdějším stadiu, batolecím věkem počínaje, věnují čas či pozornost pouze praktickým stránkám výchovy, prostě „vnější údržbě“. To je málo! To nestačí! To se ví, sotvakdo z nás má dostatek času. Avšak potřebuje-li kojeneček kromě mléka, spánku a čistých plínek i mámin úsměv, houpaní v náručí, špitání „zbytečností“, potřebuje „psychologické vitamíny“ také dvouleté či tříleté dítě, ba v iestě větším množství. Hlad po podnětech, jež poskytují důvěrné vztahy, onen duševní hlad tolik podobný skutečnému hladu, s rús-

tem mrněte roste taky, a to úměrně tomu, jak se rozšiřují obzory dítěte. Cháť tím říct: vidím na Alence, jak se dítě zprudka proměňuje. Během dvou tří let máme před sebou zcela jinou bytost než na začátku. A rodič se ve vztahu k dítěti, ve styku s ním, musí podřídít tomuto pohybu, oné dialektice vývoje. Je povinností matek i otců neustrnout, postřehnout, že od jisté chvíle se programem rodičovství stává úkol předtím spíše skrytý věčným „pečováním o blaho těla“: jak dítě přijde trochu k rozumu, počne uprostřed rodiny hledat šablony a modely všech kulturních a mravních norem. Pozor!

MS

S

mladý svět * 35

XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

DOMOV (V.)

Když tak občas přemýšlím o Alence a o tom, jestli s ní zacházíme dobře, či zle, přistihuji se, jak nevím, s čím srovnávat. Semtam se ptávám sama sebe: jestlipak se halce u nás líbí? A má od nás všechno, co k pořádnému životu potřebuje? Nedovedu to změřit. Jaký taky metr volit? Má smysl posuzovat třeba rozdíly mezi tím, jak žijí děti mých přátel a jak dcera? To skončí u srovnávání vnější životní

úrovně a hmotných statků. Do žádné domácnosti klíčovou dírkou nevidím. Nejsm s to posoudit žádnou cizí rodinu, atmosféru, která v ní vládne, výchovné praktiky jiných rodičů. Koneckonců je člověk se svým atcovstvím sám a sotvakdy si může být zcela jist, vede-li potomka tím nejsprávnějším směrem a volí-li nejlepší možné výchovné metody. Nanejvýš se o to může pořád znovu snažit.

Co je člověk člověkem, pořád v sobě nese touhu zařídit, aby se jeho děti měly líp. Je to přirozené, krásné, takové mobilizující. Velkou část své lidské energie vkládáme do seberealizace prostřednic-

Kresba: Stanislav Holý

tvím službu potomkům. Jsem normální, a tak si potichu přeju, aby byla Alenka šťastná teď i kdykoli a aby žila aspoň o chloupek líp než já. Ve

skutečnosti se za typickým zaujetím táty tají egoismus pokrevního příbuzenství, něco jako volání rodu: vlastně bych chtěl, aby halka byla o chloupek šťastnější než všichni ostatní, než její vrstevníci, aby byla hezčí, chytřejší, lepší, prostě jednička. Nepouštějte se za to do mne – v tamhle jsme my, rodičové, svorní, lišíme se jen co do objektu preference: ty máš svou dceru a já taky svou. Kdekdo chceme pro své děti to nejlepší, v tom se tátové shodují. Potíže však nastanou, jakmile si každý za sebe položíme smrtelně vážně otázku, co si představovat pod pojmem „to nejlepší“ z hlediska dítěte. Máme

přece úplně jiná měřítka než mrňouskové! Jsme infikováni hmotářským přístupem k světu. Ve snaze stvořit rodinné štěstí a snést dětem „to nejlepší“ mříí naše konkrétní činy k jednostrannému a o to usilovnějšímu hromadění. Nóbl kočárkem to začne, nóbl oblečky a hračkami z tuzexu to pokračuje, touhou zahrnout potomka dosažitelným luxusem to vrcholí. Poslyšte, nemám nic proti hojnosti, ale občas mě leká, jak falešně si vesměs odpovídáme na otázku: má naše dítě od nás všechno, co k pořádnému životu potřebuje? Měříme totiž špatným měrem. Naučili jsme se bezděčně ztotožňovat míru

šťěstí s mírou hmotných statků. Jenomže domov pro dítě není žádné skladiště věcí, ať sebecennějších. Pořádný, poctivý, hezký domov začíná za obzorem věcí. Věci jsou jen kulisy, mezi nimiž se odehrává dobrodružství života. A dítěťví nenasytí, neučiní šťastným táta, který odevzdané, se sebezapřením buduje prázdný blahobyt. Zůstaňte budovatelem chrámu, ve kterém není co uctívat. Ocítne se na téže falešné stopě jako matka, která svého mrňouska sice umí dokonale přebalovat, krmit oblékat, ale nerodává radostnost a vřelost. On bude pouhým ošetřovatelem věcí, ona pouhou ošetřovatelkou dětí.

MS

S

mladý svět * 36

XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

MS

S

mladý svět * 37

XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Pěta rodič

DOMOV (VI.)

Ahoj! O pojmu domov z trochu jiné strany... Začnu svědectvím z druhé světové války: V bombardované Anglii byly z ohrožených oblastí evakuovány do bezpečí desítky tisíc dětí. Akce za záchranu holých životů však vynesla na světlo podivuhodný zákrut v labyrintu dětské duše. Mřínouskové odloučení od rodičů snášeli své „bezpečí“ kupodivu hůř než děti, které žily sice uprostřed hrůzostrašných náletů, avšak s rodiči. Podobná zjištění učinili

tehdy psychologové i vychovatelé v řadě jiných válkou postižených států. Bylo to překvapující – mateřská náruč, ať třeba mezi ruinami a za výbuchů bomb, poskytovala děcku pořád víc jistoty než faktické bezpečí, nalezené však v cizím prostředí a mezi cizími lidmi. Nevím, jak pro vás, pro mne je tenhle příklad, ukazující reakci dítěte v mezní situaci, přímo instruktivní. Názorně mi vyjevuje, co za normálních okolností bývá našemu zraku skryto. Dozvídám se, co malý človíček ve skutečnosti potřebuje nejvíc, co intuitivně hledá, k čemu tíhne. Hleďte, když vůbec máme tu šťastnou mož-

Kresba: Stanislav Holý

nost vychovávat své děti v míru, hledáme pro ně pohodu domova zejména tím, že je obklopujeme přítažlivým, útulným, příjemným vnějším prostředím. Já samozřejmě tuhle

rodičovskou snahu nechci ani podceňovat, ani odsuzovat, naopak. Zloduch, kdo nebuduje rodinné hnízdo. Na druhé straně se mi však zdá, že přesto investujeme neúměrně mnoho energie, abychom domov vybavili, zkrášlili, zaplnili, a leckdy tak činíme na úkor jiných rodičovských povinností. Svým způsobem si to můžeme dovolit – žijeme v míru, v relativním poklidu a blahobytu. Jenže co to dá starání! Co to spolkne času a energie, než vyděláme a nabavíme dost peněz, než vybavíme kvartýr, než dítěti zařídíme pokojík plný hraček, knížek, obrázků, šatstva a prádla. Standard

ostatních rodin je nám obvykle normou, vzájemně se srovnáváme, chybí-li nějaká vymoženost u nás doma, a u přátel či sousedů ji mají, hned nám to diktuje vynaložit nové úsilí, doplnit domov o další rekvizitu. Snad se tak dá domov zabydlet a přetepit, nikoli však vytvořit. Případ dětí evakuovaných za války člověka přímo vybězí, aby si uvědomil, že dostatek, ba přepych sám o sobě domov ani trochu neudělá. I kdyby naše děti žily v totální chudobě, totiž všechny, takže by nebyly patrní rozdily, mohly by u nás doma, v našich rodinách, nalézt skutečný pocit domova. Ovšemže! Domov může být chu-

dičký, takřka prázdň, jak jsme zjistili, dokonce i bomby mohou padat a hlad může být, a přece domov nepřestává existovat. Neboť domov netkví ve věcech. Pravda, určitě nebo známá krajina, mohou pocit domova, totiž bezpečí a jistoty, navodit. Avšak tu pravou atmosféru domova vždy vytvářeli a budou vytvářet lidé, kteří jsou dítěti blízcí, pokud sami v sobě bezpečí a domov nesou. Ubrot tak na všeobecném shonu za hmotnými statky, abychom prostředí dítěte obohatili i větší porcí péče a porozumění, a bude domo domova hned víc! Bude domo víc bezpečí a jistoty.

mladý svět * 38

XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péča rodič

DOMOV (VII.)

Gramotným se člověk stane, když se naučí číst, psát a eventuálně i počítat. Všichni pocíujeme jako nezbytnost umět to. Zedníkem, účetním či profesorem tělocviku se člověk stane, jestliže od jiných, povoláních, získá velkou sumu znalostí a dovedností. Bez učení to nejde. Otcem ovšem člověk může být, aniž se připravoval. Narodil se dítětko, a je to. Většina mužů hraje svou rodičovskou roli zcela ochotnický. Jsme diletanty v oblasti z nejdůležitějších a nejobtížnějších.

šich. Vychovat dobrého člověka je svrchované záslužný životní čin. A vůbec nepochybují o tom, že to je proklatě složitý a dlouhý úkol. My, otcové, se však toho úkolu ujímáme vesměs s větší bezstarostností, než jakou projevujeme při údržbě auta. Totální řidič-amatér se do správy převodovky nepustí. Ví, že by pohořel. Milióny otců-amatérů jen tak od oka, intuitivně vychovávají potomky bez rozpaků nad tím, zda pohaří, nebo ne. Jsou si svým počináním jisti. Pravda, na světě to je už tak zařízeno: zásadní sociální role sehráváme jaksi bez kvalifikace. Aniž jsme se učili, jak na to, zamilováváme se. Aniž

Kresba: Stanislav Holý

jsme prodělali speciální internátní kurs, stáváme se manžely a manželkami. Také zeti, tchány, dědečky atd. Když pomyslíte, kolik problémů to přináší, jak klikatá je stezka, po

kteří se prodíráme džunglí lidských vztahů, začne vyhlížet jako zázrak, že se vůbec zorientujeme. Žijeme rovnou a načisto, bez generály, kvalifikaci máme jen na svou profesi, jinak jsme ve všem ostatním diletanty, a přece zpravidla nacházíme správný směr i smysluplná řešení. Ne, bez karambolů se náš život neobejde. V globálu to však ujde: umíme být milenci, manžely, rodiči, dědečky, přáteli, spolupracovníky atd., aniž jsme se to učili a aniž to umíme doopravdy. Jakkpak je vlastně možné, že je tolik dobrých otců, a přitom žádná škola otcovství, pokud vím, neexistuje? Od-

kud tatínkové dovedou dělat správné tatínky? Myslím si, že to umějí z domova. V nějakém tajemném, dodnes neodhaleném kódu, se do vás i do mne obtiskl váš a můj otec. Taky máma. Bráška se sestrou. Prostě ti nejbližší lidé s celým jemným pletivem vzájemných vztahů. Stalo se to dávno. Ještě jsme byli malinkati a nijak jsme si to neuvědomovali. Nicméně podoba domova se do nás všech zapsala a přetrvává. Ač to zní skoro neuvěřitelně, vědci potvrzují, že vše, co malý človíček prožívá v raném dětství do 3-4 let, se stává základem jeho pozdější povahy, jeho příštího duševního života, jeho

osobnosti. Rodina a domov mají základní význam pro duševní vývoj člověka. Dcívák je první a zdá se, že úplně nejdůležitější školou života. Doma, u rodičů a mezi sourozenci, si mrňousek vypracovává šablony vztahů a řešení situací, šablony, které v určitých modifikacích potom působí a přetrvávají až do pozdního stáří. Doma se človíček poprvé ztotožňuje s životními postojí a morálními normami, které bude (patrně) zastávat i později. Doma se učí mít rád. Vážit si. Dávat. Myslet na druhé. Rozpoznávat dobré a zlé. Domov je nejdůležitější školou lidskosti. Domov je kompas. Je i tvým kompasem, táto!

MS

S

mladý svět * 39

XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

DOMOV (VIII.)

Dost. Naposled. Naposled o domově. Chci shrnout, co mi připadá podstatné... 1. Domov není místo. Spíš pevný bod v nás. Vědomí kořenů. Trvale tihnutí jedním směrem. Pociť, že náležím do určitého prostředí, že se cítím dobře v nějakém konkrétním pletivu vztahů, mezi lidmi, jimž se podobám a s nimiž mne pojí celá škála citových vazeb, od vréých až po ty nezřetelné. Domov je výsek světa, na který jsem se adaptoval. V dospělosti může ob-

zor domova dosahovat velmi daleko. V raném dětství je však jediným domovem malý kousek světa, dosažitelný takřka z máminy náruče. Máma, respektive rodiče, respektive rodina jsou prvotním středem, epicentrem lidského zakorenění. 2. Právě proto, že domov je cosi nehmotného, nemusí být plný věcí, pohodlí, přepychu. Mýlí se lidé, když ve snaze vytvořit domov donekonečna shánějí, hromadí, budují. Jakmile se v tamhle překročí míra, stane se z domova sklad majetku. Ovšemže je třeba udělat něco pro to, aby rodinné hnízdo bylo útulné a hezké. Ještě větší měrou však se člověk musí snažit, aby domov voněl

Kresba: Stanislav Holý

aromatickými přísadami, zvanými vřelost, radostnost, důvěra, bezpečí, teplo. 3. Malí človičkové mohou být připraveni pro život pouze v miniaturní a intimní skupině, v rodině. Už se jed-

noznačně ví, že nikdo nedokáže vstoupit do velké kolektivy přímo, bez předchozí zkušenosti a přípravy v mikrokolektivu rodiny. Dítě se socializuje prostřednictvím svých zkušeností doma. Pokud je nezíská (opuštěné děti), anebo pokud nabude doma pouze trpké zkušenosti, ocitne se uprostřed ostatních lidí trvale poškozeno, duchovně deformováno. 4. Domov je pro dítě jakýsi substrát, na kterém z instinktů klíčí a rozkvétá osobnost. Co bezbranné dítě potřebuje především a od samého počátku, je vědomí bezpečí. Ze zjištění, že je ochraňováno, že má, na koho by se spolehlo, dítě vyvozuje svou příští

důvěru v život a svět. Potřeba bezpečí plyne ovšem z všestranné závislosti. Sama o sobě nestačí. Je tu ještě druhý kořen, ze kterého človiček přijímá živiny: je tu potřeba pozitivního citového kontaktu. Prostě objev citové odezvy: dítě musí vědět nejen to, že se něčeho zlého nemá obávat, ale také, že je milováno. Teprve v jistotě bezpečí a náklonnosti může človiček „zapustit“ svůj třetí kořen: rozvinout instinktivní potřebu explorační potřeby hledat, objevovat, učit se, v nekonečném sledu výzkumů a pokusů si bez bázně přisvojovat stále širší a širší horizonty života. 5. Domov je z hlediska dítěte jediné právě

a jediné myslitelné místo, kde se kladou základy jeho osobnosti. Tady se formují mravní normy, postoje, hodnotové žebříčky. Tady vzniká vřelost, tedy zdravé sebevědomí a sebeúcta. Tady se rodí vřelost v lidech a život. Touha něco pořádného a poctivého dělat. Tady se jak ve formičce v dobrém, anebo ve špatném do človička natrvalo otiskuje charakteristika a kvalita domova. Rada jeho reakcí v dospělosti i ve staří bude jen komplikovanějším opakováním bývalých základních dětských situací. A tu jsme u středobodu: domov je v dětství nejdůležitější silou, jež modeluje člověka. Mysleme na to!

mladý svět * 40

XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

MENŠINOVÝ PROBLÉM: LEVÁCTVÍ

„Náš dvouletý Zdeněk sahá po věcech zpravidla levočkou. Ne vždy, ale častěji než pravou. Zajímalo by mě, co mám dělat. Učit ho víc používat pravou ruku? Nechat ho být? Jít se poradit k doktorovi?“ Tenhle dopis máminky z Jablonce n. Nisou jako bych poslal sám sobě. Paní Olga, má Alenka je taky taková. A i já s trochou úzkosti pozoruji, bude-li z ní levák, nebo ne. Asi to není žádná slast, žít v pravoruké ci-

vilizaci a být levý na pravou. Určité potíže to přece jen přináší. Neklesejme však na mysl, zase se neděje nic hrozného. Bohužel vám příliš nemohu poradit, nejsem odborník. Ale pro základní orientaci vám i všem, které léká větší obratnost potomkovy levičky, posílám pár informací z druhé ruky.

1. Uplně nejdůležitější fakt pro klid duše je asi tento: levorukost není projevem žádné poruchy či dokonce méněcennosti. Leváci mají vesměs stejné předpoklady uplatnit se ve škole i v dospělém životě jako praváci. Potíže, jež je čekají, plynou z toho, že svět odedávna funguje jako pravoruký. 2. Druhá

Kresba: Stanislav Holy

základní poučka, platná teprve v posledních desetiletích, zní: pokud se výrazný sklon k levorukosti rozpozná, nesmí být dítě násilím přecvičováno, na-

opak, je třeba převažující činnost levé ruky podpořovat. V daném případě nelze mluvit, ani větší dítě kárat, trestat, lámat násilím. To je hlavní zdroj poruch, neuroz, koktavosti a dalších potíží. 3. Pozor, velmi podstatná skutečnost: u malých dětí do tří let, tedy i u vašeho dvouletého Zdenka, je předčasně problém leváctví řešit. Malé děti jsou vesměs obouruké, leckdy dočasně dávají přednost levačce, poté se vracejí k pravé – definitivní převaha jedné ruky se počíná ustavovat teprve mezi třetím až pátým rokem života. Jinými slovy: leváctví dvouletého kluka není ještě evidentní, a protože se patrně te-

prve utváří, lze ho prozatím nenásilně povzbuzovat k preferování pravačky (pokládání lžičky napravo, podávání předmětů do pravé apod.). 4. Statistiky o počtu leváků se od sebe navzájem hodně liší. Zdá se však, že leváci jsou menšinou v poměru 1:7. Géniové jako Leonardo da Vinci, Michelangelo, Halbein, náš Jiří Trnka se osobnostmi stali možná proto, že se nepřizpůsobili. Skutečné leváctví se ovšem netýká pouze manipulace rukama, levák zpravidla také kope do míče levou nohou, do klíčové díry se dívá levým okem atd. Takový notorický levák starší tří let musí být jako levák respektová-

ván. 5. Několik snadných testů, jak rozpoznat leváka: křížení rukou (při sepnutí prstů je levý palec nahore) – křížení paží (při založení rukou je levá zasunutá) – hrození nebo ukazování prstem (levák levým ukazovákem) – házení míčem (přednost má levočka) – zapínání knoflíků (levočka dělá hlavní práci) – tleskání (levou na pravou). 6. Protože otázka, jak vychovávat dítě s neurčitou převahou levé ruky, je často složitá, přitom ovšem důležitá pro další vývoj dítěte, a protože poznat leváka je fakticky dost obtížné, měli by se rodiče včas poradit s dětským lékařem.

mladý svět * 41

XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

O LIDSKÉ JISTOTĚ

Alenka si přiskřípla prst. Dveře jí ukázaly, co dove- dou. Přiběhla ke mně a žalostně pláče. Bolestí? Ulekem? Z lítosti, že jí zdánlivě známý svět zra- dil? Chtěl bych vědět, co v podobných okamžicích v člověkově převažuje. Ne- vím. Jsem však velký mág a hypnotizér: beru dět- skou ruku do své, abych vyléčil bolest, lítost i zra- du. Foukám na bebička! A hle, prst se zázračně rychle uzdravuje, pláč tich- ne. Alenka zas našla rov- nováhu a já mám pocit boha, konajícího zázraky.

Taková drobnost! A takový efekt! Pravěká magie fun- guje. Uvědomuji si náhle, jakou ohromnou moc mají rodiče nad svými dětmi. Jak mrňouskové zcela ne- kriticky věří všemu, co dě- láme. Foukání na bebička a basta – konec úvah, co dělá táta, je se zárukou. Spatřuji v tom nikoli jen něžnou roztomilost. Taký smrtelně vážný přístup ke světu a k životu. Jen v dět- ství je člověk tak nádhér- ně důvěřivý, tak nekritický, tak tvárný. Dítěti můžete namluvit cokoli. Viru v Je- žiška nebo ve strašidla, strach z neznáma a z tmy. Taký viru v sebe sama. Lidskou jistotu. Sebeúctu, jež je prazákladem úcty k ostatním a prazákladem

Kresba: Stanislav Holý

otevřeného vztahu ke svě- tu vůbec.

Pojďte, přidržíme se ba- nalitý s přiskřípnutým prs- tem a budeme uvažovat o pojmu lidská jistota. Co- pak to je? Z čeho prame-

ni? Přemyslím, přemyslím a napadá mě, že jistota je opak úzkosti. Tak dobře. V tom případě si zkusme představit lidskou úzkost. Copak to je? Úzkost má nekonečné podob. Přepa- dá tě, když jdeš s děra- vou hlavou a paměti slo- žit zkoušku. Svírá hrdlo, protože kráčíš vstříc ne- známému nebezpečí. Ne- víš, v čem u zkoušky se- lžeš. Víš jen, že ti selhání hrozí. Úzkost nemá vyhra- něnou podobu. Úzkost je noční cesta lesem. Nevíš přesně, čeho se máš obá- vat, respektive v mozku ti buší, že ničeho, a přece: úzkost, ten nezformulovaný strach, bezpředmětný a nepojmenovaný, tě provází. Ve dne se při procházce

lesem cítíš dobře. Žádná úzkost, protože ten les vi- díš a znáš. Vše se změní, až zabloudíš a nebudeš si vědět rady, jak dál. Úzkost poroste tím víc, čím dez- orientovanější budeš. Ano, úzkost je dezorientace. Přestaneš-li rozumět světu, situaci, může se stát co- koli, všude číhá nebezpe- čí, naučené systémy tvých reakcí mohou selhat, ne- být efektivní. Úzkost roz- manitě intenzity vstupuje do sevřených hrdel či žaludků kdekterého člověka. Ale myslím, že nejvíc musí provázet děti. Pro děti má svět nekonečné množství pastí a léček. Na všech stranách číhá neznáma. Dezorientace je takřa to- tální. Sotva Alenka pocho-

pila, k čemu jsou dveře a jak se otevírají, už jí zra- dily. Kously. Skoro všechno kouše a škodí. Dveře, pes, horká kamna, nůž, skleně- ný střípek atd. Vše je mrňouskovi zdrojem úzkos- ti. A aby strach z neznáma časem nahradila jistota, musí být splněny dva před- poklady. Předně se člo- věk musí naučit, jak čelit světu, potřebuje prostě po- znat, jak si má v životě počínat, jak si poradit s bezpočtem nástrah. A pak je tu další, rovno- cenný zdroj jistoty: pocit sociální opory. Vědomí, že se má člověk kam vrátit, když v utkání se světem selže. Jasně: lidská jistota vzniká prostoupením učení a lásky.

M

S

mladý svět * 42

XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

O LIDSKÉ JISTOTĚ (II.)

Od té doby, co máme Alenku, hledívám na svět trochu jinak než dřív. Zkouším se dívat nejen svýma, ale i jejíma očima. Vhled do bytosti človíčka, ať třeba povrchní, mi semtam ukáže, jací vlastně my lidé jsme. Mrně není žádný méněcenný tvor. Všechno, co je skryto ve mně, v dospělákově, je už obsaženo i v Alence. Zatím ještě v zárodečné podobě, nerozvinuto, ale tím lépe: z dítěte víc čouhá, co v dospělých bý-

vá zasuto. Pravím vám, v tomhle je jedna z mnoha slasti rodičovství: máte možnost pozorovat, zkoumat, uvažovat, hledat – tím, že vychováváte dítě, učíte možná víc sebe než toho mrňouska...

Taková všednost, kterou jsem pozoroval už mockrát: Alenka se ocitne tváří v tvář neznámému člověku. Přejde návštěva. Anebo halku osloví někdo na ulici. Či vstoupíme do nového prostředí, jsou tam lidé, které ona nezná. V drobných obměnách se k mé nelibosti opakuje vždy totéž. Vedu si svou malou ženskou za ruku, pyšný na to, jaká je pěkná a chytrá, a teď bych naprosto nutně potřebo-

Kresba: Stanislav Holý

val, aby reprezentovala. My, chlapi, jsme nesnesitelně ješitní. Je úplně lhostejné, kolik je dámě po našem boku let, jestli třicet, nebo tři, pokud k nám nějak patří, předpokládá-

me, že se zhostí své povinnosti být chlapovi ozdobou. Jako ženy nosí náhrdelníky, vodi si muži manželky, milenky anebo i dcery. Hleďte a dívejte! Toto je mé dílo, toto můj vůz, toto má myšlenka, toto má manželka a toto, nejrozkošnější ze všeho, je má dcera! Přeháním, směju se sám sobě, ale málo naplat, potřeba pávit se je v určité míře vlastní každému mužskému – lišíme se spíš v intenzitě pávení, anebo v rafinovanosti, s jakou svůj vytahovací pud převlékáme do gala. Nu, od časů, co máme Alenku, přidělil jsem jí roli reprezentovat rodinu a mne osobně. Avšak Alenka vždy znovu

selhává. Jakmile se ocitne tváří v tvář nové tváři, jako by jí zaklel. Ztuhne, zmlkne, výrů po způsobu výrů, je z ní osůbka, se kterou se nelze pyšnit. Hrůza! Dokud jsem byl hloupý rodič, nutil jsem Alenku, aby projevila oduševnělost, jako krotitel jsem nabízel pamlsky v důvěře, že halku obměčím a ona známým za bombónek předvede, že je ne-li skvělá, tedy alespoň normální. Marně. Dnes však už jsem poučený otec. Nenaléhám na Alenku, aby se producovala, naléhám na bližní, aby jí nechali na pokoji, že se holka trochu otrká, osmělí a za hodinku za dvě bude normální. Vím totiž, že

pro mrňouska je každé setkání s neznámým člověkem obrovským náporem na jeho psychiku. Pocit jistoty a bezpečí vystřídala intenzivní úzkost. Úzkost zmizí, až mrně samo pozná, že žádné velké nebezpečí nehrozí. Ale proces nelze uměle urychlovat. Zvláště ne tím, když se dospělí pokouší šokováním a podlézáním "vetřít" dítěti do přízně. Z čehož jsem vyvodil dva závěry: 1. Smiřil jsem se s tím, že Alenka se svou malou lidskou jistotou reprezentovat tatínka ještě nemůže. 2. Poučen zkušenostmi s dcerou se vůči cizím malým dětem chovám zprvu nevěšimavě, a ony to oceňují.

M

S

mladý svět * 43

XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

O LIDSKÉ JISTOTĚ (III.)

Narodí se rybka, a hned plave, shání si potravu — doveče se o sebe postarat. Narodí se kuře, a za krátko hrabe i klove, na kvočně je takřka nezávislé. Primitivnější tvorové přicházejí na svět s ukončeným vzděláním. S hotovými schémata reakcí, prostě s pudovým vybavením, natolik dostačujícím, že se mohou přizpůsobit okolnímu prostředí coby-dup. Narodí se človiček, a je to nemotora a ubožák, naprosto neschopný nezá-

vislé existence. To, čemu říkáme pán tvorstva, vstupuje do života hodně nepánovitě. Lidské mládě není s to pro sebe udělat vůbec nic. Má-li přežít, musí to zařídít někdo jiný. Od prvního vdechu jsme my, lidé, takto připoutáni k bližním. Nejvíce k matce. K rodičům. Bez nich, bez dočasné závislosti na nich, bychom prostě nebyli. Já vím, je to banální fakt. Ale připadá mi občas, že si málo uvědomujeme, do jaké míry plyne náš pocit pospolitosti z ložky přírodních zákonů. My ani později, když nehotový organismus dozraje, nemůžeme žít nezávisle na druhých. Zdálnivě to jde: můžeme životem pla-

Kresba: Stanislav Holý

vat jako rybka ve vodě, můžeme se o sebe samostatně starat jako kuře na dvorku. Ale bez domů, které jini postavili, bez kabátů, které jini ušili, bez chleba, který jini upekli a

bez úsměvů a pohazení, které lze směřovat s jinými, bychom mohli leda vegetovat na zdivočelé úrovni Robinsona. Závislost v nezávislosti, ono zakotvení mezi ostatními, vědomí, že jen mezi lidmi mohou vyrůst v člověka — to vše tvoří jediný řetězec, jehož první článek dosahuje k nejranějšímu dětství. Až tam, kdy nám lékař pomohl poprvé se nadechnout a kdy nám máma poprvé podala prs, který bychom sami nenalezli... Hele, radíme se neživotaskopní, nehotoví, závislí. To je cena, kterou platíme za mimořádnou tvárnost naší komplikované nervové soustavy. Právě díky tomu, že do nás

příroda všechno předem nezakádávala, můžeme se rozvíjet přiměřeně k tomu, v jak složitých a proměnlivých podmínkách je nám dáno žít. Dětství člověka je na rozdíl od jiných druhů mláďat velmi dlouhé. O to účinnější však je potom vybavení dospělého jedince. Dětství je doba největší závislosti. Doba, kdy človiček potřebuje nejvíce péče a nejvíce ochrany. I toto je zcela banální fakt. Avšak na rozdíl od dřívějšíka, kdy lidé tohle období považovali za jakési provizorium, za nezbytné čekání na dospělost, spatřujeme dnes v raném dětství do tří až čtyř roků věku ústřední fázi života. Pa-

chopili jsme totiž elementární souvislosti. Pravda, to pochopení není ani zdaleka úplné, ale zřetelné se už před námi rýsuje onen řetězec příčin a následků, úplněji a hlouběji jsme pochopili staraté přísloví „Co do sudu přijde nejdřív, tím je citit napořád“ — prostě víme už, že v raném dětství se nejvýrazněji a nejtrvaleji formují charakterové rysy osobnosti. Tušíme například, že lidská jistota a optimistická důvěra v život a v bližní má kořeny až někde v nejvzdálenějším dětství: až někde tam, kde láskyplná máma dala mrňouskovi najevo, že ji na něm moc, moc záleží...

MS

mladý svět * 44

XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péča rodič

O LIDSKÉ JISTOTĚ
(IV.)

Představuji si dnes dětství jako dalekou cestu a velké hledání. Jako cestu k jistotě a hledání jistoty. Dřív, dokud jsem neměl možnost zblízka pozorovat Alienku, bych byl určitě bez rozmyšlení prohlásil, že dětství je sladký čas nevinné bezstarostnosti. Třikrát nikoli! Už vím, že za roztomilým a zdánlivě bezvýznamným dováděním lidských kotát jako za oporou probíhá úžasné vášní děj. Fascinuje mě svou nenápadností právě

tak jako důležitostí. Rodí se člověk. Rodí se v průběhu dětství podstatněji a dalekosáhleji než při porodu. Příchodem na svět proces zrodu spíše začíná, než končí. Neboť k životu nestačí být živý. Aby vůbec člověk mohl žít, musí se přesvědčit, že na to má. Že to dokáže. Potřebuje nabýt jistoty: Půjde to! Dobré to bude! Jediné normální, krásné a šťastné dětství je to, které malému človíčkovi padá důkazy ve dvou základních věcech: 1. Světu (na prvním místě rodičům) má smysl důvěrovat. Svět je hoděn důvěrou. Na svět (na rodiče) „je spoleh“. 2. Já, nepatrný, bezvýznamný tvoreček, jsem ně-

Kresba: Stanislav Holý

kdo. Hodně dokážu. Kdeco dokážu! A berou mě. Přijali mě mezi sebe. Někomu patřím. Poslyšte, pokud lidské mládě v útlém věku nedospěje k těmto elementár-

ním závěrům, takřka do-
zajista se to tak či onak
negativně projeví v celé
jeho dospělé budoucnosti.
V tomto smyslu je rané
dětství rozhodující fází na
křivce našich osudů, proto-
že předchází fázi roz-
umného, vědomého cho-
vání. Zdá se, že otisky zá-
žitků a prožitků z „času
nevinné bezstarostnosti“
se trachou podobají šlépějí
astronauta Armstronga na
Měsíci: jsou trvalé. Uvěřit
tomu a vyvodit závěry je
moc důležité. Jakmile to
člověk dokáže, přehodno-
tí jednak povrchní před-
stavu o dětství vůbec a
nazře v poněkud jiném
navigaci i svou roli rodi-
če. Dítě přestane být v je-
ho očích kotátkem na

hraní, milou osůbkou, při-
náležející rozptýlení a při-
jemnou zábavu „upraco-
vanému tatkoví“. Pacify
zamilovaného otce nadále
nebudou cílem, totiž tím
hlavním potěšením, nýbrž
prostředkem: vřelý vztah
k dítěti počne víc a vědo-
měji směřovat zpátky k di-
těti. K mrňouskovi, který
je na daleké cestě a
uprostřed velkého hledá-
ní. Máma s tátou mu jsou
orientačními milníky, pev-
nými body v nepřehledné
krajině. Jsou počátkem
cesty, od nich hledání za-
číná, jsou ústředními oso-
bami a strašně, bohužel
až osudově, záleží na je-
jich lidských kvalitách.
Především na ně musí být
„spoleh“. Vidět lidské

mládě, hledající jistoty,
potřebuje nejprve objevit
důvěru. Důvěru v jedno-
ho (v mámu), pak v dru-
hého, pak v lidi, pak ve
svět jako takový. Jen na
tomto podloží, na počtu
důvěry vůči okolí, může
vyrážit i důvěra v sebe.
Bez oddané důvěryvali
vůči bližním není sebedů-
věry. Na její místo na-
stoupí, a napořád, úzkost
a strach. Aby však rodiče
mohli zasít důvěru do srd-
ce vlastního syna, nemo-
hou fakt, že je na ně
„spoleh“, že jsou důvěry-
hodní, pouze předstíat.
Není-li důvěryhodnost je-
jich ryzi lidskou kvalitou,
dokážou nanejvýš zasít na
dobrou půdu méněcenné
zrno.

mladý svět * 45
XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péča rodič

O LIDSKÉ JISTOTĚ (V.)

Už tu padlo několikrát tvrzení: Štěstí a výkonnost prakticky každého člověka ve velké míře závisí na získání a vybudování pocitu jistoty v nejtělejších letech dětství. Neopakoval bych to, kdybych nebyl přesvědčen, že jde o jednu z ústředních tézí výchovy a rodičovství vůbec. Bohužel, něco jiného je myšlenku formulovat a něco jiného je uvést ji v průběhu péče o mršouška do života. To prvé je snadné,

to druhé neskutečně složité. Ne každá dobrá vůle, ne každá poctivá snaha vedou k předpokládaným výsledkům. Receptury, jak to zařídit, abychom do potomka vliili sebevěru, sebeúctu, jistotu oprávněnou a poctivou, nikoli přehnanou anebo falešnou, takové receptury nejsou k máni. Už proto ne, že jsme všichni svým způsobem originály, a ne kopie, každý je nějak jedinečný, jiný než druzí, a to od nůry a zděděných dispozic, až po výchovu, kultivovanost, styl života. Což platí o rodičích právě tak jako o jejich dětech. Ne, lidská jistota se nenalévá norimberským trychtýřem. Co však lze a co by

Kresba: Stanislav Holý

měl každý rodič učinit, je stanovit si v obecné rovině takovou generální linii výchovy. Prostě něco na způsob strategie a taktiky. Vše ostatní se dá vykonat jen drobnou, každo-

denní, takřka mravenčí prací, skládající se z nepatrných činů a reakcí, o jejichž důsledcích nutno vždy znovu přemýšlet. A ta generální linie? Pokusím se naznačit ji...
1. Pocit jistoty může dát dítěti především zkušenost z úspěšného zdolávání vlastních problémů. Plyne z toho návod, důležitý hlavně pro úzkostlivé rodiče: nechte dítě, aby vše, nač stačí jeho síly, dělalo samo! Neberte mu vůli k nezávislosti! Pyšné dětské „já sám“, to je úžasný projev lidské autenticity a hluboké zřídlo jistoty. Pobryndané šatičky, rozbité hračky a otlučená kolena zcela přirozeně kolávají hromadění zkuš-

ností. Nesmějí být důvodem k tomu, abychom dítěti brali samostatnost. 2. Tenhle strategický pokyn souvisí s předchozím: Chraňte děti před nezdary! Opakované neúspěchy budí úzkost a strach. Pozor však na dialektiku věci: v určité míře jsou nezdary nutným zlem, vždyť metodou pokusu a omylu se člověk k ovládnutí reality propracovává nejčastěji. Jde o míru. Mrně musí dělat boty a nešikovnosti, my je musíme ochraňovat před zjištěním, že dělá jenom samé boty a že je nešikovné. 3. Další pokyn opět souvisí s předchozím: Přemrštěná ochrana vede k stejným důsledkům, jako

nedostatečná ochrana. Podporuje nejistotu. Kdo dítěti slouží příliš, poškoduje je v jeho nezávislosti. Proto se nevyplácí děti rozmazlovat. Jestliže si mrně navykne ve všem spoléhat na rodiče, bude dříve nebo později tato odvozená lidská jistota krutě a možná nenapravitelně zraněna. Psycholog Adler napsal: deprivaci lásky prožívají dva typy dětí – děti zanedbávané a děti rozmazlené. Mazanci se ocitnou v konfliktu s pravou tvář světa a čeká je otřes. 4. Chvalte děti! Jsou ctižadostivé. Povzbuzujte je! Jsou nejistí. A dávejte jim najevo svou lásku. Ta je hlavním pilířem lidské jistoty.

MS

mladý svět * 46

XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péto rodič

„ŠTASTNÉ DĚTSTVÍ“

Možná mě to už napadlo. Jsou děti šťastné? Ptávám se sám sebe. Je šťastná má Alenka? Provim vám, že nevim. Doufám. Ale nejsem si jist. Jak o tom začnu přemýšlet hlouběji, připadá mi, jako by na tom se štěstím nebylo o nic lépe než my, lidé dospělí a víceméně zralí. Vidám ji často plakat. Vidám ji čekat a toužit po něčem, co se nakonec nedostaví. Vidám její smutky. Bolest boulí či nemocí. Mnoho jejich okamžitých přání se nenaplní. Mnoha osob, zvířat

a věcí se bojí. Den po dni jí život skýta řadu příležitostí k úzkostem, k zklamáním, ba i ponižení. Lidé v nejbližším okolí dělají, co mohou, aby Alenka šťastná byla. Jenomže to je něco jiného. Ze skutků bližních ještě neplyne nějaké automatické štěstí. Myslíme-li to s Alenkou dobře, není ani její povinností, aby vše takto chápala, a už vůbec od ní nelze očekávat vždy souhlas, či disciplínu z rozumu. Srovnám-li všední dny Alenky a své, musím konstatovat, že ona se do konfliktu se světem a lidmi dostává daleko častěji než já. Mnohokrát denně má nějaký malér, z hlediska dospělých přirozeně mali-

Kresba: Stanislav Holý

chý – avšak jsou ty řetězce průvihů malicherné i pro její malinkatou, choulostivou dušičku? Pochybují.

„Štěstí“ je slovo hodně kulaté a kluzké, protože

kdekoliv z nás rodičů je ochoten učinit cokoli, aby jeho dítě bylo šťastné. Já také, nevyjímám se z obecně přijaté šablony, pouze snad chci dodat: pozor, nemylme se, šťastné dítě nevzniká tím, že mu podsuneme hodnoty ze světa dospělých! Šťastné dětství napříkjem není totožné s vnějším dostatkem či blahobytem. Vidím to na Alence, jak se její a mé představy míjejí. Chtěl bych, aby chodila hezky oblékaná, ale jí je to jedno. Chtěl bych, aby jedla hodně ovoce, ale ona s výjimkou zmrzlin, čokolád a žvýkaček a své živě nepřemýšlí. Chtěl bych, aby se v zimě dostala na hory, jelikož je to zdravé, avšak

ona si klidně bude sáňkovat na Jižním Městě s touž radostí jako v Krkonosích. Prosim vás, abychom si rozuměli: já zde nechci vytýkat vám či sobě, že o děti pečujeme, jak nejlépe dokážeme. Chci spíš upozornit na plochost našich rodičovských představ o „šťastném dětství“. Myslím si totiž, že podléháme dvěma iluzím. První tkví v přesvědčení, tradovaném po generace, že dětství je blažený čas bezstarostnosti, volnosti, her, sladké neodpovědnosti a rajskeho nicnedělání. To v nás ovšem přezívá spíš idealizovaná vzpomínka na naše vlastní dětství. Bolesti byly zapomenuty, trosky krásných zážitků přezívají, čas-

těji si je vyvoláváme z paměti a ožívujeme je, zatímco ty nepříjemné jsme zatlačili do nevědomí. Kdepak, dětství je drama plné konfliktů a dějů! Žádná idylka! „Šťastné dětství“ se asi koná jen v myslech dospělých. To druhá iluze? Spatřuji ji v obecně snaze rodičů obklopovat potomky především maximem blahobytu v představě, že uprostřed dostatku jaksi samovolně vzniká o rodi se i větší míra „šťastného dětství“. Tenhle omyl mi připomíná falešnou víru, že přesycenost je lepší než hlad. Život ukazuje, že v hmotném i duchovním smyslu člověku škodí přesycenost zrovna tak jako hlad.

MS

S

mladý svět * 47

XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

VŠEHO S MÍROU!

Stává se i v lepších rodinách, že se rodiče zachovají jako hlupáci. Abych nikoho neurazil, uvedu příklad z vlastnoruční výchovatelské praxe... Po delší čas se pokouším naučit Alenku rozeznávat barvy. Jako poučený rodič jsem se usnesl, že tuhle znalost si musí osvojit, je čas, má na to věk i inteligenci. Avšak rozumek holky, která ve třinácti měsících přestala nosit plínky a v půldruha roce měla z sobou dvou stovek slov, se

tentokrát vzepřel. Odmítl pochopit, oč jde. Funguje jediné spojení – tráva je zelená. Ostatní barvy jsou Alence lhostejné, plete si je se zvláštní lehkomyšlností a její ctižádostivý tatínek v skrytu duše pláče. Kdyby se otcovské zklamání vskutku odbylo potichu a někde za bukem, bylo by to ještě celkem dobré. Ale tatínek je impulsivní, a tak se stane, že svou nelibost dá v jedné nervózní chvíli dceři jadrně najevo. Buď jsi, holka, barvoslepá, nebo pitomá! Samé jedničky asi nebudou... Jak pošetilé! A jak běžné! Ve většině otců i matek dríme představu, že jejich dítě musí být pravý skvost, tvor fy-

Kresba: Stanislav Holý

zicky i duchovně mimořádně zdatný, alespoň o maličký kousek čilejší a inteligentnější než děti ostatní. Všichni máme geniální děti, neříkejte, prosím vás, že ne! Láska a přirozená

pýcha člověka nutká myslit si dvě věci: že totiž to moje dítě má nárok žít si o chlup lépe a šťastněji než dítě sousedovo či bratrovo a za druhé že je o chlup hezčí a chytřejší než dítě sousedovo či bratrovo. Nejlepší dítě je prostě vždycky to moje a pro vás to vaše. Na tomhle pocitu nikdo nikdy nic nezmění, jde o přirozený výraz citového zaujetí a všechno je v pořádku až do okamžiku, kdy se dostaví malé zklamání. A vemte na to jed, že se dostaví. Neboť v zaujetí pro vlastní děti jsme všichni hodně neobjektivní, zatímco reálný život našich potomků se odehrává podle

přísně objektivních zákonitostí a nebere zřetel na rodičovské představy o pocitu. Já si tenhle fakt uvědomil ve chvíli, kdy mě holka dohřála neschopností odlišit červenou od modré a bílou od žluté. Zatím takřka všechny krůčky růstu a zrání hravě zvládala. Doposud vrchovatě splňovala moje představy o tom, jak je chytrá, učenlivá, prostě senzační. A náhle selhala! Škobrtla na takové maličkosti, jako jsou barvy. Coš mi to, holka, vyvedla? Jak si to představuješ, neodemnit tatínka za všechnu tu péči a starostlivost dokonalou orientací v pastelkách? Co si o nás pomyslí tatínek Vojtiška, který je mladší –

totiž Vojtišek – a barvy umí? Ty i já budeme před tatínkem Vojtiška zpodíli chudáčci! Chápeš to? Alenka to nechápe. A tak nezbyvá, než abych chápal já. Abych se smířil s tím, že holka začne rozeznávat barvy až za čtvrt roku či ještě později, tak jako se jiní rodičové musejí vyrovnat s faktem, že se jim synáček počurává ještě ve dvou a půl letech, že začal mluvit pozdě, že je na rozdíl od jiných dětí plachý, zamklý, atd. Víš ho s mírou, Péťo Rodiči! Nemáš právo mu zazlívat, že není ve všem tak úžasně, jak by sis přál. Ostatně ty, Péťo, jsi ještě ve třech letech čural do kalhat!

MS

mladý svět * 48

XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

VŠEHO S MÍROU
(II.)

Už jsem to v různých souvislostech mnohokrát zdůraznil: rodičovská láska je první kompas dítěte. Skrze ní do bezbranného a zcela závislého človíčka vstupuje elementární pocit bezpečí, důvěry a jistoty. Jsem tu dobře? Mají mě tu rádi? Zdravý růst mrňouska je podmíněn tím, že sám sobě v miminkovské řeči pocitů a dojmů odpoví kladně. Na první pohled se zdá, jako by vřelá a něžná vztahy k děcku byly ve většině dospělých od přírody za-

katveny a zakódovány. Vždyť přece mít rád vlastní dítě je tak snadné! Je a není. Nepochybuji o tom, že většina rodičů své potomky vskutku miluje, a to naplno a opravdově. Na druhé straně bezesporu platí: jsou mezi námi rozdíly, někdo miluje víc a někdo míň, někdo lépe, někdo hůř. Vztah k dítěti je cosi neobyčejně tvárného, individuálního, rodičovská láska má nekonečné podoby a forem. A v té souvislosti chci dnes upozornit na závažnou skutečnost: nemylme se, ne každá rodičovská láska je ta pravá, i ten zdánlivě nejpřímější cit se může ocitnout na cestě, z faktu, že hluboce milujeme své

Kresba: Stanislav Holý

dítě, ještě automaticky neplyne, že je všechno v pořádku. Žijí mezi námi děti, ohrožené nedostatkem lásky. Není jich moc, avšak existují a bylo o nich napsáno už mnoho smutné-

ho. Právě tak se však rodí a rostou děti, které mrzačí projevy přehnané, nezdravě přeexponované lásky. Několikrát jsem takové děti viděl a vy asi taky. Každou tu zkušenost jsem přijal jako varování: v oblasti rodičovství snad více než kde jinde platí teze o zlaté střední cestě! Nic nepřeháněj, Péťo! Ani přísnost, ani povolnost! Ani shovívavost, ani úzkostlivost! Hledej sebe sama, vychovávat dítě znamená kormidlovat mezi úskalími extrémů a bdít – všeho s mírou, dokonce i lásku je třeba dávkovat v přiměřeném množství. Ano, spatřil jsem onu přehnanou náklonnost k dítěti v různých podobách,

přičemž se za ní vždy skrývala nějaká osobní strast rodiče, neúspěch, neuspokojenost, pocit méněcennosti, anebo i pocit viny. Svobodná matka, anebo žena, která ztratila manžela, přenesla všechnu zálibu svého citu na dítě, a zhoubný proces přeexponované lásky se dostaví. Manželé, kteří po léta na děcko marně čekali, jsou konečně šťastní: mají syna, avšak nenajdou už v sobě míru, vložili na bedru svého jedináčka veškerou tíhu citového opojení. Podobně jsou ohroženi rodiče, jejichž dítě dlouho a těžce stonalo, anebo lidé, jimž dítě zemřelo a vychovávají teď jiné ve stínu prožitě tragédie.

Blahodárná láska bere na sebe v podobných případech jednu ze dvou možných pokřivených forem. Buď jsou rodiče vůči svému děcku nekonečně shovívaví, takže dítě si může dělat cokoli, anebo jsou chorobně úzkostliví, a děti nesmějí naprosto nic: nesmějí do zimy, to by nastydly, nesmějí do vody, to by se utopily, nesmějí mít kamarády, to by se zkazily, vše je nebezpečné a vše je zakázáno, nikoli z přísnosti, ale z přílišné ustrašené lásky. Extrémní shovívavost i extrémní úzkostlivost, to jsou špatné projevy lásky, ať sebevětší. Trpké jsou i plody takové výchovy. Nebot platí: všeho s mírou!

MS

mladý svět * 49

XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péča rodič

VSEHO S MIROU
(III.)

Je-li něčeho moc, je toho příliš. Antická zásada uměřenosti, zlaté střední cesty, má váhu a platnost zejména v rodičovství. Kdo vychovává, měl by zkoumat, zda v něčem nepřehání. Formovat lidskou osobnost znamená konat po dvacet roků velice odpovědnou a přitom subtilní pedagogickou práci. Rodič je učitel, třídní pro jednoho, dva žáky, které si mimořádně oblibil. Učí je doma a s láskou. To však ho ještě neopravňuje mít pocit, že prostou přítomností dítěte

nabyl úplně kvalifikace k rodičovství. Lásku k dítěti, spontánní a vřelá, zůstává pouhým předpokladem dobré výchovy. Nezbytným, nikoli však jediným. Minule jsme si všimli, jaké důsledky může mít, vychýlí-li se rodičovský cit ze svého optima do extrémních hodnot přehnané lásky: vychovatel počne být buď příliš úzkostlivý, anebo příliš shovívavý. Ta či ona varianta se neblaze promítne do osobnosti dítěte. A dobrá vůle rodičů, jejich nejlepší a nejpoctivější snaha, přinese jednou v budoucnosti trpké ovoce. Shledají, že v bavlence vypěstovali vystrašeného chudinku, neschopného samostatných životních

Kresba: Stanislav Holy

rozhodnutí, anebo naopak panovačného sobce, jenž žádá ohledy jen pro sebe, jenž očekává, že druzí budou zametat smítka a on bude kráčet po cestě pohodlně vpřed – vždyť tak

si zvykl doma. Preexponovaná láska k děcku skrývá celou škálu nebezpečí, o to záladnějších, že matka nebo otec vesměs o své slabosti nevědí. Nemají měřítko. Nikde se neprodává indikátor lásky, který by člověku po způsobu voltmetru či teploměru odměřil příslušnou hodnotu a naznačil tak, byla-li překročena míra, je-li citu moc, málo, nebo akorát. Připadá mi, že právě v nalézání a utváření jakéhosi vyváženého, uměřeného citového vztahu k vlastnímu dítěti, tkví umění stát se dobrým otcem či matkou. Neumím ani sám pro sebe přesně postihnout ono jemné a složité předivo všech činitelů, které tu vstupují

do hry. Vždyť do našich vztahů k dítěti se na vědomé i nevědomé úrovni promítají nejrůznější složky naší osobnosti – intelektuální dispozice, charakterové rysy, mentální založení, ambice, sny, zvláště pak vlastní prožitky z dětství, modely rodičovských rolí, jak jsme je spatřili, ať v dobrém, či špatném, kdysi doma. Právě tak se do formování vztahů k vlastnímu dítěti zapisují rozmanité hodnoty, charakteristické pro mrňouska: Je čilý a bystrý? Nebo naopak? Je mírný a vřelý? Či výbojný a vzteklý? Je hezký? Je zdravý? Je to kluk, kterého jsme chtěli, anebo holčička, kterou jsme nechtěli? Atd. Z této

směsice vjemů, pocitů, zážitků a zkušeností se kdesi hluboko v nás a takřka nekontrolovaně vytváří individuální podoba vztahu, který s nádhernou prostotou vyjádříme takhle: „mám rád své dítě“. Ale ovšem! V naprosté většině případů je výsledek složité rovnice správný a v pořádku. Na druhé straně bývají početné výjimky, potvrzující pravidlo. Lásku bez sebekontroly, bez sebekritiky, bez přemýšlivého hledání uměřenosti vztahu, bez objevení rovnováhy mezi náročností a povolností, degraduje do jedné z podob zhoubné preexponované oddanosti děcku. Pozor! Kdo nehledá míru, třeba ji nenajde!

The logo consists of a large, bold, black letter 'M' positioned above a large, bold, red letter 'S'. The 'S' has a black oval cutout on its right side. The entire logo is set against a yellow background.

mladý svět * 50

XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péře rodič

VSEHO S MÍROU
(IV.)

Zijeme v neobyčejně soutěživé civilizaci. Potřeba vyniknout, být první, něčím neobyčejným, úspěšnějším než druzí, stanout na stupních vítězů, získat medaili, státní cenu, anebo alespoň vyšší odměnu než kolega, tato ctizádostivost je v nás vychovávána a posilována od nejútlejšího věku. To je všeobecný rys moderní vyspělé společnosti, nikoli nějaké československé specifikum. Na jisté úrovni je soutěživá atmosféra nepochybně zdravá – motivuje výkon-

nost, nabíjí člověka energií a čínorostí. Lidská soutěživost se ovšem projevuje takřka ve všech oblastech, ve všem našem konání, také ve výchově dětí, a tam bývá někdy problematická. Znáte ten horečnatý shon po kočárkách typu Stegner a po módních záležitostech tohoto druhu? Postřehli jste, kolik rodičů lpi na tom, aby jejich dítě bylo aspoň o trošičku víc jako z cukru, jako ze škatulky, prostě jednička? Děti bez rozdílu pohlaví a věku naší zásluhou mezi sebou soupeří, ještě to možná ani nevědí, ale už vedou soutěž o to, které z nich pojede v nejvíc nobl kočárku, které bude nejčastěji u moře,

Kresba: Stanislav Holý

keré se na horách blýskne nejluxusnější výstrojí atd. Asi namítnete, že neoprávněně napadám spontánní touhu rodičů dát dětem to nejlepší, prostě maximum, jež lze. Co je na tom špat-

ného, když matka s otcem zahrnují potomka všemi dostupnými plody své práce a lásky? Ať se děti mají líp, než jsme se měli my! Ať žijí v dostatku! Ať je jim na světě, když už žijí ve století tak rozporuplném a konfliktním, pokud možno jako v bavlnce! Poslyšte, musím přiznat, že se mi takový přístup k dětem dvakrát nelíbí. Je mi podezřelý. Nevěřím tak bezvýhradně v pravdivost obvykle uváděných argumentů. Tuším, že za důvody, jimiž své postoje ospravedlňujeme, se skrývají jiné, aniž si je třeba uvědomujeme. Mají Alence – například – bylo jedno, v jakém se vozí kočáře. Celkem zůstává do-

denes lhostejná k tomu, zda má na sobě luxusní obleček, nebo obyčejný obleček, spíše projevuje názor, zda se jí líbí, nebo ne. Obecně si myslím, že její stránky života se odvozuje z míry nároků našich. Kdybychom doma žili o chlebu a vodě, patrně by to považovala za přirozené. Nevím to s jistotou, ale domnívám se, že by na prostou chudobu a asketičnost snášela zrovna stejně jako život v pohodlí a dostatku, jaký jí poskytujeme. Co tím chci vyjádřit? Kam mířím? Chci vyjádřit podezření, že za dosti rozšířenou touhu nasytit potomky blahobytem se tají především zbytnělá

a bezradná soutěživost dospělých, kterou děti dřív nebo později postřihnou a přijmou za svou. A volám: všeho s mírou! Roztočili jsme kolotoč vzrůstajících nároků, přesvědčení, že kvalita a kvantita věci a požitků, jimiž zahrnujeme své děti, je tím nejočividnějším měřítkem i důkazem péče, či dokonce lásky. Bída této tendence však tkví v tom, že člověk je mimořádně adaptabilní. Přizpůsobí se. Děťátko zvyklé od malička dostávat mnohem víc, než potřebuje si prostě jenom „zdvihne normy“, nic víc. Jen tak mimochodem: víte, že obraz přesyceného boháče býval odedávna symbolem lenoství a zpanšletost?

MS

mladý svět * 51

XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

VANOČNÍ EPISTOLA

V prapůvodním smyslu byly antické epistoly literaturou ve formě dopisů, určených širšímu okruhu osob, obvykle s nabádavým a poučným obsahem. Takový dopis-epistola chci dnes poslat vám. Bude to psaníčko sváteční, moudré, rád bych, abyste je přijali jako pohlazení. Nebo jako srdečné papíání do vánočních dnů. Musím hned dodat: abych do své epistoly dokázal vložit duchaplnost a hloubku myšlenek, poprosil jsem o pomoc jiné

lidi, chytřejší a lepší. Vesměs je znáte, takže mne pochopíte. Přiju vám moc hezké vánoce a dobrý příchťi rok!

Domov není místo, kde bydlíš, ale kde ti rozumějí. *Morgenstern* / Sto mužů může vytvořit tábor, ale jenom žena dokáže vytvořit domov. *Orientální přísloví* / Rodina je jednou z nevyhnutelných podmínek štěstí. *Tolstoj* / Bez rodiny se člověk chvěje zimou v nekonečném vesmíru. *Maurois* / Často zveme osudem, co je naše dílo. Z *Bidpajových bajek* / Manželství je něco, na čem se musí stále pracovat, co není nikdy hotovo. *Maurois* / Láska má mnoho společného s pohádkou, manželství pak

Kresba: Stanislav Holý

s realistickým příběhem. *Fielding* / Manželství musí neustále bojovat proti draku, který všechno spolkně: proti zvyku. *Balzac* / Je to řetěz, k němuž se srdce

nesmí připoutávat násilím. *Molière* / Před manželstvím se domníváme, že milujeme, v manželství se to teprve učíme. *Kästner* / Manželství s dobrou ženou je jako přístav v bouři, manželství se špatnou ženou je jako bouře v přístavu. *Vauvenargues* / Kdyby byli muži více spokojeni sami se sebou, byli by méně nespokojeni se svými ženami. *Voltaire* / Lidské štěstí, to je taková šňůrka, na kterou navlékáme malé korálky, taková malá štěstí – čím jsou drobnější a čím jich je víc, tím je to štěstí větší. *Werich* / Štěstí je jako slunce. I stín musí být, aby se člověk cítil dobře. *Ludwig* / Zcela šťasten se necítí nikdo, leda že by

byl opilý. *Schopenhauer* / Štěstí se narodilo jako dvojče – musí se sdílet. *Byron* / Nemáme právo konzumovat blahobyť, aniž bychom ho vytvářeli. *Shaw* / Starajíce se o štěstí druhých, nacházíme své vlastní. *Platón* / Je rozumný, kdo se nermoutí pro to, co nemá, nýbrž raduje se z toho, co má. *Demokritos* / Uvažme, že i to, co máme nyní, bylo kdysi předmětem naší touhy. *Epikuros* / Lidé, kteří spatřují veškerý smysl života jediné v tom, mít se dobře, nedělají nijak dobře životu. *J. Capek* / Kdo vstoupí do našeho domu, ať se spíš obdivuje nám než našemu zařízení. *Seneka* / Jsou to v podstatě vzta-

hy mezi lidmi, které dodávají cenu životu. *Humboldt* / Hledat lidi, jež byste milovali, toť tajemství a úspěch celého života. *Sova* / Modernost je víra, že člověk nedělá skvěle jen stroje, ale i sebe. *Honzl* / Život je plamen, který vždy dohoří do konce a rozžehne se znovu pokaždé, když se narodí dítě. *Shaw* / Važ si každého člověka, ale stokrát víc si važ dítěte a střež se, abys neporušil jeho dětské čistoty. *Tolstoj* / Vrabec je malý ptáček, ale má srdce i žluč. *Orientální přísloví* / Děti potřebují spíše vzory než kritiku. *Joubert* / Chceš-li mít čestné děti, buď sám čestný. *Plautus* / Zeňte se, Čechové, ať jsou Češata! Ty!

MS

SVĚT

mladý svět * 52

XXIII. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

TATKŮV SILVESTR

Ahoj, kamarádi-otcové PF 1982! V tomhle svátečním čase, kdy snaha konat dobrodiní vždy přerůstá v davovou psychózu, nechci zůstat stranou. A tak vám posílám dárek. Je nepatrný, z laciného kraje, má však trvalou hodnotu. Ten dárek pro vás schovávám už rok. Je to dopis od velmi odborného odborníka. Netýká se výchovy dětí, nýbrž otců. Rady pana Evžena Jedličky z Brna, které loni uštědřil mně, jistě upotřebíte i vy. Jsou návadem, jak racionálně přískrtit vaše žizně, která

dříme v kdekterém chlapovi a která o silvestru tradičně naplno propuká, aby na Nový rok, už zas vyhaslá, způsobila dezilu. z i v rodině. Neboť vaše dítě ráno vstane, obhlédne situaci a prohlásí: „Tahle není náš tatínek!“ Otče, dobrý muži, chceš-li si do nového roku zachovat u potomka přízeň, přijmi toto silvestrovské poučení, jak vše chytře zařídit. Neradím já, radí Evžen Jedlička.

„1. Víš-li, že k bujarým oslavám silvestra se s přáteli sejdete – dejme tomu – v osm večer, dopřej si kolem čtvrté odpoledne dvě deci vína nebo malého frtana dobrého koňaku, vodky či becherovky.

Kresba: Stanislav Holý

Uližuj však pomalu, neobrať to do sebe naráz. Tím pro odpoledne také skončí! Předpokládá to ovšem, že už nejméně od včerejška sis' nedal ani kapku. I kdyby ti kamará-

di nabízel k ochutnání nejlepší a nejsvědnější značky, nekompromisně odmítej! 2. Není pravdou, že před pitím musí mít člověk tzv. dobrý základ v žaludku. Ovšem ani hladovět se nemá. Při silvestrovské večeři jez střídme, ona už sama slavnost krmí znamená přísun většího množství kalorií, než je obvyklé. Nacpaný žaludek, stejně jako radý typ sněž kus špeku, nebo kopeček hodně promaštěných brambor apod. vedou snadno k zvracení. 3. Důležitější než přecpaný žaludek jsou duševní pohoda a klid. Zaříd', abys' k tabuli zasedl klidný, nespěchaný, s mírem a pohodou v duši. Nic při pití

nevede tak rychle k opilosti jako neklid, obavy, negativní psychické stavy. 4. Zásadně při pití nemíchej ani druhy, ani značky alkoholu. Drž se pouze a výhradně jediného druhu. Nemíchej bílé víno s červeným, nemíchej pivo desítka s dvanáctkou, ani pivo, ani víno nemíchej s tvrdým alkoholem (a opačně). Začneš-li koňakem (vodkou, slivovicí apod.), drž se toho nápoje celý večer. 5. Budeš-li pít tvrdý alkohol, nezapomeň každou skleničku zapít nejméně 1 decilitrem sífanu, neslazené minerálky nebo obyčejné vody. Doporučuje se pít sodu či vodu občas i mezi vínem. Alkohol je totiž ve své

chemické podstatě strašlivě koncentrovaný cukr a ten na sebe v těle váže vodu. To je ostatně příčinou známé silné žizně na druhý den. Lékaři tomu říkají postalkoholická dehydrace. Tu vodu je třeba tělu dodat, a včas! 6. Pij raději méně, zato dobrou a osvědčenou kvalitou. U vína poznáš kvalitu celkem snadno. Všechny (naše) druhy vín, prodávané pod různými poetickými názvy, jsou vína míchaná. Dobrá naše vína jsou ta, jejichž název se shoduje s názvem pěstované révy: např. Vlašský ryzlík, Zelený veltlín, Müller-Thurgau, červený Vavřínek apod. Jasně?

Tak PF 1982!

Péťa

MS

S

mladý svět * 1

XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

NOVOROČNÍ LAMENTACE

Ahoj, přátelé! Držím palce vám i vašim mrňouskům – ať je tenhle rok plný pohlázení, ať vám každý den přinese aspoň maličkost pro potěchu! S dítětem nablízku to ostatně nebývá neuskutečnitelné přání. Vedle lidského mláděte, je-li zdravé a v pořádku, se dá pochytat potřebná dávka radosti ve čtvrthodince. Totiž fungují-li základní vztahy a mechanismy doma a vložíte-li trochu aktivity, snahy a zájmu. Věřte,

i malá, pokud možno každodenní porce libých pocitů je něčím na způsob vitamínů, něčím, co dokáže udržovat životní rovnováhu, optimistické vyladění a takovou tu vnitřní úsměvnost, tu veledůležitou přísadu v člověku. Přísadu, které v nás asi ubývá. Promiňte, že to konstatuji zrovna ve chvíli, kdy se mají věst pouze milé a příjemné řeči. Ale nedá mi to – tolikrát jsem v posledních týdnech slyšel výkřiky na způsob „Už aby bylo po vánocích“, že mi znějí v uších. Když jsem v předvánočním období také na chvíli podlehł všeobecnému třetění a shánění, když jsem se pokusil vybrat, zaopatřit a donést

Kresba: Stanislav Holý

domů radost pro druhé, prostě kupu dáreků, zjistil jsem, že kdekoho – mne nevyjímaje – při činnosti tak bohuľibě přemáhá nervozita, chuť rezignovat, ba zloba. Viděl jsem pie-

kvapivě mnoho nerudných, přepracovaných prodavaček. A ještě více maminek a tátů, jak se mačkají, pošťuchují, osočují, jak jim v přečpaných obchodech, v tramvajích i v metru seřhávají nervy, jak přibývá kolektivní agresivity. A to vše ve jménu něčeho velmi přívětivého: všichni ti nervózní, zasmušilí lidé byli motivováni snahou někoho potěšit, udělat bližním radost. Pozoroval jsem sám sebe, jak v duchu nadávám, jak mám chuť zakřičet: lidičky, jděte pryč. Proboha, copak nechápete, že potřebuju sáně? Já vím, mám se ptát v létě. Jsem nepoučitelny, a sháním sáně vždy v okamžiku, kdy stoprocentně vím, že

nejsem. A naštvu se, ačkoli jsem mohl vědět, jak dopadnu. Jsme nepoučitelni. Krásná lidská snaha udělat bližním o vánocích radost dárkem bývá rok co rok placena takřka davovou psychózou. Kolektivně vytvoříme kolem sebe prostředí tak kyselé, že se v něm rozpustí naše původní pohnutky a záměry. Už to vím jistě: nejprotivnější a nejnervóznější byváme zcela paradoxně právě v období kolem vánoc. To je naše emoční bilance těžce pasivní: starosti, shan a trápení převáží nad zážitky libými, milými, útěšnými. Vydech-neme, zcela zmoženi, až u štědrovečerního stolu. U rozzářeného stromečku.

Naše děti, očarované kouzlem vánoc, nás odmění sladkým plesáním: hleďte, jaké zázraky se na světě dějí! Podívejte, co všechno mi přinesl ježíšek! Hodný nadpřirozený mužik mávnutím proutku udělal za blázincem tečku, rozprostřel idylu po všech rodinách a domácnostech, za zpěvu koled se uštvání, protivní a agresivní dospělí vracejí do té lepší podoby. Zas mají ten vnitřní úsměv a rozdávací pohlázení.

Chováme se, přátelé, praštěně. Konstatuji. Víím, že to nepředělám. Ale přejí vám ještě jednou, ať vám pohoda vydrží zas až do předvánočního třetění.

Péťa

M

S

mladý svět * 2

XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Pěta rodič

TÁTO, POJĎ SI HRÁT!

Ahoj! Udělal jsem několik novoročních předsevzetí. To je libůstka, kterou si nedovedu odepřít. S novým letopočtem vždy provádím inventuru. Sečtu hříchy, slabosti, průšvihy, omyly i skluzu a zaskočenější celkové sumy slavnostně slíbím lepšímu já, že se polepším. Je to moc hezká a nevinná hra. Začátkem ledna přestávám kouřit, anebo – to vyhlíží reálněji – omezují počet cigaret. Definitivně činím rozhodnutí, že budu pravi-

delně běhat. Před lety jsem na to koupil brožuru, kde jsou přesvědčivé údaje o tom, že vytrvalostní běh by prospěl mému zdraví. Také začínám účelněji hospodařit s časem, kuku plány, jak do programu na tento rok včlením okénka pro zanedbávané přátele, objevuji čas a prostor pro opomíjené záliby, nepřečtené knížky, nerealizované skutky. Od dob, co mám Alenku, patří mezi má novoroční předsevzetí také slib, že si na holku vyšetřím porci volna a že si s ní budu víc hrát. Vždyť loni jsme si užívali málo, holka roste jako z vody a některé otcovské slasti nelze odkládat na pak, na příhodnější chvíle

Kresba: Stanislav Holý

– promeškat, co se nikdy nevrací, by byla trestuhodná hloupost.

Pohleďte, je leden, čas dobrých předsevzetí, a já jsem jako vyměněný. Na

chvilíčku je ze mě člověk, kterého mám rád, ušlechtilý a dobrý, takového jsem léta hledal a konečně jsem ho našel... Z referencí bližních vím, že „hru na lepšího“ neprovozuji sám. Předsevzetí udělalo mnoho kamarádů. Jde především o záležitost mužů, patrně o nějaký starodávný rituál, podobný kráslení. Než se vydá na cestu žena, vydá se, našminkuje a provoní. Narozdíl od žen muž nekrášlí sebe, ale cestu, po které kráčí – vroubí ji dobrými úmysly. Ano, vím to moc dobře, že všech těch sazeňiček krásných předsevzetí se ujme jedna, nanejvýš dvě. Budiž! Aspoň něco... Ale proč se tu sám sobě ve-

řejně posmívám? Vlastně proto, že vás chci poprosit, abyste mi jedno z předsevzetí pomohli proměnit ve skutek. Už dávno mám v úmyslu napsat do Mladého světa takový větší materiál, určený tatínkům, totiž jakousi příručku o tom, jak si hrát s dětmi. Z vlastní zkušenosti vím, že mužský v roli otce neumí být dítěti dokonalým společníkem. Není připraven. A tak bych rád s vaší pomocí shromáždil osvědčené recepty na téma „Táto, pojď si hrát“. Proto vás vyzývám, abyste mi napsali. Od této chvíle sbírám: návody na hry typu „Takhle jedou páni, tak sedláci, tak sedláci“, říkadla a říkadla, dětské

hádanky, slovní hříčky, jazykolamy a vůbec vše, co se týká hraní s dětmi (do 6 let). Napište mi o hračkách i knížkách, které se ve vaší rodině osvědčily. Napište mi, pokud jste třeba mrňousovi vyrobili věc, která mu udělala radost, a pokud se domníváte, že by se váš nápad mohl uplatnit i v jiných rodinách. Napište, jak učíte děti mluvit, zpívat, kreslit atd. Hledám všechny dobré rady, nápady a zkušenosti. Nevím samozřejmě, jak bohatá a chytrá kolekce vznikne. Věřím však, že kolektivní moudro může konat divy. S díky za pomoc při realizaci novoročního předsevzetí se na vaše příspěvky těší Pěta.

M

S

mladý svět * 3

XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péla rodič

CERTI Z LONSKA

Sděluji vám, že se nám v předšíní usadili před několika týdny čerti a od té doby se nedají vyhnat. Stala se dost vážná věc. Byl jsem jejím inspirátorem a vyčítám si teď. Proč vlastně jsem své Alencepanence nachystal takové trápení? Ze zvědavosti, co s ní příchod Mikuláše udělá? Z touhy pokochat se tím, jak se holka bude „krásně“ bát? Anebo jsem si myslel, že jí takhle dopřeji velké dobrodružství a mimořádný zážitek? Neda-vedu si odpovědět. Víím jen, že jsem zorganizoval

hrůzostrašnou scénu a něco ve mně, něco trochu sadistického, se chvíli tetelilo blahem: ano, bylo mi dobře, když jsem holku držel v náručí a ona s očima vyjevenýma křečovitě svírala rúčkami můj krk, vzorně zarecitovala Enten-týky dva špalíky, čert vyle-těl z elektriky, ba s anděl-skou pokorou přislíbila, že se už nebude loudat s jí-dlem. Byl to moc hezký zá-žitek. Ale pro mne. Pro nás, přítomné dospělé. Jinak – uvědomuji si se zpožděním – byla celá akce vůči mé dceři unfair. Vždyť jsme se kochali je-jím strachem! Její bezmac-nosti čelit nadpřirozeným silám. Jejím statečným a zároveň zoufalým bojem

Kresba: Stanislav Holý

s nestvůrami, které mohly způsobit cokoli, například Alenku hodit do pytle a odnést. Pravím vám – příchod ježíška má poezii, je zázrakem, to září stromek, zní jemná koleda, dospěli

jsou naměkko a nehrozi žádné nebezpečí. Vše, co se děje, má přívětivost a vůni, něhu, lidský rozměr. Příchod Mikuláše s čerty a anděly je však pravý opak štědrovečerní slavnosti: to je barbarský obřad, násilný a primitivní útok na útlu dětskou dušičku. Jenom naše otrlost nám dovoluje, abychom rok co rok vpád bandy z podsvětí znovu připustili, ba iniciativně zorganizovali. My, velcí lidé, se čertů zalehko pozvat je do bytu, pohovořit s nimi, podstrčit Mikulášovi do košíku pár dárečků jako výkupné za okamžiky dětské hrůzy. Jenže malé děti patrně zažívají přibližně to,

co bychom pocítovali, kdyby náhle do poklidu domova vtrhla tlupa maskovaných lupičů. Kají se, přátelé, mně ta skutečnost naplno došla teprve dlouho po Mikuláši. Zprvu jsem se domníval, že jsem moudře zařídil vše, aby se Alenka bála „jenom trošičku“, prostě v mezích únosnosti. Chytil jsem partu strašidel u nás v domě, skládala se z osuntělého Mikuláše, tří andělů v prostěradlech a tří mourem namazaných čertů. Byly to děti z osmičky, takže jsem si mohl poroučet: žádné strašení, žádné výhrůžky, žádné řinčení řetězy, dokonce jsem tu sedmičlenou brigádu bubáků předem uprosil, aby Alence

něco sborově zapěla. Měl jsem v tom okamžiku pocit, že besídka v předšíní proběhla mírumilovně a v oboustranném porozumění, vždyť Alenka ani nezaplakala. Omyl! Pochybil jsem! Podcenil jsem dětský strach! Třiletá holčička, naučená chodit sama v noci na záchod, bez rozsvícení a bez buzení rodičů, není s to od mikulášské nadílky projít tmou předšíně. Tam spatřila čerty, předšíně je od té doby zakleté místo. Alenka se už několikrát v noci počůrala, neboť mokrá peřinka je pořád příjemnější než průchod nebezpečnou předšíní. Tak tohle jsem zavínil, a proto radím: již nikdy více Mikuláše!

MS

S

mladý svět * 4

XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

MENSINOVÝ PROBLEM: RÁČKOVÁNÍ

Pošta. Psaní... Péťo, můj kluk ráčkuje. Nemožu ho to odnaučit. Ráčkují taky! Porad', prosím. V podstatě tato fakta obsahoval dopis Ery S. Ještě v něm stálo: do logopedické poradny se Evě se synem nechce, má pocit, že svou vlastní řečovou vadou potomkovy nesnáze zavinila, a lékař jí představil, jak klouček kvůli ní chodí k doktorovi, a jak ho v ordinaci trápí, očkali není nijak nemocný. Problém paní Ery není nikterak výjimečný. Nechal

jsem se proto poučit, a šhnu teď, co jsem se dozvěděl...

Nevím, Evo, kolik je vašemu Jindrovi roků. Je-li mu víc než 5, zahod'te falešný ostych a zařekněte na dveře logopedické ordinace. Dost často tam dokážou napravit vadné r po dvou třech sezeních. U průměrně „nadaných“ dětí trvá zápas s ráčkováním 2 až 4 týdny. Nebolí to, a budete-li chtít, pomohou tam taky všem, odstraňují řečové vady také u dospělých. Jestli je Jindra podstatně mladší, zachovejte chladnou mysl a vyzkousejte doma níže uvedené triky. Obecně bych k problému tzv. rhotocismu (ráčkování) měl

Kresba: Stanislav Holý

zaznamenat aspoň tyto skutečnosti: r je se ř naše nejtěžší hláska. Většina dětí r zvládne až poměrně pozdě, mezi 3.—4. rokem, ba často teprve ve škole. Ze statistik: 20 %

prváčků nějak patlá — mají poruchy výslovnosti. Zajímavé je, že daleko častěji bývají postiženi kluci než holky. Polovina patlavých dětí z kasiček nedovede správně vyslovovat r a ř, asi pětina má potíže se sykavkami. Příčin patlavosti je moc: nemuzikálnost, vady sluchu, mluvidel, mnoho dětí (to je patrně váš případ, Evo) dědí vadu po rodičích, další si do školy nesou důsledky toho, že na ně dospěli „roztomile šišlali“ atd. Patlavost není nemoc, spíš něco na způsob kosmetické vady. Netřeba přeceňovat, ale ani nepodceňovat! Ve školním prostředí bývají „šišlouni“ terčem posměchu, a z malíčosti,

třeba z vadného r, mohou oklikou vyrůst vážné potíže psychické — ostýchavost, pocity méněcennosti ap.

Antiráčkovací trénink: 1. Předčasné nucení dítěte k vyslovení r často vede ke vzniku chybného, zadopatrového r. Vhodná doba pro trénink nastává až kolem 4. roku. 2. Zvuk r má v nastavení mluvidel, zvláště jazyka, mnoho společného s d. Jazyk navíc při vyslovení r pasivně (vzduchovým proudem) zakmitá. Na této období je založen trénink. 3. Pozor! Rekneme potomkovi, aby zvolna, co nejtěšší nejprve vyslovoval hlásky t-d-t-d-t-d. Jazyk by měl pracovat bez napětí, přirozeně. 4. Další fáze: Ne-

cháme dítě vyslovovat t-d-n, přičemž n nesmí splynout, musí zaznít odděleně. 5. Přejdeme ke slovům. Týmž způsobem dítě říká t-d-nka, t-d-plk. Pozor! Přízvuk je na t, přičemž d je kratičké, tiché, měkké, maličko oddělené. Jazyk dělá co nejmenší pohyby. Když dítě správně vyslovuje pomalu, žádáme, aby postupně zrychlovalo. Čím rychleji vyslovuje, tím více se d blíží správnému r. 6. Další pomocná slova, a to i k procvičení jiných hláskových seskupení: trubka, trumpeta, truhla, tráva, prudký, brnká, krátký, kravata, drůbky, mručí, vroubky, hruška. 7. V případě neúspěchu je rada na logopedovi.

mladý svět * 5
XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

MENŠINOVÝ PROBLEM: PATLAVOST

Ahoj! Psaní od Evy S. zavedlo můj zájem do oblasti, ve které jsem cizinec. Do říše vadné výslovnosti. Poptal jsem se, poučil v knihách, výsledkem byl návod, jak s dítětem natrénovat správně artikulované r. Tam, kde jsme se ocitli minulou kapitolou, dnes ještě zůstaneme. Dozvěděl jsem se totiž, jak zvládnout nejobtížnější hlásku českého jazyka hlásku ř. Společně s r má ř prvenství ve statistice dět-

ské patlavoosti. A tak možná recept na domácí nápravu chybného, osklivého ř bude pro leckterou rodinu užitečný. Ještě než začneme: kdyby se vám experiment doma nedařil, neváhejte a zajděte na logopedii, dovedou tam záznaky, ř umějí spravit ve směs na počkání. Anebo ve dvou třech sezeních.

Hlásky ř je vlastně sykavé r. Děti se ř učí vyslovovat dost pozdě, mezi 4.-6. rokem. My se o případnou nápravu pokusíme teprve poté, co potomek zvládl r. A zapomeneme recept, který se po amatérsku podává cizincům a který tvrdí, že nejlépe se k ř dospěje nácvikem zvuku rs. Za pomocnou hlásku

Kresba: Stanislav Holý

zvolíme r. A trénujeme: 1. Musíme vědět, že existují ve skutečnosti dvě ř, znělé a neznělé, viz rozdíl mezi slovy řípa, ořech, bří-

za a úhoř, hořký, vějíř. Nacvičujeme znělé ř. 2. Postavení mluvidel je při artikulaci ř stejné jako při š. Jazyk kmitá obdobně jako při r, ovšem je napjatější a pracuje jen koneček hrotu. 3. Nejdříve po dítěti chceme, aby tiše a s co nejmenším úsilím zkoušelo správně, prodlužované však r. 4. Pozor, teď přijde vrcholný trik: pravačkou uchopíme dítě za tváře tam, kde nahmatáme spodní čelist a provedeme hmat, jako kdybychom chtěli znázornit pantomimicky plnovous. Palcem z jedné strany, ukazovákem a prostředníkem z druhé strany posuneme tváře a rty silně dopředu. V této poloze necháme dítě vyslo-

vovat r tiše a lehce, přičemž dbáme, aby jazyk byl přiložen – také zlehka – na dásňové výstupky horních řezáků. Pozor, prosím, zároveň palcem či ukazovákem druhé ruky trochu tlačíme zespona pod bradou, aby se spodní čelist vysunula vzhůru. Dříve nebo později se při zachování správného postupu ozve parádní ř, neboť k hlásce r se přidá i potřebný sykavý zvuk. 5. Až bude dítě trénovat mluvidla bez dopomoci, nabídneme mu tuhle divokou básničku: Přemysl Rehořík řezbář byl, / dievčáky ze dřeva tvořil, / při záři zářících zřítelnic / zřejmě se Jiříně kořil, / Denně jí přinášel řechy, /

řezavé jak záře v záři, / před arkýř připravil řebíky, / přál se hrát při její tváři... Strašné, co? Obsahově ta poezie moc nevyhovuje, po zvukové stránce však je to správná královna. Nu, a pokud vám báseň neimponuje, je k dispozici známá říkánka o třiatřiatřiceti stříbrných stříkačkách.

Už jenom maličkost: Po hlásce r a hlásce ř je statisticky nejfrekventovanější formou patlavost dětí šišlavost – vadná výslovnost s a š. Náprava vyžaduje zavádění kroužkových sond do úst atp., prostě odborný trénink, proto se šišlavým dítětem neexperimentujte a zamiřte do logopedické poradny.

MS

mladý svět * 6

XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péča rodič

MENŠINOVÝ PROBLÉM: PATLAVOST

Ahoj! Máme sklon považovat dětské šišání, ráčkování a komolení řeči za roztomilou maličkost, které není třeba věnovat žádnou pozornost. Jde přece o přirozený a všeobecný jev. O cožsi fyziologického. Také dočasněho a pomíjivého. Většina mrňousů se dříve či později k správné mluvě dopracuje, a to spontánně, aniž by rodiče musili dlouhodobě vynakládat námahu. Dětský dar opičit se po dospělých přimáší ve-

směs skvělé výsledky. Třiletý špunt je už fenomenální linguista, vládne zásobou 1000–2000 slov, má podivuhodně vyspělý cit pro gramatiku, správně buduje složité věty – jenom drabert patlá, ale to se za další rok dva spraví. Nebo ne? Ne vždy! Minimálně u pětiny všech dětí přetrvávají vady řeči až do školního věku. A to je důvod, proč bychom problematiku patlavosti čili dyslalie neměli podceňovat v žádné rodině, ani tam, kde zatím s mluvou svých potomků nemáte starosti: mohou v budoucnosti vzniknout! Rád bych tu proto stručně shrnul několik strategicko-taktických panoučení.

Kresba: Stanislav Holý

1. Patlavost lze do určité doby považovat za fyziologickou záležitost. Nejvýš však do sedmého roku. Pak už je vadou, kterou je nutno pod odbor-

ným vedením rozhodně odstranit. S přibývajícím věkem jako by rostla i psychická dimenze této vady. Nedostatek, ac si ho malé dítě třeba neuvědomuje, může přinést vážné komplikace v období dospívání a v dospělosti. Jste povinni předběhnout následky – budoucí ostych, hrůzu z posměchu, pocity méněcennosti při navazování kontaktů, a to zejména milostných – jste povinni jednat včas. 2. Hodně vad řeči děti přejímají od rodičů a dospělých v nejbližším okolí. Přitom jen málo zralých lidí nachází odvahu a motivaci k tomu, aby se rozhodli pro odborné ošetření vlastní patlavosti. Rozum do hrsti! Stačí má-

lo, stačí vstoupit do logopedické poradny, a můžete svou výslovností být dítěti vzorem, zatímco takto jste příčinou jeho řečového defektu. 3. Častou příčinou patlavosti jsou vady sluchu, mluvidel, poruchy v centrálním nervovém systému. Bývají obvykle odhaleny v průběhu pravidelných lékařských prohlídek a dítě jaksí automaticky ocitne v odborné péči. Mimo kontrolu však leckdy zůstávají příčiny, skryté uvnitř rodiny. Jednou z nich bývá nedostatek citových vazeb: je známo, že dítě emocionálně hladové, nenasyčené, mluvívá nejen později, ale i méně často a s přitom nepřiměřeně dlouho podržuje infantilní způ-

sob mluvy i výslovnosti. Zhoubně působí také neustálé kárání, kritika chybné výslovnosti, výsměch a trestání. Vady se takto neodstraní, naopak, fixují se. 4. Přílišný dril a trénink, často v tzv. perfekcionistačích rodinách, bývá škodlivý, ba škodlivější, než výchova nedbalá. Sníží se sebevědomí a v některých případech upevňuje defekt. Například: vyslovuje-li malé dítě chybně r, to zadní, měkkopatrové, nelze vadu odstranit prostým, byť sebečastějším tréninkem na principu nápodob. Je zapotřebí vytvořit zcela nový zvuk. Atď. Jak to tedy mají rodiče vůči malým, jazykověděcům chovat? O tom příště...

MS

S

mladý svět * 7

XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péče rodič

PREVENCE PATLAVOSTI

Ahoj! Slibil jsem minule podat návod, jak na to, aby děti pokud možno čistě a krásně mluvily, aby období přirozené patlavosti netrvalo déle, než je nezbytné. Protože neexistují zázračné recepty, a to na žádný složitější problém, budou se vám asi následující instrukce zdát příliš obecné a ploché. Také takové jsou. Chtějí pouze rámpově ovlivnit vaše dialogy s potomky, chtějí nabídnout strategický plán,

dát jeden směr vašemu konání.

1. Myslím, že by starost a péče o kultivaci dětské řeči měla začínat projevením vědomého zájmu o tuto oblast. Rekl bych: povinností rodičovského údivu. Je to hotový zázrak, jenž se člověku odehrává před očima, když z prařeči lidstva, ze stereotypního kojeneckého broukání, se vždy znovu klubou stejná slova a tytéž prvotní významy. Ma-ma, ta-ta, pa-pa... Je to úžasné a působí to tajemně, když z prostinkých signálů během krátkých tří let rozkvete mateřština v celé košatosti slovní zásoby, mluvnice a větné sklady. Naučili-li se dospělý člověk

Kresba: Stanislav Holý

první tři tisícovky slov z frekvenčního slovníku angličtiny nebo němčiny (to je slovník, kde jsou pojmy seřazeny v pořadí podle

četnosti užití, od nejužívanějších po vzácné), rozumí jazyku z více než 92 %. Přibližně takovou slovní zásobu má i tříletý mrňous, ovšem uspořádanou podle jiného než frekvenčního klíče. Rodič, který na to nezářá s otevřenou pusou, který se nedívá a ani nemá v sobě schopnost žasnout, sotva dokáže výrazněji ovlivňovat vývoj dětské řeči. Neděje se ovšem příliš: dítě si pomůže samo. 2. Kdo se divit umí, spolupracuje už s kojencem tím, že mu poskytuje hojně podněty k broukání, později k procvičování slov a k mluvení vůbec. Čím je mrně větší, tím může být řečový kontakt intenzivnější. Pozor, nepřetěžovat!

Poznáte snadno, kdy je třeba zmlknout: dítě se s vámi přestane bavit, zaujme ho jiná činnost. 3. Při komunikaci musíte dbát na to, abyste s mrnětem „hovořili“ vždy na téma, momentálně poutající jeho pozornost. Jestli si zrovna hraje s vlásky panenky, je oním tématem pojem „vlásky“. Dítě si totiž všimá jen toho, co mu zrovna vyhovuje, co se mu líbí, co je v soulase s jeho okamžitými potřebami. Dobré je proto pojmenovávat předměty, které si potomek vybral očima či rukama, špatné je nutit ho, aby odříkával části těla, když právě jí. 4. Zásada pro kojenecký věk: podchycujeme i náhodně

správně vytvořený zvuk. Vycházejme dítěti vstříc. Jakmile zaslechne „ma-ma“, chyťme se jako klíš: deklamujeme s mrňousem, doufáme, že bude opakovat. 5. Pamatujeme, že zpěvem, rytmem, pohybem velmi přirozenou cestou bojujeme proti řečovým vadám. Souvislosti tu existují, uvěřte! 6. Nešišláme, od samého počátku mluvíme na dítě normálně. Co nejdříve zdůrazňujeme i gramatickou stránku věcí. Špatně: „Maminka Pepička oblékne.“ Dobře: „Hned tě obléknu.“ Špatně: „Jé, haf-haf!“ Dobře: „Podívej, to je pes!“ 7. Nekritizujeme, chválíme! Nevysmíváme se, povzbuzujeme!

M

S

mladý svět * 8

XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

SKRIPTA PRO PATLAVÉ

Usmysl jsem si, že poskládám na hromádku říkánky vhodné pro nácvik obtížnějších hlásek. Posílám vám miniaturní čítanku – žádná skripta, jenom pomůcka, vhodnou ke hře s dětmi. Vybral jsem z logopedického jazykového materiálu malé etudy, zaměřené na procvičování sykavek a dalších tří hlásek, jejichž výslovnost mrňousy trápí nejčastěji: l – r – ř. Při tréninku je

třeba postupovat od jednoduchých útvarů k složitějším. Od izolovaných slov, obsahujících procvičované hlásky (taková slova objevíte sami), k prostým větám, teprve pak k říkánkám. Důležité upozornění: Hlásková patlavost má tři formy. Dítě hlásku netvoří, prostě ji vynechává, např. místo ru-ka říká uka. V jiných případech nahrazuje správnou hlásku nějakou jinou – místo koruna říká koluna. Při obou těchto formách řečové vady můžete s potomkem celkem bez obav říkánky užívat, je pravděpodobné, že nápodobou se ke správné výslovnosti dopracuje. Třetí typ patlavosti však vyžaduje

Kresba: Stanislav Holý

je jiný postup: dítě totiž hlásku tvoří, ale nesprávně, na chybném artikulačním místě. Tady říkánky nepomohou, naopak, jejich deklamováním by se vada

upevnila. Nejprve je třeba zařídit nápravu, třeba s pomocí logopeda, teprve pak mohou přijít na řadu básničky.

C: Cválali koniči do kopce, cválali koniči pro otce, cválali koniči cupity v dál. // Cínoví vojáci, co máte na práci? Cupete: cupi, cup, do krabice hup. – Věty: Cílka má cop. Něco tu cínká. Malá pec je picka, malá klec je klícka.

S: Slon si dupe: hopsasá! V lese strom se otřásá. Slon je silný. Hopsa hej! Na nosík mu nesahej! // Prosim, prosim, nesu boty, opravte mi je do soboty! Deset stehů sem a tam, ve svátek je nosí-

vám. – Věty: U silnice stojí silné stromy. Slávek nese psovi kousek masa a kosti. Standa s Vlastou stavějí sněhuláka.

Š: Šiji, šiji, šiji šátek, šiji, šiji, bude svátek, šiji, šiji, šiji šátky ze široké šedé látky. // Všechny myši v šedé chýši mají šaty šedé. Všechny myši v šedé chýši šedý myšák vede. – Věty: Švadlena šije šaty. Hoši šli na višně. Dáša má šedivou šálu.

L: Naše malá Kamila, bavila se, bavila. Foukala mydlinky, byly z nich bublinky. // Kouli Milan maličký do doličku kuličky. Kouli, kouli kuličku do malého doličku. – Věty: Milu bolí koleno. Na louce létá bílý motýl.

R: Mravence prý bolí krček, cvrka v trávě strýček cvrček: cvrky, cvrky, cvrk, zavažte mu krk. // Trubač trubí, vytrubuje, trubka se mu blýská. Trubka troubí, tramtarata, trubka zrovna výská. – Věty: Strýc Karel bydlí v Praze. Na stráni se modrají trnky. Mám rád cukroví. Dobré jitro!

Ř: Mařenka s Jiřinkou přikryjí se peřinkou. Pod peřinkou dobře je, peřinka je ohřeje. // Režu, režu, dříví, už jsem celý křivý. Režu dříví z ořechu, narovnáám je pod střechem. – Věty: Mařka dobře vaří. Přemysl předčítá Oldřichovi básničky. Řeknete to, nebo neřeknete?

mladý svět * 9

XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

TRI ROKY
(I)

Člověk žije ve světě plném podivuhodnosti. A myslím, že k nejhezčím stránkám života patří, že se můžeme divit. Je to radost, spatřit třeba kouzelnou přírodní scénérii, povedený malířský výtvor, krásnou ženu, oduševnělou a harmonického člověka, dokonale udělanou práci, je to rozkoš, poslouchat Beethovena anebo číst Čapka. Pro každého z nás je k dispozici jiná škála hodnot a divů, mů-

žeme si vybírat po libosti, jenom musíme dávat pozor, abychom pod tlakem běžných starostí schopnost údivu neztratili, aby nás všední, protivné a zlé stránky života nevehnaly do náruče lhostejnosti, nevšímavosti, otopělosti. Nabyl jsem zřetelný dojem, že jedinečnou příležitostí, jak se bránit dorážející všednosti, jak si schopnost údivu uchovat, ba pěstovat, nabízí život po boku dítěte. Mé Alence jsou už tři roky. Den za dnem dělá pokroky, vyspívá, po drobných krůčcích se přibližuje světu, ve kterém žijeme my, dospělí. Co všechno už zvládá! Kolika věcem rozumí! Jak složitě duševní pochody se odehrávají

Kresba: Stanislav Holý

v její mysli! Jak košatá, členitá a naveskrz správná je Alenčina mluva! Uprostřed každodenního shonu to člověku nepřipadá překvapivé. Co se mu

odehrává před očima, bere jako samozřejmost – ostatně, ten překotný vývoj svým způsobem samozřejmý je, takovým tempem vyspívají všechny normální a zdravé děti! Jenže pak se dostaví sváteční chvíle, kdy se ohlédneš, kdy prodlíš v myšlenkách nad vším, čeho jsi byl bezprostředním svědkem, a ohromný údiv, pocit zázračnosti, tě doslova zaskočí. Tak málo času měla Alenka, a kolik už dokázala! Za dobu, která byla k dispozici i mně (jakpak jsem ji využil?), se proměnila k nepoznání. Ten úplně první zárazek se odehrál ještě předtím, než Alenka přišla na svět. Dvě živé buňky se spojily, začaly se

překotně množit a jejich 32.–34. generace se stala po pouhých 280 dnech človíčkem. Ano, lidské mládě je od vlastního zplazení vzdáleno na 32–34 buněčných dělení. Další zárazek se nepřetržitě děje před mýma očima. Neboť Alence jsou všehovšudy tři roky, a umí už neuvěřitelně mnoho věcí. Chodí a běhá. Soustředěně si hraje. Udrží čistotu. Umí se najíst a obléknout. Náruživě čte obrázkové knížky. Mluví. Má bohatou zásobu slov, takřka perfektně artikuluje, tvoří složité věty a především – neustále vyzívá, ptá se, klade všem v okolí svá proč. Je-li složitky průměrná, pak by podle výzkumů měla za každou

hodinu položit 31 otázek. S objevitelskou odvahou se žene světem, a já zírám s očima dokařán, protože si uvědomuji, že na vše, co dovede, měla pouhých 1095 dnů času! Připadá mi neuvěřitelné, kolik pro život nejdůležitějších poznatků si je dítě schopno osvojit za tisícovku dnů. A s velkou úctou ke všem dětem dnes vzhlížím, nikoli shlížím. Věřím už tomu, co tvrdí psychologové: Člověk rozvine všechny své schopnosti a funkce v průběhu dvaceti let. Na této dlouhé cestě se třiletlý špunt ocitá přesně uprostřed. První půlku putuje k smrti, druhou k životu. Člověk za tři roky, druhou za sedmáct... .

18:04 29/08/2013

M

S

mladý svět * 10

XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péře rodič

TŘI ROKY

(II.)

Věk tří let, to je životní mezník. Člověk dosáhl prvního stupně zralosti. Už je osobností. Je si vědom svého já, vybudoval si určité postavení uprostřed světa – v jeho případě to znamená uvnitř rodiny. Má svou vůli. Vzpírá se manipulaci. Má rozsáhlou paměť. Tvořivost. Velkou fantazii. A je doslova posedlý nutkáním k činnosti. Musí si teď pořádk a do nekonečna hrát, to je jeho

práce. Vážná a záslužná. Ještě jednu podstatnou věc musí učinit: vstoupit do kolektivu vrstevníků. Ano, to je významný krok za hranice prvního dětství, že tříletý špunt sebere odvalu ke kamarádství a napříští si už nebude hrát vedle ostatních dětí, nýbrž s nimi. A nade vším se klene schopnost mluvit – osvojením řeči mrňous dozrál pro soustavnou výchovu v mateřince.

Napsal jsem minule, že ve třech letech se dítě ocitá v půli cesty k lidské zralosti. Nikoli časové, ale vývojové. Tu druhou polovinu vzestupné dráhy urazí asi za sedmnáct dalších roků. Zapamatujte si ten fascinující údaj! Patří k to-

Kresba: Stanislav Holý

mu druhu faktů, které mohou trvale ovlivnit náš postoj k dětství. Prežívá-li totiž v našich myslích představa, že nejranější věk je pouhou přípravou

na život, musíme takový mylný názor korigovat: naopak, právě nejmenší děti žijí nejlépe, nejintenzivněji, nejrychleji. Právě mrňousové jdou životem v sedmimilových botách! Žádný z nich už nikdy nebude dělat tak velké pokroky. Vyhlíží to, jako by většinu vitální energie člověk proinvestoval zrovna v prvních třech letech. Život pak už běží pomaleji a pomaleji, je jako řeka, co byla na počátku prudkou bystřinou, uprostřed se zklidnila a do nekonečna oceánu vtéká sice s mohutnou vznešeností, ale líně, líně... Bude-li v nás obdiv, když někdo dovede žít na pině obrátky, pak se tedy obdivuj-

me na prvním místě malinkým špuntům. Zcela věcně vzato, zasluhují větší porci uznání než hrdinové práce, vědy, umění, sportu. Má pravdu luvenalis: „Největší úcta náleží dítěti!“

Pro vše živé, a tedy i pro člověka, platí zákon vývojové retardace. Čili zvolnění. Každý organismus se zprvu rozvíjí nesmírně rychle, vývojové tempo se však zvolňuje, a to tím víc, čím víc se blíží své konečné podobě i funkci. Retardace sice nemá rovnoměrný průběh, dochází k stídnání volnějšího a prudšího růstu, nicméně obecně ten zákon vždy funguje. Proto například člověk se nejrychleji vy-

ložené kosmickou rychlostí, vyvíjí právě na počátku své existence, totiž ještě když je embryem. Máte-li potřebu divit se, dívejte se! Ale skutečností je, že lidský zárodek váží pouhých 0,0006 gramu. Za 280 dnů se ze zárodku vylihnou novorozeně, vážící dejte tomu 3200 gramů. Počítejte! Zjistíte přírůstek 5 400 000 %. Kdyby dítě vyrůstalo v soulase s touto strmou vývojovou křivkou, vážilo by na konci prvního roku 100 kg a za dvacet let by dosáhlo váhy zeměkoule! Tříletý špunt však díky moudré přírodě váží pouze 15 kg, a je to dobře, protože bychom jinak nežijí ve světě lidí, ale v světě Ovesánků.

50729 APR 2015

mladý svět * 11

XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Pěta rodič

TRÍ ROKY (III.)

Přišlo na řadu vážení a měření. Chci vám dnes nabídnout sumu čísel a dat, prostě soupis technických údajů o průměrném tříletém špuntovi. Tátové číselka dovedou vychutnat. Někteří znají veškeré parametry auta či hi-fi soupravy, jiní odřikají z paměti výsledky fotbalové ligy za posledních deset roků, nevidím proto důvod, proč při proslulé kapacitě mužského mozku jen málokterý z nás, chlapů, ví, kolik váží syn a jaké číslo punčocháčů koupit. Snad že taková fakta nebývají běž-

ně k dispozici. Nuže, tu jsou!

Průměrný tříletý kluk měří 100 cm. Holka o centimetr méně. Oba vzhledem k novorozenecké délce vyrostli na dvojnásobek. Teď už se vývin zvolní, v následujících třech letech porostou tempem 6 centimetrů za rok. Prakticky vzato: co rok života, to další velikost konfekce. Váha: kluci mívají nad 15 kg, holky tak o půl kilo méně. Také ve váze nastane v druhém životním tříletí zklidnění. V předchozím období dítě svou hmotnost zpteronásobilo, teď bude přibývat už jen asi o 2 kg za rok. Srdce: od narození vzrostla jeho váha skoro třikrát, z 24 g

Kresba: Stanislav Holý

na 65 g. Také teď poroste pomaleji – asi jen o 20 g za rok (6 let: 85 g, v dospělosti 260–270 g). Protože je srdeční sval dětí méně výkonný, mají rychlejší puls, novorozenci 134,

tříletí špuntí 108 (dospěláci 73). Krevní tlak je nízký: asi 84–89 Hg. Krevní oběh je rychlejší, 1 cyklus trvá u tříletých 30 sekund, u dospělých 53 sekund. Základní údaje o dechu: kapacita plic u tříletých asi 0,5 l (dospělý 4,6 l), počet dechů za minutu 30 až 40 (v dospělosti 16 až 18). Údaje o výkonech srdce a plic bezprostředně souvisejí s dětskou únavností. Nepřepínat! Asi dvoukilometrové pěší procházky by měly být pro tříletého špunta maximem. Mozek: podle údajů navzájem dost odlišných činí průměrná váha mozku novorozence 366 g ($\frac{1}{4}$ konečné váhy), tříletého dítěte 1000–1080 g ($\frac{4}{5}$

váhy v dospělosti). Pro srovnání váhy některých geniálních mozků: Byron 2238 g, Cromwell 2233 g, Turgeněv 2012 g, Pavlov 1654 g, Schubert 1420 g, Anatole France 1017 g. Průměrná váha mozku v dospělosti: muži 1360 g, ženy 1220 g. Pokožka: kožní plocha se vzhledem k hmotnosti relativně zmenšila. Zatímco u novorozence činí poměr 800 cm²/1 kg, u tříletého se snižuje na 450–500 cm²/1 kg. Údaj na první pohled snad neúčelný v sobě skrývá důležitý závěr pro praxi. Tříleté děti, právě tak ale ještě šestileté, vydávají za stejnou dobu mnohem víc tepla než dospěli. Jsou tedy z mimů

vější, snadněji prochladnou, potřebují trochu teplejší oblečení než my. Na závěr ještě několik rozmanitých údajů o motorice: měli bychom vědět, že tříletý špunt dělá malinké krůčky, přibližně dva na jeden mámin (dvojkrok dítěte: 630 mm) a že není s to kráčet pravidelným, rytmickým tempem. Je fakt, že tříleté děti se teprve před nedávnem naučily vyskakovat, že se bojí skoků do hloubky (málokteré mrně se odváží seskočit z výšky nad 25 cm) a že jim dělá potíže i skok daleký – přeskočí nanejvýš stružku 30–40 cm širokou. Amen – přišťe o tom, co by všechno měl tříletý kapota ušet.

15.11.29/BR/2013

mladý svět * 12

XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

TRÍ ROKY (IV.)

Malý portrét... Minule jsem vám tříletého kamaráda vykreslil z vnější, fyzické stránky. Dnes nás bude zajímat spíš zevnitř. Jaký je, co umí, čím se zabývá.

Kdybych měl charakterizovat tříletého človíčka zcela telegraficky, akcentoval bych tato fakta: 1. Díky láskyplnému prostředí doma se naučil důvěřovat životu a světu. Ví už, že je tady u nás hezky, že ho má někdo rád, že v při-

padě malérů je po ruce bytost, která pomůže a na kterou je spoleh. Možná jde o nejpotebnější poznatek raného dětství. Otvírá cestu k základnímu optimistickému naladění: žít je krásné! Bez takové víry by pobyt na této planetě byl peklem. 2. Tři roky mladý špunt (tři roky starý mi nejde pod nos) udělal ještě další zásadní objev. Poznal, že je samostatnou bytostí, ví už, že má svou vůli, kterou okolí do jisté míry respektuje. S údivem a rozkoší prožívá své já. Závislost, potřeba někomu náležet, milovat bližního (mámu), je tu kompenzována čímsi na způsob dialektického proti-

Kresba: Stanislav Holý

kladu, vědomím nezávislosti, svobody, potřebou uplatnit individualitu vlastní osobnosti. To nevadí, že ta osobnost je ještě strašně křehká. Důležitost po-

znatku tkví jinde: o človíčkovi vědí nejen rodiče, ale i on sám, mají ho rádi nejen lidé kolem, také on se opájí čerstvě objeveným kladným vztahem k sobě, ba učinil sám sebe pupkem světa. Ten naivní egocentrismus, vztahující veskeré dění doma i ve vesmíru k metrové a patnáctikilové osůbce, k tomu vykulenému lidskému červíčkovi, je nezbytnou výjímavou etapou. A dospělý to chápe, i respektuje. 3. Tříletý človrd, pevně zakotvený doma a v srdcích nejbližších, právě tak jako očarováný objevem „já“, se navíc zmocnil obrovského arzenálu typicky lid-

ských zbraní, které mu teď dovolí dobývat svět. Vyvinul se celý jeho pohybový a smyslový aparát – špunt už není bezmocný a závislý na druhých. Už nemusí hora k Mohamedovi, Mohamed si k hoře doběhne sám. Osáhá ji, prozkoumá, rozvtá a překope. Svět je teď na dosah. Zbývá dobýt ho. Umění chodit, běhat, dotýkat se, brát, převracet, rozkládat, snášet na hromadu, to je dětský krok ke hvězdám. Svaly pracují ve výtečné souhře. Smysly fungují už skoro tak dobře, jako tvoje nebo mé. Človíček vstoupil k víceméně uvědomělé činnosti, k tvořivosti, k obrovskému vzepětí fantazie a součas-

ně k hlubokému pohřžení – ocitl se ve věku nejvánejších a nejopravdovějších her. 4. A křížovatka zvaná tři roky vtiskla životu mrňouse ještě jeden rys: mrňous mluví, komunikuje! Zázrak řeči ho teď přivede z klidu rodiny do víavy společnosti. Z izolace raného dětství ke kolektivismu kamarádství. Napíšete už si dítě na písku nebude hrát vedle jiných dětí, ale s nimi. Mnohokrát se ještě popere o kyblík. Ale v jasné chvíli se dostaví krásné lidské gesto přátelství: no, půt si kyblík i s úbovkami! Dítě objeví, co z lidí dělá lidstvo – spolupráci!

M

S

mladý svět * 13

XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péře rodič

TŘI ROKY (V.)

Portrét několika tahy... Chci tentokrát zvýraznit jiné kontury: dovednosti, znalosti. Zkusím načrtnout podobu tříletého špunta ze zorného úhlu jeho aktivity. Pozor! Vyjde mi skica, zachycující normu a statistický průměr. Skutečné děti z masa o kosti jsou vždy jiné, žádné z nich se nevyvíjí v úplné shodě s matematicky zjištěnými křivkami. Takže u svého potomka objevíte dílčí odchylky. Nechť vás neznepokojují, pokud tedy nápadných projevů

zaostávání nenapočítáte hodně.

Co všechno má tříletý kamarád umět?
Motorika: Človiček se stal pánem těla. Suverénně chodí i běhá, ještě má síce při pohybu chodidla nastavena souběžně, ne-našlapuje systémem paty-špička, trochu vystrkuje břicho, ale vykračuje si světem ladně, uvolněně. Nedělá mu potíže nerovný terén. Nedávno se naučil zdánlivou maličkost: vyskakovat. Snožmo teď přeskochí nizoučkou překážku. Umí na pár vteřin udržet rovnováhu na jedné noze. Do schodů si jde jak pán, stírá levou pravou, směrem dolů se však zatím cítí nejistě, obvykle se při-

Kresba: Stanislav Holý

držuje zábradlí a nohama provozuje taneční vzorec krok-přisun, krok-přisun. Moc ho zajímá tříkolka, ale souhra při šlapání vážně, obsluha pedálů mu bude dlouho dělat sta-

rost. Přirozená touha po pohybu přivedla špunta k aktivnímu sportovnímu fandovství. S gustem leze na žebříky, zdi, stoly a jiné překážky, opičí reflex zesílil a jen přepjatě úzkostlivé mámy nechá-pou, jak úzce souvisí dobývání výšek s pěstováním odvahy. (Radím: trpte potichu, ale nechte šplhat!) Tříletý špunt je už dobrodruh: samostatně sáňkuje, s rozkoší jezdí po skluzavce, miluje rychlou jízdu na kolotoči, dábelské výkyvy haupačky. Nemá strach z vody, nevleze však hlouběji než po pás, dál leda v doprovodu. S chutí si hraje s míčem, avšak neobratně, líp chytá než hází, ruka zůstává

křečovitá. I s kopáním jsou potíže – s výjimkou dětí infikovaných otcem nejeví tříletí o fotbal zájem. Musím zde podtrhnout fakt, který je v našem líném století nadmíru důležitý: tříleté děti jsou pohybem fascinovány, podstatnější však budiž, že dostatek rozmanitých forem pohybu potřebují k vývinu víc než třeba podněty v oblasti duchovna. To se hodně zanedbává. Pamatujte – čím je mrně pohyblivější, tím snadněji si osvojuje svět, pohyb představuje neefektivnější formu učení. A za druhé – ve věku okolo tří let se vytvářejí pohybové návyky, které pak přetrvávají celý život. V tělo hází se

rozhoduje, zda bude váš potomek čipera, či nekhuba. **Motorika ruky:** Jen vyjmenuji, co by průměrný špunt měl zvládat... Postavit vysokou věž z kostek. Navlékat korálky. Kreslit lépe než pouhé čmáranice. Aspoň proslulého hlavonožce. Manipulovat s kartáčkem na zuby. S dětskými nůžkami. Svědci se. Obout se a zout – ne už kličku na tkaniče. Navléknout si ponožky. Samostatně jíst vidličkou. Skládat jednoduché obrázky z tzv. pohádkových kostek či stavebnic typu puzzle. Zapínat a rozpínat knoflíky. Zacházet se štetcem. A ještě jiné věci, které se vám zdají lehké. Jdou...

31. 8. 2013 SRP/2013

mladý svět * 14

XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péře rodič

TRÍ ROKY (VI).

Fakta, jež vám dneska chci sdělit, nedovedu seřadit do logického sledu. Snad to nebude tolik bolet. Jde víc o celek. A o to, abyste si uprostřed každodennosti někdy povšimli, jak už je košatý duchovní svět tříletého človíčka. Však ho máte doma. Nebo budete mít. Několika tahy zkusím zachytit obrysy jeho rozumového a citového obzoru.

Je malý. Na svět hledí z docela jiného zorného úhlu. Z pozorovacího stanoviště, které leží o 3/4 met-

ru níž než naše, mají lidé i věci v prostoru odlišnou perspektivu. Človíček pořád vzhlíží. Skříň i otec jsou obří. Človíček skřítek. Málo si gulliverovský problém uvědomujeme. Jsme navyklí k dětem shlížet. Myslím, že se to zapisuje i do některých našich povyšných postojů. Človíček je mrňavý fyzicky, ale ne duchovně. Už na něm ulpěla vrstvička kulturního nánosu celých tisíciletí. Uznává, respektuje a zčásti i chápe řadu tradičních, po věky dodržovaných společenských norem, manýr, zvyklostí. Umí třeba zdravit. Zná odstup vůči autoritě. Dobrovolně se myje. A podobně. Že jde o samozřejmé maličkosti? Kde-

Kresba: Stanislav Holý

pak. Z maličkostí už je zbudován celý systém! Mrňous si stihl osvojit nejen gramatiku řeči, ale i gramatiku společenského a mravního chování. Ví, co se sluší a co ne. Popro-

sí, když něco žádá. Poděkuje, když to dostane. Ne-sebere bonbón bez dovolení, a jestli ano, švihá s ním někde do kouta — hledíme, to je přece projev mravní kocoviny, špunt už má svědomí, v zásadě rozeznává, co je tabu a co se smí, do chování se už zakódovalo rozlišení dobré—zlé, správně—špatně. Nepřipadá mi, že by to bylo málo. Přitom dobývání záhad světa zarputile pokračuje. Experimentace, hra a rtuťovitý pohyb jsou hlavními prostředky průzkumu. Človíček, pohroužený do činnosti, je s to zabývat se předmětem svého zájmu až do únavy. Na rozdíl od dřívějšího se dokáže hluboce soustředit,

intervaly, po které je ochoten kreslit, stříhat, hrát si na nákup, převtělovat se tu v řidiče, tu v koně, se z nedávných několika minut prodloužily na celé půlhodiny, ba leckdy dítě vydrží u jediného tématu i celé hodiny. Vážnost, s jakou si dítě hraje, málokterý dospělý vkládá do své profesionální práce. Dítě jde tak daleko, že ani nerozeznává mezi snem a skutečností, obě kategorie splývají, je-li tříletý špunt pro tuto chvíli „jako“ pilotem, je jím vevnitř doopravdy. Kdo z dospělých dětské fantazie bere na lehkou váhu, zasloužil by pohavek. Neboť asi neví, že řešení dítětejších li-

ských úkolů vyžaduje, aby byla vložena opravdovost. A špunt řeší kardinální problém. Na jedné straně se učí, zdokonaluje. A na té druhé si přisvojuje tolik potřebnou lidskou pýchu, ono zdravé sebevědomí: ve fantazijní hře je človíček všemocný, rozhoduje o hmotě, na písku mění její tvar, a když se klacek stane šavlí, či vzápětí zas kobylou, jde takřka o stvořitelský akt. Hmota se pod tlakem duchovní síly tříletého mměte funkčně přizpůsobuje tomu mměti. Vzdává se člověku, aťsi malému. Klacek jako by ožívá, zvednut z prachu je teď šavlí, ale je to šavle, kterou človíček stvořil a přemohl. Panečku!

3.4.29/SRP 2019

mladý svět * 15

XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Pěta rodič

TRI ROKY (VII.)

O myšlení... V našich momentkách ze světa tříletých špuntů tahle kapitalka nemůže chybět. Jakpak to asi v hlavě lidského mláděte funguje? Určitě jinak než nám, ale vůbec ne špatně. Základní podmínka pro rozvoj myšlení už je splněna: mrně dostatečně vládne mateřtinou. Má poměrně bohatý slovník (1000–2000 slov). Spontánně a s pozoruhodným jazykovým citem mluví v souhlase s gramatikou.

I chybné tvary a typické slovní novátorství (poje-dečka je koloběžka atd.) vykazují při bližším pohledu úžasnou mluvnickou logiku. Vyjadřovací prostředky se postupně oprošťují od dětského žargonu (pápú, ham, lulu atd.), řeč se dále zpřesňuje a míří k pochopení abstraktních pojmů (smutný, veselý, hezký). Dítě ještě neuznává superlativ (nejlepší), nepravidelné stupňování plete (dobřeji), ale to se správi. Však si všimněte, jak špuntí trénují! Až do pěti roků jsou děti žvaniví slimejšové, nezavíou pusu, povídají si i o samotě a to je dobře, protože si s řečí hrají a tím ji cvičí. V souvislosti se zdokona-

Kresba: Stanislav Holý

lováním mateřštiny, a tedy i myšlení tu musím zdůraznit rodičovskou povinnost dodávat dostatek podnětů k mluvení, také však k slyšení. Zdrojem nepo-

chybně nejbohatším, podložím vhodným pro rozvoj řeči, fantazie i intelektuálních schopností současně, jsou pohádky. Rodiče si často myslí, že pohádka je pouhým zábavným povídáním na dobrou noc. Kromě toho čtou-li klasická vyprávění z knížek, mají pocit, že tříletý mrňous košatému jazyku nemůže ještě porozumět. To je do jisté míry pravda. Dítě mnohé detaily nevnímá, nechápe význam některých slov, na druhé straně však je dětské myšlení natolik celostní, rámcové, že takové úniky informací nevodí. Pohádka skvěle funguje jako celek. Mezerovitost situací i výpadky v porozumění určitým pasážím působí di-

těti menší problémy, než se domníváme. Vždyť děti jsou zvyklé! Život, ten skutečný, je podstatně složitější, a přesto se v něm se všemi mezerami v poznání děti docela dobře orientují! Někdy si o pohádkách povíme víc, teď vás chci upozornit – čtete je a vyprávějte! Předškolní věk není jen věkem hry, ale i typickým věkem pohádek. A pohádka představuje první encyklopedii, ve které dítě nalézá zjednodušené, černobílé poučení o světě. Zijeme v racionálním věku, a tak nám je starobylý fantaskní háj pohádek čímsi zteřelým a zavádějícím. Co s draky v éře mikroprocesorů? Mýlka! Ve třech letech je človíček

svou filozofií života tak trochu domorodcem, žijícím v době kamenné. Dítě je svým způsobem myšlení naprosto egocentrické. Považuje za samozřejmost, že vše kolem, osoby, věci i děje existují kvůli němu. Vitr je zlý, protože zvedá prach a cuchá vlasy. Vzápětí je ale hodný, protože točí větrníkem. To i ono činí kvůli dítěti. Logiku to nemá, příčinné souvislosti není s to špunt zatím odhalit. Svět má jako pohádka fantaskní ráz. Avšak to rasantní zjednodušení má nesmírný význam: je ochranou bezbranného tvora před složitostmi toho světa. Ono pohádkové chápání souvislosti dává dítěti pocit životní jistoty.

mladý svět * 16

XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

TRI ROKY (VIII.)

Přehlízíme tu už delší čas zvláštním způsobem modelovaný horizont. Pokoušíme se spatřit fantaskní svět zhruba tříletého dítěte. Po troškách, rozložen na prvočinitele, se nám snad přiblížil. Nemáme šanci vejít dovnitř dětských kruhů, nanejvýš můžeme nakukovat zvnějška, ale i to je víc než přezíravý postoj, tak častý u lidí, co berou děti jako hračku pro rozptýlení. Dnes náš pokus o bližší charakteristiku několika dílčími posílehy uzavřeme. Posledně tu padla myšlen-

ka vyznívající trochu jako pomluva: tříletý špunt je hrozně egocentrický. Jak to bylo miněno? Jako základní rozměr dětského pojmání věci. Se světem dospělých se ten pojem váže pouze v tom smyslu, že někteří lidé nikdy nedozrají, egocentrismus v nich jakoby zamrzne a oni nepřekročí svůj stín. Vše dětský poměří svou osobou, vlastním majetkem, žijí a chovají se, jako by tu vesmír existoval jen pro ně, skrze ně. Ve zralém věku má taková tendence přivlastňovat si cokoli, od přebend až po lidské vztahy, charakter vážné povahové deformace. V raném dětském věku je však egocentrismus nejen přiroze-

Kresba: Stanislav Holý

nou, ale dokonce nutnou vývojovou etapou. Tříletý špunt je přesvědčen, že je centrem světa, jehož zákonitosti nezná. „Moje“ je přivlastňovací zájmeno

přímo magického významu. Moje je máma, můj je kámen, který nutno zvednout z prachu, má je postýlka a také sny, co se v ní zdají. Okruh poznatků, které dítě má, vzniká a rozšiřuje se právě metodou přivlastňování. Každou novinu je třeba včlenit do důvěrně známého, do množiny hmotných i nehmotných věcí, reprezentujících: osvojený díl vesmíru. Spojováním předmětů i abstraktních pojmů s vlastní osobou, s „mým“ důvěrně blízkým prostředím, se jako vlna namotává klubko poznatků, v jejich středu tkví malý človíček. Je to jako by z mezigalaktické hmoty vznikala díky gravitační síle zárodečného

jádra nová hvězdička. Tím jádrem je dítě, zirájící do hloubek všehamíra a přitahující vše, co je na dosah. Gravitace dětského „já“, „moje“, „kvůli mě“ má všeostihující rozměry. Cokoli se kolem děje, děje se ve jménu dítěte. Hvězdy jsou na nebi proto, aby blikaly na dobrou noc. Kytky rostou, aby voněly. A když se mrňous praští do hlavy o roh stolu, ví, že stůl je protiva a dělá to schválně. Svýcarský psycholog Piaget položil stovkám dětí otázku: Co dělá sluníčko, když lítá venku? Odpovědi se podobaly jak vejce vejci: Běhá za mnou! Egocentrismus se nevyjevuje jen jako mocný pocit majetnictví, lakomost, sou-

středěnost na sebe. Z egocentrismu je upředena i krásně naivní filozofie, že lidé i věci jsou od toho, aby sloužily výhradně mým potřebám a zájmům. A dokonce se mi podobají povahou. Stojíme před bránou dětského animismu: Človíček neschopný dobrat se příčin a důsledků jeví si vše přizpůsobuje modelu sebe samotného. On je živý, kypící energií, a tak usuzuje, že vše se podobá jemu, zkušenosti, kterou má s vlastní bytostí. Není zásadního rozdílu mezi předměty, rostlinami, zvířaty, lidmi. Proto sluníčko běhá a stůl se pere. Svět má jednu jedinou harmonickou tvář. Chová se jak skotačící dítě. Jaká krása!

mladý svět * 17

XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péře rodič

AXIOMY VÝCHOVY (I.)

Když se nám narodila Alenka, všestranně jsem se pávil a tvrdil jsem: Dávejte pozor, jak ji vychovám! Budete čubrnět! To jsem si myslel, že bezbranné dítě je něco na způsob vosku. Že se dá libovolně modelovat a tvárnit, stačí tuhle něco ubrat a tam zas přidat, kdesi přitlačit, kdesi povolit a dřív nebo později se mi před očima zformuje tvar, do puntíku odpovídající mým představám. Abych se přiznal, ty představy

byly hodně vágní. Mohl bych je vyjádřit jednou větou. Z Aleny vychovám krásnou a báječnou ženskou... Má třiletá dcera je dnes sice svým způsobem krásná a báječná, nestala se však do detailu věrným otiskem ani tatínka, ani jeho vizí, vznikl originál, zrodila se neopakovatelná bytost, a to je dobře: nikdo není modelína, úkolem výchovy není vyrábět věrné reprodukce rodičovských snů, a bohužel to ani nejde. Posbíral jsem za tři roky života v těsné blízkosti Aleny trochu zkušeností. Došlo mi, že ve světě výchovy dítěte se věci odehrávají jinak, ne tak přímočaře a jednoduše, jak jsem kdysi před-

Kresba: Stanislav Holý

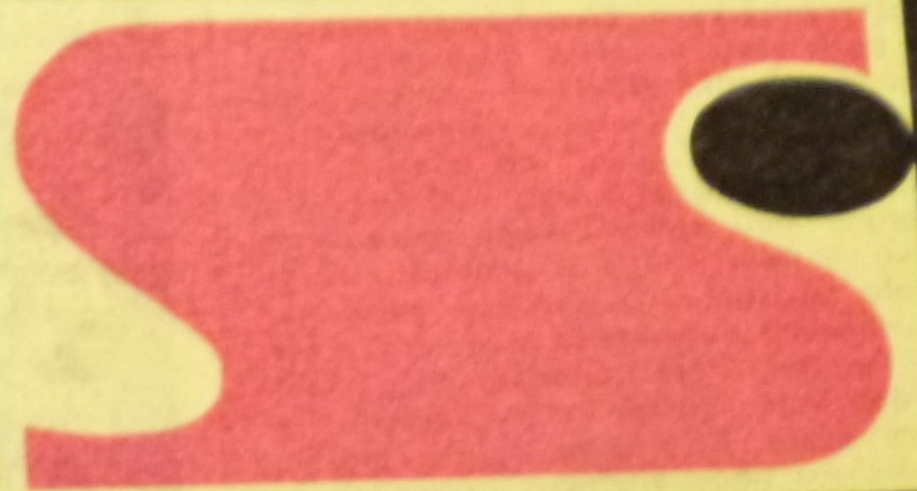
pokládal. A vítá mi dnes hlavou, v čem tkvěla příčina mé naivity. Jaký předobraz jsem to měl na mysli? Copak jsem tím mínil, když jsem se pln elánu

chystal z malinké holčičky udělat báječné, vzorné, ukázkové a výstavní dítě? Patrně se tenkrát ve mně probudil k životu ten neobvyčejnější opičí syndrom, co člověku odkudsi z hypotalamu, z oně centrály emocí, velí, aby před všemi živými tvory a před všemi dětmi světa dal přednost jedinému – aby za volené, nejlepší a nejúžasnější považoval své vlastní dítě. Jasně, na počátku mé vychovatelské dráhy, ve chvíli, kdy jsem byl vlastně bez zkušeností, ve mně jásal, plápolal a křičel především rodičovský pud. Vědci se dodneška ptou, jestli něco takového doopravdy existuje, jestli cit mateřství a otcovství

má nějakou fyziologickou základnu. Přesvědčili se už, že v případě slepic a kryš vskutku funguje. Stačí nepatrná dávka prolaktinu, a kvočna začne víc pečovat. Samičky kryš, ač „panny“, po vstříknutí tétož hormonu projevují harlivou mateřskou péči a cizí mláďata, třebaže se k nim před podáním prolaktinu chovaly agresivně. U lidí se sice tak dramatické změny nepodařilo prokázat, na druhé straně se však ví, že kojící matky vyrábějí ve svém těle zvýšené množství prolaktinu a jedna zajímavá teorie tvrdí, že ten hormon podporuje matčinu něžnost, vyvolává touhu laskat, pečovat, starat se. Zajímalo by mě,

jakpak to je s rodičovským pudem tatínků. Jestli v nás také koluje „tátovský hormon“, když máme čerstvě narozené miminko a chystáme se s bohorovností stvořitele vymodelovat z něho mistrovské dílo. Osobně se domnívám, že v mužích jakýsi fyziologický mechanismus spuštěn být musí. Protože rodičovství nás hodně proměňuje. Na druhé straně ale určité platí, že výchova dítěte není a nesmí být jen věcí „rodičovského pudu“. Pacitu, jenž nám sugeruje, že naše dítě je nejkrásnější skvost, který kdy zdobil tuto planetu, nesmí rodič podlehnout. Považoval bych tento fakt za první z axiomů výchovy...

MS

mladý svět * 18

XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péča rodič

AXIOMY VÝCHOVY (II.)

Málo naplat, děti nemáme jen pro radost, nejsou jen hračkou pro dospělé, především jsme je dostali do výchovné péče. Poměrně rychle vyrostou a během toho kvapícího času leží na nás, rodičích, nej-přirozenější lidská povinnost udělat ze svého potomka pořádného člověka. Vesměs máme úkol ztíže-ný ještě tím, že sami nejsme dost zralí. Mezi dva-ceti a pětadvaceti lety věku kdekdo dosud tápe,

hledá vlastní postoje k ži-votu, jeho hodnoty, smysl věci a jejich řád. Musí sice vystupovat jako dospělý a hotový tvor, uvnitř však není a ví to o sobě. Pocit nekompetentnosti, který se tváří v tvář malému člo-víčkoví zejména u složitě-ších nátur dostaví, je pod-porován i novostí zážitku. Kdo má první dítě, ocitá se v síti vztahů, jež poznal leda v zrcadlovém obrátceni: byl sice už sám děckem a očima dítěte mohl po-zorovat rodiče, nebyl však zatím rodičem a očima rodiče ještě nepozoroval žádné dítě. Prostě vstoupit do úplně nové sociální ro-le otce nebo matky nebývá tak jednoduché, jak to na první pohled vyhlíží.

Kresba: Stanislav Holý

Otcovství a mateřství se nevyčerpává běžnými úko-ny rutinní péče. Krmít, pře-balovat, koupat, obskako-vat je patrně ten menší a nejnásaz zvládnutelný díl

úroku. Mně dá díky své totální nesamostatnosti mamince a tatínkovi za-brat, stereotypní praní, žehlení, kuchtění sunarů a polivčiček odčerpá valnou část času i energie, nic-méně každý průměrně ši-kovný tvor do téhle pečo-vatelské role po krátkém zácivku rychle vpluje a nabude vyrovnaného klidu: toto už zvládám! Jenomže tím úkol rodičovství nekončí, píplavou péči naopak začíná. Mrňousek nemá jen tělo, zdraví a hlad, mrňousek má i duši. Totiž kupu citových a rozumo-vých potřeb. Ubývá-li s ča-sem plen i dávek sunaru, v duchovním světě dítěte platí obrácená úměra: čím je mně vyspělejší, tím více

vystupují do popředí a rozrůžňují se nároky ply-noucí z jeho vnitřního světa. Rodiči nezbývá, než vkročit na nejistou půdu. Musí nejen opečovávat, ale také vychovávat, aniž zcela přesně ví, jak na to. Nesměle to zkouší, tápe a experimentuje, cítí přítom, že předem nezná výsledky svých výchovných zásahů. Čím se má řídit? Jak má při formování potomka po-stupovat? Jeden ze zádr-helů tkví tuhle: Všechny děti se přebalují stejně, to se člověk snadno dočte a dozví, takže může napoda-bit obecný vzor. Avšak ob-last citové, volní, rozuma-vé výchovy je mnohem spleti-tější, protože každé dítě je svou biologicko-ge-

netickou výbavou jiné a každé navíc vyrůstá v ji-ném prostředí – nikdo te-dy nemůže dát recept vhodný pro všechny. Vý-chova chce naprosto indi-viduální přístupy, neboť zázračná formulka, podle níž by rodič se zárukou vychoval potomka „správ-ně“, prostě není k máni. Jsou k dispozici jenom určité zásady, které je za-potřebí znát, avšak nikoli školometsky uplatňovat bez respektu k jedinečné, ne-opakovatelné struktuře ma-lé bytosti, kterou ovlivňu-jeme. Trvalé vědomí, že se při výchově dítěte můžeme opírat o cizí božství, už nás přece může smutně-ně, bych rád prohlásil za další z axiomů výchovy.

mladý svět * 19

XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péře rodič

AXIOMY VÝCHOVY (III.)

Jakmile se mně vyliže z úplné bezmocnosti, jakmile počne komunikovat pestřeji než systémem „pláč a úsměv“, vyvstane před rodiči nová otázka. Dosud zvažovali, zda dobře pečují. Teď se ptají: Jak dítě vlastně vychovávat? Zpravidla očekávají zcela konkrétní odpověď ve smyslu trvalého zaměření výchovy: Máme s potakem zacházet autoritativně, anebo kamarádsky? Máme trestat, anebo být maximálně shovívaví?

Je lepší přísnost, anebo velkomyslná mírnost? Patří první slovo citu, anebo rozumu? Tot věčný a naléhavý problém maminek a tatínků... Obě strategie mají své výhody a nevýhody. A k jedné či druhé se během let společnost přiklání, aby pro tu, která je právě v módě, našla vždy dostatek závažných, ba vědecky podepřených argumentů. Ještě generace mého tatínka byla do života přivedena tvrdou rukou, bez mazlení, v strohých rodinných podmínkách, kdy děti musely rodičům vykat a slovo otce byla nedotknutelná svátost. Nebyl jsem při tom, když mého tátu vychovávali, nevím dost, abych si o teh-

Kresba: Stanislav Halý

dejšímu klimatu v rodině udělal jasnou představu. Nikdy však, pokud táta žil, jsem nenabyl dojmu, že by ho tehdejší způsob výchovy rákoskou, relativní

chudobou, ostrým domácím režimem a patrně i určitým citovým chladem, panujícím alespoň ve vztazích projevovaných navenek, nějak deformovala. Byl to muž činů a práce, měl na krku pět dětí, a tak se musel ohánět. Na velké círáty s námi buď neměl čas – to nejspíš, anebo si do své strategie výchovy přinesl některé postoje z vlastního domova dětství. Buď jak buď, v roli táty dnes semtam tiše srovnávám a dospívám k názoru, že silně autoritativní výchova, která postihla ještě mého otce a byla tehdy společností preferovaná, nemohla být úplně špatná. I v drsných podmínkách rostly zdravé,

normální generace. A jak to fungovalo v rodinách, když jsem byl malý já? Odpusťte, že si hraju na pamětníka. Ale má-li člověk dítě, dost často se vrací do vzpomínek, aby vykutal nějaká vodítka, zkušenosti, návody k výchovným postojům. To je běžné. Sociální roli rodičovství se učíme nejprve na vzorech doma, na vlastní mamě a tátovi, zcela spontánně a podvědomě. Když si občas promítám v duchu film svého dětství, zjišťuji, že ještě i moji rodiče byli přísnější, než jsem dnes na Alenku já, že jsme žili skromněji, poněvadž nás vychovávali v hubených válečných a poválečných letech, že na

nás měli méně času a asi i méně trpělivosti, než věnujeme dětem my, že celková atmosféra výchovy byla víc strohá, než je dnes. Ano, ve srovnání s dobou před třiceti čtyřiceti lety naše ratalosti vyrůstají v klimatu „kultury dítěte“, v podnebí doporučované a propagované vřelé lásky. Hle, proměna! A už se nám rýsuje přinejmenším dílčí odpověď na otázku, zda vychovávat autoritativně, či mimě. Vidíme, že tahle norma je proměnlivá v čase. A diktuje ji obecné společenské vědomí. Rodinné mikroklima by však mělo respektovat normu současnosti. V našem případě povzbuzující laskavou a vřelou výchovu

mladý svět * 20

XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

O
V
H
N
j
E
V
I

Péře rodič

AXIOMY VÝCHOVY (IV.)

Jakmile zkusíte sečíst, co všechno musí mrně zvládnout, aby se harmonicky začlenilo do lidské smečky, seznáte, že toho je k nespočítání. Zkušenosti, poznatky, dovednosti a všelijaké figle nezbytné pro život vytvářejí monumentální mozaiku, a dítě musí být něco na způsob náramně nadaného kumštýře, když je schopno v podivuhodně krátkém čase tu hromadu barevných střípků seskládat do celistvého obrazu.

Z kolika drobných kamínků – totiž dlířích úkonů – vzniká dovednost tak samozřejmá, jako je třeba chůze a vše, co souvisí s pohybem. Vstávání, sezení, lezení, utikání, poskakování a fyzické skotačení vůbec. Na počátku bylo mrně nemožné, takřka nehybné, uplyne však pár měsíců a hle, před vašimi očima vyvádí jak fretka Homo habilis, člověk obratný a zručný. Nebo vezte zázrak řeči. Dítě je zprvu v situaci ještě horší, než bych byl já v Helsinkách. Tam bych se s drmolním finských hokynářů vnitřně srovnal nabídkou lámané angličtiny, případně němčiny a v nehorším bych vycouval

Kresba: Stanislav Holý

na bezpečný mys hluchoněmého jazyka gest. Dítě? To zkraje ani neví, zda se ocitlo v Helsinkách nebo v Praze, neumí nic říct dokonce ani zdvihnout ukazovák, zna-

menající v překladu číslouku jedna. Nemluvně je na tento svět vystrčeno nejen nahé, nejen náhle, ocitá se zde jak trosečník bez vybavy, jak Robinson uprostřed neznámé přírody, zvířat, předmětů a lidí. Ke všemu si musí postupně a rychle vytvořit nějaké vztahy, potřebuje se honem zorientovat, ke vši mnohotvárnosti vezdejšího světa najít poměr, seznámit se, každou zásadní i detailní věc objevit, dokonce ve zmatku konkrétních jevů odhalit to obecné, prostě pravidla a zákonitosti. Musí to být pekelná fůra práce, ztížená ještě tím, že mrně poprvé nahlíží a dělá poprvé, takže se nevyzná a neví,

co nejdřív a co potom. Dospělý by nevěděl, kde mu hlava stojí, polykal by prášky a ze samého shonu by asi propadl alkoholismu. Dítě ne. Dál si pije svůj půllitřik mléka, kuti na svém herkulovském úkolu docela piánko, bez nervozity, že to nestačí, předstírá, jako by zadělít se do společnosti a proniknout k regulím hry byla vlastně hračka. A jen tak en passant, aniž by si vhradilo pravidelný čas na učení, bez viditelné námahy a neorganizovaně, si během dvou tří let osvojí češtinu, tu krásnou, ale prokletě těžkou řeč Bible kralické a Jaroslava Haška. Mezitím si odvykne čurat do plínek, začne jíst

vidličkou a vyrábět bábovičky. Mezitím stihne milion dalších maličkostí i veledůležitých kraků, udělá z červa člověka, který pak už jen zdokonaluje a brousí, co zvládl v raném dětství. Pravím vám, že rozměr úkolu, který má dítě před sebou, a tempo, jakým se toho úkolu zhostí, je fascinující přírodní děj, právě tak tajemný jako velkolepé dění ve vesmíru. Pravím dále: Chápat, že v raném dětství se odehrává cosi nesmírně závažného a podstatného, nespátovat v onom stadiu pouze roztomilý věk bezelstné naivity, považují za jeden z nejdůležitějších axiomů správné výchovy.

13.43.39/588/2013

mladý svět * 21

XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péla rodič

AXIOMY VÝCHOVY (V.)

Formulovali jste si někdy sami pro sebe, o fakty při výchově dítěte jde? Co je smyslem rodičovského počínání? K jakému cíli naše snahy směřují? Zdánilivě je všechno jasné. Úkol zní: vychovat z lidského mláděte pořádného člověka. Jenže program načrtnutý tak obecně moc neříká. Podobá se mlhavému plánu architekta, který naskicoval cosi na papír a dává si závazek: postavím nádherný dům! Chlít zbudovat

esteticky působivou a zároveň účelnou architekturu bez promyšleného, vyváženého projektu, to jistě chápeme, prostě nelze. A lze bez jasně vymezeného programu vychovat správného, pořádného člověka? Měl bych říct: ne, neboť s výchovou se to má jako s architekturou. Ale kupodivu lze! Nutno přiznat, že intuitivní představa, k jakým metám se ve výchově dobrat, ve většině případů neselhává. Rodiče vesměs působí na své ratolesti spontánně, jen tak od oka, a ono to vesměs vychází, ono to stačí. Konečným výsledkem bývá zpravidla normální a pořádaný tvor. Svě děti ne-

Kresba: Stanislav Holy

modelujeme jako proškolení, obeznaří architekti, ale jako staří stavitelé na vsi: ti dovedli roubit či zdít bez velkého mudrování,

bez hlubokých teoretických znalostí, a přesto s tak vytříbeným smyslem pro materiál, proporce, harmonii, zasazení do krajiny, že dnes na výsledky jejich práce hledíme s údivem, protože jsme přirozené citění předků ztratili. Ve výchově nás přirozenost zřejmě ještě neopustila. Po celá tisíciletí se děti vyvíjely ve svém vstředí, aniž se činil z této vstupní části života nějaký problém. Psychologické zvláštnosti dětského věku byly do jisté míry známy, ale shrnuly se jen do empirických úsudků: dítě je hravé, neposedné, švitořivé, je to kazisvět a opička, co napodobuje, má smích a pláč v jed-

nom uzlíku atd. Nesmíme se domnívat, že hlubiny dětství odkryla teprve moderní věda. Ta spíš jen pojmenovala některé jevy, prohloubila praktickou zkušenost lidstva, obnažila některé příčinné souvislosti. Výchova zatím přes všechny pokroky dál pokračuje v miliónech rodin podle tradičních metod, vlastně nahodile, modelem a vzorem zůstává předobraz „správného, pořádného člověka“. Poslyšte, změnilo by se lidstvo k lepšímu, kdybychom začali vychovávat děti vědecky? Pravím: nevim! Myslím si, že by se dostavily i nové problémy, nová trápení, jako je civilizací pokrok přináší ve všech

oblastech společně s pozitivně. Ale na druhé straně se domnívám, že v našem čase už je čistě intuitivní výchova nedostačivá. Její smysl a cíl by bylo záhodno formulovat přesněji. Je to dost složité neboť rozložena na praxičitele představuje oblast výchovy nepřehlednou změť dílčích cílů. Nicméně zkusme intuitici nahradit třeba tímto axiomem: „Třem věcem podstatným pro zařazení do lidského společenství se musí dítě v rodině naučit. Reagovat citově kladně na styk s lidmi, kontrolovat své chování podle pravidel své společnosti a přejímat způsoby jednání, které jsou od něho druhými lidmi očekávány.“

mladý svět * 22

XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péča rodič

AXIOMY VÝCHOVY (VI.)

O domovu a rodině... Zapátrejte v paměti! Z dítel dospělého věku se zahleďte do raného dětství. Nevytanou vám na myslí jen osoby, zlomky zážitků, situace. Postřehnete, že ve vás je i něco nehmotného, nepojmenovatelného, nějaké základní ladění, nebo snad vůně – neseme si životem trochu atmosféry z dob, kdy jsme byli malí. Zrcadlí se v našich postojích i pocitech jak fatamorgána obraz domova a rodiny. Protože naše pa-

mět je propustná, zbývají střípky, navrstvené zdánlivě bez ladu a skladu. Zahrada zarostlá kopřivami. Kanařas na starodávné babiččině posteli. Tátovo výrazné gesto. Báječná koprovka, jak ji uměla jen máma. Rvačka s bráchou kvůli žalování. Nějaký rodný výlet, z kterého zůstala pouhá stopa – obraz polní cesty, vinoucí se dvojí stěnou žita. Z maličkostí, jež se setkávají jako ve snu, je utkána pavučina. Ta pavučina zdobí nejhezčí kout nitra. Co jsme kdysi jako malí žili, bylo do nás zapsáno, a třebaže zdaleka ne vše se tenkrát vyjevilo jako krásné, přetrvalo to; to, co pojmenováváme rájem dětství, ane-

Kresba: Stanislav Holý

bo snad domovem. Nemůžeme se vrátit. Ale nemůžeme ten mlhavý, trochu nostalgický obraz ani vypustit z myslí. To je dobře.

Tuším, že náleží k nejcenějším hodnotám, jež v sobě chováme.

Dneska máme své vlastní děti. I v jejich nitru se den ze dne kupí drobné, bezvýznamné, všední zážitky – střípky mozaiky, která přetrvá až do konce jejich života. I naši mrňouskové si právě nyní zcela bezděčně vytvářejí svůj příští obraz rodiny a domova, svou budoucí vzpomínku na minulost. Připadá nám možná, že v situacích, jimž děti nemohou rozumět, můžeme zaujímat stanoviska bez ohledu na děti, chovat se nezávisle na tom, že jsou přítomny. V normálním životě vesměs jednáme, aniž bychom si všímali pozor-

ného pohledu mlčícího špunta. Mohl bych uvést bezpočet příkladů, ale zvolím jediný. Dejme tomu situaci v rodině, pro niž je cílem jen její vlastní prospěch, hromadění hmotných statků, výhod, a dokonce snad ve jménu dětí. V takové malé pospolitosti se dospělí příslušníci řídí zásadou: cokoli je dobré pro rodinu, to je i nejlepší, co je doma, to se počítá, člověk se má starat především o sebe, na zájmy druhých a na zájmy obecné se, prosím, neohlížíme. Domácké sobectví není ani za socialismu nikterak výjimečný jev. Bojím se dokonce, že toho trošičku přibývá. Zdánlivě to vypadá, že se si nedějí

Děti se uprostřed relativního dostatku, vydobytoho jakoukoli cestou, cítí přece dobře. Vidět děti jsou také egoisti, a joci! Obávám se však, že atmosféra maloměstského sobectví není vhodným klimatem pro růst ušlechtilých, dobrých, světu a druhým lidem oddaných lidí. Není ani modelem a předpokladem osobního štěstí. A vůbec už nemůže být pro budoucnou stopou v myslích – vzpomínkou na ráj domova a dětství. Chtěl bych prostě říct, že děti se na nás dívají. Teba nerozumějí, ale vidí. Měly by – považujte to za axiom – vidět nesobeckost, ohleduplnost a porozumění

13.56.19/SRP/2013

mladý svět * 23

XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péře rodič

AXIOMY VÝCHOVY (VII.)

Přímku chápeme jako součet nekonečného množství bodů. Právě geometrie. Žít dítěte si můžeme představit jako přímku. Netvoří ji body, ale okamžiky. Abychom o té životní přímce, složené z obrovského množství chviliek aktivity, dokázali blíže uvažovat, zvolme dohodou nějakou časovou jednotku: třeba minutu. Mysleme si, že vývoj lidského mláděte probíhá jako sled dílčích činností a kontaktů s vnějším prostředím, přičemž jedna minuta je časový úsek, ve

kterém se odehraje jedno spojení mezi mrnětem a okolním světem. Samozřejmě, naše počty jsou umělé, jaksí laboratorně vypreparované, uvidíte však, jak nás dovedou k nečekanému závěru. Ostatně opakujeme tu v zjednodušení experimentální myšlenkovou konstrukci, kterou před námi udělali psychologové. Nuže, představuje-li minuta jednotku pro tzv. situačně-reaktivní spoj, dospíváme prostým násobením k těmto číslům: za 1 hodinu má dítě možnost uskutečnit 60 komunikačních kontaktů s prostředím, za 1 den 1440, za rok 525 600, za 6 let předškolního života 3 153 600 spojů. Rodiče a

Kresba: Stanislav Holý

vychovatelé by měli nějak kontrolovat milióny jednotek dětského chování. Zapomněli jsme ovšem na spánek! Ten redukuje naše výsledky takřka na polo-

vinu. Zaokrouhleně vzato by se tedy rodiče mohli se svým potomkem „setkat“, to jest ovlivnit ho, tak či onak reagovat na jeho aktivitu, asi 700 krát za den, 1 500 000 krát za šest roků. Rodiče ovšem nejsou s dítětem nepřetržitě. Chodí do práce, mají své domácí povinnosti, záliby, koníčky, ba ani ta nejpečlivější maminka, která zůstala s děckem doma, mu nemůže patrně věnovat víc než polovinu času. Znovu bychom měli výsledné cifry dělit dvěma. Nicméně časové možnosti dospělých pomineme a uvědomíme si raději, že každé mrně se s okolním světem stýká po většinu doby samo a bez dozoru. Brou-

ká si, manipuluje s předměty, dívá se, hraje si atd. Jak roste, samostatně experimentace přibývá. Bylo zjištěno, že kolem pátého roku tráví lidské mládě 90 % času vlastní aktivní činností, neovlivňovanou dospělými. Pro celé předškolní období pak výpočet říká: 80 %, tedy celé čtyři pětiny bdělého stavu investuje mrně do zcela samostatného činnosti. Hledme, naše šance zasahovat do výchovy dítěte se povážlivě scvrkly! Rodiče mají k dispozici jednu pětinu možných minutových situačně-reaktivních spojů, tj. asi 140 za den, asi 300 000 za šest let. Jde o hrubý odhad

a vyplývá z něho: výchova dítěte se už v předškolní době ze čtyř pětín času děje sebevýchovou. A jsme u axiomu málokdy zdůrazňovaného: děti se duševně nevyvíjejí jen pod tlakem prostředí a pod vlivem záměrného působení rodičů, ale především ze své vlastní vývojové potřeby, na základě vlastní činnosti. Zmocňují se světa z vnitřního puzení, spontánně. Čili: ač musíme děti poučovat, napomínat, vést, mějme na paměti, že to není ani jediná a dokonce ani nejdůležitější cesta, kterou se lidské mládě dobírá poznání. Ve skutečnosti je sama sobě nejlepším učitelem!

M

S

mladý svět * 24

XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péře rodič

AXIOMY VÝCHOVY (VIII.)

Patrně nejcennějším výchovným axiomem současné doby je poznatek moderní psychologie, která rodiče ubezpečuje: opravdovou láskou se žádné dítě nezkaží a nerozmazlí. Máma s tátou, nelekejte se vlastních citů, rozdávejte se mrněti, vrle a citově podnětné prostředí je pro zdravý vývoj mláděte stejně důležité jako správná výživa či hygiena. Důraz na emocionální stránku rodičovství dneska vyznívá takřka omšele, stal se samozřejmým pokynem. Ale

před takovými patnácti lety tomu bylo jinak. Ve vychovatelství vládla představa, že hlavním úkolem je vytvářet ve vědomí dítěte podmíněné reflexy, prostě budovat návyky, systematickým opakováním upevňovat žádoucí činnosti a zároveň potlačovat nevhodné nebo rušivé chování. Kdybyste vzali do ruky nějakou starou knížku o výchově, překvapilo by vás, jak se hemží pokyny k dodržování přísného režimu. Hodiny, váhy, denní harmonogramy byly tenkrát zárukou dobře fungujícího vedení dítěte. Mělo se jíst na minutu přesně, ukládkání k spánku se dělo s železnou pravidelností, právě tak všechny ostatní čin-

Kresba: Stanislav Holý

nosti. Úzkostlivě pečlivě maminky vše po lékárníku dávaly a byly přesvědčeny o vědeckosti striktních výchovných postupů. Pozor – nic proti vytváření

správných návyků! Ty představují důležitý princip i nyní. Stejně tak proti pravidelnosti v denním režimu mrněte nelze mít žádné námitky. V tomto smyslu se dřívější zásady nezměnily. K určitému posunu došlo spíš v míře, s jakou se na dodržování norem lpí. Upjaté předpisy a poučky už tolik v rodinách nestrána „měkké normy“. Ukázalo se totiž, že v životě dítěte rozpočítaném na minuty nezbyvalo dost místa právě na city. Ukázalo se za druhé, že citové potřeby dítěte a jejich uspokojování vytvářejí hlubinný základ pro normální vývoj lidské osobnosti. Smutné zkušenosti s dětmi žijícími

v neosobním chladu nemocnic, sirotčinců a dětských domovů se v celosvětovém měřítku staly otřesným důkazem toho, jak nenapravitelná psychická a intelektuální poškození způsobuje na mláďatech člověka citová prázdnota. Poznatky současné psychologie konečně zvýraznily i skutečnost, že hotové obecné recepty nelze přejímat mechanicky, neboť jednotlivé děti mají individuální vývojový rytmus, individuální potřeby – vyžadují různé dávky jídla i spánku, ale i různé kontakty s okolím. Z těchto i dalších důvodů se po éře „železného režimu“ ve výchově otevřela „éra vše-

losti“. Vědomí významu kladných emocí, mazlení, usměvavého prostředí se prosadilo do života. Rodiče dnes znají blahodárnou hodnotu jistoty a důvěry, vznikající v dítěti, jehož domov sálá vřelostí. Avšak ukazuje se, že přechod na „měkké normy“ leckterí tátové a mámy nepřesně pochopili. Začali si heslo „láska“ překládat jako „úkol nevystavit dítě žádnému zklamání a zármutkům. Rozhodli se ve jménu lásky odříznout potomka od skutečného života, ponechat libě, odstranit trpké. A to je špatně! Neboť dítě musí prožívat skutečnost celou, vědět, že jeho přání a tužby mají své meze. O tom však bliž přístě.

mladý svět * 25

XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péře rodič

AXIOMY VÝCHOVY (IX.)

Hadně se teď skořuže v souvislosti s výchovou slovo láska. Taky vělost. I my jsme ta slova minule ohýbali do všech pádů. Zazněl tu axiom: opravdovou láskou se žádné dítě nerozmazlí. Položme teď důraz na pojem „opravdová“ a zkusme negativní vymezení: hledejme, která to není. Zdá se mi, že o opravdovosti nerozhoduje hloubka a pouhá povstnost rodičovského citu. Lépe: fakt, že ratalost velice a upřímně milujeme, sám o sobě nestačí. (Znáte ten druh maminek, jinak v ži-

votě nešťastných, zklamáních, které lpi na dítěti jako na poslední a jediné naději? Je to jistě upřímné, ale ne dobré. Láska se nakonec mění v balvan drtící dětskou dušičku.) Vážný kladný cit, to by nemělo být žádné beztvoré blaho. Protože city nejsou samoúčelné, patřilo by se, aby i láska rodičovská měla konstruktivní a uvědomělý náboj. Jak známo, emoce mají v životě jasné vymezenou funkci. Ty kladné jsou někdy zřetelně, jindy pozakrytě spjaty s biologicky žádoucími stavvy organismu. Zápomé se váží k situacím biologicky nežádoucím. Příklad: strach nás vyzývá, abychom před nebezpečím

Kresba: Stanislav Holý

prchli, anebo abychom se mu postavili – nebezpečí je tu nežádoucím stavem. Tak city stojí ve službách účelného chování. Orientují nás jako kompas v měnlivých lidských situa-

cích. Láska k dítěti je přirozeně cit naveskrz kladný, biologicky vícenásobně účelný, ale... Ale ne každá! Jeden její druh tu chci kritizovat. Nuže, není dobrou podobou rodičovské lásky ta, která mláděti míní vyhovovat ve všem, vždy a všude. Nemám tu na mysli kojeneckou fázi života, to je čas, kdy tvoreček drobeček zůstává natolik bezmocný a závislý na matce, že samostatně jen jí, vyměšuje a spí. Pro vstupní období platí: sloužit a vyhovovat ve všem. Jinak se to ovšem má třeba s tříletým (a starším) klukem. Rozoumek už mu páli, hlava plná rozmarů, kdysi černobílá citové reakce, rozlišující pouze pro-

žívání příjemné a nepříjemné, libost a nelibost, se oproti věku novorozeněckému velmi rozrůznily. Výborně! To je přece projev biologického citového zrání. Ale pozor! Tu tkví jádro věci. Každý tvor musí dospět k poznání celé bohaté škály citových odstínů. Musí na vlastní kůži objevit, jak chutná spokojenost, radost, nadšení, také však úzkost, strach, zármutek, hněv, stud, žárlivost, závist, pýcha, odpor, hnus. Jenže milující rodiče mívají sklon (definují si „opravdovou lásku“ po svém) potomky skleníkově držet výhradně v kladné citové atmosféře, leckdy dělají „čistě nezáživné“ jen aby „dítě citově ne-

strádalo, aby se nesetkalo s žádnými, byť sebe-menšími citovými konflikty a zklamáními“. Eh, to je, myslím si, medvědí služba. Opravdová láska se nevyjevuje tím, že člověk mládě věčně hýčká a ochraňuje před všemi nepříjemnostmi života. Kdo potomkovi zatajuje existenci objektivních bolestí tohoto světa, buduje v jeho mysli falešný obraz reality a připravuje mu pro budoucnost šak. Kdo jde dítěti vždy a ve všem na ruku, aby citově nešokabilo, učí ho pocitu všemocnosti, privilegovanému sobectví. Až se pak svět přestane točit, jak klouček z výšky stár osudným.

MS

mladý svět * 26

XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péřa rodič

AXIOMY VYCHOVY (X.)

Tentokrát bych chtěl na několika příkladech ozřejmit výchovnou zásadu z nejdůležitějších. Snad bychom ji mohli pojmenovat princip zlaté střední cesty. Jde o obecně platnou myšlenku, která nás upozorňuje: Každá mince má rub a líc. Každá hůl dva konce. V našem světě existuje polarita, protikladnost, pravá a levá strana, kladný a záporný pól, přičemž platí, že krajní, extrémní polohy jevů bývají rizikové. Člověk tíhne k jednoznačnosti, k srozumitelné prostotě, a tak

má rád vyhraněná stanoviska, líbí se mu černobílост typu „buď ano, nebo ne“. Princip zlaté střední cesty, vždy nějak respektující přítomnost dialektických protikladů, bývá proto lidovou moudrostí pomlouván: Ani ryba, ani rak! Nelze sedět na dvou židlích. Atd. Nevím, nevím, připadá mi však, že na dvou židlích často sedět musíme, ačkoli je to strašně nepohodlné. Nepředstavuji si ovšem „dvě židle“ jako symbol nenasytného hromadění. Mně jsou označením krajních poloh jevu. Ocitám se mezi nimi, ve středu spojnice „židle A“ a „židle B“ a pokouším se respektovat existenci obou. To je princip mě-

Kresba: Stanislav Holý

řené zlaté střední cesty, chápající, že věci nelze brát izolovaně, neboť přehlížením vnitřních souvislostí se dobře míněné kroky mění v chybné. V jakém smyslu to platí při výcho-

vě lidských mláďat, si teď zkusíme ukázat na třech příkladech. Ten první jsme vlastně rozebírali minule: 1. Dítě potřebuje vřelou lásku! Zásada nepochybně správná a platná však nesmí znamenat, že poroste v aseptickém skleníkovém prostředí, že se promění v nedotknutelný rodinný fetiš, vzývaný a věčně uctíváný. Neboť na druhé straně dítě potřebuje získat i plastický obraz reálného světa. A informace o své pozici v něm. Musí tudíž prožívat nejen libost, ale i trpkost. Poznat nejen kladné, ale i stinné stránky života včetně bolesti a strachu. Jen jde o to, aby negativní zážitky nepřehlušovaly pozitivní. Aby

strach neochromoval a zklamání neničilo důvěru či sebeúctu. Hledme, je zřejmě třeba mířit k lásce nikoli extrémní, ale modifikované principem zlaté střední cesty. 2. Pod štítem rodičovské lásky se mrně musí propracovat k pocitu základní důvěry v život a svět. Tohle obecné kladné naladění či zabarvení životního postoje vzniká jen tam, kde rodiče dítěti poskytnou jistotu, trvalost vztahu, důkazy, že je na ně spoleh, že jsou tu, aby pomáhali, pofoukali, hřáli, když je třeba. Pozor však! Důvěra a jistota v dušičce dítěte se stane pouhou berlou, která se jednoho dne zlomí, pokud rodiče své láskyplně

pečování přeženou a zapomenu na to, že potomek při vši podpoře současně potřebuje vrstát do kožichu samostatné bytosti, která vlastní hrdé a okolím respektované já. 3. Z našich rodin vymizel někdejší duch slepé poslušnosti dětí vůči autoritě rodičů, a je to dobře. Popularizované heslo vřelosti vztahů zapustilo v rodinách kořeny. Pozor ale na rizika krajních poloh! Jakmile se demokratičnost a tolerance přeženou, jakmile víceméně vymizí kontrola nad chováním dítěte, je vlastně mrně ponecháno v nejistotě, co je správné a co ne, co se smí a co nesmí. Volám vás zpět na zlatou střední cestu!

MS

S

mladý svět * 27

XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Pěta rodič

AXIOMY VÝCHOVY (XI.)

Položim tu dnes několik „axiomů“ vedle sebe. Vzápětí se snad vyjeví jejich vzájemné vnitřní vazby. 1. Výchova v rodině působí univerzálně. Není to proces, který by se odbyval ve vymezeném čase, třeba od půl páté do půl sedmé. A právě tak nelze vydělit nějaký specifický úsek výchovy. Dá se něco akcentovat, na něco více zaměřit pozornost. Ale musíme mít na paměti, že život doma ovlivňuje dítě komplexně, ve všech rovinách a obsazích, a třeba tedy i v ne-

žádoucích směrech, aniž to chceme nebo víme. 2. Pokud je výchova nesena představou, že potomek je hrouda hlíny a my ti povolání a jediné kvalifikování bohové, co hmotě vnuknou tvar, jedná se o výchovu pachybenou, již chybí životodárná, světu otevřená sebekritičnost. Neboť život po boku dítěte by měl být příležitostí také k sebevýchově, k permanentnímu hodnocení vlastních postojů, a to nejen těch výchovných, mířících k potomkovi, ale životních postojů a hodnotových žebříčků vůbec. Proč? Prostě ve jménu dítěte. Snad každý touží vychovat své ratoletě co nejlepší. A dítě je „nepopsaná

Kresba: Stanislav Holý

tabule“, bytost otevřená dobrému i zlému, nádoba, která nerozhoduje o tom, co druzí do ní nalejí. V prvních letech růstu našich synů a dcer jsme to my, rodiče, kdo rozhoduje

o kvalitě „obsahu v nádobě“. Já vím, vyhlíží to jako zjištění zcela banální. Plynou však z něho významné důsledky. Použiji pro ilustraci nějaký rasantní příklad. Nuže, dítě nemůže za to, narodí-li se ze spojení brutálního, primitivního otce a slabošské, neurotické ženy. Rodiče si nevalilo, dostalo je osudovým darem. Důsledky selhání předchůdců však odkáče samo. A protože výchova je univerzálně působící proces, nebudou to pouze stopy po bití, jimiž surový táta poškodí syna. Zbudou i nezhojitelné jizvy na duši. A působení neschopné matky, neposkytující bezpečí a jistotu, se obdobným způsobem promít-

ne dlouhodobě, celoživotně. Pochopitelně, že v devadesáti případech ze sta prožívají naši potomci své dětství v rodinách, kde konfliktnost prostředí nevystupuje navenek takto očividně a drasticky. To však neznamená, že uprostřed harmonických svazků lidí zcela sporádných a dobrých není o čem přemýšlet, není co napravovat. Jsou vzorce chování příslušníků rodiny opravdu v pořádku? Nikdo doma neovládá druhé a nepotlačuje jejich aktivitu? Rozpory se nepřikrývají různým krajkovím, ale upřímně řeší? Členové rodiny mohou volně vyjadřovat, co si myslí a co cítí? Vzájemného souhlasu je doma

víc než nesouhlasu? A vřelosti víc než řevnivosti či chladu? Co se řekne, to se doopravdy také myslí? Žije se bez masky a přetvářek? Lidé si v té ideální rodině vzájemně a rádi naslouchají? A je tam legrace, nikoli však bičující druhého? Příslušníci toho mikrokolektivu se mají ve vzájemně účtá a vzájemně se podporují? Nu, pak je vše v nejlepší pořádku, pak stačí věnovat se výchově a rodiče se nemusí sami nad sebou sebekriticky zamýšlet. Neboť platí axiom: 3. Rodina má být dítěti malým světem, v němž se učí důvěřivému a přitom sebedůvěrnému vstupu do světa, mnohem, mnohem většího.

143 19 68 2013

M

S

mladý svět * 28

XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

AXIOMY VÝCHOVY (XII.)

Nevím o dalším příkladu. Jen o jediném: příslušníci afrického kmene Tchambuli si z nejasných důvodů vyměnili role žen a mužů. Ženy tam vykonávají skoro všechny práce včetně lovu, muži se krásí, jsou plášti a cudní, sami se považují za slabé pohlí. Nemusi to být tak špatný model uspořádání společnosti. V naší civilizaci a v našem kulturním prostředí však přece jenom zatím uznáváme vzorec jiný. Přese všechny výdobytky ženské emancipace, přes leckteré výstředky a

vulgarizace, plynoucí ze zjednodušené představy, že rovnoprávnost znamená stejnost, vesměs pocítujeme určité rozdíly mezi mužem a ženou: považujeme ženu „od přírody“ za křehčí, citovější, fyzicky méně výkonnou. Připouštíme, že její biologická role je jiná než role muže. Uznáváme, že na silácké výkony a práce jsme tu my, chlapi. A tak vzpírání zatím provozují jenom muži a zákon nepřipouští, aby pracující ženy zdvihaly těžká břemena. Věci jsou ovšem ve vývoji. Slychám éterická děvčátka, jak se oslovují mužným „ty krávo“, ba dokonce legendárním „vole“. Vidám chlapy s náušnicemi a

Kresba: Stanislav Halý

mám při tom pocit, že perspektivy emancipace jsou nedohledné. Tíše si ale přeju, aby má dcera Alenka zůstala do budoucna vskutku ženou, aby si zachovala určitou něž-

nost, hebkost, mírnost, šarm, prostě vlastnosti ducha, které identifikují ženu i zevnitř, nejen vnějškově. Osobně jsem přesvědčen, že pokračující stírání rozdílů mezi maskulinitou a feminitou má své stinné stránky a neprospívá žádnému z obou pohlí. Muž a žena, mají-li spolu být a vést životní dialog, se musí vzájemně alespoň rozeznávat. Potřebují na sobě vidět rozdíly a respektovat je. Role jsou vskutku odlišné od podstaty, nikoli proto, že jsme si je rozdělili nějakou dohodou. Být mužem či ženou se učíme. Od raného dětství. Člověk přichází na svět s úkolem stát se člověkem ve všech vlastnos-

tech, které ho jako člověka kvalifikují. Chlapeček má jednou dorůst v chlapa. A holčička v ženu. Nesmí to být ani obráceně, ani nevyzrálé a nedokvašené. Úkol, kým máme být, nám společnost sděluje skrze klíčové postavy prostředí, v němž se ocitáme. Tedy na prvním místě prostřednictvím rodičů. A to je konstatování, které nás přivádí k dvěma výchovným axiomům. První: holčičky je třeba vychovávat trochu jinak než chlapečky. A to vědomě. U kluků je namísto podporovat přirozené maskulinní sklony – samostatnost, výbojnost, temperament; ba i tak zvláštní a

protivná, není ve skutečnosti vlastností, kterou by bylo záhodno z příštího chlapa vytlouci. Při výchově děvčátka pak mají přednost akcenty na vše, co v chování a činech připomíná budoucí ženu. Druhá zásada? Od nejútlejšího věku by dítě mělo doma spatřovat rozdíly mezi rolí matky a otce. Generálské typy žen, stejně jako nečinarodé, lenivé mužské bačkory jsou jen příkladem z mnoha možných partnerských vztahů, v nichž model ženské a mužské role byl deformován a bude nejspíš působit takřka infekčně: patemak si bezděčně do života přese všechno vtlačí formuli, definující muže a ženu.

14.12.2019/SPB/1110

mladý svět * 29

XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péře rodič

AXIOMY VÝCHOVY (XIII.)

Nafukli jsme v předchozí kapitole jeden z nejzávažnějších problémů výchovy. Konstatovali jsme, že už malé děti se skrže prostřednictvím rodičů, pro budoucno učí rolím mužů nebo žen. Zda jednou dospělou úlohu úspěšně zvládnou, o tom se ve velké míře rozhoduje dřív, než vesměs tušíme, v čase nenápadném, zdánlivě nikterak souvisejícím s věkem zralosti. A věc netkví jen v tom, jak jsou děti vedeny. Hodně záleží

především na vzorcích vztahů mezi matkou a otcem. To chce bližší vysvětlení... Existuje české přísloví, možná v těchto souvislostech drsné, avšak vystihující podstatu: Od starého vola učí se orat mladší. Jistě – z generace na generaci si předáváme nejen nahromaděné poznatky technické a kulturní, celý ten poklad civilizačních výtvarů, ale i soubory norem charakteristických pro dané prostředí a dobu, pravidel chování, jaké se od nás očekává. Společnost, ať chceme, nebo ne, nám v podstatě diktuje, jak do ní vstoupit. Rodíme se do daného prostoru jako kytka na záhonu, jsme vplétáni do sítě vlivů a

Kresba: Stanislav Holý

vztahů, které si svobodně nevolíme. Naše osobnost je zvnějška modelována daleko výrazněji, než si připouštíme a asi víc, než bychom si přáli, kdyby roz-

hodnutí bylo na nás. To formování a hnětení každé lidské bytosti začíná vlastně okamžikem, kdy přichází na svět. Človíčka se ujímá matka. Ještě si nic neuvědomujeme, a už se učíme první z mnoha povinně hrát. U kolem vstupního období života je naučit se přijímat. Nejen matčin prs a péči, ale vše, co matka poskytuje. Ke kojenci jako by svět skrze matku a její lásku psal poselství důvěry: je dobré narodit se a žít. Neboj se! Věř! Psychologové a lékaři mluví o vytvoření „hlubiny bezpečí a jistoty“ a zdůrazňují rozhodující význam této životní etapy pro všechny následující:

komu chybí pocit základní důvěry, je napořád ochuzen. Není totiž vybaven a dostatečně připraven pro zaujetí dospělých rolí, k jejichž naplnění musí člověk plně věřit partnerovi, třeba příteli, manželovi, lékaři apod. Podstata tkví v tom, že matka zpočátku reprezentuje dítěti celé lidské prostředí. Co se dítě naučí ve vztahu k matce, stává se víceméně trvalým zárodkem všech ostatních vztahů. Na této základní vazbě se později budují další a nesou pečeť prvních vjemů. Zanedlouho se od vztahu matka – dítě odštěpuje vztah otec – dítě, a i ten je nesmírně důležitý, neboť se v něm poprvé a natrvalo formuje

pravzor všech přístích vazeb k mužům. Jak mluvíme, svět se před ním rozvíjí a diferencuje. Brzy přichází čas zaujmout roli chlapečka či holčičky. Teď v zásadě roli sexuální. Už v této nevině chvíli dítě předjímá dospělou sexuální roli muže či ženy, ztotožňuje se s otcem nebo matkou v tom smyslu, že od nich rámcově opisuje a přebírá, prostě odkoukává vzorce chování. Přitom je rozhodující, aby kluk bez jakýchkoli pochybností převzal sociálně psychologickou úlohu táty, holka mámy. Obrácená identifikace, anebo nevyhraněná vesměs neblaze poznamenaná dospělý život. Ale o tom blíží jindy.

mladý svět * 30

XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péře rodič

AXIOMY VÝCHOVY (XIV.)

V předchozích dvou zamýšlených se řeč stočila k problematice tzv. sexuální identifikace dítěte. Za pojem se schovává požadavek, aby každý špunt ve vhodném čase dospěl k poznání, že je buď chlapčkem, nebo holčičkou. Nejde o to, naučit ho rozdíly zjišťovat podle barvy botiček, či anatomických odlišností. Nejde totiž o žádné konkrétní poučení. Už jsme o tom mluvili – dítě potřebuje vlastně spontánně vniknout do role, kterou bude pak v nejnázřejších obměnách zastávat až do

konce života. Rodič-záčetník by v této souvislosti měl vědět, že v určité míře bývají kluci a holky rozdílně vybaveni – mám na mysli „psýchu“ – už od přírody. Kluci jsou vesměs v chování temperamentnější, holky klidnější, kluci tvrdohlavější, holky mírnější, poddajnější atd., přičemž výjimky potvrzují pravidlo. Takže k příštím zaujetí role muže či ženy jsou některé předpoklady zakódovány už geneticky. Jde o to rozvíjet je. Dále by měl zelenáč rodičovství přijmout jako důležitý fakt, že člověk se učí sexuální roli od raného věku. Nevědomky, bezděčně, vlastně však od okamžiku, kdy postřehneme rozdíl mezi

Kresba: Stanislav Holý

modrými a růžovými botičkami, bráškou a sestrou, tatínkem a maminkou. Dlouho se mu dříčí poznatky jen tak samovolně hromadí a vrství v hlavě, nikoli však bez ladu a skla-

du. Z nepatrných střípků si dítě skládá dvě mozaiky – představu, model: totiž ženy i muže. Jde o to, aby se prvky obou těchto „stavebnic“ nepromísily. Co pro to rodiče mohou udělat? Jejich úkol netkví v tom, že by potomka měli různě škálit. Protože mu ovšem jsou nejbliž a nejvíc na očích, měli by mu jaksi „stát modelem“. Obě strany v manželském vztahu by se měly přidržovat role, která jim byla dána. Děti jsou velice vnímavé, tvárné, a protože nemají ani zkušenosti, ani samostatně vyhraněné názory, orientují se ve věcech tím, že přejímají postoje autorit. Radu let se ztotožňují se vším, co říká a dělá

maminka nebo tatínek. Vzpouza přichází až s pubertou. Magický vliv rodičů dítě zasahuje komplexně. Přitom toliko malý díl zkušeností předávají staří mladým bezprostředním, vědomým výchovným působením. Jen nepatrná část ledovce ční nad hladinou, větší je skryta, ale to neznamená, že neexistuje. A tak když maminka soušedce před dítětem říká: „Ten můj je nemehlo,“ anebo „nemehlo je i kluk a já vím po kom“, komplikuje tím synovi život, aniž chce a ví. Když maminka hlasitě v domácnosti kraluje, organizuje, poroučí a zařizuje, zatímco tatínek poslušně plní direktivy, anebo naopak zne-

chuceně a rezignovaně z gauče hledí na obrazovku, aby mu úsměv krásné hlasatelky poskytl průhled do přívětivějšího světa, není to dobrý model potomkovi: možná si tenhle vzorec vztahů bezděčně napařádá zapamatuje, aby ho jako přirozený a normální pokud možno realizoval i ve svém zatím vzdáleném, nicméně už nyní se formujícím vztahu k ženám, k manželství atd. Platí samozřejmě, že podle abdožného klíče může být deformováno zaujetí příští dospělé sexuální role u dítěte, jež bývá svědkem toho, jak křičí, vzteká se, nadává a dokonce snad i bije partnerku v životě autorita tatínek...

M

S

mladý svět * 31

XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péře rodič

AXIOMY VYCHOVY (XV.)

Své děti vodíme za ruku. Doslova i obrazně. Ne vždy a ve všem se nechají ovládat, bývají to svěhla-vičky, v zásadě však následují rodiče jak pes pána. Doslova i obrazně. Pochopitelně! Svět je jim zatím příliš rozlehlý a sple-titý. Samy by se v něm ztratily. Potřebují průvodce, na kterého je spoleh. Rodič jako průvodce má u dítěte velkou autoritu i tenkrát, jestliže selhává anebo jestliže své moci zneužívá. Dítě nedovede posířhnout rozdíly, nemá zatím na to, aby zjiřřova-

lo, jakého dostalo tátu a je-li maminka lepší či horší než Venouřřkova od vedle. Mnoho let dítě bere rodiče, jací jsou. Je s to milovat i otce lumpa a matku alkoholičku. Mimo-chodem – s podobnou spontaneitou se děti za-bydluji v prostředí, do něhož jsou vsazeny. Je jim jedno, žijí-li ve špíně či dezorganizaci. Zvyknou si. Co jim okoli nabízí, to po-važují za přirozené. Proto i hladovějící africké děti mohou prožívat své dětství celkem šťastně. Strašné zlo, které se na nich pá-chá, nevidí. Naopak zase platí, že požadavek, aby děti byly zahrnuty dostatek-em, ba přepychem a žily si jak ve vatičce, je ve

Kresba: Stanislav Holý

státech s vysokou životní úrovní heslem rodičů, ni-koli dětí. Ty jsou k vysoké životní úrovni lhostejné. Pokud tu, prosím, konsta-tují tyto skutečnosti, vůbec

tím nechci tvrdit, že je vcelku jedno, v jakém prostředí dítě žije a jaké má rodiče. Naopak! Čím méně je dítě s to posoudit svou situaci, tím více zá-leží na klíčových osobnos-tech jeho života, aby ji objektivně posuzovaly za dítě. A to včetně vlastních rodičovských postojů a vzorců chování. Je napří-klad dobré mít přiměřené sebevědomí vychovatele, neboť nejisti, desetkrát denně bezradní rodiče jsou pro dítě pohromou. Jenže vše má svůj rub a svou dialektiku: budiž vždy viděny oba konce hole, budiž vzato na vědo-mí, že zdravá sebejistota není ještě bohorovná ne-omylnost. Po svých výchov-

ných zákrocích, ať byly myšleny sebelépe, bych se měl zpětně ohlížet. Pře-mýšlet o nich, hodnotit je, kriticky rozebírat. Nebyl jsem příliš prudký? Příliš netrpělivý? Příliš tvrdý? Nepožadoval jsem více, než moje dítě mohlo? Ne-zneužil jsem své moci a autority? A vůbec: oč mi při výchově potomka jde? Totiž obecně a dlouhodo-bě? Mám v hlavě alespoň rámcově formulovaný pro-jekt? Rekl jsem si někdy sám pro sebe, jestli mé jednání s dítětem má hla-vu a patu? Nejsou náho-dou naše každodenní kon-takty toliko náhodným, ne-směřovaným tokem nut-ných pečovatelských slu-žeb a pak ještě k tomu

tých zásahů typu musíš – nesmiřř? Myslím na to, že z drobných korádků vzniká náhrdelník? Copak to vlastně já a máma s dítě-tem podnikáme? Rozpo-znáváme za rutinou a kaž-dodenností, za koloběhem jídel, cest do školky a ze školky, procházek, naivních dialogů atd. nějaké vyšší smysluplné směřování? Myslíme víc na vytváření svěprávně zdravé osobnos-ti dítěte, anebo se naše výchova utápí v bezmysl-enkovité ředi věcných drobných příkazů, zákazů, pokárání, naléhání, škole-ní? Sledujeme vůbec, co děláme dobře a co špat-ně? A kdyžpak jsme si na-česali o tom o tom o těch-hle věcech promluvíli?

14.12.29/SRP/2015

MS

S

mladý svět * 32

XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

AXIOMY VÝCHOVY
(XVI.)

Zdá se, že malé děti jsou ve srovnání s námi tvory mnohem smířlivějšími a velkorysejšími. Berou věci, jak leží a jak přicházejí. Celkem nerozlišují rozdíly: ať je jejich tatínek jakýkoliv, jsou spokojeny. Ať žijí v chudobě či přepychu, přijímají to tímto způsobem. Nedovedou ještě srovnávat sebe s druhými, podmínky takové a onaké, nehodnotí, nezaujímají stanoviska v složitějších abstraktních

záležitostech. Ocítají se v poutech konkrétnosti: polévka je dobrá nebo mizerná, horká nebo akorát. Jaké je rodinné prostředí, jaké jsou lidské vztahy doma, o tom děti nepřemýšlejí, nemají názor, ač je to otázka, která se jejich života hodně a moc týká. Minule jsme na to téma chvíli mudrovali. Dospěli jsme k závěru, že k rodičovství náleží nejen kontrola nad dítětem, ale i vědomá, kritická, permanentní kontrola nad rodičovstvím jako takovým. Spocívá v kladení otázek a v poctivém hledání odpovědí: Jsou ty a tyhle moje výchovné postoje správné a rozumné? Formulovali jsme si

Kresba: Stanislav Holý

nějak s maminkou, kam to vlastně při výchově potomka míříme? Máme před očima aspoň kontury cíle? Atd. Tak jako by se zralý člověk měl umět sám

před sebou vykázat určitým obecnějším, chce se mi říct osudovým směrováním, tak i za roli otce nebo matky by měla z jednotlivosti vyčuhovat koncepcí, prostě programové usilování. Nemyslím, že by požadavek promyšlené koncepční výchovy zbaoval rodičovství spontaneity. Nesouhlasím s těmi, kteří tvrdí, že děti je třeba vychovávat „toliko srdcem, ne rozumem. Věřím na potřebu hledání rovnováhy mezi vztahem citovým a rozumovým. Cit sám o sobě je osidná věčička, dovede nadělat paseku v kterékoli oblasti lidského života, protože si vzletlá i přistává, jak se mu zrovna zachce. Emoce

v nás vznikají a zase zanikají, aniž si to přejeme. Neumíme si poručit, city v člověku mají svůj nezávislý „metabolismus“, neznikají pod naší volní kontrolou. Máme-li vztek, prostě se v nás udělal a upekli jak buchty v troubě, kterou jsme sami nezapnuli. Je-li nám smutno, moc za to nemůžeme. Milujeme-li někoho, je jednoduše zatěžko, aby s tím na pokyn zvenčil nebo zvenčil, to je fuk, přestal. Ano, city mají tu vlastnost, že si je nemůžeme přikázat. Buď veselý, buď nadšený, buď rozrušený – to jsou rozkazy stejně nesmyslné jako úsloví „nebuď labuť“. Nedají se totiž splnit. Na druhé stra-

ně však platí, že zas nejsou tak neohraničeně svobodné, přece jen umíme vření v hrnci emoci překrývat, pokličkou vůle a rozumu. Nerozdáváme po světě tolik facek, kolik jich máme chuť umístit. Nevyznáváme lásku na potkání. Nehádáme se každou chvíli, a to ani s nadřazeným, ani s manželkou. Umíme se ovládat a kontrolovat, intuitivně to považujeme za rozumné. A ono je. Lásku k dítěti, ať sebevěšší, nám není dána proto, abychom potomka samou láskou snědli, ale proto, abychom s chutí a hlavně se všemi pěti pohromadě přivedli človíčka k lidství.

M

S

mladý svět * 33

XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péča rodič

AXIOMY VÝCHOVY (XVII.)

Tyhle řádky budou o tom, že dítě je tvor mimořádně sugestibilní. Příslušník rodičovského stavu by si to měl uvědomovat několikrát denně a dávat bacha, aby svému domácímu mědu nesugeroval pošetilé představy, názory, reakce... Vstupní fáze človíčkovu života se někdy zve receptivním obdobím. Tedy časem všeobecného přijímání: mrně si ze světa tolika bere, takřka nic ze sebe nevydává - vše se mu jeví jako dané, hotové, bez diskuse. Jídlo je až pod

nos, netřeba se zabývat ničím víc než konzumací. Stolečku, prostí se! Stejně samozřejmě se odahřívají veškeré ostatní každodenní manipulace jako hygienické úkony, rekreační, poznávací a zábavné činnosti - svět dítěte je prostě náčl rukou řízen a vymezován. Postupně se z nepřehledného chaosu ve vědomí dítěte vynořuje nejen řád, rytmus, pravidlo, názor, ale i postava neomylného boha, který za všemi operacemi stojí. Boží jsou vlastně dva: to máma s tátou vnášejí do zmatku věci a jevů uspořádání. Jakmile dítě takhle postřehne, začíná vnímat rodiče coby všemohoucí autoritu, a to i v okamžicích, kdy

Kresba: Stanislav Holý

se proti těmto autoritám bouří vzteklým řevem: při vzpourách jen zjišťuje, že se nelze beztrestně vzepřít. Máma s tátou to myslí dobře, poznává brzy mrně.

Máma s tátou mají vždycky pravdu, ukazuje se. Při zkoumání světa metodou pokusu a omylu se človíček znovu a znovu přesvědčuje, jak máma věšteccky zná i budoucí průběh věcí: pozor, spadneš! To je úžasné, sotva je formule pronesena, už leží mrně v louži... Co rodiče dělají, to je svaté. Co říká máma nebo táta, to je pravda pravdoucí, i kdyby to objektivně byla lež. Dítě nemá na nic vyhraněný názor, protože nemá žádné životní zkušenosti. Představa o neomylnosti rodičovské autority je snad první postulát dětské filozofie světa. Díky víře človíčka v nás se nám daří ovlivňovat ho a vést. Co

však je žezlem naší moci, snadno se může stát metlou. Pozor! Dítě se ztotožňuje s tím, co říkáme. S tím, jak hodnotíme druhé. S tím, jak se vyjadřujeme o dítěti samotném. S tím, jak reagujeme na situace. Se sugestibilitou se to má jako s opičením: stačí, abychom vyřkli neslušné slovo, a zítra se nečekané ozve z dětských úst. To může být ostuda, ale nepříliš bolestivá. Horší je, když se mrněti bezděčně sugerují deformované postoje k životu, k lidem či dokonce k jejich vlastnímu já. Tak maminka, neustále dítě kritizující a zdůrazňující jeho slabé stránky (jsi zlý, neposlušný, protivný, pomalý, ošklivý, neši-

kovný) v podstatě sugeruje potomkovi právě ty vlastnosti, jež mu vytýká. Jsem hloupý! zní závěr - říká to maminka, a proto to musí být pravda. Přibližně podle tohoto modelu lze mrněti vsugerovat takřka cokoli a snáze než dospělému. Matka ustrašeně sledující zdraví dítěte snadno infikuje vlastní robůtko bázni, hypochondrickým postojem k tělu a k nemoce. Přílišná náročnost a přísinnost, vyžadující víc, než je dítě schopno, vnutí nakonec malému človíčkovu nejistotu, zda umí jednat správně či ne, strach nést odpovědnost za své kroky. Atd. Pozor! Dítě je velice tvorné, ovlivnitelné, sugestibilní. Znejme svou míru!

MS

S

mladý svět * 34

XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

AXIOMY VÝCHOVY
(XVIII.)

At si to uvědomujeme, nebo ne, každý z nás, rodičů, má nějakou výchovnou metodu, dobrou či lepší a možná hodně mizernou – prostě všichni se podle svého založení a podle nabytých zkušeností při zacházení s ratolestí opakujeme, obdobné situace řešíme vždy znovu stejně, nanejvýš s malými obměnami, ale pokaždé se do našich postupů promítá cosi obecného, model či vzorec naučeného chování. Jsou takové, co kluka tlučou na potkání, ma-

minky, které při první příležitosti křičí anebo nařikají, a zítra, pozítří, za rok, při druhém i třetím dítěti zase budou tlouct a zase křičet a nařikat. Mají to v krvi, řeklo by se: jasné, jejich stereotypní rodičovské přístupy ve skutečnosti nejsou naučené v tom smyslu, že by byly výsledkem studia, uvědomělého pozorování skutečně cenných vzorů, kritického hodnocení vlastních výchovatelských postojů, rozboru kladů a chyb. Valná část rodičů se ve své pedagogické praxi řídí intuicí, spontánně zakódovanými předlohami z dětství, to jest rozmazanými představami o tom, jak byli sami vy-

Kresba: Stanislav Holý

chováni kdysi, a do této neuspořádané směsice názorů obvykle ani neformulovaných, spíše tušených, vstupují další ingredience, prvky vyplývající z povahového a temperamentového

založení, tedy kvality zčásti dědičné. Pravda, pokud se v manželství sejde pár, tvořený lidmi dobrými, rozumnými, víceméně harmonizujícími, daří se jim výchova mládeže i bez mudrování, človiček roste a kvete samozřejmě jako kytka u cesty. Rodin, poskytujících potomkům přírozené, samozřejmě výchovné klima je pořád ještě dost, čehož důkazem je skutečnost, že normálních, radostných dětí kolem nás běhá hradějí. Avšak mrňousů, s nimiž doma zacházejí brutálně, ani v této osvětlené době není tak zanedbatelně málo, jak bychom si mysleli. Dokumentační archívy psychologů a lékařů vypovídají,

že přibývá i neurotizovaných dětí, poruch chování, psychických obtíží. Lidských mláďat, rodiči zanedbávaných, terorizovaných, duševně masakrovaných, málo přijímaných a milovaných kolem nás v úzkosti a utrpení žije i dnes stále ještě mnoho, zbytečně mnoho. Řada příčin tohoto stavu je známa: krize moderní rodiny – vzrůstající rozvodovost – vlivy překotně uspěchaného, neurotizujícího světa atd. Vedle těchto obecně působících, vnějších faktorů, však existuje a působí mnoho vlivů komornějších rozměrů, méně zřetelných. Omezím se na jediného negativního činitele: Pokud rodiče vůbec přemýš-

lejí o výchově dětí, pokud se neřídí toliko „čichem“, prostě selským rozumem, vynechávají z úvah sebe. Přilítí často se výchova ještě i dnes zakládá například na požadavku podobit se. Přilítí se moralizuje. Dospělí vesměs pokládají za axiom, že jsou dětem vzorem, ať se přitom sami chovají jakkoli. Jsou nejchytřejší, nejslušnější, nejpracovitější, nejlépe vědí, jaké má být dítě. Tenhle bezděčně činěný manévr mi připadá zrádný: utvrdíme se v sebelásce a získáme tak pro sebe právo pronášet výchovné kritické soudy o méně vychovaných a méně zkušených. Tenhle axiom výchovy považují za

14.39.2013

mladý svět * 35

XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

14:40 29/9

Péťa rodič

AXIOMY VÝCHOVY (XIX.)

Ve vedlejším pokoji bylo ticho. Alenka odpočívala. A protože se jí nechtělo spát, dal jsem jí, abych měl klid, pastelky a omalovánky. Oba jsme si dělali svoje, každý jinde. Ona tenkrát měla záchvat výtvarného nadšení. Přestala skoro přetahovat, chválil jsem ji za to, a tak k omalovánkám přihnula. Snad po dvaceti minutách jsem šel holku zkontrolovat. A zavyl jsem zoufalstvím. Stěna kolem postýlky byla na dosah dětské ručky pomalována neumělými hlavonožci,

stromy a paneláky s bezpočtem oken. Tyto tři motivy představovaly celý Alenčin malířský repertoár. Když omalovánky došly a nebylo co dělat, pustila se do monumentálních nástěnných maleb. Neudržel jsem se. Udrželi byste se? Nejen že jsem křičel a lál, dokonce jsem holce napraskal, že na stěny se nekreslí. Můj zlatý pokojíček byl zle znešvařen. Patvora holka! Abych maloval znovu! Věřte, je mi zatěžka veřejně se přiznat. Nepochybně jsem v těchto sloupcích vícekrát apeloval na rozum, nabádal „nebijte své děti!“, a sám přítom... Sedívá je teorie, košatý a zelený však strom života! Často jedno

Kresba: Stanislav Holý

víme a druhé děláme. Čím pak to? Banální příhoda si žádá malý rozbor: Co mě tak rozhněvalo, že jsem ztrafil zdrženlivost? Skada, kterou holka způsobila? Buď mám

jeden vikend v čudu, proletělo mi asi hlavou, a vymalováním napravím, co zapříčinila, onebo ještě hezky dlouho budu na tu spoušť denně zírat a návštěvy si pomyslím, že jsme nepořádná šmucig rodina. Jasně, důsledky činu se tak či onak obracely proti mně, a to se mnou začloulalo. Ztratil jsem sebekontrolu nad svým hněvem, nad vlastním výrazně záporným emocionálním zaujetím události. A následoval okamžitý výkon trestu. Oko za oko, zub za zub. Ty jsi, drahoušku, poškodila mě, já teď poškodím tebe a účty budou jakžtakž vyrovnány. Neušklíbujte se, že snad analyzuji situaci malichernou

a průzračnou! Jde o to, že se v podobných situacích jako rodičové ocitáme dnes a denně. Přitom ve směr jedné podle téhož vzorce jako děti, když se na písku perou o kyblík. Ratolest nás poškodí, my trestem vracíme ránu, a to v hněvu, který nedokážeme potlačit. Pabryndáš ubrus? Tumáš! Rozbijes hračku? Tumáš! Nedovedeš poslechnout na první povel? Tumáš! Zmazal ses? Tumáš! Není rozhodující, zda „tumáš“ představuje bití, křik, nádivky či jiný druh trestu. Podstatné je, že jednáme v afektu. Podle téhož mechanismu, a na to vás chci upozornit zvláště, vznikají i vačky, manželské na-

ctiutřačné konflikty. Rozdíl tkví toliko v tom, že při nich proti sobě stávají strany víceméně rovnocenné, schopné sebeobran, zatímco děti jsou vůči rodičovské autoritě prakticky bezmocné. Jsme mocnější, „lepší“, a zneužíváme toho. Ve vyličených souvislostech chci formulovat dva důležité axiomy: 1. Vychovatel nemá ztrácet kontrolu nad hněvem. Lze toho dosáhnout tím, že si vybuduje perspektivní signály: pozor, krotit se! 2. Dítě má nezadatelné právo na chyby! Viz případ Alenky, která pouze neznala rozdíl mezi papírem a stěnou. Chyby se netrestají! Pamatuj Péťo!

mladý svět * 36

XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péča rodič

AXIOMY VÝCHOVY (XX.)

Dva melouny jednou rukou nepobereš. Říkají Bulhaři. My si o tomhle problému, budiž, trochu modifikovaném, povíme dnes taky... Copak asi udělá kůň, když mu kočí bude současně velet hat a čehý? Pokud jde o koně, jsem bez zkušeností, takže si mohu vymýšlet. Ale předpokládá bych, že se buď splaší, nebo svého pána pokope. Copak asi udělá moderní počítač, když ho programátor nakrmí protichůdnými příkazy? Je mi líto, ani s počítači

tačí nemám nejmenší zkušenosti. Takže mohu mít představu, že začne blikat, jankovatět, v lepším případě, bude-li to počítač opravdu inteligentní, tou či onou formou sdělí svému lidskému partnerovi: nedělám, neřeším, jdi do háje, milý programátore. A propos, jak konflikt dvou melounů v jedné ruce řešíte vy? Jak to uděláte, když něco musíte udělat a zároveň nesmíte udělat nebo nemůžete udělat? Uděláte to? Slyším! Posíláte mě do háje. Jenže tady nejde o žádné slovní hříčky, nýbrž o vážný, v životě lidském často se vyskytující konflikt. Zvláště pak v životě našich ratolesť. Dětský problém dvou

Kresba: Stanislav Holý

melounů v jedné ruce má bezpočet podob, odstínů, nápadných i úplně neviditelně nenápadných odrůd. Onomu druhu konfliktu logicky neřešitelného, kdy ano a ne se vzájemně vy-

lučují, a přitom zároveň platí, se, tuším, říká dvojná vazba. Popsal bych Mladý svět, kdybych tu příklady dvojných vazeb, s nimiž se naše děti musejí potýkat, začal vypočítávat. Maminka miluje, tatínek nesnáší, ale dítě patří oběma. Tatínek povolí, maminka zakáže, a přitom oba jsou pro mrně autoritami. Rodiče jedno říkají, a druhé dělají. Nebo: slovy či gesty, například mazlením, se dává najevo láska, ale jednáním dítěti nejrůznějšími způsoby rodiče vlastně sdělují nelásku. Něco dítěti vštěpujeme, cokoli ho učíme, povzbuzujeme ho k výkonu, ale jakmile se s pr-

vní co uděláme je, že ho začneme okřikovat, nadávat mu do nešiků, posílat do háje. Slavná dvojná vazba, která vzniká patrně v každé rodině, vypadá takto: Ponoukáme nejrůznějšími způsoby dítě k samostatnosti. Nemůže se přece nechat ve všem obsluhovat! Nemůže se pořád držet mámy za sukni! Nemůže být tak stydlivé, bojácné, mouchy snězte si mě, sedávej, panenka v koutě atd. Tak dobře, usnese se jednoho dne děťátko, když mě pořád tak nutíte, hezky se dneska samostatně projdu. Nebo že bych vylezlo tady na ten žebřík? Trochu si vyzkoušelo rybník? Ne! Ukážu mámě, jak umím

stříhat. Vařit. Nalepovat. A třeba upéct dort podle receptu pana Čapka, pejška a kočičky. Jasné, dítě udělá samostatný krok, a už je oheň na střeše. Peklo dort? Průsvih jako dům. Ještě horší je reakce, když děčko, které vedeme k samostatnosti, nějakým způsobem rebeluje: Nechci! Nechci tohle jít, támhle jít, tamto uklidit a takto odprosit. Prokrindapána, kde tyhle maresy ten náš kluk bere? Kde se holka naučila protestovat? Přece doma, maminko! Neučíte děti samostatnosti? Tak zas tak ne-láteřte, když vaše mrně samostatné je. To by šlo o dvojnou vazbu! O neřešitelný protiklad.

mladý svět * 37

XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péře rodič

AXIOMY VÝCHOVY (XXI.)

Minule jsme tu začali meditovat nad problémem tzv. dvojných vazeb. Na řadě příkladů jsme ukázali jejich mechanismus. Nejvýznamnější příklad – aby-
chom se rychle dostali „do obrazu“ – zopakujme: Všichni se snažíme vést děti k samostatnosti. Avšak když se potomek vskutku jako samostatná, nezávisle myslící a jednající bytost projeví, zpravidla tvrdě zasáhne, protože nám takové jednání není z těch či oněch důvodů po-
chutí. Na tomto principu dvojně vazby vznikají. Je-

lich podstatou je ochromující situace: dítě se ocitá v průsečíku dvou protichůdných sil. V našem případě: má být samostatné, a nemůže být. Má třeba samostatně jíst, ale běda, když nabryndá. Jistě tušíte, ba z minula víte, že konfliktní vzorec může mít nesčetně konkrétních podob. Upřímně řečeno, žádný vychovatel se ve své každodenní praxi nedokáže vyhnout tomu, aby semtam dítě do nějaké dvojně vazby nepolapil. Nám tu nejde o jejich totální vymýcení, ani o jejich naprostý zákaz, protože to bychom o věci neuvažovali realisticky. Spíš ať nám záleží na míře, vezmeme na vědomí exist-

Kresba: Stanislav Holý

tenci dvojných vazeb a dávejme pozor sami na sebe – kontrolujme se, zda v zásadnějších otázkách nezaháníme své rati-
tosti mezi nebezpečná úskalí protikladnosti, kdy

věci mají dva významy, které si odporují a nemo-
hou existovat vedle sebe. Scylla a Charybda, ob-
ludy vyvolávající úzkost, ne-
žijí jen v antických mý-
tech, ale i v našich přibyt-
cích. Stačí, abychom z ro-
dičovské tíživosti byli na
své děti nepřiměřeně ná-
roční, aby nás postihla
nemoc prestižnosti, tak
často provázející zejména
manželství nejvíce kvalifi-
kovaných, nejkultivovaněj-
ších a nejvzdělanějších li-
dí, a nedáme-li pozor sa-
mi na sebe, vpleteme po-
tomka do pevné a škrtící
pavučiny dvojných vazeb.
Začneme svou tíživost
přenášet na dítě. Začne-
me je nutit k výkonům,
pro které zatím nedorost-

lo. Začneme zdůrazňovat
dokonalost, perfektní pro-
vedení, začneme lpět na
tom, aby ten náš malý
skvost byl lepší, žil v před-
stihu před stejně starými,
náročněji, aby jednoho
dne byl ještě úspěšnější,
než jsme dokázali být sa-
mi. Zdánilivě takový pro-
gram vyhlíží vábně. Ovšem
jen tenkrát, nejsou-li naše
přání a reálná skutečnost
v rozporu.

Co když nemá předpo-
klady všechno hravě zvlá-
dat, vyhovovat zvyšujícím se
požadavkům, ať už na in-
telektuální či fyzickou
stránku své bytosti? Co
když se nám narodilo úpl-
ně průměrné a možná
dokonce podprůměrné dí-
tě? Nároční rodiči rod-

če vložili v takovém pří-
padě na malého tvorečka
břímě, které neunesa. Dítě
je milováno, pečuje se
o ně, mrňous to cítí, pod-
tíhou úkolů se však po-
malu, leč s jistotou hrou-
tí: ve jménu lásky k rodi-
čům nese na hřbetě kříž,
který dovleče až k místu,
kde vysílením padne: tolik
muselo, ale nemůže...
Lidská psychika se narů-
stající úzkosti brání sestu-
pem na nižší hladinu cho-
vání, k naučeným či vro-
zeným vzorcům z předcho-
zí éry života: třeba k du-
mlání palce, k pláči, k zo-
mlklosti, k agresivitě, ke-
lži, také k neuróze – k ne-
moci. Dvojně vazby do ně-
které z těchto prarodí vedou
přítelstve

mladý svět * 38

XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péře rodič

AXIOMY VYCHOVY (XXII.)

Do třetice o problému dvojných vazeb. To jest o vážném úskalí výchovy, o nebezpečné pasti, do které dost často vhnáme vlastní děti... Co se za pojmem dvojných vazeb skrývá, už víme. Na všech úrovních komunikace s dítětem jde vždy znovu o situace, kdy se člověk ocitá jako by mezi mlýnskými kameny. Jmenovali jsme v minulých zamýšlených řadě příkladů ze života. Jejich společným jmenovatelem bylo, že děcka byla pokaždé přiknuta ochro-

mující role stát v ohnisku dvou protikladných, vzájemně se vylučujících sil či požadavků. Když potomkovi předložíme neřešitelný životní rébus, když ho vmanipulujeme do postavení tvora, který ať se chová jakkoli, chová se špatně, můžeme si být jisti, že se nám podařil unfair trik dvojných vazeb. Ve vážných případech, zejména trvá-li stav dlouhodobě, ztrácí dítě pocit jistoty, hlubina bezpečí je tatam, dostavuje se úzkost, útek z nesmyslné reality do světa fantazie, snů, anebo nastávají nejrůznější neurotické poruchy. Jak se vytváření dvojných vazeb bránit? Zkusme zde, jistěže neúplně a jen v náznaku,

Kresba: Stanislav Holý

stanovit několik obranných chvatů a manévru... 1. První protilátkou je už sám fakt, že o existenci dvojných vazeb víme, alespoň v kontuře máme představu o jejich mechanismu:

člověk se snáze vyvaruje chyb, o nichž ví, na druhé straně je bezmocný vůči těm, o nichž nemá tušení. 2. Cokoli dítěti sdělujeme slovy, nemělo by se dostávat do rozporu se sdělenými neverbálními, to znamená s našimi faktickými činy, postoji, reakcemi, city, chováním. Příklad: Jestliže potomka často pobízíme k neobčasnosti, nesmíme při prvním projevu dětské odvahy trnout hrůzou a vykřikovat „proboha, spadneš, ježíšmarjá, zabiješ se!“ Zároveň ovšem i sami musíme ratolesti poskytovat příklady neobčasného chování, a to v banálních situacích (dejme tomu při přechodu kmene nad ko-

rytem potoka), právě tak jako ve chvílích nevšedních (dejme tomu: neselžeme, když se někdo topí, když hoří, když my či bližní jsou v ohrožení). Příklad v ještě závažnější obměně: Jestliže dítěti slovy dáváme najevo halasnou lásku, nelze ji popírat, zpochybňovat a devalvovat unáhlenými skutky, třeba nadávkami, bitím, zlostností, takřka bezdůvodně ostrými reakcemi, vyvolanými spíše než chováním dítěte naší mizernou náladou, přepracovaností, osobními maláry atd. Netvrdím, že je snadné „vysvléci se z kůže“. Tvrdím, že do našeho špatného rozpoložení dítěti nic není a nemělo by sloužit za hromosvod ná-

šich okamžitých nálad. Daleko nejhorší je, když se situace kdekomu z nás dobře známa v našem, méně v systému: když se láska slovy proklamuje a v činech se fakticky zraňuje neláskou, zastíraná zloba, že se dítě vůbec narodilo... Hle, kdyby mi novínové úsloví o jednotě slov a činů nepřipadalo trochu omšelé, označil bych jím právě probíranou strategickou zásadu. 3. Další z principů boje proti dvojným vazbám už jen pojmenujeme a blíže přistě: Rodičovská láska by nikdy neměla být závislá na chování dítěte, nebol není odměnou, cukrátkem. Dítě potřebuje lásku i když se chová špatně

M

S

mladý svět * 39

XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péře rodič

AXIOMY VYCHOVY
(XXIII.)

O lásce na přídel... Minule jsme začali hledat cesty, jak se při výchově bránit vzniku tzv. dvojných vazeb. Tedy situacím, kdy se dítě ocitá v průsečíku dvou protichůdných sil: smí a zároveň nesmí — ano a ne platí současně — láska se mněti dává najevo slovy, neláska však skutky, atd. Formulovali jsme zatím tři požadavky: 1. Nutno vědět, že tyto schizofrenní momenty vytváříme, proto sebekontrola je příkazem. 2. Ve

výchově víc než kde jinde platí úsloví o jednotě slov a činů. Také slov a emocí: Co na srdci, to na jazyku. 3. Rodičovská láska by nikdy neměla být závislá na chování dítěte. Na rozdíl od prvních dvou jsme tento třetí „axiom“ nestihli bliž rozestat, a tak to učiníme dnes...

Začnu banalitou: Všichni se v každém okamžiku nějak chováme. Přitom jedno a totéž chování se nemusí ze všech hledisek jevit kladně. Co se zamlouvá nám osobně, může okolí hodnotit jako chování záporné a mít pro to dost silné důvody. Příklad? Jestliže unaven nevolním v tramvaji místo stařence, přijmou ta stařenka i spo-

Kresba: Stanislav Holý

luceující jako chování hulvátské: okolí nic neví o mé únavě, o mém „právu“ sedět, pouze čte z mé tváře zprávu o věku a fyzické kondici. Jiný příklad? Pradavač permanentně

šidící má nepochybně radost, že slouží rodině, zvykl si hodnotit svůj zločejský vztah ke kupujícíjm jako normální. Nás, okradené, však jeho praxe štve, z našeho hlediska jde o chování lumpa. Určitě sami dokážete v příkladech donekonečna pokračovat. A budete-li upřímní, zjistíte, že se i vy ve svém chování často odchylujete jak od obecných norem, tak i od vlastních, soukromých stanovisek, jež teoreticky zastáváte. Podstatné na věci je, že vůči většině poklesků a hříchů, jež každodenně pácháme, dovedeme být tolerantní. Své nedůslednosti umíme omlouvat a vsvětlovat před druhými,

ale i sami před sebou. Avšak žije s námi početná skupina lidiček, jimž se tatáž praxe neadpouští téměř nikdy: děti! Absolutní většina rodičů, kteří životem kráčeji s rancem nejrůznějších poklesků, velmi přesně ví, kdy se chování potomka odchýlilo od norem, a protože oni jsou vychovatelé, soudci a mravokárci, hned také zasahují. Zatímco rodiče platí za své špatné chování jen tenkrát, když záležitost přerostla stanovené meze (např. zákona), anebo když jsou přistiženi při činu (např. při přechodu křižovatky na červenou), dětem se bohorovně účtují tvrdé sazby a nalepují flastry trestů

při každé drobné příležitosti. Jednak se přehlíží, že my, dospělí, nejme žádní beránci. Zejména se však zapomíná, že my za své skutky už odpovědní jsme a být můžeme, zatímco děti normy chování teprve pracně, metodou pokusu a omylu hledají. Odnímáme dítěti lásku, jakmile nabryndá, zašpiní, upadne, z ostychu neodpoví, řekne něco neslušného, rozbije atd. Misto abychom dítě měli rádi, i když se momentálně chová špatně, místo abychom je ubezpečovali v porozumění, farmujeme své vztahy v závislosti na tom, jak je zrovna vzorné. V tom je chyba na náš nikoli dětské straně!

MS

S

mladý svět * 40

XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péře rodič

AXIOMY VÝCHOVY (XXIV.)

Hledáme tu po delší čas cestu, jak se při výchově vyhýbat úskalím vzniku dvojných vazeb, onomu prameni úzkosti a nejistoty, sužujících někdy dítě až k neuróze. O dvojných vazbách, neřešitelných, protikladných situacích, do nichž semtam své ratolesti dostáváme, bylo řečeno už dost – zájemce odkážou k předchozí kapitolkám. Abychom však navázali alespoň chatrným uzlíkem souvislosti, připomeňme, že minule jsme zde formu-

lovali, a to jako třetí v pořadí, zásadu rodičovské zdrženlivosti: 3. Chybuje, když dítě trestáme za to, že se chová jinak, než si zrovna přejeme. Tohle konstatování asi zůstane příkazním napsaným na papíře. Neboť se porušuje prakticky ve všech rodinách a každodenně. Nemáme totiž ani dost trpělivosti, ani dost času, abychom se s dětmi přiměřeně pipali a byli k nim opravdově tolerantní. Na druhé straně sama pravdivost tvrzení nestojí a nepadá s tím, zda je naplňována v praxi. Skutečností zůstává, že dítě je od samého počátku lidská osobnost, jejíž chování má své důvody, svou motiva-

Kresba: Stanislav Holý

ci. I mřnėti náleží jistá míra svobody, nezávislosti, vůle rozhodovat se, volit. Pokud lze, měli bychom dítě respektovat, a to obdobně, jako žádáme, abychom i my byli respekto-

váni. Nemyslím, že by mezi svobodou dospělých a děti tkvěl nějaký podstatný rozdíl, ba dokonce se ani nedomnívám, že by se děti dopouštěly většího množství pitomostí než my jen proto, že jsou naivní. Lišíme se spíš horizontem zkušenosti – my máme předstih v tom, že už le-dacos víme, jsme vybaveni arzenálem poznatků a sociálních návyků. A pak se lišíme mírou odpovědnosti: my za děti ručíme, děti za nás ne. Z toho však neplyne, že by dítě svou snahu uchopit život, proniknout do jeho tajemství, porozumět řádu věcí, nebralo stejně vážně jako my. Právě proto, že je naopak mnohem opravdověj-

ší a náherně seriózní, neboť říká, co si myslí, a činí, co považuje za správné, právě proto je hodno hlubokého respektu. Porozumění. Cestu k sobě navzájem nemohou za nás hledat děti, tu musíme nacházet my. Začíná u větší míry velkorysosti, než jakou obvykle projevujeme. Okamžitý trest za chybné či špatné chování, trest, který se dostavuje, aniž vychovatel zapřemýšlel, proč dítě jednalo, jak jednalo, představuje nejrozsířenější defektní způsob výchovy. Utíká-li dítě nadšené za motylem, a maminka ho stríská za to, že upadlo, je to nelidskost. Kdyby to bylo v mé moci, takovou maminku bych dítěti ode-

jmul a nahradil lepší... Z axiomu č. 3 vyplývají některé další: 4. Rodič by měl při každém konfliktu rychle v duchu rekapitulovat, jaký asi motiv mohlo dítě mít pro své chování, ať už sebešpatnější. Ruka nebo hlas by se měly zvedat až po této úvaze. 5. Když se dítě chová agresivně, a to se u normálních jedinců stává, neměla by být dětská agresivita posilována nesnášenlivou a nechápvavou agresivní protiakcí dospělého. 6. Když už trestáme chybné chování, neměli bychom ignorovat dobré chování, postrkuje děcko ke konstruktivním postojům. Ale o tom bliž přístě.

MS

S

mladý svět * 41

XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

AXIOMY VÝCHOVY
(XXV.)

Navazíme uzlík souvislosti citací poslední myšlenky z minulé kapitoly: Kdo odměňuje správné chování dítěte a ignoruje špatné, postrkuje potomka ke konstruktivním a kladným postojům. To je fakt, zasluhující pozornost. Už proto, že doporučuje jednat opočně, než je běžným zvykem. Však si všimněte, jak s mrňousy zacházíme: Jakmile něco provedou, trestáme je, a na druhé straně s tichou

samozřejmostí přehlízíme jejich kladné projevy. Když dítě udělá něco špatně, připadá nám, že šlo o schválnost. Když zlobí, dozajista proto, aby nás naštvalo. Prostě poklesky a hříchy jsou program. Záměr. Alespoň naše reakce říkají, že to tak chápeme. Dceruška při jídle pošpiní ubrus, a hned je čuně, které zasluhuje pohlevek. Modelová situace! Ale rozeberme ji – nejde o bezvýznamnou maličkost, jak to na první pohled vyhlíží. Nuže, dceruška od jistého věku ví, že nabryndala. Rozumí obsahu svého poklesku. Poznává se to podle jejich vykulených očí. Je v nich vepsáno: ano, uvědomují si, že

Kresba: Stanislav Holý

ubrusy se kvůli mně, nešikovné holce, věčně musí prát. Neukápla jsem schválně. Jen jsem špatně držela lžici. Neomlouvám se, ale bojím se, protože vím, co přijde. A ono

to přijde. Zezadu přileti pohlevek. Anebo maminka zvýšeným nerudným hlasem uskuteční stupidní přednášku o problematice praní ubrusů. Nebylo třeba. Vše je totiž druhé straně jasné. Holčička nemůže pro věc učinit nic jiného, než se během doby zdokonalit v držení lžice. Jednou, a možná to bude trvat ještě dlouho, přestane bryndat... Poslyšte, dětské hříchy se nejčastěji konají podle tohoto vzorce. Mrně něco provede, a buď ví, že to bylo špatně – v tom případě je trest čímsi zcela zbytečným, pouhým výlevem zloby. Anebo podstatu poklesku nechápe, a pak je trest něčím, co otázku neosvět-

lí. Facka mrňousa zabolí a zaskočí, ale neřekne mu, jak se napříště chovat správně. Já nevím, jestli je za banálním případem s pobryndaným ubrusem slyšet, co chce říct obecně. V konkrétní situaci by bylo ideální, kdyby maminka místo pohlavků a planých řečí dcerušce znovu ukázala či vysvětlila, jak správně držet palec, aby se lžice tolik neklínkala. A taky by bylo dobré, aby maminka nepovažovala za zbytečnost povšimnout si chvíle, kdy dceruška dojedla ve vši čistotě. To by měl následovat potlesk. Úsměv. Pochvala před rozbaleným bandalířem, jak říkají maziáci. Prostě odměna. Od-

měna totiž má čaromoc moc než trest. Odměna je pozitivní, pobídková, stimuluje. Jen si uvědomte, jak vám udělá radost, když dostanete vysoké přemě. Kdyby vám je váš vedoucí odejmul pro nějakou malichernost, třeba proto, že jste polili úřední lejštra kávou, nepochybne by to pro vás znamenalo urážku, ponižení, nepřiměřenou a vzteklou ránu. V žádném případě byste však nebyli ochotni podat zítra lepší výkon, víc a nadšeněji pracovat. Je nějaký důvod, abychom si představovali, že reakce dítěte se liší? Není Sekýrování a bezmyšlenkovitě trestání je k ničemu nepovzbuzuje.

mladý svět * 42

XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Pěta rodič

AXIOMY VYCHOVY (XXVI.)

J sme z největší míry takovými, jakými nám povědí, že jsme. Tuhle sentenci jsem nestvořil. Utkvěla mi při četbě. Asi proto, že odpovídá mým zkušenostem i pozorováním. A koresponduje s úsvitím, kterému věřím: Co do sudu přijde nejdřív, tím je citit napořád... Človíček se narodí a strašně dlouho je odkázán na úsudky druhých, na manipulaci změjška.

Vesměs to s ním lidé myslí dobře. Ale to ještě neznamená, že s ním bez výjim-

ky dobře zacházejí, že se nedopouštějí žádných chyb. Človíčkovi, který se všecko všecičko musí naučit od prapočátku, nejčastěji velcí lidé ubližují tím, že na něho spěchají, naléhají, a když nefunguje podle očekávání, začnou ho deptat. Žádný z človíčků nedokáže ze dne na den zvládnout počívání, mateřštinu, společenské chování a ostatní povinnosti. Má úkolů bezpočet, pokouší se plnit všechny současně, avšak zpravidla mívá vpřed po drobných krůčcích, pokroky nebývají vždy patrné, zatímco nedostatky a maléry jsou vidět na první pohled. A je zde další komplikace: Kdyby si to velcí

Kresba: Stanislav Halý

lidé jednou soudně spočítali, zjistili by, že jenom malé procento dětí se rodí s nadprůměrnými a vynikajícími dispozicemi. Gaussova křivka zobrazuje obecnou zákonitost: větší

na jeví v přírodě má průměrné parametry, jen menšina nadprůměrně či podprůměrně. Málolterý strom vyroste hodně vysoko, málolterý je zakrslý, většinou bývají stromy průměrného vzrůstu. O človíčkově by se dalo říct přibližně totéž. Ale rodič to nerad slyší. Nechce mít úplně obyčejné a průměrné dítě. Obávám se, že ani tenkrát ne, když to nahlas říká. V kdekem z nás se taji, často však i z kdekoho na povrch vyvěrá touha mít dítě lepší a vychovat je lépe než druzí. Je v tom stejné nutkání, jaké se skrývá v odvěkém rodičovském přání: ať jsou všechny děti světa šťastné, ale ať to moje je

o chloupek šťastnější. Poslyšte, já to zaklesnutí do vlastních potomků neodsuzuji a nepomlouvám, naopak, líbí se mi, protože v něm tuším krásny a slavný projev přírody v nás. Jenže vim, jak snadno se láska k dítěti zvrtné v nadočkovou náročnost a tato náročnost necitlivě zdegeneruje v pošlapávání človíčkovy sebevědomí. Příklad? Vidám a slyším dosti často, jak dětem lajeme: Nemešlo! Nešiko! Troubo! Zlobivče! Uličníku! Ruku na srdce: ve vaší rodině se človíčkovy špatné výkony takhle neznámkuji? Tak to je dobře. Jistě si ale pamatujete na svá školní léta. Na to, jak ve třídě bylo několik

premiantů, prostě nadprůměrných dětí, které sklize-ly většinu pochval, úspěchů, odměn a povzbuzení. Na průměrné se už nedostávalo. Podprůměrní byli prakticky na celo léta školní docházky ocechováni jako budoucí lumpové, tupci, kandidáti lapůvk. Pochybují, že to kantoři mysleli zle. A pochybují také, ač dávno do školy nechodím, že se situace podstatně změnila. Právě proto však, že človíček bývá od nejútlejšího dětství přečasto cechován, si myslím: vic než permanentní kritiku potřebují človíčkové povzbuzování, posilování lidského sebevědomí. Říkejte dítěti, že je báječné, a ono bude,

mladý svět * 43

XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péře rodič

AXIOMY VÝCHOVY
(XXVII.)

Jestli jste si všimli, přečasto tu brojím proti přílišnému sekýrování, okřikování a trestání dětí. Samozřejmě, já dětem fandím, mám je rád a – upřímně řečeno – věřím jim víc než dospělým. Jenže v tom netkví pravý důvod mého stanoviska. Nejde totiž o citové postoje, důležitější jsou argumenty rozumové. Dovolíte, abych vám řekl, co si o věci myslím? Nežádám pochopitelné, abyste mě brali jako autoritu, jsem přece

jen jeden z několika milionů řadových otců v této zemi, spíš bych si přál, abyste jen tak pomudrovali se mnou... Ve středověku lidé považovali dítě za zmenšeninu dospělého a podle toho s mrňaty zacházeli. V podstatě jako s dospělými. My jsme po této stránce dál, už víme, po jak dlouhé a složité cestě musí člověk projít, než uzraje a zadělá se mezi nás. Připadá mi však, jako bychom v sobě pořád ještě cosi středověkého nosili: pocit nadřazenosti. Patrně ještě nikdy v minulosti neměli lidé možnost pečovat o své ratolesti tak důkladně a všestranně, téměř vědecky. My v tomhle

Kresba: Stanislav Holý

století na všechno jdeme vědecky, i na péči o králiky a skot, natož o děti. To je moc hezké, osobně však nepozoruji, že by nás nejmodernější přístupy ke světu přímočaře ved-

ly také k trochu většímu lidství, k větší vnitřní kráse, pravdě a laskavosti. Někde bude chyba. Něco děláme špatně, když na cestě za vyšší produkci, za blahobytnějšími požitky způsobujeme, že umírají Jizerky a Krkonoše a voda je špinavá a nepitná a vzduch se nedá dýchat. Bydlím na Jižním Městě. Je kolem mě kvanta špíny. Nepořádku, odbyté práce, laxnosti, nezájmu o svět, ve kterém se odehrávají hry našich dětí. Připadá vám, že pletu páte přes deváté? Mně vůbec ne. Neboť co kolem sebe a nás vidám, není dílem mě Alenky, vašich Jiříčků a Zdeniček. To jsou osklivé, rozčilující a někdy trestu-

hodné výsledky postojů dospělého člověka. Dospělých, zralých, myslících a citících lidí. Tatinků a maminek. Týchž tvorů, kteří považují za své nezadatelné právo okřikovat, různě trestat a dokonce i bit malé dítě, když z nešikovnosti či nevědomosti něco nepatrného a bezvýznamného provede. Pašpíní sukýnku, neposlechne na slovo, neuklidí hračky. Poslyšte, já tenhle rozpor vnímám velmi ostře a já vás tady na něj upozorňuji. Ačkoli přesně nevím, co by se mělo udělat, aby se věci změnily k lepšímu, protože na mravní apely moc nedám, přímo fyzicky cítím ten zatracený protiklad: my, totiž kdekdo

z nás, my, kteří bychom zasluhovali přehnout přes koleno a vyplatit varečkou za své otrlé lidské postoje, s pocitem zvláštní nadřazenosti uštěďujeme pohlavky a výprasky svým dětem, abychom je naučili, jak se chovat a jak žít. Nesouhlasím. Kdyby to bylo v mé moci, vnutil bych rodičům, aby před každou exekucí vlastního dítěte chvíli sebekriticky meditovali. Ne aby počítali do deseti, ale aby se zahleděli do sebe... Už slyším, jak mnozí v duchu volají: copak já za ten stav můžu? Já přece za nic nemůžu! A slyším v tom nedospělé, nezralé, dětinště volání své dcery: to taky nikdy za nic nemůžu.

M

S

mladý svět * 44

XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péře rodič

AXIOMY VÝCHOVY
(XXVIII.)

Křičíme, nadáváme, sekýrujeme, trestáme. Neříkám, že všichni, ale většina rodičů. A zpravidla častěji, než je zapotřebí. Pročpak takoví jsme? Především proto, že nám chybí sebekontrola. Nedosta- tečně ovládáme hněv. Většina našich podrážděných, zlých a nepřiměřených reakcí na nesprávné chování dítěte je provázána silným citovým nábojem, negativním zaujetím. Zlobou, povykáváním a trestáním se jaksi vybíjíme. Jedno-

mu je líp, když si zana- dává. Pociťuje úlevu. Plácnutí přes zadek je nadá- vání rukama. Přináší pánu rodiči nejen úlevu, ale také iluzi, že člověk něco podnikl pro zjednáni ná- pravu. Další důvod, proč se uchylujeme k trestům – a za trest nutno pova- žovat i hubování, či poni- žování človíčka epitetu drsného významu – tkví v tom, že si vlastně neví- me rady. Nevíme o lepší možnosti, jak situaci řešit, jak zastavit nesprávné chování mrněte. Trest sice účinek mívá, ale pouze okamžitý, navíc ne vzdyc- ky a ne u každého dítěte. Stačí, aby byl váš synátor osobnost, a ne modelína, a ztropí vám po malém

Kresba: Stanislav Holý

plácnutí scénu, se kterou by si snad neporadili ani hasiči. Začne řvát, přišer- ně se vztekat, je k neutí- šení, a vy máte na vybra- nou: buď rezignovat a vyčkat, až přejdou vichř-

ce hněvu, které jste sami rozpoutali, anebo svést s potomkem soubor o ví- tězství v konfliktu. Na vaši straně je převaha, synáč- ka hravě přeperete, pro- sím, je to vaše dítě, rače- mu zmydlit zadek v deseti minutách podruhé, teď naplno a pořádně, aby si zapamatoval, že nemá právo na protest, zato však povinnost podrobit se. Za- žili jste podobnou situaci? Zinscenovali jste někdy ta- kové drama? Zaregistro- vali jste, jak každý konflikt, a to i konflikt s dítětem, nejen mezi dospělými, jeví tendenci růst, bujet, mřít bleskovým tempem ke ka- tastrofě? Na začátku byl nepatrný problém. Syná- ček neposlechl. Vy jste po-

užili trestu, a v mžiku jste se ocitli uprostřed skandá- lu. Neboť vaše dítě není modelína, osobeje si prá- vo odpovědět na akci pro- tiakci. Trest má ještě další nemilou stránku: velmi stručně dítěti říká, jak se chovat nemá. Ale neobsa- huje žádné pozitivní sdě- lení, neoznamuje mu, jak to příště zařídit lépe. Při- tom velké procento hři- chů, za které jsou trestá- ny, páchají děti z nevědo- mosti. Kdyby rodiče víc než spontánním výlevům zloby dávali průchod raději soudnosti a častěji se sna- žili vidět situaci očima dí- tětě, došlo by jím, kolik výčitek a žďuchanců roz- dali zbytečně, protože sta- čilo věci trpělivě a včas

vhodnou formou vysvětlit. Zejména samozřejmě ma- ličkosti nevysvětlujeme! Automaticky očekáváme, že dítě se ve složitostech světa orientuje stejně dů- kladně a rychle jako do- spělí. Opak je pravdou. Nu, a pak je tu kategorie malérů, které mrňousové způsobují, ačkoli už evi- dentně vědí: tohle nesmím, to je zakázané, bude průšvih. I v takových pří- padech má ovšem mrňous nějakou vlastní motivaci (zvědavost, radost ze zají- mavé, ač nežádoucí čin- nosti). A citlivý vychovatel, jenž nechce být hromovládcem, by se měl pokou- šet i v těchto situacích vidět problémy očima dí- tětě.

mladý svět * 45

XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

AXIOMY VÝCHOVY (XXIX.)

Opakovaně jsem tu kritizoval přehnané užívání nejobvyklejšího výchovného léku – trestu. Snesl jsem řadu argumentů. Trest zpravidla bývá pomstou. Neobsahuje žádné pozitivní sdělení. Vyvolává agresivní protiakce. Má toliko chvilkový účinek. Nejčastěji bývá jen signálem, že selhalo sebekontrola dospělého. V dítěti budí úzkost a strach. Často trestané děti směřují k neuróze. Jejich vztah k rodičům, a časem i k celému světu, může být po-

znamenán nedůvěrou, bojácností, anebo naopak zlobou, odporem, agresivitou. Byly vyřčeny i další negativní rysy tohoto radikálního způsobu výchovy. Připouštím – ve výjimečných případech se bez trestání obejít nelze. V některých naléhavých situacích může trest človíčka ochránit před nebezpečím ještě mnohem horším. Ale jinak si myslím, že život sám přináší tolik přirozených trestů (bolestné následky nešikovnosti, úzkost, když se „neposlušné“ dítě ztratí, sociální izolaci jako následek nevhodného chování v dětském kolektivu apod.), že rozmnožovat rány, které človíček utrží, není zapotřebí. Prav-

Kresba: Stanislav Holý

da, jsem bez iluzí: pouhá slova a argumenty nemohou zažehnat výprasky tam, kde se uštědřují nejčastěji. Určité důležité věci se totiž nedozvídají právě ti lidé, kteří by to nej-

víc potřebovali. Bývají zpravidla tak primitivní a sebejistí, že kdyby jim šel člověk promluvit do duše osobně, odtáhl by s výpraskem... Jinak řečeno: Jsem si vědom, že i tuhle rubričku sleduje spíše ta vrstva rodičů, která by ani nemusela, protože má k výchově vlastních potomků seriózní kultivovaný vztah, a krajním, brutálním či jinak deformovaným výchovným praktikám se vědomě vyhýbá. Jasně – vás, kteří si o výchově dětí semtam čtete, netřeba přesvědčovat o pochybné hodnotě trestů. Na druhé straně i velmi mírumilovný vychovatel klade sám sobě občas otázku: existují výchovné prostřed-

ky, schopné trest nahradit? Co místo výprasků? Než začneme hledat, jak to zařídit, abychom nepotřebovali rákosku, pásek ani ruku, dokonce ani hromoládný hlas, a abychom se přitom zcela neodzbránil, pokusím se formulovat základní strategickou poučku „klidně“ či „věle“ výchovy. Zapamatujte si ji. Děti mají mnoho problémů, ale zvládnou je rychleji, když poznají, že je dospělý chápe. Chápat, to znamená vidět problémy z hlediska dítěte. Nestačí jen chápat či pokoušet se o pochopení. Ze všeho nejvíc dítě potřebuje, aby se mu věřilo. Vštěpovat dítěti, že mu věříme, to jest, že jsme si jisti je-

ho úspěchy, jeho schopnostmi vyrovnávat se s problémy dne i života, znamená vykonávat tu vůbec nejdůležitější rodičovskou roli. Kdo tuhle roli nehraje, provinuje se na vlastním dítěti, neboť je připravuje o nejkrásnější hodnotu pozemského bytí: o radost ze života. Velké, hluboké pochopení a velká víra v dítě jsou mocné pilíře té výchovy, v níž trest hraje naprosto podřadnou roli. Z pochopení pro dítě totiž roste výchovná strategie, při níž se spíše odměňují dílčí pokroky než trestají dílčí chyby. Z víry v dítě roste povzbuzení, z povzbuzení sebedůvěra, ze sebedůvěry pocit radosti.

M

S

mladý svět * 46

XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péča rodič

AXIOMY VÝCHOVY (XXX.)

Výchova mrněte je v podstatě dlouhý a ustávaný proces učení. Rané dětství je škola. Právě v období, kdy mrně nemá o existenci školy potuchy, učí se nejvíc, nejrychleji, má spoustu předmětů a domácích úkolů. Hltá látku dychtivě, učí se spontánně, ne vždy ovšem jsou výsledky vyrovnané, uspokojivé. Každý z předmětů má své osnovy. Určují sled výuky od věcí nejjednodušších k složitějším, od nejbližších k vzdálenějším, od konkrétních k obecnějším.

šim — didaktické principy fungují už tady, v předškolní výuce doma. A rodič je pedagog, neobyčejně zvýhodněný tím, že mezi učitelem a žákem zpravidla existují vřelé citové vztahy, oboplná náklonnost, učitel navíc svého žáka detailně zná a může ho pozorovat v situacích, jaké se v normální škole nevyskytují. Může také žákovi věnovat individuální péči.

Dozajista jsem tu nesdělal nic nového. Na druhé straně platí: zdaleka ne všichni rodiče si uvědomují, že se vůči ratolestem ocitají v roli kantorů. Měli by vlastně mít určitou kvalifikaci. Znat osnovy, látku jednotlivých předmětů

Kresba: Stanislav Holý

a především metodiku. Totiž principy, jak vyučovat, jak neefektivněji žáka vést, jak mu vštěpovat nové poznatky. My, dospělí, se vesměs citíme postávající způsobem připra-

veni vychovávat. Usuzujeme na svou způsobilost z toho, že ve srovnání s malými dětmi víme o světě nekonečně víc, nabyli jsme mnoha životních zkušeností, máme intuitivní představu o tom, co vše je zapotřebí mmeti vstítit a v jakém asi sledu. Vychováváme „od oka“, metodou pokusu a omylu, „po čuchu“. Bohudíky, spontánní výchova nebývá vždy a ve všem chybná, naopak. Zpravidla totiž zahrnuje řadu osvědčených praktik, postupů, které jsme převzali bezděčně, které jsme zdědili po rodičích, po babičce, po kantorech atd. Většinou však bývá naše intuitivní pedagogika poznamená-

na i řadou nešvarů, omylů, chybných kroků. Není divu. Srovnáme: Připustili bychom, aby naše děti bez učitelů ve škole lidé bez aprobační, nadšení, jejichž kvalifikací se stala toliko dobrá vůle? Sotva. Patrně nejčastějším důsledkem výchovy „od oka“ je, že se prohrěšky mrňat bezmyslenkovitě trestají, peskují, zatracují. Jen málokdo připustí: špatné chování je v zásadě výsledkem nedostatečného učení. Tedy něčím, zač nese-me odpovědnost. Hněváme se na děti, místo abychom lépe učili... V těchto souvislostech vám chci dnes nabídnout malou „lekcí z metodiky výchovy“, jak ji shrnula psycholo-

ložka Dorothy Nolte. Doporučuji popřemýšlet a nastudovat z paměti! „Dítě se učí podle toho, jak žije. 1. Žije-li dítě s kritikou, učí se odsuzovat. 2. Žije-li s nevráživostí, učí se bojovat. 3. Žije-li s posměchem, učí se být ostýchavým. 4. Žije-li s hanbou, učí se být vinným. 5. Žije-li s tolerancí, učí se být trpělivým. 6. Žije-li s povzbuzením, učí se sebedůvěře. 7. Žije-li s chválou, učí se ocenění. 8. Žije-li s čestností, učí se spravedlnosti. 9. Žije-li v bezpečí, učí se důvěře. 10. Žije-li se souhlasem, učí se mít rádo sebe. 11. Žije-li s akceptováním a přátelstvím, učí se nacházet ve světě lásku.“

MS

mladý svět * 47

XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

AXIOMY VÝCHOVY (XXXI.)

Mnoho věcí dělají malé děti špatně. A rodiče to hněvají. V návalu běžných starostí reagujeme zpravidla na prohřešky mrňoušů způsobem, v němž je obsažen názor, že nás zlobí a nadzvedávají nashvál. Ale kdepak! V absolutní většině případů mrňatům vůbec nejde o to, abychom se na ně dožrali. Pokud jejich chování koliduje s naší představou, tkví podstata vesměs jinde než v dětské pofouchlosti. Nebudeme da-

leko od pravdy, jestliže přijmeme tento „axiom“: chybné reakce dětí nejsou programem dětí, ale spíše výsledkem nedostatečného učení. Kdo uzná platnost teze a vyvodí důsledky, zbaví své vztahy k dítěti valné části výčitek a komandování. Abychom problém chytili za praktický konec, doporučíme vám účinnou a přítom snadnou metodu, která z uvedeného teze vychází. Můžeme jí říkat třeba metoda „budík“. Není zajisté všelékem. Ale pomáhá v pestré řadě případů. Totiž v situacích, kdy mrňousům vyčítáme, často hodně podrážděně, a oni jenom zapomněli, anebo nevěděli přesně, co se od nich očeká-

Kresba: Stanislav Holý

kává. Které situace mám na mysli? Například: Spunt přijde domů a nezuje se. Neočistí si boty na rohožce. Neuklidí hračky. Nečistí si sám od sebe zuby. Vyjde ze záchoda, a

neumyje si ruce. Zapomene pozdravit souseda. Atd. Podobných situací všichni zažíváme s ratoletmi dost. Selhání, věřte tomu, nejčastěji spočívá v tom, že mrně zapomene. Má plnou hlavu svých starostí, tyhle zrovna nejsou z jeho světa. A dospělí donekonečna opakují stejnou chybu: začnou lamentovat, hubovat, rafinovaně ovšem vyčkájí, až potomek vynechá, co měl udělat. Metoda „budík“ je založena na přesně opačném postupu. Je formou taktního a především včasného připomínání očekávané činnosti. Rozumný rodič věci zařídí tak, aby správný výkon byl dítěti připomenut před akcí, a ne až po ní. Dělá

prostě ratoletsi tak trochu sekretářku. Věří totiž dítěti, že chce jednat správně, a zároveň chápe, jak to mrně nemá lehké. Potřebuje pomoc, ne věčná kázání. Povzbuzení, a ne dril. Metoda „budík“ se podobá proslulé sérii experimentů I. P. Pavlova se psy a vlastně z ní vychází: zazvoníš těsně před jídlem, a pes začne slintat. Tíse zmáčkneš dítěti ruku, když májíte známého, a dítě pozdraví. Nacvičený signál je lepší než nadávky, že potomek je trdlo, neumí-li otevřít pusku. Dříve nebo později se pak signál odstraní, neboť mrně už zdraví samo. Dovolte několik upřesnění: Signály, tj. upozornění na

očekávané chování dítěte, musejí přicházet vskutku těsně před činností. Měly by být naprosto přátelské, neboť i dítě rádo přijme vlnitý tón a je mu protivné přikazování. Signál nesmí vynít jako zlobná výčitka předem. Klidná hladina komunikace napomáhá vzájemnému dorozumění. Signál by měl být také taktní: Lépe zní připomínka „pojď, teď si zujeme boty“, než „zuj si boty“. Ještě: Dílčí pokroky hlasně a kladně hodnotíme, zároveň postupně odstraňujeme signál: „Co botičky?“ Později: „Alenko?“ Posléze: prst ukazuje na botičku... A jednoho dne se „budík“ vypne...

MS

mladý svět * 48

XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Foto: ČTK

Péře rodič

AXIOMY VYCHOVY
(XXXII.)

Dneska pár slov o výchovném principu tzv. následných přiblížení. O metodě malých krůčků vpřed... Zajisté jste někdy byli v cirkusu. Všimli jste si, jak tam zacházejí s cvičnými zvířaty? Lachtan zapanáčkuje, a šup, už mu cpou rybičku. Psisko namustrované podle módy povětrných dam vejde do manéže po zadních, a chramst, dostane cukřík. Drezúra zvířat je založena na drobné, každodenní, permanentní korupci. A to je v zásadě účinný princip,

který vám chci doporučit i pro drezúru lidských mláďat. Když chceme, aby se dítě dopracovalo nějakého nového výkonu, aby si osvojilo znalost, kterou předtím nemělo, je nezbytné zařídit nějakou motivaci. Má-li dítě zapanáčkovat jako lachtan, potřebuje mít důvod. Postočujícím motivem je, když mmě pánáčkování považuje za činnost libou, za proceduru, která mu přináší radost. Zdaleka ne všechny činnosti, jež od dětí vyžadujeme, jsou takto útěšné. Naopak, do většiny drobných úkonů musíme potomky nutit, většinu postojů a sociálně přijatelných či vhodných reakcí v nich musíme pěstovat, aniž ten

Kresba: Stanislav Holý

výchovný nátlak děti slastně oblažuje. Radost, pocit libosti, a tedy určitou motivaci nutno do procesu vnášet zvenčí. Prostě rozdávat cukříky. Přesněji: každý nový správný výkon

je třeba podepřít nějakou odměnou. Tato tzv. zásada pozitivního posilnění předstává první půlku zmíněného výchovného principu následných přiblížení. Odměně odborníci odborně říkají posilňovač. Posilňovačem se může stát ledacos. Bonbón. Chutné jídlo. Pochvala. Pohlazení. Usměv. Slib, že se půjde do cirkusu na lachtany. Vhodné posilňovače nejsou k máni na recept, ty je třeba rozmyslně hledat, volit případ od případu, měnit. Však mi rozumíte! Za pojem posilňovač se skrývá forma povzbuzení dítěte k tomu, aby se chovalo nebo aby jednalo žadaným způsobem. A teď na okamžik obraťte list...

Když jsem býval malý robě a chodil do školy, štvála mě matematika. To je předmět, kde se oceňuje perfektní práce, dokonalé provedení. Můžete složitý příklad vyřešit ve všech dílčích úsecích správně, můžete vynalézt geniální postup, avšak stačí, abyste přehlédli závorku nebo chybně opsali desetinnou čárku, a veškeré vaše úsilí bylo zmařeno. Nepatrný přehmat – velké následky: učitel hodnotí správnost výsledku. Jedničku dá tomu, kdo neklopýtl. Neocení, že se žák snažil. Nu, takto se vůči vlastním dětem chovají i mnozí rodiče, a to nejen ti nároční, perfekcionista. Výchovná metoda tzv. následných

přiblížení takový postoj zakazuje a vylučuje. Její druhou hlavní zásadou je: odměňujeme dítě nikoli teprve poté, co odvedlo dokonalý výkon, ale za každé drobné, dílčí zlepšení. Odměňujeme totiž snahu. Dobře miněný pokus. I ten nejmenší pokrok. Povzbuzujeme chybujícího a klopýtajícího tvorečka na cestě k nové dovednosti vždy tehdy, dospěje-li o malý kousek dál. To znamená: ne až v cíli! Dítě totiž ze všeho nejvíc potřebuje vědět, že dělá pokroky. Zaříďte si proto život tak, abyste co nejčastěji svou ratolest přistihli nikoli při tom, kdy trápí neplechu, ale při tom, kdy koná líp!

mladý svět * 49

XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péča rodič

AXIOMY VÝCHOVY (XXXIII.)

Ve výchově platí zásada: Kdo trestá či věčně odsuzuje chybné chování dítěte a zároveň ignoruje počinání správné, utvrzuje potomka ve strachu z neúspěchů. To může mít trvalé důsledky, může to deformovat jeho příští dospělá životní stanoviska. Kdo však naopak odměňuje a povzbuzuje počinání správné, zatímco nesprávné pokud možno ignoruje, pomáhá děcku vytvářet si k vlastním výkonům kladné, sebevědomé postoje. V minulých kapitolách

jsme stručně načrtli dvě metody nabízející cestu, jak z výchovy částečně vyřadit represivní a autoritativní zásahy. Nebude na škodu ilustrativně ukázat způsoby použití...

První princip – princip včasného dávání pokynů, jsme pojmenovali „budík“. Zakládá se na poznání, že v řadě situací dítě buď neví, jak jednat, anebo – ještě častěji – prostě zapomene. Náš princip radí: nečekejte na chybu, volte prevenci, předejděte situaci včasným, vhodným a vliďným upozorněním. Příklad: Čtyřletý Zdeněk se má naučit umývat si ruce po použití klozetu. V takové záležitosti může být prikazování neúčinné. V prv-

Kresba: Stanislav Holý

ní fázi je na místě vysvětlit, k čemu je úkon dobrý. Samozřejmě, vysvětlení musí být přiměřené chápání dítěte. V další fázi musí rodič věnovat výcviku pozornost. Je chybou, jestliže

maminka umytí rukou kontroluje až zpětně. To nejen hrozí konflikty, ale neposilňuje se ani návyk. Zdeněček, dychtivý hrát si, jistě močkrát zapomene. Maminka by měla pokaždé klukovi připomenout, a to ještě než na záchod vejde: Zdenku, víš co máš udělat, až vyjdeš ven? Později mohou být signály stručnější: Zdenku, nezapomeň! Jakmile bude stereotyp upevněn, náš „budík“ už zvonit nemusí – Zdeněk se v této maličkosti osamostatní... Promiňte banalitu příkladu, věřím však, že názorně ilustruje přístup k široké škále obdobných situací.

Druhý princip – princip tzv. následných přiblížení,

vychovateli přikazuje: Neočekávej od svého dítěte hned dokonalé výkony, zvláště ne u složitějších úkolů. Radostně kvituj snahu, ať třeba neúspěšnou, a odměňuj, posiluj dílčí krůčky vpřed. Příklad: Čtyřletá Zdenička se učí uklízet si pokojík. Tedy hračky, prádlo, možná dokonce zkouší stlat postel. Ve svém souhrnu jde o komplikovanou a rozmanitou činnost, v řadě úkonů si holka nepochybně neví rady. První povinností maminky je vědět, že třeba poskládat blůzu, anebo natáhnout deku na postel je pro dítě složitá záležitost, kterou musí dospělý pokaždé ukázat a vysvětlit. V další fázi se maminka

musí vzdát zcela nároků na perfektně uklizený pokoj a musí dávat nejavo potěšení z toho, že dcera projevuje aktivitu, iniciativu, snahu. Nyní nejde o to, aby dítě svou roli bleskem a perfektně zvládlo, ale aby bylo povzbuzeno, posilněno každé drobné zlepšení. Není na místě kritika, jsou chybné i dodatečné zásahy do vzhledu místnosti – například přestlat po dítěti představuje němý odsudek snahy. Mirumilovně pokyn, jak výkon zlepšit, se povolují. Co ale je nejdůležitější: Dítě potřebuje vědět, že dělá pokroky a musí mu někdo říkat, jak napravovat nedostatky.

MS

mladý svět * 50

XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Pěta rodič

AXIOMY VÝCHOVY
(XXXIV.)

O výchovatelských chybách všedních dnů... Vsměs učíme potomky správnému chování tím, že využíváme tzv. principu pozitivního posilování. Činíme tak, aniž možná víme o jeho existenci. Princip tkví v tom, že dítě motivujeme něčím, co je mu příjemné. Žádoucí konání odměňujeme. Odměna hraje roli tzv. posilovače. Jak víme z předchozích kapitol, posilovačem může být třeba bonbón, zmrzlina, dobré jídlo, pohlázení, úsměv, pochvala,

slíbená pohádka na dobrou noc, návštěva poutě či cirkusu atd. „Když budeš hodný, budu si s tebou hrát“ – taková věta je mocným stimulem, neboť pozornost věnovaná dětem při hře patří k nejsilnějším posilovačům. Pozor však! Mechanismus posilování funguje objektivně, probíhá nezávisle na tom, zda držíme v ruce jeho otěže, a jako princip platí i v negativním smyslu, tedy nejen pro posilování správného, ale také špatného chování. Nepatří zpravidla k našim úmyslům vychovávat vlastní dítě od deseti k pěti, a peče se na tom leckdy bezděčně podílíme. Uvedme ilustrativně několik

Kresba: Stanislav Holy

nejtypičtějších příkladů... Když kojeneček pláče hladem, změkne teprve s lahvičkou či mateřským prsem v puše. Modelová situace! Pláč je v takové chvíli projev žádosti, jídlo tu působí

jako posilovač. Jídlo ovšem nelze dítěti nedat, odmítnout. Dříve lékaři radili přesně dodržovat denní režim, a nechat mrně třeba i dlouho plakat. Dnes se prosadila jiná praxe. Moderní pokyny radí nakrmit dítě co nejdříve, a to právě proto; aby se neposiloval pláč. Má-li už být a vlastně musí být povzbuzen, je lépe učinit tak po několika vteřinách než po půl hodině... Analogickou situaci určitě znáte: Jdete kolem zmrzlináře a dceruška začne loudit. Co udělat? Máte na vybranou dvě možnosti. Buď se rozhodnete zmrzlinu nekoupit, a pak je nutné na stanovisku setrvat naprosto důsledně (zmrz-

linu narozdíl od mateřského mléka odmítnout lze). Dítě sice začne kňourat a plakat, nezbyvá však než vydržet. Anebo – to je druhá možnost – kupte zmrzlinu hned po první prosbě, pokud nechcete posilovat loudění, kňourání a pláč. Pro princip pozitivního či negativního posilování totiž platí, že to chování, které se objevilo těsně před splněním žádosti, se nejspíše objeví při podobné příležitosti znovu. Je proto vhodnější posilnit jednu žádost než dlouhé protivné škemrání... Jiný příklad: Jsou rodiče, kteří považují za legraci, když potomek přijde domů s nějakým drsným výrazem. Smějí se a

vtipkují. Časem však budou prcka za sprostá slova trestat. Uznání i smích dospělých působí na dítě jako posilovač. Jediný způsob, jak zabránit tomu, aby dítě nemluvalo opzle, neproducívalo se nevhodným způsobem atd., je ignorovat takové chování. Totéž platí o agresivním vynucování pozomastí. Poslední příklad: Dítě vaší nepřítomnosti rozbije třeba vázu a přizná se pak. Potrestáte je? Posilíte představu, že říkat pravdu je bolestné, že čestnost se nevyplácí. Věřte, u těchto drobných dětských zážitků začíná formování životních postojů, a to i vůči kategoriím jako jsou pravda a lež!

MS

S

mladý svět * 51

XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péřa rodič

AXIOMY VE VÁNOCNÍM BALENÍ

Dobrý den! A dobrý Štědrý den! Posílám vašim mrňouskům pohlázení a vám pak předposlední kapitolku z cyklu, který se v těchto místech Mladého světa objevoval téměř čtyřicet let. Po vánocích vám Péřa Rodič zamává a rozloučí se. Ano, povíme si sbohem. Než však vyřkneme definitivní tečku, poskládám do malé vánoční kolekce hrst myšlenek, kterým jsme tu věnovali pozornost v posledním abdo-

bí. „Axiomy výchovy“ nebyly miněny jako rady či instrukce, spíše v nich šlo o malá rozjímání nad smyslem a odpovědností rodičovské role. Jestli alespoň některé z vás, co máte malé děti, přiměly, abyste o svých každodenních setkáních s ratolestmi semtam přemýšleli, abyste hledali a objevovali závažnost i krásu úkolu vychovat človíčka, pak mohou být klidný – mé řádky byly k něčemu dobré. Na rozloučenou budu chvíli citovat sám sebe. Věřím, že v tom nebudete spatřovat pýchu, to spíš trochu sentimentality, která přichází vždy, když něco končí...

Nelekejte se vlastních

Kresba: Stanislav Halý

citů, rozdávejte se mrněti, vělel a citově podnětné prostředí je pro mladé stejně důležité jako správná výživa. Opravdovou láskou se žádné dítě ne-

zkazí a nerozmažlí. // Není ovšem dobrou podobou lásky ta, která miní mláděti vyhovovat ve všem, vždy a všude. Opravdová láska se nevyjevuje tím, že svá mláďata hýčkáme a ochraňujeme před všemi nepřijemnostmi života. Kdo potomkovi zatajuje existenci objektivních bolestí tohoto světa, buduje v jeho mysli falešný obraz reality a připravuje mu šok pro budoucnost. // Dítě musí prožít nejen libost, ale i trpkost. Poznat nejen kladné, ale i stinné stránky života včetně bolesti a strachu. Jde jen o to, aby negativní zážitky nepřehlušovaly ty pozitivní, aby strach neochromoval a zklamání neničilo sebedůvěru či se-

beúctu. // Demokratičnost a toleranci nesmíme přehánět. Jinak vymizí kontrola nad chováním dítěte, človíček bude ponechán vlastně v nejistotě, co smí a co ne, co je správné a co špatné. // Rodina má být dítěti malým světem, v němž se učí důvěřivému a přitom sebevědomému vstupu do světa mnohem většího. Život doma ovlivňuje dítě komplexně, ve všech rovinách a obsazích. Dítě je nádoba, která nerozhoduje o tom, co druzí do ní nalejí. // Máme na děti přímo magický vliv. Naše ratolesti nás následují jako pes pána. Představa o neomylnosti rodičovské autority je první postulát dětské filozofie

světa. Tím víc nám patří nejen kontrola nad dítětem, ale i vědomá, kritická, permanentní kontrola nad rodičovstvím jako takovým. // Děti jsou lhostejné k vysoké životní úrovni. Blahobyť je heslem rodičů, ne dětí. Heslem dětí je důvěra, jistota, laskavost, vířlost. // Dítě má nezadatelné právo dělat chyby. Chyby se netrestají, ale vysvětlují. // Víc než kritiku a tresty potřebují človíčkové povzbuzování. Říkejte dítěti, že je báječné, a ono bude. // Říkejte človíčkovi, že svět je krásný a lidé dobří. Říkejte mu to i v případě, že tomu nevěříte. A svět i vy budete lepší. // Hezké vánoce vám přeje Petr Hora.

MS

S

mladý svět * 52

XXIV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

Péťa rodič

TAK AHOJ, PRÁTELE!

To vám je divné – sedím nad strojem a nevím si rady. Píšu vám dnes naposled. Péťova derniéra... Páni, to to uteklo! Šest roků jsem týden co týden klepal rukopisy do téhle rubričky. Nejdřív legrácky o vaření pro kuchaře z Neumětel. Pak o rozmanitém kutění všedních dnů. Nakonec o lidských mláďatech a jejich výchově. Teď mám sesmolit poslední, 312. sloupek, a jsem z toho rozechvělý. Asi na mě přišla trocha lítosti, že éra Péti Vaříče-Rodiče-Rodiče je fuč. Na-

kukují do tlustospisu s kapitolkami Péti: pověz mi, zrcadlo, bylo to k něčemu dobré? Dlouho trvalo, než jsem zrcadlo přemluvil, aby přitakalo. Pohyboval jsem se ve svých převlecích a převtěleních jako ryzí amatér. Tedy jako tvor, který na začátku neví nic, či jen hrozně málo, a který se k poznání teprve prokousává. To se ví, že jsem leccos pomotal, sem tam něco špatně pochopil, a proto i špatně napsal. Něco jsem slíbil a nesplnil, něco nedopověděl či nestačil říct. Člověk asi žádnou práci nedovejde až k metě svých dobých předsevzetí. Ono však jde spíš o to, aby k té metě mířil, než aby

Kresba: Stanislav Holý

došel. V tomto smyslu, zpytují-li se, mám čisté svědomí... Skoro čtyři roky, od chvíle, kdy se nám doma narodila Alenka, psal jsem tu o rodičovství. Zprvu jako táta

greenhorn, k posledku snad stále zasvěceněji – život po boku mrňápe je dennodenně obohacován zkušenostmi. Chtěl bych vám, kteří jste rubričku četli pravidelně, nejen poděkovat za zájem a za moc hezké dopisy, ale také říct důležitou maličkost: V mých řádkách neměly být obsaženy nějaké autoritativní receptury, jak se zárukou a zdárně vychovat človíčka. Snazil jsem se sice říkat věci tak, aby byly v souhlasu s tvrzeními lékařů, psychologů, pedagogů, ale v tom netkvělo jádro záměru. Mně spíš záleželo na tom, abychom si společně zvykli o výchově ratolesti přemýšlet, abychom svou nej-

krásnější lidskou roli ztvárňovali opatrně, v zadumání, a ne jakoby po paměti, automaticky, bezmyšlenkovitě. A taky jsem vás chtěl přimět k tomu, abyste hledali cesty, jak své otcovství či mateřství do dna vychutnat, protože to stojí za to. Vůbec nebylo zapotřebí, abyste do jednotlivosti se mnou souhlasili, naopak. Jestli jsem pár lidí pohnul k tomu, že se o trochu víc a cílevědoměji věnují svým mrňouskům, jsem spokojen a připsuji si dobrý skutek. Nu – konec! Loučím se s vámi s prosbou, abyste měli na paměti: 1. Rodičovství není funkce, úřad, ale krásná, nekončí cesta. 2. Dítě není

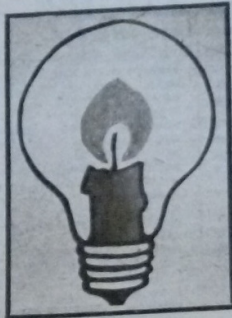
hračka, ale záračný tvor, který během tří let urazí poloviční vzdálenost na vývojové křivce k lidské zralosti. 3. Malé dítě je sice roztomilé a hravé, bere však život smrtelně vážně a my to musíme respektovat. 4. Naším úkolem je výchova k lidství, ne výchova k poslušnosti. 5. Děti od nás nečekají hmotný dostatek, přepych věcí, ale lásku, důvěru, bezpečí, jistotu, vřelost. Také úctu, svobodu k nezávislosti a k rozvoji člověčího sebevědomí. 6. Kdo chce vychovávat dítě, musí vychovávat i sebe. 7. Otisky zážitků z dětství se podobají lidské šlěpěji na Měsíci: jsou trvalé – Tak sbohem! Petr Hora

**M
S**

mladý svět * 7

XXV. ROČNÍK • CENA 2 Kčs

tento prostor sloužil a plně vyhovoval pořádání výstav výtvarného umění. Zvláštní důraz je kladen na vyřešení foyeru s po-

kladnou, šatnami a nového, vyhovujícího osvětlení hlavního výstavního prostoru. Do doby než bude projekt realizován, se budeme, tak jako dosud, snažit výstavní prostor přisvětlovat pomocí reflektorů.

Plně souhlasíme s podmínkami autorky, týkajícími se velikosti popisek k vystavovaným dílům. Jejich správnost jsme si i my v celé šíři uvědomili právě v průběhu této výstavy, při její vysoké návštěvnosti. Otázkou velikosti, čitelnosti i umístěním popisek jsme se již zabývali. Pokud to technické podmínky umožní, naleznou naši návštěvníci popisky v patřičné velikosti již u příštích výstav tohoto typu, připravovaných Národní galérií v Praze.

Jiří Kotalík,
ředitel Národní galérie
v Praze

Pěť rodič (MS č. 52)

V Mladém světě č. 52 jsem si přečetla rozloučení Pěti rodiče s námi, čtenáři. Jeho rubriku jsem pravidelně četla, patřila k prvním, co jsem hledala po otevření každého nového čísla MS.

Pěťova dcera Alenka je totiž jen o málo starší než náš první kluk. Chci Petřovi Horovi vyslovit vřelý díky za jeho rady ve výchově dětí. A nejen jich – i ve výchově rodičů. Opravdu moc děkuji za tyto rady. Vím, že byly oblíbeným čtením mnoha mých známých a jistě mnohé rodiče přivedly k zamyšlení nad výchovou svých dětí. Mladý svět je mezi mladými velmi oblíbený a velké procento z nich je už rodiči. A právě ti třeba potřebovali a přivítali Pěťovy orientační rady k výchově svých ratolestí. Možná se u některých objevil hlubší zájem o tyto problémy, což bylo nejspíš záměrem. Je sice spousta odborné literatury o výchově dětí, kterou si mohou podrobně prostudovat, ale forma poučení mladých lidí v MS byla nejen velmi poučná, ale i nenásilná, zábavná. Marie Stehurová, Grygov

Odpověď na každou otázku

Pracujeme s kamarádkou na jedné malé prodejně. Teď jsme dostaly z podniku novou vedoucí. Nemáme k ní důvěru, protože víme, že měla v minulé prodejně manko, které musely hradit i prodavačky. Co máme dělat?

J. Černá, Olomouc

Povinnost uhradit vzniklý schodek na svěřených hodno-

tách (manko) by se vás mohla týkat tehdy, když máte uzavřenou písemnou dohodu a hmotné odpovědnosti. To je ve vaší profesi takřka pravid-